

SPRÁVA Z III. KOLA
NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK
LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ
ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU

OBSAH

ZHRNUTIE ZISTENÍ Z NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU	3
1 ÚVOD	10
2 PROFIL KRAJINY	20
3 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA PREDIKATÍVNEHO TRESTNÉHO ČINU	32
4 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA SUBJEKTU	59
o VŠEOBECNÉ STANOVENIE ROZSAHU	59
o PRÁVNICKÉ OSOBY (DOMÁCE PO A DOMÁCE PRÁVNE ŠTRUKTÚRY)	64
o FYZICKÉ OSOBY (DOMÁCE)	73
o POLITICKY EXPONOVANÉ OSOBY (DOMÁCE A ZAHRANIČNÉ) A VEREJNÉ/POLITICKÉ FINANCOVANIE	78
o ZAHRANIČNÍ REZIDENTI	82
5 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA HOSPODÁRSKÝCH SEKTOROV	88
6 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA FINANČNÉHO SEKTORA/PRODUKTU	93
o VŠEOBECNÉ ZÁVERY HODNOTENIA SEKTORA.....	93
o BANKOVÝ SEKTOR	95
o KAPITÁLOVÝ TRH	108
o POISŤOVNÍCTVO	117
o DÔCHODKOVÉ SPORENIE (DDS A SDS)	128
o PLATOBNÉ INŠTITÚCIE A INŠTITÚCIE ELEKTRONICKÝCH PEŇAZÍ	135
o FINANČNÉ SPROSTREDKOVANIE A FINANČNÉ PORADENSTVO	144
o ZMENÁRNE	152
o NEBANKOVÍ VERITELIA	159
o PREVÁDZKOVATEĽ HAZARDNEJ HRY	167
o PRÁVNICKÁ OSOBA ALEBO FYZICKÁ OSOBA OPRÁVNENÁ SPROSTREDKOVAŤ PREDAJ, PRENÁJOM A KÚPU NEHNUTEĽNOSTI	173
o POSKYTOVATEĽ SLUŽIEB KRYPTOAKTÍV.....	177
o PRÁVNICKÁ OSOBA ALEBO FYZICKÁ OSOBA OPRÁVNENÁ OBCHODOVAŤ S DRAHÝMI KOVMÍ ALEBO S DRAHÝMI KAMEŇMI, UVÁDZAŤ NA TRH VÝROBKY Z DRAHÝCH KOVOV ALEBO DRAHÝCH KAMEŇOV	180
o SLUŽBY POSKYTOVANÉ ÚČTOVNÍKMI, AUDÍTORMI, PORADCAMI A DAŇOVÝMI PORADCAMI	184
o SLUŽBY NOTÁROV A INÝCH NEZÁVISLÝCH PRÁVNÝCH PROFESIONÁLOV	187
o MEDZISEKTOROVÉ RIZIKO	190
7 CEZHRAŇIČNÉ RIZIKO	192
o CEZHRAŇIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 3	192
o CEZHRAŇIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 4	192
o CEZHRAŇIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 6	193
o ANALÝZA PREPRAVY PEŇAŽNÝCH PROSTRIEDKOV V HOTOVOSTI PRE ÚČEL POSÚDENIA CEZHRAŇIČNÉHO RIZIKA S PRIHLIADNUTÍM NA EXPONOVANÉ OBDOBIE PO ZAČIATKU VOJNY NA UKRAJINE	197
8 RIZIKO FINANCOVANIA TERORIZMU	200

ZHRNUTIE ZISTENÍ Z NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU

Národné hodnotenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu predstavuje významný strategický nástroj Slovenskej republiky na identifikáciu a vyhodnotenie rizík, hrozieb a zraniteľnosti vo vzťahu k legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Správa vychádzajúca z predmetného hodnotenia má širokospektrálny dosah s multidisciplinárnym charakterom a je výsledkom viacúrovňovej spolupráce medzi kompetentnými národnými autoritami. Na nasledujúcich stranách si dovoľujeme čitateľom priniesť stručné a sumarizované vyhodnotenie zistení z predmetného hodnotenia.

RIZIKO Z POHĽADU PREDIKATÍVNEJ TRESTNEJ ČINNOSTI

Analýzou vykonanou v rámci národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu bolo zistené, že najčastejším zdrojom výnosu z trestnej činnosti sú daňové podvody, najmä DPH karuselové podvody, nasledované subvenčnými podvodmi, machináciami pri verejnom obstarávaní, drogovou trestnou činnosťou a podvodmi v oblasti obchodu. Nižšie uvádzame najvýznamnejšie riziká zistené pri samotnej analýze.

Efektívita trestného stihania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je výrazne determinovaná predovšetkým

- zdĺhavou právnou pomocou vo vzťahu k tretím krajinám mimo Európsku úniu,
- zdĺhavým vybavovaním dožiadaní bankami, založenom na listinnej forme, bez možnosti online žiadosti/komunikácie a online zaistenia prostriedkov,
- absenciou detailnejšej úpravy kryptomien, (najmä efektívny monitoring a implementácia Travel Rules),
- dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia civilnej konfiškácie nevysvetliteľného majetku

Zvýšená zraniteľnosť pri online identifikácii klienta za spolupôsobenia **nárastu používania AI Deepfake technológií.**

Hodnotená oblasť predikatívnej trestnej činnosti z hľadiska formy zaznamenáva **výrazný podiel digitálnej formy páchania**, čo je reflexiou všeobecného trendu vývoja kriminality.

Prílišná formalizovanosť trestného konania.

Efektívna úprava preukazovania **pôvodu majetku a odčerpávania neodôvodneného bohatstva.**

Absencia výrazného počtu **komplexných odsúdení prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti a konfiškácií výnosu z trestnej činnosti** zo strany súdov.

Viac rizikovo je potrebné vnímať s. r. o. s predmetom podnikania

- veľkoobchod a maloobchod
- oprava motorových vozidiel a motocyklov
- administratívne a podporné služby
- priemyselná výroba
- stavebníctvo
- činnosti v oblasti nehnuteľností
- informácie a komunikácia
- doprava a skladovanie
- ubytovacie a stravovacie služby
- zdravotníctvo a sociálna pomoc

Limitovaná zručnosť (nedostatočná inkorporácia) systematického **sledovania prvku konečného užívateľa výhod** pri operatívnom rozpracúvaní a vyšetrení závažnej majetkovej a ekonomickej kriminality a pri **identifikovaní vyvážania a umiestňovania výnosov sofistikovanej trestnej činnosti** na tretie osoby.

Absencia adresných typológií a usmernení k identifikovaným právnickým osobám, politicky exponovaným osobám, nerezidentom a k cezhraničným rizikám.

Neustále pretrváva **vysoké riziko** legalizácie výnosu z trestnej činnosti **pri využívaní bežných bankových produktov**.

RIZIKO Z POHĽADU SUBJEKTOV

FYZICKÉ OSOBY

hlavné riziko predstavuje využívanie bežných bankových účtov a širokého portfólia produktov zneužitých na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, zneužívanie fyzických osôb ako bielych koní.

PRÁVNICKÉ OSOBY

schránkové firmy, zložité vlastnícke štruktúry, neprehľadnosť konečných užívateľov výhod.

POLITICKY EXPONOVANÉ OSOBY

identifikácia politicky exponovaných osôb je nedostatočná, Finančná spravodajská jednotka zaznamenala len minimum hlásení týkajúcich sa tejto kategórie.

NEREZIDENTI

predstavujú vysoké riziko najmä pri prevodoch finančných prostriedkov zo zahraničia bez reálnej ekonomickej aktivity.

HODNOTENIE RIZÍK VO FINANČNOM SEKTORE

Pri hodnotení rizikovosti jednotlivých sektorov finančného a nefinančného trhu je nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že napriek nízkemu výskytu prípadov predikatívnych trestných činov súvisiacich s finančnou kriminalitou v module analýzy prípadov, ktoré boli identifikované orgánmi činnými v trestnom konaní v niektorých sektoroch finančného trhu, nemožno automaticky tieto považovať za sektory s nízkym rizikom ich zneužitia na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Nízka frekvencia hlásení o neobvyklých obchodných operáciách pri súčasne pomerne vysokom počte subjektov daného sektora môže indikovať existenciu zraniteľných miest, najmä súvisiacich s identifikáciou príznakov pre neobvyklé obchodné operácie.

SEKTOR BANKOVNÍCTVA

stredne vysoké riziko

Vykonanou analýzou bolo zistené, že sektor bankovníctva naďalej tradične ostáva sektorom, ktorý je najexponovanejším vo vzťahu k legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Táto skutočnosť je v dôsledku dostupnosti služieb, objemu transakcií a nízkeho prahu vstupu finančných prostriedkov, ktoré môžu byť zneužitú v rôznych fázach procesu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Napriek skutočnosti, že bankový sektor predstavuje vysokorizikové prostredie, je dobre regulovaný a dohliadaný, povedomie povinných osôb o ich povinnostiach vo vzťahu k zákonu č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je oproti iným sektorom na vysokej úrovni.

Vo všeobecnosti možno uviesť, že sektor bankovníctva je najlepšie regulovaný sektorom s vysokým podielom automatizácie a znalostí z oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, no ich široké portfólio služieb, zahraničné transakcie a prístup k hotovosti ich zároveň vystavuje značným rizikám.

SEKTOR KAPITÁLOVÉHO TRHU

stredné riziko

V sektore kapitálového trhu v Slovenskej republike pôsobia obchodníci s cennými papiermi, ktorí poskytujú rôznorodé finančné nástroje, investičné služby, riadenie portfólií pre svojich klientov, ako aj správcké spoločnosti, ktorých predmetom činnosti je zhromažďovanie peňažných prostriedkov od investorov s cieľom investovať v súlade s určenou investičnou stratégiou.

Predmetný sektor sa vyznačuje predovšetkým vyššou sofistikovanosťou produktov, často s medzinárodným presahom. V predmetnom sektore existuje nedostatočné povedomie o rizikách legalizácie výnosu z trestnej činnosti a zároveň nedostatočné povedomie v oblasti identifikácie neobvyklej obchodnej operácie obvykle mimo bankových skupín. Riziká sa vyskytujú hlavne v oblasti „poznaj svojho klienta“, identifikovaní konečného užívateľa výhod a politicky exponovaných osôb. Vyššie riziko je identifikované pri poskytovaní investičných produktov a služieb prostredníctvom maklérskej spoločnosti.

SEKTOR POISŤOVNÍCTVA

stredne nízke riziko

V sektore poisťovníctva je možné potvrdiť, že riziká sú koncentrované najmä v oblasti kapitálového životného poistenia a investičného životného poistenia, kde možno legalizovať výnosy z trestnej činnosti prostredníctvom jednorazových vkladov a predčasného ukončenia zmluvy. Riziko je obmedzené predovšetkým na produkty s investičnou zložkou.

SEKTOR DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

nízke riziko

Produkty v predmetnom sektore majú dlhodobý charakter, sú prísne regulované a so štandardizovaným príjmom, čo výrazne obmedzuje potenciál pre legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Hlavné riziko spočíva v prijímaní vkladov z nejasného zdroja, typicky v doplnkovom dôchodkovom sporení. Starobné dôchodkové sporenie je zo zákona povinné a takmer úplne automatizované. Sektor je hodnotený ako nízkorizikový.

SEKTOR PLATOBNÝCH INŠTITÚCIÍ A ELEKTRONICKÝCH PEŇAZÍ

stredne vysoké riziko

Sektor platobných inštitúcií a elektronických peňazí umožňuje rýchle, anonymné a cezhraničné transakcie, vrátane využitia elektronických peňazí a peňažných prevodov. Riziká vyplývajú z novej technológie, neosobného vzťahu s klientom a často slabej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi praxe u menších subjektov. Typickým prejavom legalizácie výnosu z trestnej činnosti sú reťazové prevody a anonymné platby.

SEKTOR FINANČNÉHO SPROSTREDKOVANIA A FINANČNÉHO PORADENSTVA

stredné riziko

Sektor finančných sprostredkovateľov a finančných poradcov možno charakterizovať ako rozdrobený, s vysokým počtom subjektov a širokou škálou sprostredkovaných finančných služieb. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti sa môže prejavovať predovšetkým pri sprostredkovaní investičného životného poistenia, úverov alebo produktov na kapitálovom trhu. Najslabšími miestami pri výkone finančného sprostredkovania alebo finančného poradenstva býva nedostatočná identifikácia klientov, politicky exponovaných osôb alebo konečného užívateľa výhod. Veľkým problémom je nízke povedomie o neobvyklých obchodných operáciách v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, slabé IT vybavenie menších spoločností, nepreverovanie povinnosti podriadeného finančného agenta, neúplné a nejasné postupy vedenia záznamov pri hodnotení rizík pri politicky exponovaných osobách alebo sankcionovanej osobe.

SEKTOR ZMENÁRNÍ

stredne nízke riziko

Zmenárne sú zamerané výlučne na hotovostné obchody, bez trvalého vzťahu s klientom. Riziká spočívajú v reťazení výmen pod limitom 1 000 EUR bez identifikácie, často spojené s neovereným pôvodom hotovosti a nízkym povedomím zamestnancov. Detekcia legalizácie výnosu z trestnej činnosti je založená skôr na pozorovaní správania, ako na systémových opatreniach.

SEKTOR NEBANKOVÝCH VERITEĽOV

stredne nízke riziko

Subjekty poskytujúce spotrebiteľské a revolvingové úvery, najmä fyzickým osobám. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prebieha cez splácanie úveru z nelegálnych zdrojov, predčasné splatenie, či falošné identifikačné údaje. Nedostatky sú aj v monitorovaní obchodného vzťahu a identifikácii klientov.

HODNOTENIE RIZÍK V NEFINANČNOM SEKTORE

SEKTOR PREVÁDZKOVATEĽOV HAZARDNÝCH HIER

stredne vysoké riziko

Sektor vykazuje vysoký potenciál pre legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, najmä cez vklady a výbery bez hrania. Osobitne online hazard výhry, ako forma legalizácie výnosu a hranie pod cudzou identitou, predstavuje významnú hrozbu pre anonymitu, používanie kryptomien a cezhraničné transakcie. Riziko je stredne vysoké až vysoké s množstvom reálnych prípadov.

Kamenné kasína sú stále vysokorizikovým prostredím, najmä pri vkladoch hotovosti, výmenách žetónov a výberoch bez reálneho hrania. Existuje vysoká prítomnosť možnosti legalizácie výnosu, ak nie sú nastavené prísne interné kontroly.

Aj keď je sektor regulovaný, anonymita k hráčskemu účtu a decentralizácia spôsobujú, že ide o vysoko zraniteľné prostredie, využívané na „cash in – cash out“ schémy, najmä bez reálneho herného správania.

SEKTOR PRÁVNICKÝCH OSÔB ALEBO FYZICKÝCH OSÔB OPRÁVNENÝCH SPROSTREDKOVAŤ PREDAJ, PRENÁJOM A KÚPU NEHNUTEĽNOSTI

stredné riziko

Legalizácia výnosu z trestnej činnosti často prebieha cez nákup a predaj nehnuteľností za nelegálne získané prostriedky, ktoré môžu byť predčasne splatené, kúpené v hotovosti alebo prevedené na tretiu osobu. Zvlášť rizikové sú prípady, kde chýba dôsledné preverenie klienta (napr. zahraničný rezident, politicky exponované osoby) alebo kde je kúpa vykonaná cez právnickú osobu s nejasným vlastníkom.

SEKTOR POSKYTOVATEĽA SLUŽIEB KRYPTOAKTÍV

vysoké riziko

Poskytovatelia služieb kryptoaktív predstavujú sektor s vysokým rizikom legalizácie výnosu z trestnej činnosti, a to predovšetkým v dôsledku vysokej miery anonymity, rýchlosti cezhraničných prevodov a absencie fyzického kontaktu s klientom. Identifikované zraniteľné miesta zahŕňajú nedostatočné overovanie klientov, slabé monitorovanie transakcií, chýbajúce opatrenia na detekciu neobvyklých obchodných operácií a využívanie decentralizovaných platforiem, ktoré sťažujú trasovanie finančných tokov. Efektívne riadenie rizika si vyžaduje posilnenie tzv. „poznaj svojho klienta“ procesov, zavedenie transakčných monitorovacích systémov a sprísnenie dohľadu nad pôvodom vkladných finančných prostriedkov.

SEKTOR PRÁVNICKEJ OSOBY ALEBO FYZICKEJ OSOBY OPRÁVNENEJ OBCHODOVAŤ S DRAHÝMI KOVMI ALEBO S DRAHÝMI KAMEŇMI, UVÁDZAŤ NA TRH VÝROBKY Z DRAHÝCH KOVOV ALEBO DRAHÝCH KAMEŇOV

stredne vysoké riziko

stredné riziko

Typickým rizikom je platba v hotovosti za vysokohodnotný tovar (šperky, zlato, hodinky), kde môže dochádzať ku konverzii hotovosti na ľahko prenosné a likvidné aktíva. Nezriedka ide o opakované nákupy v rôznych prevádzkach alebo nákupy tretími osobami. Identifikácia klienta často absentuje pri obchodoch „pod limitom“.

SEKTOR SLUŽIEB POSKYTOVANÝCH ÚČTOVNÍKMI, AUDÍTORMI, PORADCAMI A DAŇOVÝMI PORADCAMI

stredné riziko

Sektor sa podieľa na spracovaní účtovníctva, optimalizácii daní a auditoch, čím má priamy prístup k finančným tokom a štruktúram klientov. Riziká súvisia s vedením nepravdivých záznamov, zastieraním príjmov a umožnením transféru výnosov cez formálne legálne kanály. Sektor je hodnotený ako stredne rizikový, s rizikom prejavujúcim sa najmä pri externých účtovníkoch a menších subjektoch.

SEKTOR SLUŽIEB NOTÁROV, ADVOKÁTOV A INÝCH NEZÁVISLÝCH PRÁVNÝCH PROFESIONÁLOV

stredné riziko

Notári figurujú pri zakladaní spoločností, prevodoch nehnuteľností a overovaní dokumentov, čím sa môžu neúmyselne podieľať na zastieraní vlastníckych vzťahov. Riziko spočíva najmä v zakladaní fiktívnych spoločností, prepisovaní majetku na biele kone alebo osoby z tretích krajín, často v spojitosti s daňovými únikmi a organizovaným zločinom.

Advokáti poskytujú poradenstvo pri transakciách, zakladaní spoločností a správe majetku, pričom môžu nevedome asistovať pri legalizácii výnosov cez komplikované právne štruktúry. Typické je vytváranie trustov, holdingových štruktúr, či účasť pri predaji a kúpe nehnuteľností bez preverenia pôvodu majetku.

Bezpečnostná situácia v Slovenskej republike bola v rokoch 2020–2023 stabilná, bez zaznamenaných teroristických útokov motivovaných náboženskou ideológiou a bez prípadov financovania terorizmu, taktiež neevidujem prípad návratu zahraničných bojovníkov. Slovenská republika nie je prioritným teroristickým cieľom, avšak existuje vnímaná a monitorovaná hrozba individuálnych útokov samoradikalizovaných jedincov a vplyv radikalizačných a extrémistických trendov, najmä prostredníctvom internetu. Slovenská republika nie je tradičným migračným cieľom, avšak je dôležité spomenúť, že leží na migračnej trase z Blízkeho východu smerom do západnej Európy.

V oblasti financovania terorizmu neboli zaznamenané konkrétne prípady, avšak boli identifikované niektoré zraniteľné miesta:

Riziko využitia kryptoaktív na financovanie terorizmu rastie, aj keď zatiaľ bez preukázaných prípadov v Slovenskej republike.

Neziskové organizácie pôsobiace vo vysokorizikových oblastiach **sú pod prísny dohľadom**, bez zaznamenaného zneužitia na financovanie terorizmu.

Hotovosť a e-money zostávajú tradičnými a atraktívnymi prostriedkami.

Riziká sú spojené aj s využívaním **sociálnych dávok a zneužívaním identity**.

Najväčšiu vonkajšiu hrozbu predstavujú vplyvy nelegálnej migrácie, konfliktu na Ukrajine a aktivity Islamského štátu v Európe, pričom zatiaľ nepriniesli priamy dopad na bezpečnostnú situáciu v Slovenskej republike.

1 ÚVOD

V § 26a zákona č. 297/2008 Z. z. sa Finančná spravodajská jednotka poveruje vypracovaním Správy z národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Národné hodnotenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu spočíva v identifikovaní hrozieb, zraniteľnosti a konzekventnom posudzovaní rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu na úrovni Slovenskej republiky. Na spracovaní národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu a jeho priebežnej aktualizácii sa, na požiadanie, zúčastňujú povinné osoby, Národná banka Slovenska ako orgán dohľadu nad finančným trhom, orgány činné v trestnom konaní, ostatné zainteresované štátne orgány a iné inštitúcie, ktoré sú povinné Finančnej spravodajskej jednotke poskytnúť potrebnú súčinnosť. Národné hodnotenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu sa v podmienkach Slovenskej republiky aktualizuje najmä s ohľadom na vývoj rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Aktualizované národné hodnotenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu sa predkladá vláde Slovenskej republiky na schválenie, a to v intervale najneskôr štyri roky od predchádzajúceho schválenia. V súlade s § 20a zákona č. 297/2008 Z. z. sú povinné osoby povinné zohľadniť výsledky národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu vo svojich postupoch pre riadenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Samotná legalizácia výnosu z trestnej činnosti je negatívny globálny fenomén, vo svojej najzávažnejšej forme spájaný predovšetkým s cezhraničným organizovaným zločinom. Podstatu tohto javu tvorí proces, pri ktorom sa páchatel' dopúšťa neoprávneného konania v úmysle zakryť pôvod príjmu alebo iného majetku, ktorý je výnosom z trestnej činnosti, resp. môže ísť o zmenu nelegálnej povahy, predovšetkým finančných prostriedkov získaných nezákonným konaním na finančné prostriedky javiace sa zdanlivo ako zisk zo zákonnej činnosti. Tento neželaný fenomén ohrozuje globálny finančný systém a predstavuje jednu z najväčších hrozieb pre svetový hospodársky rozvoj, nevynímajúc situáciu na Slovensku a v Európskej únii. Ochrana spoločnosti pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti je nevyhnutný element zachovania zdravého finančného a hospodárskeho systému štátu a zároveň záruka existencie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti na medzinárodnej úrovni. Dôležitým predpokladom účinného boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu je správne identifikovanie hrozieb, zraniteľnosti, vyhodnotenie a následné pochopenie konzekventného rizika, ktoré legalizácia výnosu z trestnej činnosti predstavuje. Na základe takto vykonaných opatrení je možné nastaviť a uplatniť rizikovo orientovaný prístup, ktorý je základným princípom pri zabezpečovaní efektívneho národného mechanizmu boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.

V poradí III. iterácia národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu a z neho vychádzajúca Správa monitoruje obdobie rokov 2020 až 2023. Na vypracovanie predmetnej Správy a samotný výkon hodnotenia bola využitá Metodika Rady Európy, ktorá je vytvorená pre členské aj nečlenské štáty, s cieľom vytvoriť národný rámec riadenia rizík pre oblasť legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu, vrátane vykonania národného hodnotenia rizík v súlade s odporúčaním č. 1 Finančnej akčnej skupiny. Predpokladaný termín nasledujúcej aktualizácie národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu je stanovený na rok 2028 a bude zahŕňať obdobie rokov 2024 až 2027.

Správa obsahuje systematickú analýzu rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu spojených s konkrétnymi produktami a službami, predikatívnymi trestnými činmi, subjektami a hospodárskymi sektormi. Zameriava sa na identifikované zraniteľné miesta tak z hľadiska právneho rámca, ako aj z hľadiska efektívneho uplatňovania rizikovo orientovaného prístupu, a uvádza odporúčania, ako k týmto oblastiam pristupovať.

Samotné vypracovanie Správy bolo realizované prostredníctvom tzv. Analyticko-koordinačného tímu, ktorý bol vytvorený v rámci Národnej expertnej skupiny na prevenciu a boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Analyticko-koordinačný tím bol koncipovaný zo zástupcov Finančnej spravodajskej jednotky Prezídia Policajného zboru, Národnej banky Slovenska, Národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru (ďalej len „národná centrála osobitných druhov kriminality“), Akadémie Policajného zboru, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a Inštitútu právnych a bezpečnostných analýz Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

ŠTRUKTÚRA A LOGIKA SPRÁVY Z III. ITERÁCIE NÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU

Správa z III. iterácie národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu (ďalej len „národné hodnotenie rizík“) je koncipovaná do ôsmich logicky za sebou nadväzujúcich kapitol, ktoré sa, v závislosti od potreby, členia na podkapitoly. Text jednotlivých kapitol a podkapitol je rozdelený podľa potreby do tematických častí, ktoré sú pre lepšiu prehľadnosť identifikované nadpismi. V častiach Správy kde je to potrebné, je hodnotenie rozdelené na Hypotézu, Demonštráciu a Záver.

Hypotéza je založená výhradne na výsledkoch teplotnej mapy. Funguje ako východiskový bod hodnotenia a slúži ako základ pre vytvorenie širšieho analytického obrazu v štádiu demonštrácie. Teplotná mapa je vytvorená na základe údajov z modulu analýzy prípadov, ktorý obsahuje všetky prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti v rôznych štádiách za obdobie rokov 2020 až 2023.

Pre účel demonštrácie je vykonaná komplexná analýza celého radu informačných zdrojov s cieľom doplniť alebo rozšíriť zistenia hypotézy, prípadne urobiť rozdielny záver. Do úvahy boli v prípade demonštrácie brané faktory, ako sú významnosť a kontext, spolu s existujúcimi výskumnými správami orgánov presadzovania práva, domácich akademických kruhov, medzinárodných organizácií, odhadmi výnosu z trestnej činnosti, kriminologickými a ekonomickými/finančnými štúdiami atď.

Záver je vypracovaný na základe potvrdenia výsledkov zo štádia hypotézy a štádia demonštrácie.

STRUČNÉ ZHRNUTIE PREDCHÁDZAJÚCICH NÁRODNÝCH HODNOTENÍ RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Slovenská republika vykonala v predchádzajúcom období dovedna dve národné hodnotenia rizík, ktoré sledovali obdobie rokov 2012 až 2015 a obdobie rokov 2016 až 2019. Predmetné hodnotenia boli vykonávané na základe Metodiky Svetovej banky a je dôležité upozorniť na skutočnosť, že III. iterácia národného hodnotenia rizík prináša novú filozofiu hodnotenia a nové prístupy k identifikácii rizík. Správa z prvého národného hodnotenia rizík konštatovala, že celková úroveň rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti bola v sledovanom období na stredne vysokej úrovni, pričom celková úroveň hrozieb v predmetnej oblasti bola stredne vysoká, celková úroveň zraniteľnosti bola na stredne vysokej úrovni.

Rovnaké závery o úrovni rizík a hrozieb priniesla aj Správa z II. kola národného hodnotenia rizík. V sledovanom období 2016 až 2019 bola celková úroveň zraniteľnosti na strednej úrovni.

Správa z II. kola národného hodnotenia rizík zarámcovala najvýznamnejšie hrozby legalizácie výnosu z trestnej činnosti a s tým súvisiace trendy nasledovne:

- Organizovaná kriminalita
- Počítačová kriminalita
- Environmentálna kriminalita
- Ekonomická kriminalita
- Drogová kriminalita
- Korupcia
- Majetková kriminalita
- Násilná kriminalita
- Mravnostná kriminalita

Správa z II. kola národného hodnotenia rizík následne uvádza, že celková úroveň zraniteľnosti Slovenskej republiky z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti je na strednej úrovni. Schopnosť Slovenskej republiky bojovať proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti bola vyhodnotená na strednej úrovni a celková zraniteľnosť sektorov národného hospodárstva z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti bola vyhodnotená na strednej až strednej vysokej úrovni.

Správa z II. kola národného hodnotenia rizík uvádza vybrané zraniteľné miesta v systéme režimu boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu:

- konečný užívateľ výhod
- dlhopisy
- hotovostné platby
- poskytovanie súčinnosti štátnym orgánom
- nedostatky v oblasti finančného vyšetrovania
- nedostatočná efektívnosť mechanizmov odhalovania a zaisťovania výnosu z trestnej činnosti
- náročnosť identifikácie páchatelia predikatívneho trestného činu
- nízka úroveň povedomia zo strany colných orgánov
- nízka úroveň povedomia povinných osôb o problematike opatrení proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu
- absencia centrálného registra účtov a zefektívnenie zákona o preukazovaní pôvodu majetku

Celková úroveň rizika financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky bola v II. kole národného hodnotenia rizík na strednej úrovni. Celková úroveň hrozby financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky bola na základe vyhodnotenia zhromaždených informácií a dát určená na strednej úrovni a celková úroveň zraniteľnosti bola určená na stredne nízkej úrovni.

Na základe opatrení (protiopatrení) prijímaných zo strany príslušných orgánov, kvality legislatívy v oblasti uplatňovania operatívnych ako aj procesných úkonov, úrovne národnej a medzinárodnej spolupráce a taktiež vzhľadom na geografickú polohu Slovenskej republiky bolo v II. kole národného hodnotenia rizík možné konštatovať, že celková úroveň teroristickej hrozby voči Slovenskej republike je stredne nízka. V prvom národnom hodnotení rizík bola celková úroveň teroristickej hrozby voči Slovenskej republike vyhodnotená ako nízka. Zvýšenie úrovne hrozby na stredne nízku ovplyvnili najmä bezpečnostné incidenty s teroristickým pozadím uskutočnené v rámci geografického priestoru Európskej únie, ktoré síce nemali priamy súvis so Slovenskou republikou, ale odzrkadlili sa pri posudzovaní príslušného stupňa teroristického ohrozenia na území Slovenskej republiky.

V hodnotenom období III. kola národného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu vykonala Slovenská republika:

- sektorovú analýzu zneužívania mimovládnych neziskových organizácií na financovanie terorizmu (apríl 2024),
- I. sektorovú analýzu kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív (júl 2022),
- II. sektorovú analýzu kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív (apríl 2024),
- sektorovú analýzu prepravy peňažných prostriedkov v hotovosti pre účel posúdenia cezhraničného rizika s prihliadnutím na exponované obdobie po začiatku vojny na Ukrajine (marec 2023/2024)

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SEKTOROVEJ ANALÝZY ZNEUŽÍVANIA MIMOVLÁDNYCH NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ

Sektorová analýza zneužívania mimovládnych neziskových organizácií na financovanie terorizmu konštatuje, že skupina neziskových organizácií, spadajúca pod definíciu FATF, tvorí 12% z celkového počtu mimovládnych neziskových organizácií registrovaných na území Slovenskej republiky. Z tohto počtu len malá skupina identifikovaných neziskových organizácií pôsobí v blízkosti alebo priamo vo vysokorizikových krajinách, v ktorých operujú teroristické organizácie. Všetky mimovládne neziskové organizácie, vrátane podskupiny neziskových organizácií podľa definície FATF, majú povinnosť registrácie. Identifikované neziskové organizácie majú rôznu právnu formu a svoju činnosť vykonávajú v rôznych oblastiach, pričom často sú tieto činnosti kumulované.

Neziskové organizácie pôsobiace v rizikových oblastiach sa venujú najmä humanitárnej a rozvojovej činnosti, pričom väčšina neziskových organizácií pôsobiacich vo vysokorizikových krajinách je súčasťou medzinárodnej siete neziskových organizácií podporovaných veľkými donormi, ktorí vyžadujú prísnejšiu kontrolu. Používanie hotovosti neziskovými organizáciami vo vysokorizikových krajinách a regiónoch sa využíva len vo výnimočných prípadoch, ak nie je možné využiť iný platobný kanál, za dodržania príslušných predpisov v oblasti prepravy peňažných prostriedkov v hotovosti do tretích krajín. Vykonávanie verejných zbierok v hotovosti podlieha prísny legislatívnym podmienkam. Kontrolné mechanizmy pre neziskové organizácie sú nastavené v rámci platnej národnej legislatívy, ako aj prísny samoregulačným opatreniam, najmä v prípadoch väčších neziskových organizácií, ktoré sú súčasťou medzinárodných sietí neziskových organizácií.

Na území Slovenskej republiky nebol v hodnotenom období zaznamenaný **žiadny prípad zneužitia neziskových organizácií na financovanie terorizmu.**

Na základe záverov skúmania bolo identifikovaných niekoľko rizikových oblastí, medzi ktoré patria:

- nové technológie,
- nesystematický a nedostatočný zber údajov zo strany štátnych orgánov,
- nejednotné podmienky, vzťahujúce sa k rôznym právnym formám neziskových organizácií (napr. nie všetkým typom neziskových organizácií vyplýva zo zákona povinnosť vyhotovovania a predkladania výročných správ).

Zraniteľnosť v sektore neziskových organizácií predstavuje absencia zákonnej požiadavky vyhotovovania výročných správ o financovaní a činnosti neziskových organizácií, ako aj vo vykonávaní dohľadu počas ich činnosti. Úroveň nastavenia samoregulačných opatrení väčšej časti neziskových organizácií v oblasti financovania, preverovania riadiacich pracovníkov, partnerov, zamestnancov a požiadaviek veľkých donorov na prijatie opatrení zo strany neziskových organizácií, na zabezpečenie vysokej transparentnosti nakladania s finančnými prostriedkami neziskových organizácií, predstavuje nízku mieru zraniteľnosti. Neziskové organizácie overujú dôveryhodnosť svojich zamestnancov, ešte pred prijatím do zamestnania, z viacerých zdrojov. Úroveň spolupráce príslušných štátnych orgánov pri monitorovaní rizika a šírení osvetu v sektore mimovládnych neziskových organizácií sa od roku 2022 zintenzívnila.

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SEKTOROVÝCH ANALÝZ KRYPTOAKTÍV A POSKYTOVATEĽOV SLUŽIEB KRYPTOAKTÍV

Okrem vyššie uvedenej sektorovej analýzy zneužívania mimovládnych neziskových organizácií na financovanie terorizmu Slovenská republika v hodnotenom období vykonala taktiež dve sektorové analýzy kryptoaktív a poskytovateľov služieb kryptoaktív. Okrem formálnych požiadaviek vyplývajúcich z globálnych štandardov išlo o reakciu na hrozbu identifikovanú v rámci činnosti národného koordinačného mechanizmu boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Oblasť kryptoaktív a s ním spojené inovácie a služby k nim prislúchajúce, respektíve vďaka nim existujúce sú pre svet a spoločnosť úplne novým a stále sa formujúcim sektorom.

Komplexnosť a prepojenosť predmetného sektora na svet informačných technológií a internetu ho predurčuje na dynamický rozvoj a tendenciu na rýchle implementácie inovácií. Vďaka tejto rýchlosti a flexibilitě je sektor kryptoaktív, aj s jeho segmentami pre všetky orgány štátneho dozoru, pre orgány presadzujúce právo a v neposlednom rade pre bezpečnostné služby jednotlivých štátov, veľmi náročný na udržanie tempa s jeho dynamickými zmenami. Práve nesprávne, respektíve nejednoznačné nastavenie legislatívy na Slovensku bolo v záveroch analýz vyhodnotených ako najvýznamnejšie riziko. Absencia riadneho licenčného procesu viedla k prebujnenému zakladaniu poskytovateľov služieb kryptoaktív na Slovensku, niektoré pravdepodobne boli založené ako účelové subjekty v medzinárodných optimalizačných schémach. Vysokým rizikom je aj fakt, že okrem jednoduchého zakladania poskytovateľov služieb kryptoaktív chýba akýkoľvek proces kontroly osôb spojených s poskytovaním služieb kryptoaktív, či už v pozícii konateľov, konečných užívateľov výhod alebo majiteľov spoločností. Tieto aspekty sú najvýraznejším lokálnym rizikom priamo sa týkajúcim Slovenskej republiky ako domicilom poskytovateľov služieb kryptoaktív a aj ako ich regulátorom.

Globálne riziká vyplývajú jednoznačne zo samotnej globálnej povahy kryptomien a ich služieb a možností. Geografické hranice takmer vôbec nehrajú rolu a práve kvôli nim sa hrozby, ktorým čelí užívateľ/investor/člen predmetného sektora, takmer nijako nelíšia pre užívateľa zo Slovenska, či iných častí sveta. Problémom týchto hrozieb je na jednej strane ich latentný charakter a na druhej strane aj ich veľmi náročná štruktúra a prirodzený cezhraničný presah. To, čo na jednej strane je natívnou vlastnosťou virtuálnych aktív - globálnosť a nerešpektovanie geografických hraníc, je na druhej strane veľkým problémom pre orgány presadzujúce právo na celom svete. V neposlednom rade je to fakt, že problém prevencie proti podvodom vo svete i na Slovensku ešte nie je správne poňatý zo strany regulátorov, ani zo strany jednotlivých orgánov presadzujúcich právo.

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SPRÁVY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI A FINANCOVANIA TERORIZMU

V hodnotenom období došlo v strednej Európe k viacerým zmenám v oblasti hrozieb, ale taktiež rizík, ktoré mali priamy vplyv na oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Zásadný vplyv na hodnotenú oblasť malo predovšetkým vypuknutie medzinárodnej pandémie COVID-19 v marci 2020, čo malo za následok zavedenie rôznych druhov bezpečnostných opatrení ako zákaz vychádzania, zatváranie škôl, maloobchodných prevádzok a prevádzok stravovacích a ubytovacích služieb, zatváranie hraníc a cestovné obmedzenia. Na tomto mieste je vhodné poukázať na Správu z nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu z roku 2022, ktorá uvádza, že vzhľadom na novú situáciu sa zvýšilo riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti generovaných činnosťami v mnohých hospodárskych odvetviach a podnikateľských aktivitách.

Ide napríklad o tieto riziká:

- **sprenevera a zneužitie finančných prostriedkov**, ktoré sa poskytujú ako finančné opatrenia, slúžiace na ochranu národných hospodárstiev pred vplyvom pandémie alebo iných verejných finančných prostriedkov, poskytovaných v súvislosti s pandemiou,
- **preberanie podnikov, ktoré čelia finančným ťažkostiam**, aktérmi s nekalými úmyslami a zločineckými skupinami,
- čoraz viac príležitostí na to, aby mohli zločinecké skupiny získať **výnos z predaja neoprávnených zdravotníckych pomôcok a nezákonných farmaceutík a vakcín**, pričom môže ísť aj o predaj vládam,
- **počítačová kriminalita** profitujúca z nákupov online, ktoré sa využívajú stále viac, a to aj prostredníctvom využívania falošných totožností,
- **korupcia štátnych zamestnancov** pri prijímaní naliehavých opatrení, napr. objednávka špecifického zdravotníckeho vybavenia a súvisiace zjednodušenie pravidiel verejného obstarávania.

Verejné orgány, pôsobiace v rámci systému boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, napr. orgány dohľadu, Finančná spravodajská jednotka a orgány presadzovania práva, sa museli prispôbiť novým postupom pri vykonávaní svojej práce, keďže sa ich mobilita a osobné kontakty obmedzili. Okrem iného sa obmedzili alebo prestali vykonávať kontroly na mieste a vypočúvania. Vplyvom toho sa mohla znížiť schopnosť účinne plniť funkcie v niektorých oblastiach.

Zaviedli sa nové nástroje a postupy vyšetrovania, napr. online vypočúvania a kontroly, vďaka ktorým sa obmedzil dosah vládnych opatrení na schopnosť príslušných orgánov vykonávať dohľad a viesť vyšetrovania. Páchatelia trestných činov však svoj modus operandi, prispôbia situácii. Medzičasom môžu zločinecké štruktúry fungujúce v Európskej únii naďalej využívať zmeny, ktoré so sebou priniesla pandémia, a mohli by posilniť svoje kapacity.

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SITUÁCIE V KONTEXTE PANDÉMIE COVID-19

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že pandémia COVID-19 nemala významný vplyv na vyšetrovanie a dokazovanie trestných činov v pôsobnosti Slovenskej republiky. Aj napriek pandémie bolo v niektorých prípadoch stíhaných niekoľko osôb, a to aj za závažné prípady korupcie, či legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Výzvou v danom období bolo dôsledné zasahovanie legalizácie nelegálnych výnosov generovaných zo špecifickej predikatívnej trestnej činnosti. Finančná spravodajská jednotka identifikovala pri svojej činnosti, v súvislosti s hláseniami o neobvyklých obchodných operáciách, podozrenia z podvodov pri verejnom obstarávaní zdravotníckych pomôcok. Zároveň v predmetnom období došlo k rapídному zintenzívneniu internetových podvodov, kedy dochádzalo predovšetkým k nákupom tovaru cez internet, pričom po zaplatení za tovar nebol tento dodaný. Pochopiteľne v dôsledku pandémie COVID-19 došlo k zníženiu intenzity v oblasti migrácie a pohybu osôb, zatvoreniu hraníc, zníženej aktivite firiem a podnikateľov pri obchodovaní so zahraničnými subjektmi z Talianska, Španielska, Veľkej Británie a iných štátov.

Je vhodné uviesť, že v predmetnom období došlo k čiastočným prietahom v trestnom konaní, avšak predovšetkým v trestných veciach nesúvisiacich s väzbou, keďže niektoré výsluchy obvinených alebo svedkov boli počas trestného konania odložené. Pre úplnosť dodávame, že v prípade trestných vecí a väzobných trestných vecí, resp. trestných vecí v nadväznosti na zákonné lehoty, nedochádzalo k žiadnym prietahom.

V súvislosti s pandemiou COVID-19 prijala vláda Slovenskej republiky v hodnotenom období určité opatrenia, jedným z nich bola povinnosť zatvorenia offline herní a kasín. Dohľad sa preto v tomto období zamerával skôr na online operácie, no nezanedbal ani pátraciu činnosť v rámci prevádzky v herniach, ktoré museli byť zatvorené.

S cieľom zmierniť negatívny vplyv pandémie COVID-19 Národná banka Slovenska v hodnotenom období dočasne upravila priority dohľadu a najmä plán dohľadu v súvislosti s dohľadom vykonávaným na mieste. Opatrenia dohľadu boli upravené v súlade s rizikovo orientovaným prístupom.

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SITUÁCIE V KONTEXTE PRETRVÁVAJÚCEHO VOJENSKÉHO KONFLIKTU NA UKRAJINE

Nemenej dôležitým determinantom celkovej úrovne hrozieb a rizík v predmetnej oblasti bol vznik a následne trvajúci vojenský konflikt na Ukrajine, ktorý začal vo februári 2022. Ozbrojený konflikt na Ukrajine priniesol pre Slovenskú republiku, ako susednú krajinu, viacero vážnych hrozieb v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Medzi najvýznamnejšie hrozby patria nasledovné:

NELEGÁLNA PREPRAVA PEŇAŽNÝCH PROSTRIEDKOV V HOTOVOSTI CEZ HRANICE

- Zvýšený pohyb osôb a tovarov cez slovensko-ukrajinskú hranicu predstavoval zvýšené riziko prepravy hotovosti pochádzajúcej z trestnej činnosti.
- Oslabená kontrola nad finančnými tokmi v dôsledku humanitárnej krízy umožňuje častejšie využívanie hotovostných operácií na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti.
- Riziko pašovania veľkých objemov finančných prostriedkov z Ukrajiny, či už pochádzajúcich z korupcie a inej závažnej kriminality, vojnového rabovania alebo nelegálneho obchodu so zbraňami.

ZVÝŠENÁ AKTIVITA ORGANIZOVANÝCH KRIMINÁLNYCH SKUPÍN

- Vojnový chaos vytvoril priestor pre organizované zločinecké skupiny, ktoré sa mohli zapojiť do pašovania zbraní, drog, či obchodovania s ľuďmi, pričom získané výnosy sa môžu legalizovať na území Slovenskej republiky.
- Niektoré skupiny mohli využívať Slovensko ako tranzitnú krajinu na presun nelegálnych finančných prostriedkov do iných Európskych krajín.

ZNEUŽÍVANIE FINANČNÉHO SYSTÉMU NA LEGALIZÁCIU VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

- Zvýšený objem finančných transakcií, súvisiacich s humanitárnou pomocou, finančnou podporou pre utečencov, či investíciami, môže byť zneužitý na legalizáciu nelegálnych prostriedkov.
- Riziko využívania fiktívnych spoločností na Slovensku na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti.

KORUPCIA A ZNEUŽITIE MEDZINÁRODNEJ POMOCI

- Medzinárodná pomoc smerujúca na obnovu Ukrajiny môže byť predmetom korupcie, podvodov a sprenevery, pričom tieto prostriedky môžu byť následne legalizované na Slovensku.
- Riziko zapojenia slovenských firiem do netransparentných obchodov s ukrajinskými partnermi

NEDOSTATOČNÁ KONTROLA NEFINANČNÝCH SUBJEKTOV

- Obchodníci s nehnuteľnosťami, právnici či sprostredkovatelia finančných služieb môžu byť využívaný na legalizáciu nelegálnych prostriedkov bez toho, aby si to uvedomovali.
- Nárast investícií do nehnuteľností a luxusného majetku na Slovensku zo strany subjektov s nejasným pôvodom kapitálu.

STRUČNÉ VYHODNOTENIE SITUÁCIE VO FINANČNOM SEKTORE

Nadnárodné hodnotenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu (ďalej len „nadnárodné hodnotenie rizík“) zahŕňa, v rámci kapitoly Finančný sektor, niekoľko produktov a sektorov (spolu 17), ktoré poskytujú finančné služby korporátnej a retailovej klientele. Táto kapitola zahŕňa širokú škálu odvetví, vrátane bankového sektora, sektora kapitálového trhu, poistenia, crowdfundingu, elektronických peňazí, kryptoaktív a platobných služieb.

Na väčšinu identifikovaných hrozieb a zraniteľných miest sa už poukázalo v predchádzajúcich nadnárodných hodnoteniach rizík a aj naďalej sú relevantné. Nedostatok jasných a konzistentných pravidiel, nekonzistentný dohľad v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu na vnútornom trhu a nedostatočná koordinácia a výmena informácií medzi finančnými spravodajskými jednotkami v rámci finančného sektora aj naďalej ovplyvňujú schopnosť Európskej únie správne riešiť legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Okrem toho sa zdá, že orgány pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu v členských štátoch často považujú za náročné vykonávať dohľad nad sektorom v súlade s prístupom založenom na riziku (rizikovo-orientovaný výkon dohľadu).

V súlade so stanoviskom Európskeho orgánu pre bankovníctvo (Opinion EBA) z marca 2021 Európska komisia v nadnárodnom hodnotení rizík dospela k záverom, že najviac zraniteľné voči rizikám vyplývajúcim z nedostatkov v systémoch a kontrolách v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, boli identifikované úverové a platobné inštitúcie, zmenárne, inštitúcie elektronického peňažníctva a poskytovatelia úverov (iní ako úverové inštitúcie). Riziká súvisiace s kryptoaktívami si vyžadujú nielen zaistenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov a investorov a integrity trhu, ale aj opatrenia proti manipulácii s trhom a na predchádzanie činnostiam v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Riešiť sa musia aj riziká v oblasti finančnej stability a menovej politiky, ktoré by mohli vzniknúť v dôsledku širokého využívania kryptoaktív a riešení, založených na technológii distribuovanej databázy transakcií na finančných trhoch. Investičné fondy sú na základe svojich vlastností a povahy zraniteľné z hľadiska legalizácie výnosov získaných z podvodov, daňových trestných činov, korupcie. Riziko sa ďalej zvyšuje vystavením sektora vysokorizikovým klientom, ako aj vysokým objemom transakcií, ich zložitou a cezhraničnou povahou. Ako pretrvávajúce riziko sa stále javí nedostatočná transparentnosť informácií o konečnom užívateľovi výhod.

2 PROFIL KRAJINY

VŠEOBECNÉ ÚDAJE

Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát, ktorý funguje na princípe parlamentnej demokratickej republiky. Vrcholným orgánom výkonnej moci je vláda, ktorá sa skladá z predsedu, podpredsedov a ministrov a za výkon svojej funkcie je zodpovedná Národnej rade Slovenskej republiky. Predsedu vlády vymenúva a odvoláva prezident, ktorý je taktiež predstaviteľ výkonnej moci, no má limitované priame výkonné právomoci. Prezident je hlavou štátu, ktorý reprezentuje krajinu navonok i dovnútra a svojim rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov. Slovenská republika je členom Európskej únie od 1. mája 2004, členom schengenského priestoru od 21. decembra 2007 a ako štátna mena je Euro od 1. januára 2009.

Slovenská republika patrí svojou rozlohou k menším európskym krajinám, nachádzajúca sa vo vnútrozemí Európy. Povrch krajiny je rôznorodý, charakteristický svojou rozmanitosťou, zastúpený viacerými geografickými typmi. Juh krajiny je prevažne rovinatý, kde sa postupne prechádza cez pásma pahorkatín, vrchovín až k veľhorám na severe územia. Priemerná nadmorská výška dosahuje takmer 400 m. Územie je rozdelené do 8 krajov, definované ako vyššie územné celky.

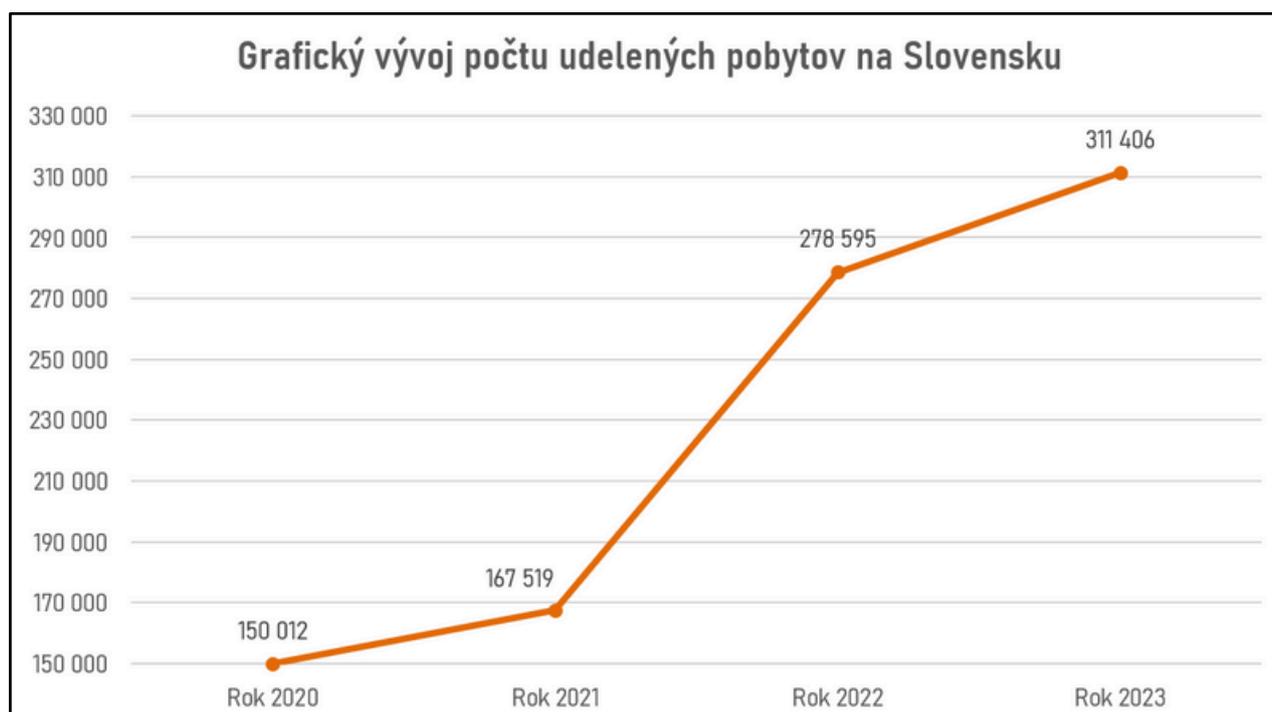
Spoločnú hranicu má s piatimi krajinami, pričom približne dve tretiny hranice má prírodný charakter, zastúpený masívnymi pohoriami a vodnými plochami tvorenými väčšími riekami bez brodov. Najdlhšia časť štátnej hranice je s Maďarskom o dĺžke 654,8 km, nasleduje Poľsko, Česká republika, Rakúsko a najkratšia hranica s Ukrajinou, kde dĺžka štátnej hranice je len 97,8 km, no zároveň je to jediná štátna hranica Slovenskej republiky s vonkajšou hranicou, teda s krajinou mimo schengenský priestor. Okrem hranice s Ukrajinou má ešte vonkajšiu vzdušnú hranicu na troch tzv. schengenských letiskách, a to v Bratislave, v Košiciach a v Poprade. Dňa 21. decembra 2007 sa vnútornou hranicou Európskej únie stal úsek štátnej hranice medzi Slovenskou republikou a Poľskom, Českom, Rakúskom a Maďarskom a zároveň tým istým dňom sa vonkajšou pozemnou hranicou Európskej únie stal úsek štátnej hranice medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou. Vnútornú štátnu hranicu možno prekročiť v ktoromkoľvek bode bez toho, aby sa vykonala hraničná kontrola osôb bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Vonkajšiu hranicu možno prekročiť len na hraničných priechodoch a počas stanovených otváracích hodín, daného hraničného priechodu. Slovenská republika má na hranici s Ukrajinou päť hraničných priechodov, určených pre osobnú, nákladnú, vlakovú dopravu, ako i pre peších a cyklistov.

Z tranzitného hľadiska je v krajine zastúpená cestná, železničná, vodná a letecká doprava. Cestná infraštruktúra je prepojená so všetkými okolitými krajinami, pričom špecifikom oproti niektorým európskym krajinám je tranzit s krajinou mimo schengenský priestor, prostredníctvom cestnej a železničnej dopravy. Vodná doprava je uskutočňovaná najmä na rieke Dunaj, a to v rámci dovozu, vývozu a tranzitu osôb a tovaru.

ŠTRUKTÚRA POPULÁCIE

Počet obyvateľov Slovenskej republiky k 31. decembru 2023 bol 5 424 687. Väčšiu časť populácie tvoria obyvatelia miest. Národnostná štruktúra Slovenskej republiky sa môže meniť v dôsledku rôznych faktorov, ako sú asimilácia, migrácia, demografické zmeny, spoločensko-politická situácia v krajine. Najpočetnejšou skupinou obyvateľstva je prirodzene slovenská národnosť s počtom obyvateľov 4 581 916, ktorá tvorí 84,5 % celkovej populácie. Nasleduje maďarská národnosť so 414 976 obyvateľmi, čo predstavuje 7,6 % celkovej populácie. Ostatné národnosti nie sú v krajine tak značne rozšírené, pričom ide o rómsku, českú, rusínsku, ukrajinskú, nemeckú, poľskú a iné, prípadne nezistené národnosti obyvateľov. Z hľadiska vývoja národnosti sa tento pomer za posledné dekády výrazným spôsobom nemení a je konzistentný v pomere k počtu obyvateľom krajiny.

Počet evidovaných cudzincov v Slovenskej republike, ktorým bol k 31. decembru 2023 udelený pobyt v krajine, bol 311 406, z čoho bolo 255 898 štátnych príslušníkov tretích krajín a 55 508 boli občania Európskej únie. V sledovanom období bol zaznamenaný výrazný rast počtu cudzincov v Slovenskej republike, čo bolo podmienené viacerými faktormi, najmä vojnovým konfliktom v susednej Ukrajine a eskaláciou napätia, vojnovými konfliktmi na Blízkom východe. Slovenská republika je pre väčšinu cudzincov len tranzitná krajina, najväčší nárast počtu evidovaných cudzincov s povolením na pobyt na území Slovenskej republiky bol v roku 2022.

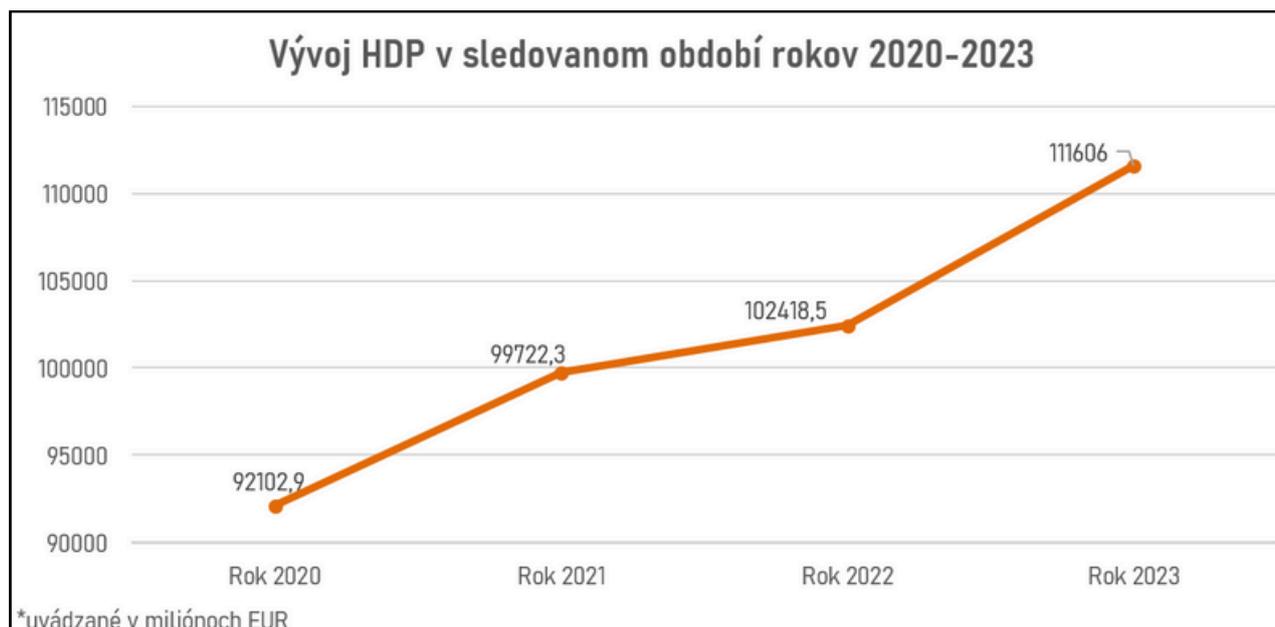
Ako bolo uvedené vyššie, tak takmer 1,7 násobný nárast bol podmienený najmä vypuknutím vojnového konfliktu 24. februára 2022 na Ukrajine. Z dostupných štatistík zverejnených úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru jasne vyplýva trojnásobný nárast občanov Ukrajiny s povolením na pobyt, pričom počet príslušníkov ostatných krajín zostal za sledované obdobie konzistentný.

FORMÁLNA EKONOMIKA

Hrubý domáci produkt (HDP) je jedným z kľúčových agregátov systému národných účtov a zároveň je meradlom celkovej ekonomickej činnosti na území Slovenska, vedúcej k produkcii, ktorá uspokojuje konečný dopyt ekonomiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky zostavuje HDP nasledovnými tromi metódami:

- výrobná (produkčná) metóda ako súčet pridanej hodnoty rôznych inštitucionálnych sektorov alebo rôznych odvetví spolu s daňami a mínus subvencie na produkty (ktoré nie sú alokované na sektory a odvetvia);
- výdavková (spotrebná) metóda ako súčet konečného domáceho použitia výrobkov a služieb (skutočná konečná spotreba a tvorba hrubého kapitálu), plus vývoz, mínus dovoz výrobkov a služieb;
- dôchodková metóda ako súčet použitia na účte tvorby dôchodkov za celú ekonomiku (odmeny zamestnancov plus dane z produkcie a dovozu, mínus subvencie, hrubý prevádzkový prebytok a zmiešané dôchodky za celú ekonomiku).

HDP má v rámci sledovaného obdobia zvyšujúcu sa tendenciu. V roku 2020 bol zaznamenaný pokles, čo bolo v najväčšej miere spôsobené prijatými opatreniami v súvislosti s ochorením COVID-19, kedy prišlo k spomaleniu ekonomiky.

Hrubá pridaná hodnota sa v sledovanom období pohybovala v rozmedzí 2,5 až 2,9%, pričom rok 2023 nebol ešte ku dňu vydania Správy štatisticky vyhodnotený. V roku 2020 predstavovala hrubá pridaná hodnota 83 784 mil. EUR, v roku 2021 89 454 mil. EUR a v roku 2022 došlo k nárastu na 97 892 mil. EUR. Uvedené štatistické údaje boli získané z verejnej databázy Štatistického úradu Slovenskej republiky.

NAJVÝZNAMNEJŠIE ODVETVIA EKONOMIKY

- činnosti v oblasti nehnuteľností
- verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie
- maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov
- veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov
- výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov
- vzdelávanie
- zdravotníctvo
- špecializované stavebné práce
- pozemná doprava a doprava potrubím
- výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení.

MEDZINÁRODNÝ OBCHOD

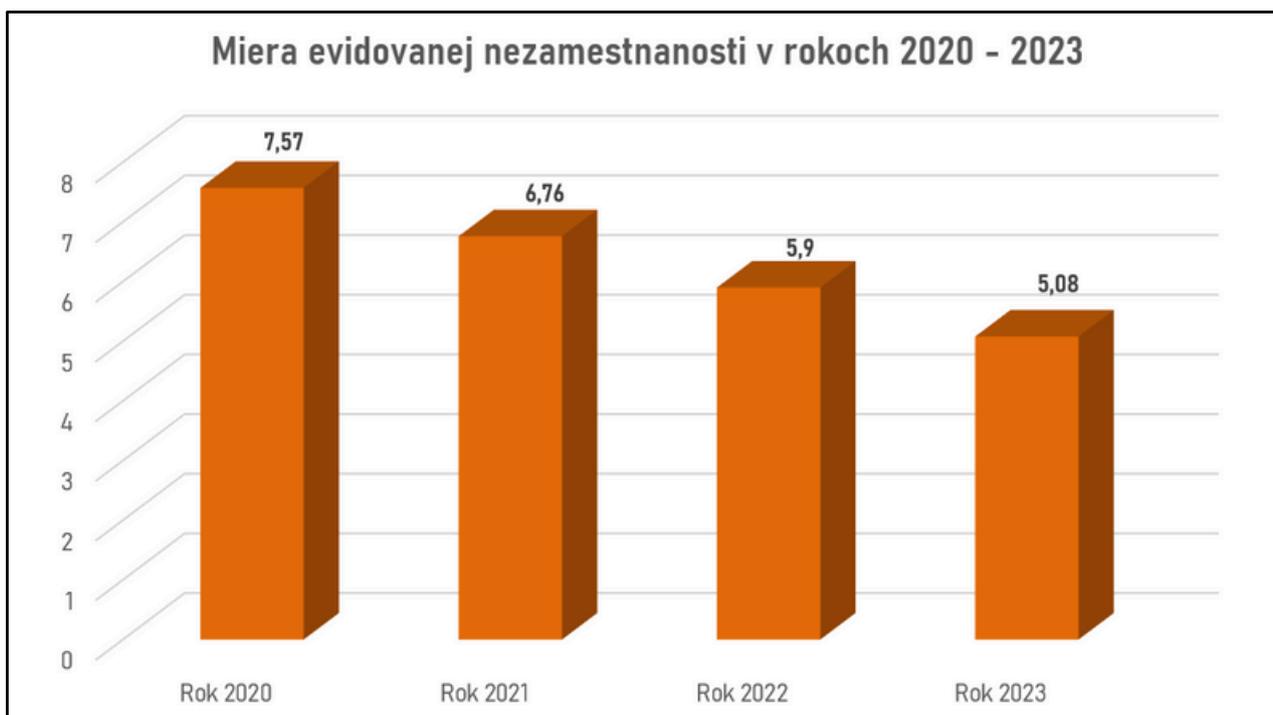
V roku 2023 zahraničný obchod, podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky, vykázal rekordný prebytok vo výške 4,5 miliardy EUR, pričom v roku 2022 bol naopak v deficite 4,5 miliardy EUR. Saldo zahraničného obchodu dosiahlo najvyššiu hodnotu od roku 2014. Prispelo k tomu najmä výrazné zníženie dovozu minerálnych palív a zvýšený vývoz automobilov. Nemecko naďalej zostáva kľúčovým obchodným partnerom Slovenskej republiky, kam smerovalo viac ako 20% vývozu, a takmer 15% dovozu z tejto krajiny.

Za Nemeckom v roku 2022 v rámci vývozu nasledujú členské susedné štáty Slovenskej republiky. V roku 2023 bol zo Slovenskej republiky vyvezený tovar v hodnote 108,4 miliardy EUR, s medziročným nárastom o 5,5%. Dovoz tovaru zaznamenal pokles o 3,1% oproti predošlému roku a dosiahol hodnotu 103,9 miliardy EUR, kde za Nemeckom sa z okolitých krajín dostalo na druhé miesto v rámci dovozu Česko, za ktorým ďalej nasleduje Čína, Poľsko, Kórejská republika, Maďarsko a Ruská federácia. Na zvýšení hodnoty exportu sa podieľal najmä nárast vývozu nových osobných automobilov o 23,6%. Pokles hodnoty importu bol podmienený znížením dovozu zemného plynu, ktorý medziročne klesol takmer o polovicu.

Na mieste je dôležité uviesť, že medzi krajinami s najväčším dovozom v roku 2022, sú Rusko (1. miesto s 79 343 000 000 EUR – predovšetkým nákup ropy a plynu), ako krajina, na ktorú sú uvalené sankcie Európskej únie a Čína (6.miesto s 25 912 000 000 EUR), ktorá udržiava s Ruskom ekonomicky silné vzťahy a sankcie uvalené na Rusko neakceptuje. Na treťom mieste v rámci dovozu v roku 2022 je Vietnam (34 855 000 000 EUR). Súčasne je potrebné zdôrazniť, že komodity dovážané z týchto krajín sú vo veľkej miere komodity postihnuté odvetvovými sankciami. Vzhľadom na túto skutočnosť dovoz z Ruska v roku 2023 klesol na 2. miesto o 4 500 000 000 EUR a z Číny na 3.miesto s 3 757 000 000 EUR).

MIERA EVIDOVANEJ NEZAMESTNANOSTI

Miera evidovanej nezamestnanosti v sledovanom období každoročne klesá, kde najnižšie zaznamenaná bola v Bratislavskom kraji, pohybujúca sa niečo pod 5% v roku 2020 a s klesajúcou tendenciou na cca 3% v roku 2023. Naopak, najvyššia miera nezamestnanosti je evidovaná vo východnej časti Slovenskej republiky, v Prešovskom kraji v roku 2020 s mierou až 11,4%.

So znižujúcou sa tendenciou nezamestnanosti súvisí zvyšujúci sa počet pracujúcich ľudí, pričom za vybrané obdobie 4 rokov bolo v Slovenskej republike priemerne 1 655 788 pracujúcich ľudí. Ako bolo uvedené vyššie, tak v Bratislavskom kraji je najviac zamestnaných ľudí a najmenej zamestnaných je v Trnavskom kraji, kde je približne o dve tretiny menej zamestnaných ľudí oproti Bratislavskému kraju.

Napriek znižujúcej sa evidovanej nezamestnanosti a zvyšujúceho sa počtu zamestnaných ľudí stúpa za posledné roky príjmová chudoba v Slovenskej republike. Za mieru rizika príjmovej chudoby považujeme podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe (príjmovej), ktorý je stanovený na základe hranice rizika chudoby. Hranica rizika chudoby je definovaná ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. Ide o relatívnu hranicu rizika chudoby, ktorá vyjadruje, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu v spoločnosti. V roku 2023 bola zaznamenaná až na hranici 14,3 %, čím došlo k nárastu oproti roku 2020 o 2,9 percentuálnych bodov. Uvedené znamená, že až vyše 766 tisíc ľudí bolo v roku 2023 ohrozených príjmovou chudobou.

Priemerná mesačná mzda v EUR vo vybraných odvetviach Slovenskej republiky v roku 2023

Odvetvie	Priemerná mesačná mzda v EUR
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	701
Stavebníctvo	1026
Ubytovanie	1076
Poštové služby a služby kuriérov	1103
Maloobchod, okrem motorových vozidiel	1137
Doprava a skladovanie	1283

dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd	1 384
Predaj a oprava motor. vozidiel	1 403
Vybrané trhové služby	1 422
Priemyselná výroba	1 487
Priemysel spolu	1 511
Ťažba a dobývanie	1 513
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel	1 577
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2 333
Informácie a komunikácia	2 389

NEFORMÁLNA EKONOMIKA

Segmentácia trhu sa prejavuje rôznymi spôsobmi. Z legislatívneho hľadiska možno rozlíšiť na formálny a neformálny trh práce. Formálny trh práce je trh oficiálnych pracovných príležitostí, ktoré určitými formami kontrolujú spoločenské inštitúcie. Naproti tomu je neformálny trh väčšinou mimo kontroly oprávnených inštitúcií (najmä daňových úradov) a vedľa aktivít zaradených do čiernej ekonomiky (rozmanité formy nelegálneho podnikania od celkom kriminálnej povahy až po podnikanie obchádzajúce pracovné a daňové zákony). Pod tento pojem sa zahŕňajú i rôzne formy susedskej a rodinnej výpomoci. Obidva trhy sú navzájom prepojené. Subjekt, ktorý má lepšie postavenie na formálnom trhu má i lepšie možnosti na trhu neformálnom. Neformálny trh sa nedá štatisticky vyjadriť s presnosťou, jeho miera sa vyjadruje odhadom.

Šedá ekonomika sa najmenej prejavuje v regulovaných odvetviach (energetika, monopoly, plynárenstvo a pod.). Naopak, najväčší výskyt šedej ekonomiky je v oblasti domácich služieb, ako je opatera detí, doučovanie, upratovanie, záhradnícke práce a podobne. Odhaduje sa, že viac ako polovica týchto aktivít nie je oficiálne zaznamenaná. Z hľadiska finančného objemu má však tento sektor zanedbateľný vplyv na celkovú ekonomiku. Z pohľadu sektorov je najväčší podiel šedej ekonomiky v sektore HORECA (hotely, reštaurácie, kaviarne), stavebníctve, maloobchode a veľkoobchode. Sektor služieb je taktiež preferovaným prostredím pre neformálne zamestnávanie, najmä z dôvodu vysokej miery flexibilit a relatívne nízkymi nákladmi na vstup.

V krajinách OECD jednoznačne prevažuje neformálne zamestnávanie v sektore služieb, nasleduje poľnohospodárstvo a priemysel. Štruktúra neformálneho zamestnávania sa delí podľa troch hlavných odvetví - priemysel, služby, poľnohospodárstvo.

Najvyšší percentuálny podiel v priemyselných odvetviach na našom území majú práve Slovenská republika a Česká republika, pričom tento podiel presahuje 30%. Rizikové oblasti nelegálnej práce sa často menia v závislosti od regionálnych špecifik.

Na Slovensku dlhodobo patrí medzi odvetvia so zvýšeným využívaním nelegálneho zamestnávania stavebníctvo, ubytovacie a stravovacie služby, administratívne a podporné služby, priemyselná výroba, ako aj maloobchod a veľkoobchod. Charakteristickým znakom v Slovenskej republike je porušovanie zákazu nelegálneho zamestnávania zo strany zamestnávateľov v priemyselných odvetviach, ako aj nelegálne zamestnávanie prostredníctvom agentúr dočasného zamestnávania, čo však nie je bežné v iných európskych krajinách.

Medzi hlavné faktory, ktoré motivujú malé a stredné podniky k zapojeniu do šedej ekonomiky, patrí vysoká daňová a odvodová záťaž, ktorá je často sprevádzaná nejasným a často sa meniacim regulačným rámcom. Významný vplyv má aj kvalita služieb verejného sektora, daňová morálka a miera akceptácie šedej ekonomiky v spoločnosti. Dopady šedej ekonomiky sú viacerozmerne, zahŕňajú straty pre národné hospodárstvo, oslabenie ekonomickej a politickej stability, nedostatočnú sociálnu ochranu zamestnancov, ako aj pokles produktivity práce a konkurenčné výhody pre podniky, ktoré obchádzajú pravidlá.

Tvoria ho subjekty bez povinnosti registrácie (podľa kategorizácie Eurostatu označované ako N3), právnické osoby alebo registrované podniky/subjekty bez povinnosti vykazovania podnikateľskej činnosti (N4 a N5). Do neformálnej ekonomiky spadá produkcia domácnosti a neformálne aktivity, vykonávané neregistrovanými podnikmi/domácnosťami. Medzi neformálne podniky môžeme zaradiť rôzne mikropodniky – malé podniky, ktoré často prevádzkujú jednotlivci alebo malé skupiny bez registrácie (služby, kaderníctvo, čistenie a opravy atď.) Poľnohospodárske podniky – malé farmy alebo poľnohospodári, ktorí vyrábajú produkty (rodinné farmy, malé farmy). Domáce zamestnanie – služby poskytované pracovníkmi, ktorí pracujú v domácnostiach (opatrovatelky). Práca cez digitálne platformy – (napr. vodič taxi služieb)

SPOLOČNOSTI NEREGISTROVANÉ PRE PLATBU DPH (VYSOKÝ PODIEL TRŽIEB Z PREDAJA VLASTNÝCH SLUŽIEB A VÝROBKOV)

V 10-ročnom priemere, približne 15,9% (približne 19 tisíc spoločností za rok) malých a stredných podnikov, zahrnutých do vzorky, patrilo medzi spoločnosti, ktoré neboli registrované pre DPH, pričom vykazovali vysoký podiel tržieb z predaja vlastných služieb a výrobkov. Najväčší podiel vykazovali malé a stredné podniky z odvetvia zdravotníctva. Nasledovali odvetvia práva, stavebníctva a nehnuteľností.

MALÉ A STREDNÉ PODNIKY VYKAZUJÚCE STRATU A ZÁROVEŇ POHĽADÁVKY VOČI SPOLOČNÍKOM

V 10-ročnom priemere, približne 3,4% (približne 4 tisíc spoločností) malých a stredných podnikov, zahrnutých do vzorky, patrilo medzi spoločnosti, u ktorých môže dochádzať k účelovému navyšovaniu pohľadávok spoločníkov tak, aby v nákladoch spoločnosti boliaj náklady výlučne pre spotrebu spoločníkov, t. j. môže dochádzať k úniku DPH. Išlo najmä o malé a stredné podniky v oblasti cestovného ruchu a gastronómie.

MALÉ A STREDNÉ PODNIKY VYKAZUJÚCE NULOVÝ ALEBO ZÁPORNÝ HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK

V tomto prípade možno predpokladať, že niektoré z uvedených malých a stredných podnikov môžu nevykazovať reálne príjmy. Predmetnou analýzou bolo zistené, že 26,3% zo vzorky vykazovali stratu dva roky po sebe. Išlo o odvetvia najmä v stavebníctve a maloobchode, ďalej v cestovnom ruchu, právne služby, veľkoobchod a služby.

MALÉ A STREDNÉ PODNIKY S VYSOKÝM PODIELOM HOTOVOSTI NA CELKOVÝCH TRŽBÁCH

V priemere 31,5% spoločností (viac ako 37 tisíc) v skúmanej vzorke malo vysoký stav hotovosti, pričom 12,8% spoločností (viac ako 15 tisíc) malo vysoký podiel hotovosti na celkových výnosoch. Približne 9,4% spoločností (viac ako 11 tisíc) vykázalo súčasne vysoký stav aj vysoký podiel hotovosti. V spoločnostiach s neprimerane vysokým stavom hotovosti alebo vysokým podielom hotovosti na celkových výnosoch je možné predpokladať, že táto hotovosť sa využíva na účely, ktoré môžu naznačovať daňové úniky. Hotovosť môže byť napríklad použitá na nákupy so zľavou, bez vystavenia pokladničného dokladu, pričom dodávateľ tieto transakcie nezapočíta do svojich výnosov a nezdaňuje ich. Ide najmä o oblasť stavebníctva a zdravotníctva, právne služby, nehnuteľnosti a informačné technológie

NELICENCOVANÍ POSKYTOVATELIA FINANČNÝCH SLUŽIEB

Z odpovedí dohliadaných subjektov finančného trhu na otázku z dotazníka k národnému hodnoteniu rizík, či majú vedomosť o pôsobení nelicencovaných poskytovateľov finančných služieb alebo alternatívnych poskytovateľov služieb peňažných prevodov (napr. Hawala), absolútna väčšina finančných inštitúcií uviedla, že o ich existencii alebo pôsobení nemajú žiadne informácie. Niekoľko subjektov v dotazníku uviedlo, že ak by aj existovali, ich objem/podiel v kontexte ekonomiky krajiny je zanedbateľný.

Z hľadiska obmedzenia vplyvu uvedených alternatívnych poskytovateľov finančných služieb je potrebné uviesť, že banky aj ostatné finančné inštitúcie majú nastavené procesy pre transakčné monitorinky na účtoch svojich klientov a pri výkone starostlivosti procesu detailne zisťujú predmet podnikania ako aj účel a povahu budúceho obchodného vzťahu s klientom.

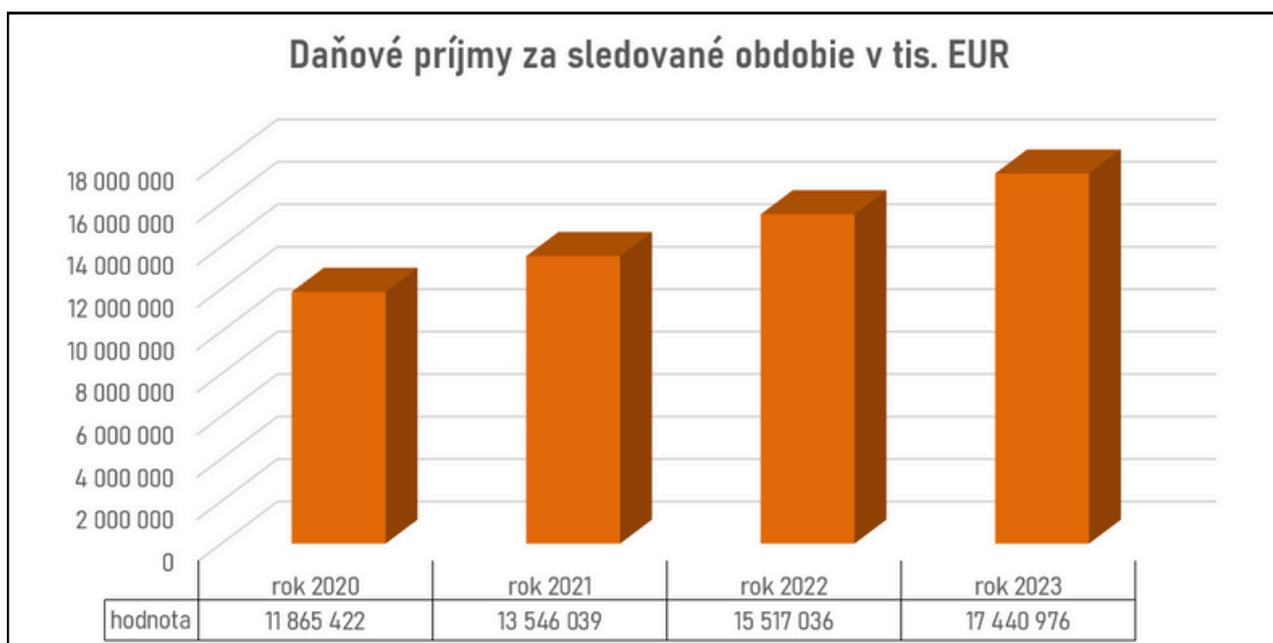
VEREJNÉ FINANCIÉ

Základnou súčasťou rozpočtu verejnej správy je štátny rozpočet, ktorý zabezpečuje financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok obsahuje rozpočtované príjmy, rozpočtované výdavky a finančné operácie so štátnymi finančnými aktívami a iné operácie, ktoré ovplyvňujú stav štátnych finančných aktív alebo štátnych finančných pasív.

Štátny rozpočet na príslušný rozpočtový rok schvaľuje Národná rada Slovenskej republiky zákonom o štátnom rozpočte. Zákomom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok sa schvaľuje limit výdavkov štátneho rozpočtu, maximálna výška rozpočtovaného schodku alebo minimálna výška rozpočtovaného prebytku štátneho rozpočtu, ak nie sú príjmy štátneho rozpočtu a výdavky štátneho rozpočtu vyrovnané. V zákone o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok sa rozpočtuje aj výška príjmov štátneho rozpočtu, pričom zákon o štátnom rozpočte môže ustanoviť, že niektoré príjmy kapitol sú záväzným ukazovateľom kapitoly.

V zákone o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok sa rozpočtujú výdavky kapitoly na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy obciam a výdavky kapitoly na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy vyšším územným celkom ako záväzné ukazovatele štátneho rozpočtu. Podrobné členenie príjmov štátneho rozpočtu a výdavkov štátneho rozpočtu určí zákon o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Zákomom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok možno splnomocniť vládu Slovenskej republiky na prevzatie úveru v príslušnom rozpočtovom roku.

rok	Plánovaný štátny rozpočet prijatý pred príslušným kalendárnym rokom (v EUR)			Zmena štátneho rozpočtu prijatá novelou zákona (v EUR)	
	příjmy	výdaje	schodok	příjmy	výdaje
2020	15 792 695 566	18 560 877 994	2 768 182 428	14 366 446 802	26 319 080 528
2021	15 806 153 145	23 864 618 285	8 058 465 140	X	27 603 807 519
2022	19 974 241 885	25 447 760 137	5 473 518 252	21 471 898 885	26 945 417 137
2023	26 699 184 040	35 040 556 232	8 341 372 192	X	X

Drvivú väčšinu daňových príjmov tvorili dane za tovary a služby, a to každoročne vyše troch štvrtín. Za nimi nasledovali dane z príjmov a kapitálového majetku.

FINANČNÝ PROFIL A DNFBP

Finančný trh v Slovenskej republike je štruktúrovaný do nasledovných sektorov:

- bankovníctvo
- kapitálový trh
- poisťovníctvo
- starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie
- platobné služby
- nebankoví veritelia
- zmenárne
- finanční agenti a finanční poradcovia

Agregátny pohľad na štruktúru finančného trhu Slovenskej republiky, vrátane podielov sektorov na HDP, počtu finančných inštitúcií v sektoroch, ako aj objem aktív uvádzame v tabuľke nižšie.

CELKOVÉ ŠTATISTICKÉ ÚDAJE ZA FINANČNÝ SEKTOR (ROK 2023)						
Typ podnikateľského subjektu	Počet subjektov		Zahraničné spoločnosti alebo dcérske spoločnosti zahraničných spoločností	Objem spravovaných aktív (v mil. EUR)	Ročný obrat (rok 2023 v mil. EUR)	Podiel k HDP (v %)
Banky	24		14	120 932	5 103	98,9
Nebankové úverové inštitúcie (veritelia)	Spolu	32	15	4779,44	n/a	3,91
	poskytovanie úverov	6	2	207,4	n/a	0,17
	leasingové spoločnosti	9	9	4398,97	n/a	3,6
	spoločnosti zaoberajúce sa vymáhaním	17	4	173	n/a	0,14
Poisťovníctvo	Spolu	9	4	4604,07	1 210,87	1
	Kapitálové životné poistenie	7	3	2777,93	392,64	0,3
	Investičné životné poistenie	7	3	1 654,95	331,36	0,3
	Rizikové životné poistenie	9	4	157,30	482,14	0,4
	Ostatné životné poistenie	2	2	13,88	4,72	0,004
Cenné papiere	Obchodníci s CP	21	5	1245	3914	1
	Správcovské spoločnosti	10	2	9651,13	96,3	7,9
	Počet fondov tuzemských SS	63	n/a	6920,44	n/a	5,6
	Počet fondov zahraničných SS	36	n/a	2730,68	n/a	2,2

CELKOVÉ ŠTATISTICKÉ ÚDAJE ZA FINANČNÝ SEKTOR (ROK 2023)						
Typ podnikateľského subjektu	Počet subjektov		Zahraničné spoločnosti alebo dcérske spoločnosti zahraničných spoločností	Objem spravovaných aktív (v mil. EUR)	Ročný obrat (rok 2023 v mil. EUR)	Podiel k HDP (v%)
Dôchodcovské správovské spoločnosti a fondy (DDS a DSS)	Spolu	9	0	17 688	29,8	14,48
	DSS	5	0	13 996	25,2	11,56
	DDS	4	0	3 519	4,6	2,92
Inštitúcie elektronického peňažníctva	inštitúcie elektronických peňazí	1	0	41,80	12,09	0,03
Platobné inštitúcie		10	2	224,281	83,789	0,18
Zmenárne		399	0	n/a	n/a	n/a
Finanční agenti a Finanční poradcovia		24 699	n/a	n/a	597	n/a

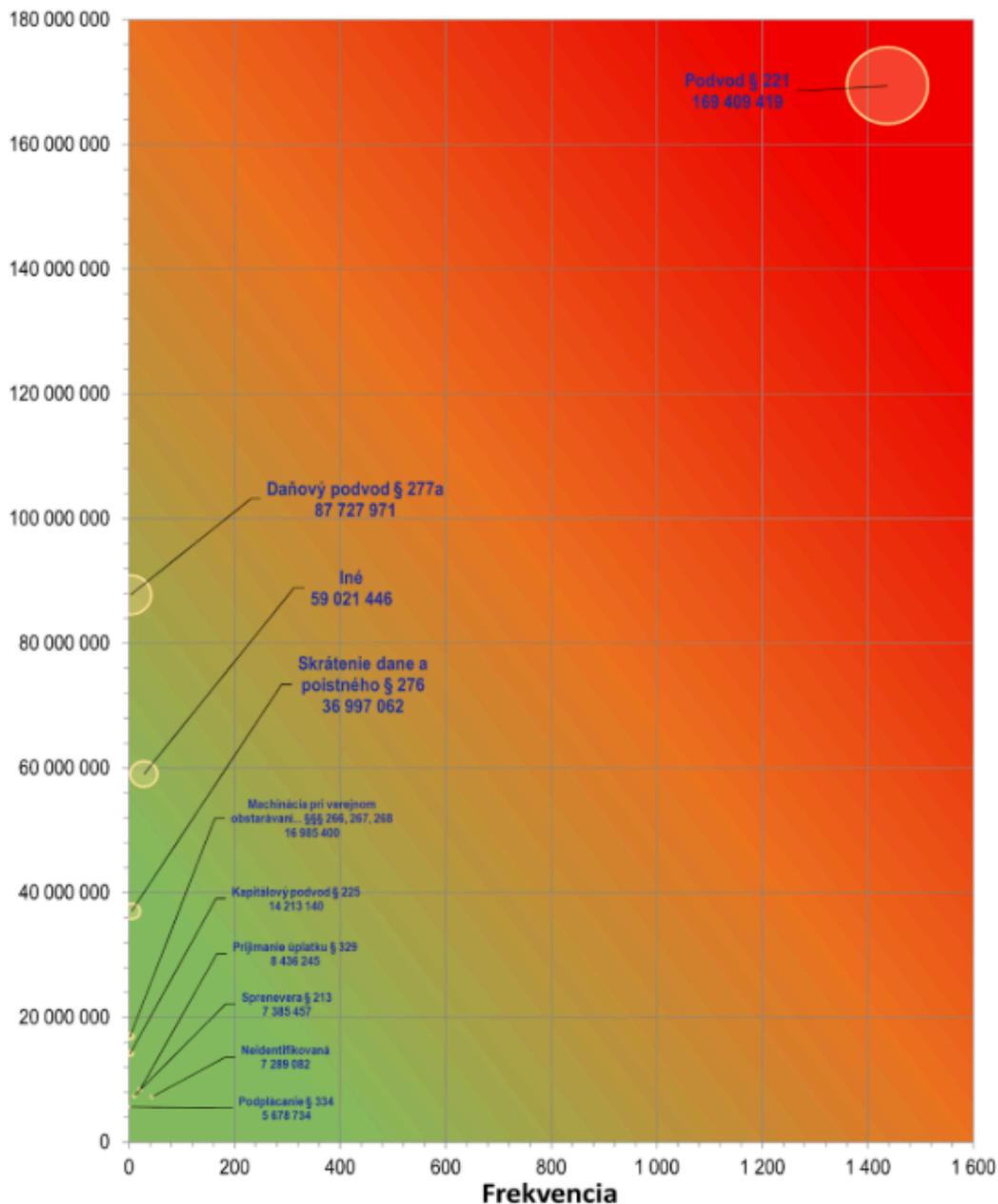
Najväčším sektorom je sektor bankovníctva, ktorý tvorí vyše 90% podiel na trhu. Detailnejšie informácie k štruktúre jednotlivých sektorov finančného trhu sú uvedené v kapitole č. 6.

CELKOVÉ ŠTATISTICKÉ ÚDAJE ZA NEFINANČNÝ SEKTOR (ROK 2023)

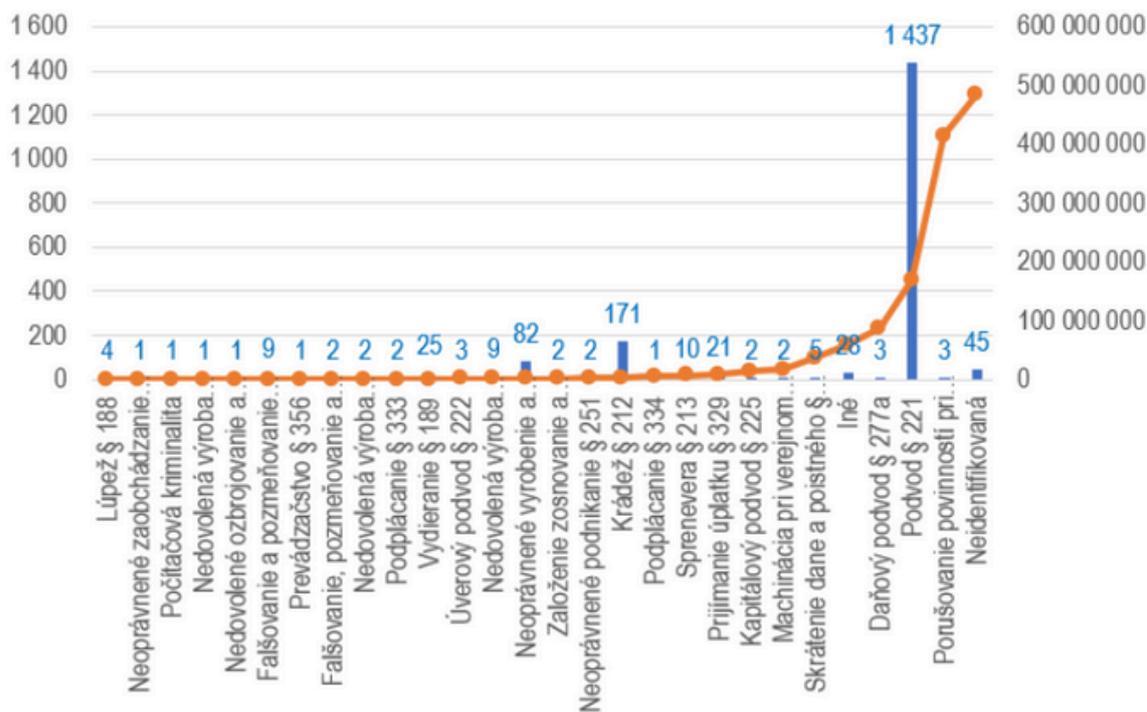
Typ podnikateľského subjektu	Počet subjektov	Typ podnikateľského subjektu	Počet subjektov	Typ podnikateľského subjektu	Počet subjektov
Prevádzkovateľ hazardnej hry	138	Organizačný a ekonomický poradca (PO)	216055	Realitní agenti (PO/firmy)	29145
Poštový podnik	26	Organizačný a ekonomický poradca (FO)	77799	Realitní makléri (profesionálne akreditované osoby)	7317
Súdny exekútor pri predaji nehnuteľnosti	241	Služby verejných nosičov a poslov (PO)	1139	Advokát (PO)	1677
Správca, ktorý vykonáva činnosť v konkurznom konaní	725	Služby verejných nosičov a poslov (FO)	366	Advokát (FO)	6341
Správca, ktorý vykonáva činnosť v konaní o oddĺžení podľa osobitného predpisu	707	Zasielateľstvo (PO)	2580	Notár	312
Správca, ktorý vykonáva činnosť v reštrukturalizačnom konaní	9	Zasielateľstvo (FO)	346	Poskytovateľ služieb (PO) správy majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti	32758
Auditor (FO)	716	Obchodovanie s umeleckými dielami, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi predmetmi (PO)	53	Poskytovateľ služieb (FO) správy majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti	5118
Auditor (PO)	224			Sprostredkovanie obchodu s umeleckými dielami, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi predmetmi (FO)	4
				Obchodovanie s umeleckými dielami, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi predmetmi (FO)	4
Daňový poradca poskytujúci poradenské služby vo veciach daní podľa osobitných predpisov	837	Sprostredkovanie obchodu s umeleckými dielami, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi predmetmi (PO)	4	Obchodovanie s drahými kovmi alebo drahými kameňmi (FO)	1
Sprostredkovateľ obchodov s drahými kovmi alebo drahými kameňmi (PO)	5	Uvádzanie výrobkov na trh z drahých kovov alebo drahých kameňov (PO)	11	Uvádzanie výrobkov na trh z drahých kovov alebo drahých kameňov (FO)	2
Sprostredkovateľ obchodov s drahými kovmi alebo drahými kameňmi (FO)	0	Prevádzkovanie záložne (PO)	4061	Prevádzkovanie záložne (FO)	1786

3 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA PREDIKATÍVNEHO TRESTNÉHO ČINU

HYPOTÉZA

- * pre účely Správy z III. kola národného hodnotenia rizík sa pod trestným činom podvodu rozumejú všetky formy podvodného konania
- * frekvenciou sa rozumie počet výskytu konkrétneho ukazovateľa v module analýzy prípadov
- * celkovým objemom finančných prostriedkov sa rozumie určená škoda či finančné prostriedky súvisiace s konkrétnym prípadom

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO OBJEMU V EUR

- PODVOĐ** (169 409 419 EUR)
- DAŇOVÝ PODVOĐ** (87 727 917 EUR)
- INÉ** (59 021 446 EUR)
- SKRÁTENIE DANE A POISŤNÉHO** (36 997 062 EUR)

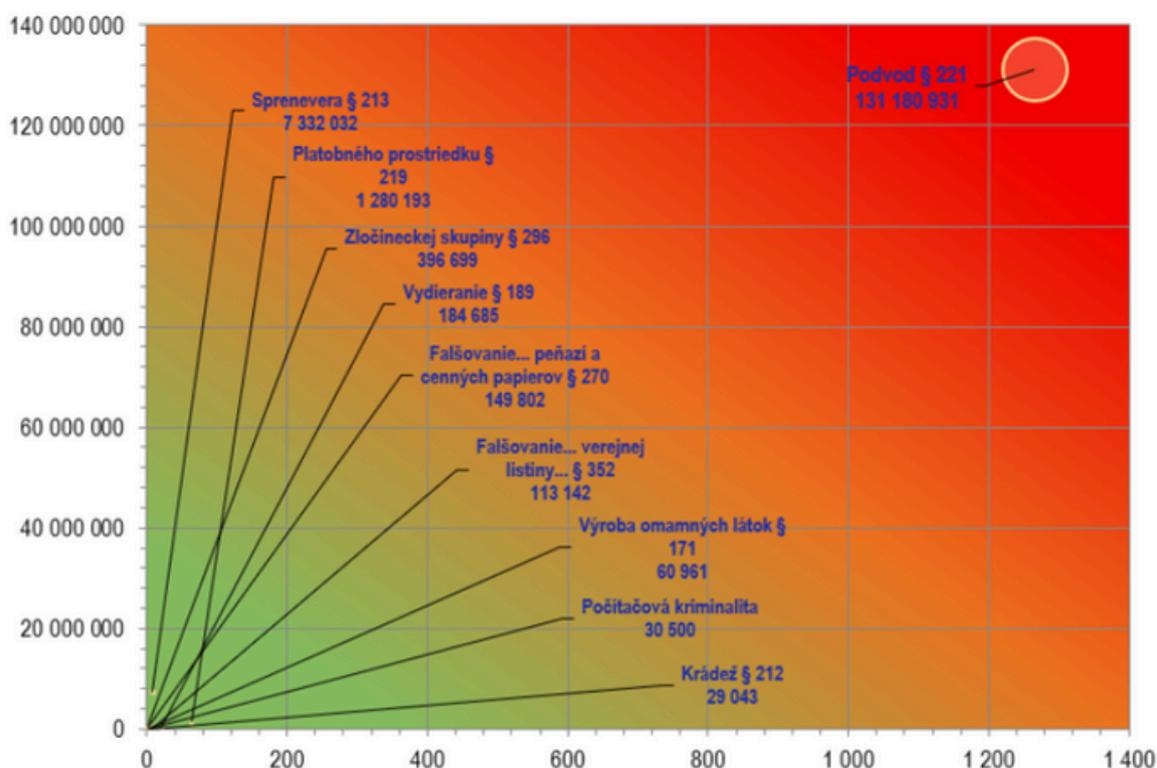
TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO POČTU PRÍPADOV

- PODVOĐ** (1 437 prípadov)
- KRÁDEŽ** (171 prípadov)
- NEOPRÁVŇENÉ VYROBENIE A POUŽÍVANIE
PLATOBŇNÉHO PROSTRIEDKU** (82 prípadov)
- INÉ** (82 prípadov)

TRESTNÝ ČIN	FREKVENCIA	CELKOVÝ OBJEM FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV
Podvod § 221	1437	169 409 419
Daňový podvod § 277a	3	87 727 971
Iné	28	59 021 446
Skrátenie dane a poistného § 276	5	36 997 062
Machinácia pri verejnom obstarávaní... §§§ 266, 267, 268	2	16 985 400
Kapitálový podvod § 225	2	14 213 140
Prijímanie úplatku § 329	21	8 436 245
Sprenevera § 213	10	7 385 457
Neidentifikovaná	44	7 289 082
Podplácanie § 334	1	5 678 734
Krádež § 212	171	3 124 031
Neoprávnené podnikanie § 251	2	2 538 000
Založenie/zosnovanie zločineckej skupiny § 296	2	1 503 594
Neoprávnené vyrobenie a používanie platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty § 219	82	1 382 796
Výroba omamných látok § 172	9	1 248 756
Úverový podvod § 222	3	976 127
Porušovanie pri správe cudzieho majetku § 237	2	956 104
Vydieranie § 189	25	506 365
Podplácanie § 333	2	389 712

Pre potreby vykonania hypotézy bolo vytvorených **šesť teplotných máp** odzrkadľujúcich dominantné predikatívne trestné činy nachádzajúce sa v prípadoch v rámci jednotlivých štádií trestného konania a taktiež v prípadoch, kedy boli informácie zo strany Finančnej spravodajskej jednotky odstúpené orgánom činným v trestnom konaní. V prípade odstúpení zo strany Finančnej spravodajskej jednotky je možné vidieť výraznú dominanciu podvodného konania. Rovnaký jav je možné vidieť aj v ďalších štádiách trestného konania okrem prípadov, v ktorých došlo k odsúdeniu, kde dominuje predikatívny trestný čin krádeže. Predmetný jav odzrkadľuje dominanciu podvodného konania v internetovom priestore, ktoré je síce odhalené, avšak ťažko postihnuteľné.

PRÍPADY ODSŤUPENÉ ZO STRANY FINANČNEJ SPRAVODAJskej JEDNOTKY ORGÁNOM ČINNÝM V TRESTNOM KONANÍ

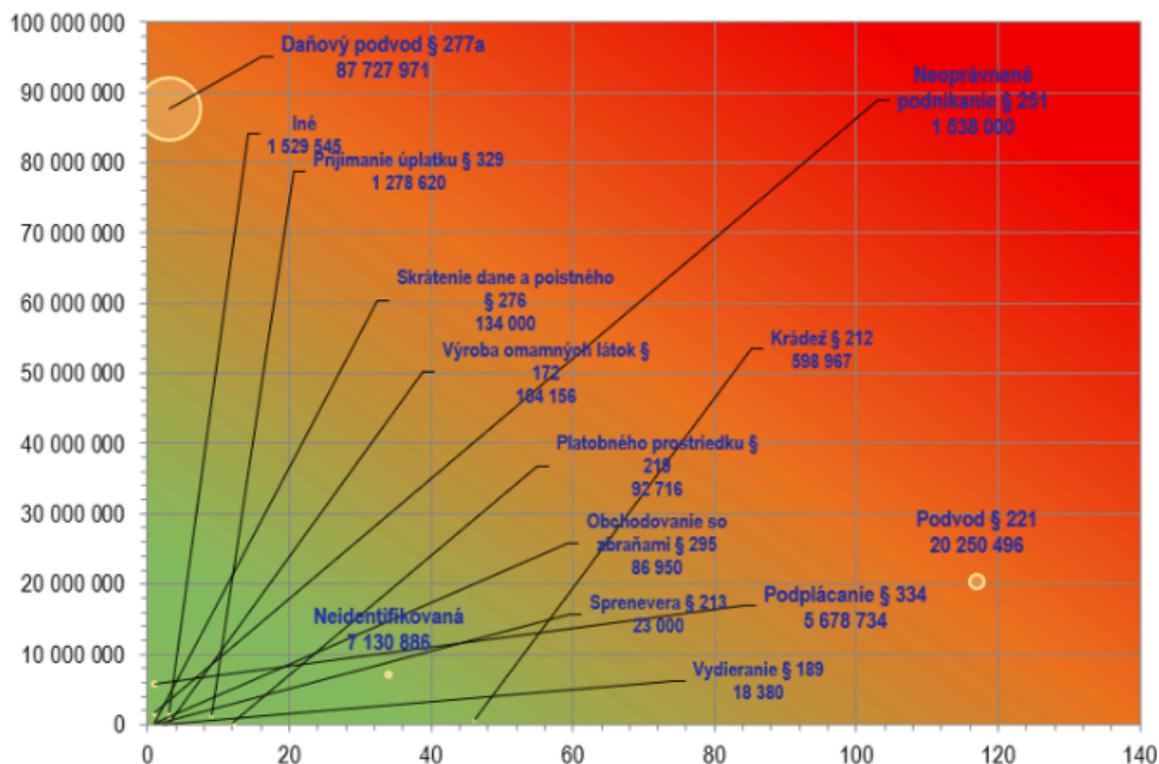
TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO OBJEMU V EUR

- PODVOĐ** (131 180 931 EUR)
- SPRENEVERA** (7 332 032 EUR)
- INEOPRÁVNENÉ VYROBENIE A POUŽÍVANIE PLATOBNÉHO PROSTRIEDKU** (1 280 193 EUR)
- ZALOŽENIE, ZOSNOVANIE A PODPOROVANIE ZLOČINECKEJ SKUPINY** (396 699 EUR)

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO POČTU PRÍPADOV

- PODVOĐ** (1 437 prípadov)
- INEOPRÁVNENÉ VYROBENIE A POUŽÍVANIE PLATOBNÉHO PROSTRIEDKU** (63 prípadov)
- FALŠOVANIE A POZMEŇOVANIE VEREJNEJ LISTINY, ÚRADNEJ PEČATE, ÚRADNEJ UZÁVERY, ÚRADNÉHO ZNAKU A ÚRADNEJ ZNAČKY** (44 prípadov)
- VYDIERANIE** (21 prípadov)

PRÍPADY LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI, V KTORÝCH BOLO ZAČATÉ TRESTNÉ STÍHANIE

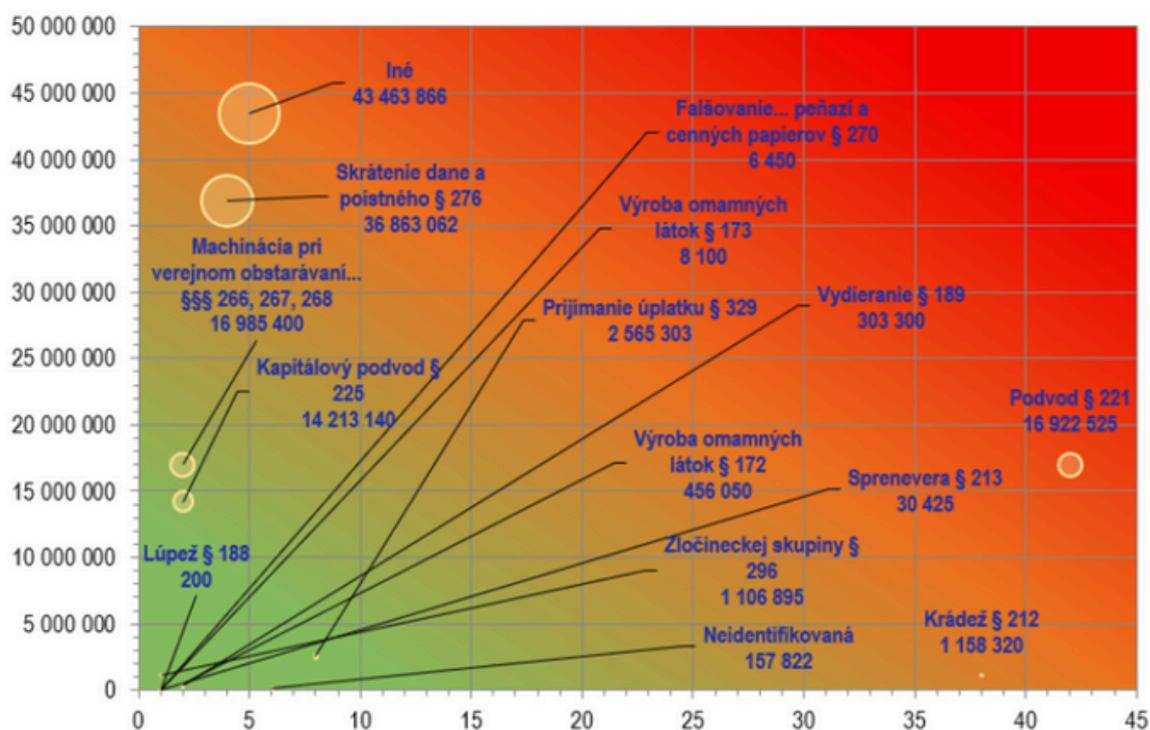
TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO OBJEMU V EUR

DAŇOVÝ PODVOD (87 727 971 EUR)
PODVOD (20 250 496 EUR)
NEIDENTIFIKOVANÝ (7 130 886 EUR)
PODPLÁCANIE (5 678 734 EUR)

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO POČTU PRÍPADOV

PODVOD (116 prípadov)
KRÁDEŽ (44 prípadov)
INÉ (34 prípadov)
**NEOPRÁVNENÉ VYROBENIE A POUŽÍVANIE
PLATOBNÉHO PROSTRIEDKU** (12 prípadov)

PRÍPADY LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI, V KTORÝCH BOLO VZNESENÉ OBVINENIE

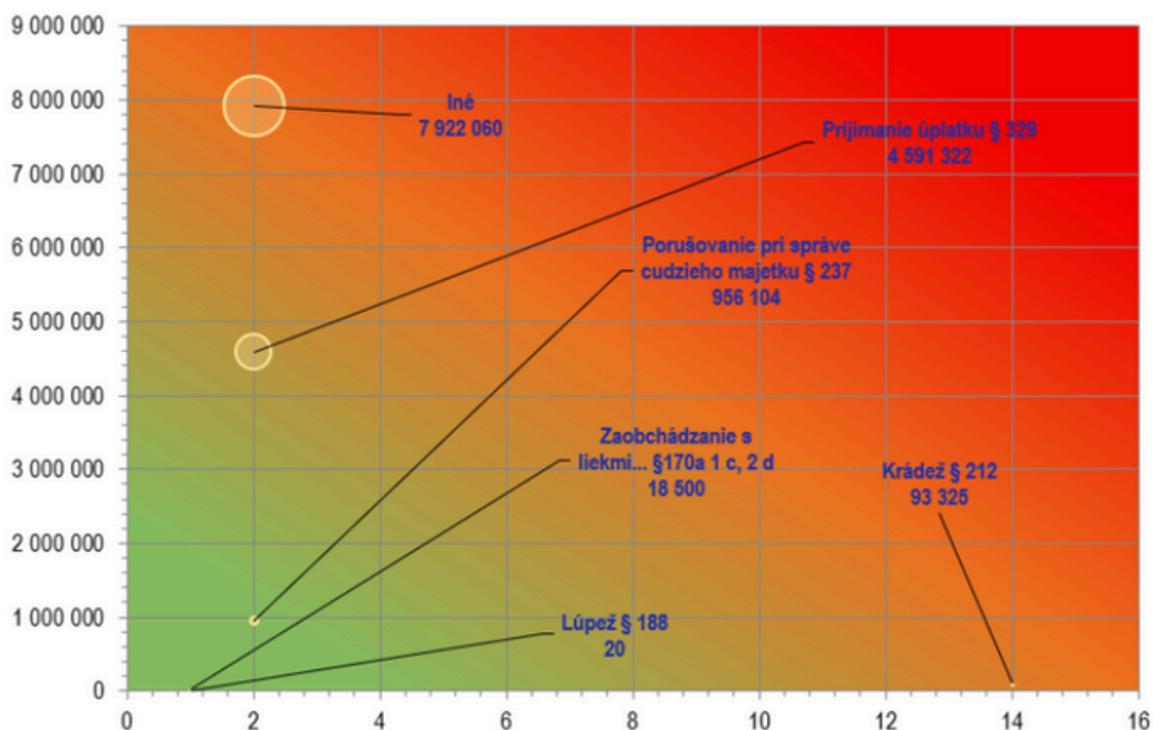
TOP 4
trestné činy
z hľadiska
**CELKOVÉHO
OBJEMU V EUR**

INÉ (43 463 866 EUR)
SKRÁTENIE DANE A POISŤNÉHO (36 863 062 EUR)
PODVOĐ (16 922 525 EUR)
**MACHINÁCIE PRI VEREJNOM OBSTARÁVANÍ
A VEREJNEJ DRAŽBE** (16 985 400 EUR)

TOP 4
trestné činy
z hľadiska
**CELKOVÉHO
POČTU PRÍPADOV**

PODVOĐ (38 prípadov)
KRÁDEŽ (38 prípadov)
PRIJÍMANIE ÚPLATKU (8 prípadov)
NEIDENTIFIKOVANÝ (6 prípadov)

PRÍPADY LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI, V KTORÝCH BOLA PODANÁ OBŽALOBA

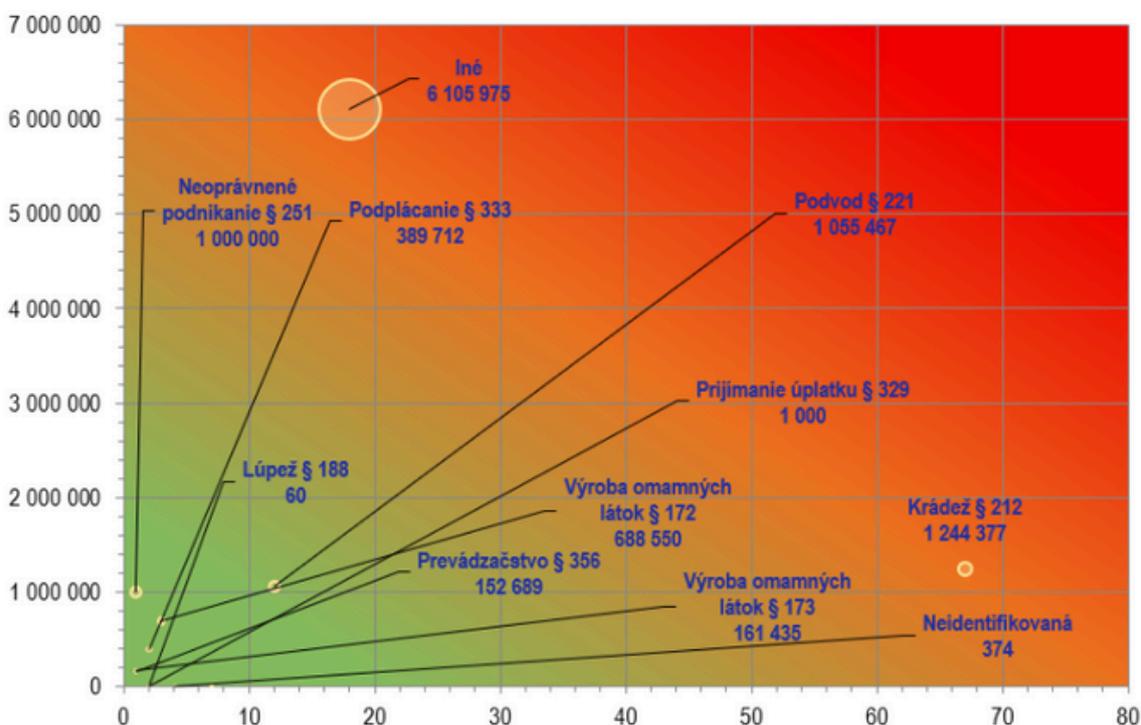
TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO OBJEMU V EUR

INÉ (7 922 060 EUR)
PRIJÍMANIE ÚPLATKU (4 591 322 EUR)
**PORUŠOVANIE POVINNOSTI PRI SPRÁVE
 CUDZIEHO MAJETKU** (956 104 EUR)
PODPLÁCANIE (93 325 EUR)

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO POČTU PRÍPADOV

KRÁDEŽ (14 prípadov)
**PORUŠOVANIE POVINNOSTI PRI SPRÁVE
 CUDZIEHO MAJETKU** (2 prípady)
PRIJÍMANIE ÚPLATKU (1 prípad)
LÚPEŽ (1 prípad)

PRÍPADY LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI, V KTORÝCH DOŠLO K ODSÚDENIU

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO OBJEMU V EUR

INÉ (6 105 975 EUR)
KRÁDEŽ (1 244 377 EUR)
PODVOU (1 055 467 EUR)
NEOPRÁVNENÉ PODNIKANIE (1 000 000 EUR)

TOP 4 trestné činy z hľadiska CELKOVÉHO POČTU PRÍPADOV

KRÁDEŽ (67 prípadov)
INÉ (18 prípadov)
PODVOU (12 prípadov)
**NEOPRÁVNENÉ VYROBENIE A POUŽÍVANIE
PLATOBNÉHO PROSTRIEDKU** (7 prípadov)

DEMONŠTRÁCIA

HOSPODÁRSKA STRATA

Za celkové hodnotené obdobie bola **odhadovaná celková hospodárska strata spôsobená trestnou činnosťou v Slovenskej republike** vo výške **2 748 662 953 EUR**, pričom za jednotlivé obdobia bola štatistika trestných vecí dostupná zo zdrojov Evidenčno - štatistického systému kriminality Policajného zboru nasledovná

287 553 000 EUR
za obdobie roka 2020

689 143 000 EUR
za obdobie roka 2021

1 336 912 953 EUR
za obdobie roka 2022

435 054 000 EUR
za obdobie roka 2023

Za celkové hodnotené obdobie bola **odhadovaná hospodárska strata spôsobená trestnou činnosťou v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti** vo výške **1 176 061 405,62 EUR**, pričom pri určovaní nasledujúcich hodnôt za jednotlivé obdobia sa vychádzalo z komplexnej štatistiky trestných vecí zaslaných Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky nasledovne

10 032 239,68 EUR
za obdobie roka 2020

99 255 087,62 EUR
za obdobie roka 2021

1 021 531 855,67 EUR
za obdobie roka 2022

45 242 222,65 EUR
za obdobie roka 2023

VÝZNAMNOSŤ TRESTNEJ ČINNOSTI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Čo sa týka celkovej trestnej činnosti v Slovenskej republike bolo zistené zo zdrojov Evidenčno - štatistického systému kriminality Policajného zboru nasledovné:

rok 2020	
Podľa spôsobenej škody	
§ 221 Podvod	58 511 000 EUR
§ 276 Skrátenie dane a poistného	43 591 000 EUR
§ 237 Porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku	42 665 000 EUR
§ 212 Krádež	28 353 000 EUR
Podľa frekvencie trestného činu	
§ 212 Krádež	14 003
§ 207 Zanedbanie povinnej výživy	4 074
§ 289 Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky	3 866
§ 245 Poškodzovanie cudzej veci	2 420

rok 2021		Podľa spôsobenej škody
§ 237 Porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku	125 465 000 EUR	
§ 221 Podvod	119 264 000 EUR	
§ 245 Poškodovanie cudzej veci	99 262 000 EUR	
§ 276 Skrátenie dane a poistného	82 386 000 EUR	
Podľa frekvencie trestného činu		
§ 212 Krádež	11 962	
§ 289 Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky	4 103	
§ 207 Zanedbanie povinnej výživy	3 315	
§ 245 Poškodovanie cudzej veci	2 382	

rok 2022		Podľa spôsobenej škody
§ 221 Podvod	98 059 000 Eur	
§ 276 Skrátenie dane a poistného	59 559 000 Eur	
§ 237 Porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku	50 144 000 Eur	
§ 278 Nezaplatenie dane a poistného	32 949 000 Eur	
Podľa frekvencie trestného činu		
§ 212 Krádež	13 598	
§ 289 Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky	4 209	
§ 207 Zanedbanie povinnej výživy	3 509	
§ 278 Nezaplatenie dane a poistného	2 755	

rok 2023		Podľa spôsobenej škody
§ 237 Porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku	125 465 000 EUR	
§ 221 Podvod	119 264 000 EUR	
§ 245 Poškodovanie cudzej veci	99 262 000 EUR	
§ 276 Skrátenie dane a poistného	82 386 000 EUR	

Podľa frekvencie trestného činu

§ 212 Krádež	14 353
§ 289 Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky	3 815
§ 207 Zanedbanie povinnej výživy	3 494
§ 245 Poškodovanie cudzej veci	2 574

V rámci hodnoteného obdobia bol najvýznamnejší trestný čin z hľadiska spôsobenej škody trestný čin Podvodu. Naopak, z pohľadu frekvencie výskytu trestnej činnosti dominoval trestný čin Krádeže. Výsledky krížovej analýzy poukazujú na rovnaký trend aj v prípade prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, kde bol trestný čin Podvodu najčastejším predikatívnym trestným činom podľa výšky spôsobenej škody pri začatých trestných stíhaniach. Z hľadiska počtu výskytov boli najčastejšími predikatívnymi trestnými činmi Podvod a Krádež.

VÝZNAMNOSŤ PREDIKATÍVNYCH TRESTNÝCH ČINOV

Po vykonaní krížovej analýzy štatistických údajov o predikatívnej trestnej činnosti a názorov orgánov presadzovania práva boli medzi najvýznamnejšie predikatívne trestné činy domáceho pôvodu zaradené nasledovné

- podvody (najčastejšie orgány presadzovania práva uvádzali počítačové podvody a podvody pri internetovom predaji, podvody pri predaji, dodávkach a verejnom obstarávaní, investičné podvody, úverové podvody, sprenevery a podvody s platobnými nástrojmi),
- nedovolené obchodovanie s omamnými a psychotropnými látkami,
- obchodovanie s ľuďmi a pašovanie migrantov.

Vykonaním analýzy dostupných informácií získaných Finančnou spravodajskou jednotkou a orgánmi presadzovania práva možno konštatovať, že podstatnú časť predikatívnych trestných činov tvorili rôzne druhy podvodných konaní spojených so zneužívaním pandémie COVID-19 v období rokov 2020 až 2022. Išlo najmä o subvenčné podvody spojené s poskytovaním pomoci na udržanie zamestnanosti.

Pomerne atraktívnymi sa stali investičné podvody, najmä do kryptomien, avšak osobami s minimálnymi investičnými skúsenosťami, ktoré sa stávali obeť podvodov. Páchatelia vylákavali finančné prostriedky na domnelý nákup kryptomeny, resp. priamo ovládali bankové účty obetí. Investičné podvody sa vyznačovali vysokou sofistikovanosťou a vyskytli sa prípady, ktoré niesli znaky tzv. Ponziho schémy, častokrát boli využívané aj nástroje sociálneho inžinierstva.

Z ďalších druhov predikatívnej podvodnej trestnej činnosti je potrebné spomenúť podvodné inzertné portály, tzv. „romance“, neoprávnené získavanie online prístupov k internetovému bankovníctvu prostredníctvom tzv. „phishingu“, kedy poškodené osoby boli kontaktované páchatelmi prevažne v nočných hodinách, páchatelia vystupovali ako pracovníci bánk, resp. kriminálna polícia a žiadali o poskytnutie autorizačných údajov do internetbankingu, so zámenkou potrebného urýchleného zrealizovania prevodov ich finančných prostriedkov na „bezpečné účty“ z rôznych ľstivých dôvodov, napr. zneužitie platobnej karty a pod. V rámci predikatívnych trestných činov bola zaznamenaná aj daňová trestná činnosť.

Z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti boli využívané tranzitné účty. Nezanedbateľnú časť prípadov tvorili prípady tzv. „money mules“, t. j. osoby či už vedome alebo nevedome, priamo osobne alebo poskytnutím prihlasovacích údajov k účtu prevádzali alebo umožnili prevádzať finančné prostriedky z nelegálnej činnosti na iné účty, pričom za služby im bola poskytnutá určitá malá časť prevádzaných finančných prostriedkov.

Vychádzajúc z doterajších skúseností, dostupných informácií a zaznamenaných trendov je možné predpokladať, že v nasledujúcom období bude celkové dianie ovplyvnené doznievajúcimi dôsledkami ekonomických obmedzení zameraných na šírenie COVID-19, ako aj neistotou vyplývajúcou z vojny na Ukrajine a na to nadväzujúcej vysokej miery inflácie, ktorá bude mať negatívny dopad na finančnú situáciu širokej vrstvy obyvateľstva. Práve táto situácia môže viacerých jednotlivcov viesť k snahe investovať do virtuálnych mien, pričom je potrebné poukázať na riziko vývoja podvodných investičných spoločností, ktoré sa navonok prezentujú ako spoločnosti podnikajúce v oblasti s virtuálnou menou, ale v skutočnosti fungujú na podvodnej báze známej aj ako Ponzioho schéma.

V rámci trestných činov zahraničného pôvodu bol najvýznamnejším predikatívnym trestným činom Podvod (najčastejšie orgány presadzovania práva uvádzali počítačové podvody a podvody pri internetovom predaji, podvody pri predaji, dodávkach a verejnom obstarávaní a podvody s platobnými nástrojmi).

SAMOSTATNÝ TRESTNÝ ČIN LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Za hodnotené obdobie v zmysle zaslaných údajov nebol identifikovaný predikatívny trestný čin v 37 trestných veciach v rámci trestného stíhania, kde bola **odhadovaná hospodárska strata** spôsobená trestnou činnosťou vo výške 388 402 022,44 EUR a 102 748 337 USD, pričom za jednotlivé obdobia bola štatistika trestných vecí nasledovná

328 675,30 EUR za obdobie roka 2020 v 10 trestných veciach	1 217 014,26 EUR za obdobie roka 2021 v 8 trestných veciach	386 475 511,89 EUR a 102 748 337 USD za obdobie roka 2022 v 13 trestných veciach	380 820,99 EUR za obdobie roka 2023 v 6 trestných veciach
--	---	--	---

Miera úspešnosti reakcie orgánov presadzovania práva na samolegalizáciu a legalizáciu výnosu prostredníctvom tretích strán je možné vyhodnotiť z nasledujúcich štatistických ukazovateľov:

Štádium začatia trestného stíhania				
	2020	2021	2022	2023
Samolegalizácia	27	27	36	21
Autonómna legalizácia	21	26	25	25
Legalizácia treťou osobou	52	37	46	26

Štádium vznesenia obvinenia				
	2020	2021	2022	2023
Samolegalizácia	22	19	44	21
Autonómna legalizácia	9	8	6	5
Legalizácia treťou osobou	14	16	49	49

Štádium podania obžaloby				
	2020	2021	2022	2023
Samolegalizácia	16	13	24	13
Autonómna legalizácia	4	7	2	2
Legalizácia treťou osobou	9	14	29	14

Trestné veci právoplatne ukončené súdom				
	2020	2021	2022	2023
Samolegalizácia	10	17	10	21
Autonómna legalizácia	1	15	8	2
Legalizácia treťou osobou	5	11	33	15

Vzhľadom na vyššie uvedené štatistické ukazovatele je možné konštatovať, že i naďalej je potrebné venovať pozornosť precizovaniu štatistického vykazovania jednotlivých druhov legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Je úplne zrejmé, že v podmienkach Slovenskej republiky problémom nie je zraniteľnosť – limity v právnom rámci stíhania samolegalizácie alebo autonómnej legalizácie. Technicky neexistujú žiadne významné prekážky, a to ani z hľadiska praxe súdov. Problémom je samotná kvalita identifikovanej (odhaľovanej) a konzekventne stíhanej trestnej činnosti legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ako je uvedené vyššie.

PRÍPAD

Páchatelia na rôznych miestach Slovenskej republiky, ako aj v zahraničí, vo vopred sledovanom záujme získať finančné prostriedky vo svoj prospech v takej forme, ktorá by znemožnila odhaliť spôsob ich nadobudnutia v rôznej majetkovej a hospodárskej trestnej činnosti, spočívajúcej najmä v daňových podvodoch a v krátení dane z pridanej hodnoty ako aj dane z príjmu, previedli tieto príjmy vo forme finančných prostriedkov vedených na bankových účtoch ako aj v hotovosti. Páchatelia disponujúci nelegálnymi príjmami vedenými na účtoch, predstierajúc platby súvisiace s obchodnou

činnosťou, najmä úhrady faktúr a poskytnutie a úhrady pôžičiek, osobne alebo sprostredkované, tieto nelegálne príjmy previedli z viacerých bankových účtov, ktorých vlastníkmi boli rôzne nimi ovládané obchodné spoločnosti, odkiaľ ich, rovnako predstierajúc platby súvisiace s obchodnou činnosťou, ďalší páchatelia osobne alebo sprostredkované previedli na ďalšie vopred určené bankové účty, vedené najmä v Čínskej ľudovej republike, Osobitnej administratívnej oblasti Čínskej ľudovej republiky Hongkong, Taiwane, Vietnamskej socialistickej republike, Nemeckej spolkovej republike a v ďalších krajinách. Na základe uvedeného páchatelia ovládajúci tieto zahraničné účty a zároveň disponujúci nelegálnymi finančnými prostriedkami v hotovosti, previedli na páchatelov disponujúcich nelegálnymi finančnými prostriedkami vedenými na účtoch hotovosť adekvátnu prevedenej sume, v dôsledku čoho sa príjmy nadobudnuté neoprávneným vyplatením nadmerných odpočtov a krátením dane z pridanej hodnoty vedené na účtoch javili ako legálne, cez účty realizované platby súvisiace s obchodnou činnosťou a v takejto forme boli prevedené na páchatelov vlastníacich pôvodne nelegálnu hotovosť, ktorí potrebovali disponovať financiami vedenými na účtoch za účelom ďalšieho reálneho obchodovania, v súvislosti s ktorým zároveň aj krátili daň z príjmu a súčasne boli nimi nadobudnuté finančné prostriedky v hotovosti získané krátením dane z príjmu prevedené na tých páchatelov, ktorí pôvodne disponovali nelegálnymi peniazmi na účtoch. Pre účely ich užitia pre vlastnú potrebu, ako aj pre účely páchania ďalšej, najmä korupčnej trestnej činnosti, potrebovali hotovosť a takto sa aj zároveň cielene vyhli priamym výberom hotovosti z nimi ovládaných účtov. Rovnako tu pôsobili aj páchatelia na úrovni sprostredkovateľov medzi páchatelmi disponujúcimi hotovosťou, páchatelmi disponujúcimi peniazmi na účtoch a páchatelmi ovládajúcimi účty, z ktorých sa realizovali konečné prevody na uvedené zahraničné účty a títo si za uskutočnené prevody oboch foriem peňazí ponechávali a rozdelili obvykle 2 až 8% z prevádzanej sumy a z tejto percentuálnej čiastky ešte profitovali aj páchatelia disponujúci hotovosťou, čím všetci páchatelia spoločne nadobudli prospech vo výške najmenej 73 mil. EUR.

Zo záverov orgánov presadzovania práva vyplýva, že 70% dotazovaných orgánov prokuratúry uviedlo, že skutočnosť, aký podiel tvoria výnosy legalizované prostredníctvom osobitných špecialistov, sietí, skupín alebo osôb na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, posúdiť nevie. Krajská prokuratúra v Nitre uviedla, že v prípade ich vecnej príslušnosti ide o takmer všetky, Krajská prokuratúra v Prešove uviedla, že ide o 50% a Krajská prokuratúra v Košiciach uviedla, že ide o 25%.

Zo záverov orgánov presadzovania práva vyplýva, že existujú organizované skupiny zo zahraničia, ktoré zabezpečia založenie bankových účtov na „money mules“ v Slovenskej republike, cez ktoré následne prúdia výnosy z trestnej činnosti, spravidla sú v zahraničí vyberané z bankomatov. V niektorých prípadoch páchatel' pod falošnou zámenkou vyláka finančné prostriedky z bankového účtu poškodeného, ktorý ich prevedie na bankový účet neopraveného prijímateľa platby a ten ich sám prevedie na účet tretej osoby alebo vyberie prostredníctvom bankomatu, resp. umožní ich prevod, či výber inej osobe. V neposlednom rade sa vyskytujú aj skupiny špecializujúce sa na „phising“ a následný rýchly bankový cezhraničný prevod peňazí vrátane ich konečného odstránenia výberom. Podľa poznatkov Krajskej prokuratúry v Nitre je v rámci legalizácie výnosu z trestnej činnosti uplatňovaný aj postup keď osoby, ktoré odcudzili motorové vozidlo, toto odovzdajú ďalším páchatelom, ktorí ho rozoberú alebo pozmenia jeho identifikačné údaje a zabezpečia k nemu falošné doklady a následne takto získané náhradné diely, či pozmenené vozidlo s falošnou identitou predávajú opäť iní páchatelia.

ULOŽENÉ TRESTY A OCHRANNÉ OPATRENIA

Celkovo za hodnotené obdobie došlo k uloženiu 27 trestov a 8 ochranných opatrení

- Peňažný trest podľa § 56 Trestného zákona bol uložený 14 krát.
- Trest prepadnutia majetku podľa § 58 Trestného zákona bol uložený 8 krát.
- Trest prepadnutia veci podľa § 60 Trestného zákona bol uložený 5 krát.
- Ochranné opatrenie zhabanie veci podľa § 83 Trestného zákona bolo uložené 8 krát.

Za obdobie roka 2020 bol uložený trest prepadnutia majetku podľa § 58 Trestného zákona 4 krát a peňažný trest podľa § 56 Trestného zákona 3 krát, spolu vo výške 14 000 EUR.

Za obdobie roka 2021 bol uložený peňažný trest podľa § 56 Trestného zákona 5 krát spolu vo výške 7 500 EUR, trest prepadnutia veci podľa § 60 Trestného zákona 2 krát a taktiež bolo 2 krát uložené ochranné opatrenie.

ZAISTENÉ VÝNOSY Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Za obdobie roka 2022 bol uložený peňažný trest podľa § 56 Trestného zákona 5 krát spolu vo výške 26 700 EUR, trest prepadnutia majetku podľa § 58 Trestného zákona 3 krát, trest prepadnutia veci podľa § 60 Trestného zákona 1 krát vo výške 27 633,65 EUR a taktiež bolo uložené ochranné opatrenie zhabanie veci podľa § 83 Trestného zákona 6 krát v celkovej hodnote 495 588,88 EUR, 2 608 000 CZK s 5800 USD.

Za obdobie roka 2023 bol uložený peňažný trest podľa § 56 Trestného zákona 1 krát spolu vo výške 400 EUR, trest prepadnutia veci podľa § 60 Trestného zákona 2 krát a trest prepadnutia majetku podľa § 58 Trestného zákona 1 krát.

V rámci trestných činov zahraničného pôvodu bol najvýznamnejším predikatívnym trestným činom Podvod (najčastejšie orgány presadzovania práva uvádzali počítačové podvody a podvody pri internetovom predaji, podvody pri predaji, dodávkach a verejnom obstarávaní a podvody s platobnými nástrojmi). Za sledované obdobie v roku 2022 bolo na národnej centrále osobitných druhov kriminality zaistených do trestného konania 374 vecí v celkovej hodnote 13 179 529,91 EUR do 54 vyšetrovacích spisov. Za sledované obdobie v roku 2023 bolo na uvedenom útvare zaistených do trestného konania 131 vecí do 57 vyšetrovacích spisov. Išlo o veci v celkovej hodnote 3 649 876,33 EUR.

ZAISTENÉ VÝNOSY Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA ŠTATISTIKY GENERÁLNEJ PROKURATÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V roku 2020 boli zaistené veci v celkovej hodnote 2 028 163,94 EUR	v 29 prípadoch došlo k zaisteniu finančných prostriedkov v celkovej výške 693 242,94 EUR
V roku 2021 boli zaistené veci v celkovej hodnote 9 076 785,30 EUR	v 19 prípadoch došlo k zaisteniu finančných prostriedkov v celkovej výške 905 897,74 EUR
V roku 2022 boli zaistené veci v celkovej hodnote 10 146 945,60 EUR	v 47 prípadoch došlo k zaisteniu finančných prostriedkov v celkovej výške 5 792 091,82 EUR
V roku 2023 boli zaistené veci v celkovej hodnote 4 575 772,04 EUR a 9000 Bitcoin	v 35 prípadoch došlo k zaisteniu finančných prostriedkov v celkovej výške 429 786,24 EUR

V roku 2022 vznikol rozdiel medzi štatistikami vedenými Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a národnou centrálnou osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru, pričom Generálna prokuratúra Slovenskej republiky by mala vykazovať vyššiu sumu ako spomínaný útvar, nakoľko zhromažďuje údaje aj za ostatné útvary, ktoré majú vo vecnej príslušnosti prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Rozdiel medzi hodnotami predstavuje sumu 3 032 584,31 EUR. Z uvedeného nám vyplýva určitá miera rizika, a to riziko nekomplexnej štatistiky. Tento rozdiel poukazuje na riziko, že neexistuje komplexná a jednotne vedená štatistika, ktorá by zabezpečila, že všetky údaje sú konzistentné a správne zaznamenané. Takýto prístup môže viesť k nepresnostiam a nezrovnalostiam, ktoré môžu ovplyvniť ďalšie rozhodovanie a analýzy, a predovšetkým vyhodnocovanie rizika vo vzťahu k problematike legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

ZAHRANIČNÉ VÝNOSY Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V rámci dostupných štatistických informácií poskytnutých Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky boli v rámci začatých trestných stíhaní podľa § 199 Trestného poriadku identifikované **najčastejšie krajiny, kde došlo ku generovaniu prepraného výnosu z trestnej činnosti.**

za rok 2020

46x SLOVENSKÁ REPUBLIKA

11x SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO

10x ČESKÁ REPUBLIKA

6x RAKÚSKA REPUBLIKA

5x HOLANDSKO

5x FRANCÚZSKO

za rok 2021

57x SLOVENSKÁ REPUBLIKA

7x SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO

6x ČESKÁ REPUBLIKA

4x RAKÚSKA REPUBLIKA

4x BELGICKO

3x SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO

za rok 2022

77x SLOVENSKÁ REPUBLIKA

12x SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO

11x ČESKÁ REPUBLIKA

7x RAKÚSKA REPUBLIKA

4x MAĎARSKO

4x TALIANSKO

za rok 2023

57x SLOVENSKÁ REPUBLIKA

13x SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO

10x ČESKÁ REPUBLIKA

10x TALIANSKO

8x RAKÚSKA REPUBLIKA

5x MAĎARSKO

Z poskytnutých výsledkov štatistických ukazovateľov vyplýva, že proces generovania výnosu z trestnej činnosti v rámci cezhraničného rizika bol najčastejšie sa vyskytujúcim v Spolkovej republike Nemecko a v Českej republike. Štatistickým ukazovateľom hodným osobitného zreteľa je tá skutočnosť, že vo väčšej časti prípadov, cez ktorý dochádzalo ku generovaniu výnosu z trestnej činnosti, bol sektor bankovníctva, ktorý poskytoval kanál prostredníctvom, ktorého dochádzalo k realizácii finančných operácií. Uvedená skutočnosť môže naznačovať určitú sofistikovanosť a dostupnosť bankových systémov v uvedených krajinách, ale taktiež to poukazuje na ten fakt, že sa táto forma sofistikovanosti využíva v rámci medzinárodných transakcií.

Jedným z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, pri ktorom došlo ku škode spôsobenej legalizáciou výnosu z trestnej činnosti, ako aj škode pri predikatívnom trestnom čine vo výške 1 222 368,50 EUR, je predikatívnym trestným činom trestný čin ťažkého podvodu vedeného v zahraničí. V rámci skutkovej podstaty tohto trestného činu mal obvinený previezť tovar z územia A na územie B, pričom táto osoba tovar na územie B úmyselne nedoručila, ale previezla ho na územie Slovenskej republiky, kde bol tovar zaistený a kde je vedené trestné stíhanie vo veci Legalizácia výnosu z trestnej činnosti, pričom predikatívny trestný čin je vedený v zahraničí na území A.

V sledovanom období bolo **prijatých 511 žiadostí o medzinárodnú právnu pomoc** týkajúcich sa legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet žiadostí	131	149	120	111

V sledovanom období bolo **odoslaných 206 žiadostí o medzinárodnú právnu pomoc** týkajúcich sa legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet žiadostí	45	28	64	69

V sledovanom období bolo finančnou spravodajskou jednotkou **prijatých 955 žiadostí o informácie zo zahraničia**.

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet žiadostí	250	231	250	204

V sledovanom období bolo finančnou spravodajskou jednotkou **zaslaných 898 žiadostí o informácie do zahraničia**.

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet žiadostí	237	177	240	244

V rámci zahraničného a tuzemského prvku v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti existuje štatistika od vzniku odboru finančného vyšetrovania národnej centrály osobitných druhov kriminality pre tie prípady, ktoré boli vo vecnej príslušnosti tohto odboru. Vzhľadom na to, že odbor finančného vyšetrovania národnej centrály osobitných druhov kriminality je jediným útvarom, ktorý od svojho vzniku vedie podrobnejšie štatistické informácie k prípadom legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré majú vo vecnej príslušnosti, nasledujúce údaje sú výlučne za obdobie rokov 2022 a 2023.

V roku 2022 prevažovali zahraničné formy legalizácie výnosu z trestnej činnosti, t. j. prípady, v ktorých sa vyskytol zahraničný prvok (napríklad príjem alebo prevod finančných prostriedkov do/zo zahraničia). Z celkového počtu 85 prípadov, bolo 46 prípadov so zahraničným prvkom, v 38 prípadoch išlo o tuzemskú legalizáciu výnosu z trestnej činnosti a v 1 prípade išlo o nezistený prvok legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

V roku 2023 opäť prevažovali zahraničné formy legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Z celkového počtu 107 prípadov, bolo 60 prípadov so zahraničným prvkom, v 42 prípadoch išlo o tuzemskú legalizáciu výnosu z trestnej činnosti a v 5 prípadoch išlo o nezistený prvok legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Z uvedeného je zrejmé, že z celkového počtu 192 prípadov došlo v 106 prípadoch k legalizácii výnosu z trestnej činnosti so zahraničným prvkom, čo predstavuje 55,21% prípadov za obdobie rokov 2022 až 2023.

Je potrebné uviesť, že percentuálny podiel zahraničných prvkov v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktorý predstavuje 55,21%, naznačuje, že rozdiel medzi počtom zahraničných a tuzemských prvkov nie je výrazný. Tento pomer ukazuje, že hrozba v súvislosti s tuzemskými a zahraničnými prípadmi je takmer rovnaká, čo naznačuje vyrovnanosť v oboch oblastiach, resp. oboch oblastí.

PRÍPAD

Jedným z prípadov, pri ktorom došlo ku škode spôsobenej legalizáciou výnosu z trestnej činnosti, ako aj škode pri predikatívnom trestnom čine vo výške 1 222 368,50 EUR, je predikatívnym trestným činom trestný čin podvodu vedeného v zahraničí. V rámci skutkovej podstaty tohto trestného činu mal obvinený previezť tovar z územia prvej krajiny na územie druhej krajiny, pričom táto osoba tovar na územie druhej krajiny úmyselne nedoručila, ale previezla ho na územie Slovenskej republiky, kde bol tovar zaistený a kde je vedené trestné stíhanie vo veci legalizácie výnosu z trestnej činnosti, pričom predikatívny trestný čin je vedený v zahraničí na území prvej krajiny.

VSTUP DO FINANČNÉHO SYSTÉMU

Z analýzy prípadov v rokoch 2022 a 2023 vyplýva, že najčastejšími výnosmi sú práve finančné prostriedky. Tento trend môže vytvárať tlak na regulátorov a finančné inštitúcie, ktoré musia čeliť riziku zneužitia finančného systému. Rýchly prísun veľkého množstva finančných prostriedkov môže skomplikovať monitoring a kontrolu tokov peňazí, čo môže viesť k narušeniu stabilného a bezpečného fungovania finančného sektora a vzhľadom na túto skutočnosť je potrebné venovať zvýšenú pozornosť sledovaniu finančných tokov.

Záverom je potrebné taktiež uviesť, že ďalšími najčastejšími výnosmi, ktoré vstupujú do finančného systému, sú výnosy z predaja nehnuteľnosti a motorových vozidiel, ktoré sa však nevyskytovali v takej veľkej miere ako finančné prostriedky. Oproti počtom týchto druhov výnosov sú ďalšie v zanedbateľnom množstve.

TYPOLÓGIE SÚVISIACE S PREDIKATÍVNYMI TRESTNÝMI ČINMI

Pre hodnotenie rizík v rámci prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je dôležité poznať rôzne modusy operandi najčastejších predikatívnych trestných činov, v rámci ktorých chcú páchatelia získať pre seba určitý zisk, ktorý sa následne snažia dostať do legálnej ekonomiky.

V roku 2022 z celkového počtu 85 prípadov, bolo 30 prípadov podvodu, resp. podvodného charakteru, čo predstavuje 35,29%, avšak aj keď to nie je väčšina prípadov, je to najväčší druh trestnej činnosti v rámci predikatívnej trestnej činnosti.

V roku 2023 z celkového počtu 107 prípadov, bolo 55 prípadov podvodu, resp. podvodného charakteru, čo predstavuje 51,40%. Tento nárast o viac ako 16 percentuálnych bodov naznačuje výrazný vzostup podvodnej trestnej činnosti, čo môže signalizovať zvyšujúci sa trend tejto formy kriminality v sledovanom období.

V rámci podvodného charakteru dochádzalo vo väčšine prípadov k podvodnému vylákaniu finančných prostriedkov pod určitou zámkou, ako napríklad

- inzertný predaj,
- nákup a prevod kryptomien,
- tzv. romance scam a
- zaplatenie fiktívnych faktúry,

ktoré v sebe zahŕňajú vo významnej miere i rôzne formy počítačovej kriminality, najmä „enable cyber crimes“ vo forme investičných podvodov s kryptoaktívami, scamov, CEO podvodov a zneužitia osobných a prístupových údajov k platobným službám, ktorých frekvencia a spôsobená škoda stúpa v zhode s medzinárodnými trendmi.

Z analýzy prípadov v rokoch 2022 a 2023 vyplýva, že došlo k významnému nárastu počtu prípadov podvodu. Kým v roku 2022 predstavovali prípady podvodu 35,29% zo všetkých prípadov, v roku 2023 tento podiel vzrástol na 51,40%. Tento nárast o viac ako 16 percentuálnych bodov naznačuje rastúci trend podvodných trestných činov v sledovanom období. Vzhľadom na túto skutočnosť je potrebné venovať zvýšenú pozornosť prevencii a potieraniu podvodnej činnosti, aby sa zabránilo ďalšiemu eskalovaniu tohto typu kriminality a následnej snahe o legalizovanie takto získaných finančných prostriedkov podvodným konaním.

Čo sa týka predikatívnej trestnej činnosti a konfiškácie, opäť je potrebné zdôrazniť, že nie je štatistika o samostatných predikatívnych trestných činoch, avšak predikatívnu trestnú činnosť vieme posúdiť na základe právoplatných odsúdení pre trestný čin Legalizácia výnosu z trestnej činnosti.

Na mieste je dôležité uviesť, že v súvislosti s vyšetrovaním prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti vznikol ku dňu 1. februára 2022 nový organizačný útvar s celoslovenskou pôsobnosťou, a to národná centrála osobitných druhov kriminality. V rámci národnej centrály osobitných druhov kriminality bol práve z dôvodu požiadavky o proaktívnejší prístup k vyšetrovaniu a stíhaniu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti a tiež z dôvodu vytknutých nedostatkov, identifikovaných v správe z 5. kola vzájomného hodnotenia MONEYVAL zriadený samostatný odbor finančného vyšetrovania, ktorý sa zaoberá a priori vyšetrovaním a objasňovaním trestnej činnosti legalizácie výnosu z trestnej činnosti (a teda trestných činov legalizácie výnosu trestnej činnosti a predikatívnych trestných činov)

koordinovaným spôsobom tak, aby sa vypátrali zdroje a miesto určenia príjmov z trestnej činnosti. V rámci odboru finančného vyšetrovania národnej centrálnej osobitných druhov kriminality vznikli samostatné oddelenia, a to centrála, oddelenia Bratislava, Západ, Stred a Východ, ktorých činnosť je predovšetkým zameraná na odhaľovanie a vyšetrovanie trestnej činnosti spojenej s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti.

V prípade sofistikovanejších prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ako sú napr. prípady v rámci zločineckých skupín, korupcie a pod., tak tieto mal vo vecnej príslušnosti úrad boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru (do 01. septembra 2024 národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru).

Za hodnotené obdobie rokov 2020 až 2023 bolo **v 407 trestných veciach začaté trestné stíhanie pre trestný čin Legalizácia výnosu z trestnej činnosti**, pričom za jednotlivé obdobia bola štatistika trestných vecí zaslaná Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky nasledovná

97 začatých trestných stíhaní za obdobie roka 2020	86 začatých trestných stíhaní za obdobie roka 2021	126 začatých trestných stíhaní za obdobie roka 2022	98 začatých trestných stíhaní za obdobie roka 2023
---	---	--	---

Čo sa týka najčastejších foriem legalizácie výnosu z trestnej činnosti za hodnotené obdobie, zo štatistiky trestných vecí zaslaných útvarmi Policajného zboru Slovenskej republiky, prevažoval príjem výnosu z trestnej činnosti v 95 trestných veciach, na druhom mieste bol príjem a ponechanie si výnosu z trestnej činnosti v 36 trestných veciach, na treťom mieste bolo ukrytie výnosu z trestnej činnosti, resp. zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti v 34 trestných veciach a na štvrtom mieste prevažoval bankový prevod výnosu z trestnej činnosti v 26 trestných veciach.

Za obdobie roka 2020 prevažoval príjem výnosu z trestnej činnosti v 34 trestných veciach, príjem a ponechanie si výnosu z trestnej činnosti v 17 trestných veciach a bankový prevod výnosu z trestnej činnosti v 13 trestných veciach.

Za obdobie roka 2021 prevažoval príjem a ponechanie si výnosu z trestnej činnosti v 19 trestných veciach, bankový prevod výnosu z trestnej činnosti v 13 trestných veciach, ponechanie si výnosu z trestnej činnosti v 10 trestných veciach a samostatný príjem výnosu z trestnej činnosti taktiež v 10 trestných veciach.

Za obdobie roka 2022 prevažoval príjem výnosu z trestnej činnosti v 21 trestných veciach, predaj výnosu z trestnej činnosti v 14 trestných veciach a ukrytie výnosu z trestnej činnosti, resp. zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti v 13 trestných veciach.

Za obdobie roka 2023 prevažoval príjem výnosu z trestnej činnosti v 30 trestných veciach, príjem výnosu z trestnej činnosti a nákup kryptomeny v 13 trestných veciach a ukrytie výnosu z trestnej činnosti, resp. zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti v 10 trestných veciach.

SEKTORY, PROSTREDNÍCTVOM KTORÝCH SA LEGALIZOVAL VÝNOS Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V prípade najčastejších sektorov, cez ktorý sa legalizoval výnos z trestnej činnosti, išlo o nasledovné sektory

BANKOVNÍCTVO celkovo v hodnotenom období 222x	INÝ SEKTOR (napríklad autá a pod.) celkovo v hodnotenom období 122x	HOTOVOŠŤ VRÁTANE CASH KURIÉROV celkovo v hodnotenom období 48x
---	--	---

Najčastejšie sa legalizoval výnos z trestnej činnosti cez tieto sektory

rok
2020

- 48x bankovníctvo,
- 35x iný sektor (autá a pod.)
- 13x hotovosť vrátane cash kuriérov.

rok
2021

- 41x bankovníctvo,
- 38x iný sektor (autá a pod.)
- 16x stávkové kancelárie.

rok
2022

- 67x bankovníctvo,
- 31x iný sektor (autá a pod.)
- 25x hotovosť vrátane cash kuriérov

rok
2023

- 66x bankovníctvo,
- 18x iný sektor (autá a pod.) a
- 10x hotovosť vrátane cash kuriérov.

Na základe analýzy vyplýva, že najčastejším sektorom, cez ktorý dochádzalo k legalizácii výnosu z trestnej činnosti, bol sektor bankovníctva, kde došlo k významnému počtu prípadov a predovšetkým k hláseniam o neobvyklých obchodných operáciách.

Okrem sektora bankovníctva výraznou mierou dominoval aj "iný sektor", cez ktorý dochádzalo k legalizácii výnosu z trestnej činnosti (napr. prostredníctvom motorových vozidiel). Okrem vyššie uvedených sektorov dominovala legalizácia výnosu z trestnej činnosti taktiež prostredníctvom hotovosti, vrátane cash kuriérov.

Z uvedeného je možné konštatovať, že sa legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom sektorov vyznačuje určitou diverzitou, pričom zaujímavým zistením je, že medzi najčastejšie sektory, v ktorých dochádzalo k daným skutkom patrila sektor bankovníctva, ale zároveň aj hotovostné transakcie. Táto skutočnosť naznačuje, že okrem elektronických bankových operácií (čo sa považuje za modernú formu legalizácie výnosu z trestnej činnosti) stále pretrvávajú významná úloha hotovostných transakcií.

PRÍPAD

Podnetom k danému trestnému konaniu bol realizačný návrh Finančnej spravodajskej jednotky na začatie trestného stíhania. Samotný podnet na začatie trestného stíhania vyplynul z výsledkov kontrolnej činnosti, ktorú Finančná spravodajská jednotka vykonala podľa § 26 ods. 2 písm. c), § 29 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z. s cieľom skontrolovať dodržiavanie povinností vyplývajúcich z tohto zákona povinnej osoby. Na základe vykonania kontroly a analýzou predložených dokladov od povinnej osoby Finančná spravodajská jednotka dospela k záveru, že povinná osoba nesplnila povinnosti uvedené v § 10 ods. 2 písm. a), c) zákona, § 10 ods. 4 a 6 zákona, § 12 ods. 1 veta prvá, ods. 2 veta prvá zákona § 14 ods. 1, ods. 2 písm. a) a b), ods. 3 zákona, § 15 písm. a) zákona, § 17 ods.

1 zákona; § 10 ods. 2 písm. a), c), § 10 ods. 4, § 12 ods. 1, § 14 ods. 1, ods. 2 písm. a) a b), ods. 3, § 15 písm. a), § 17 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z. Finančná spravodajská jednotka vydala rozhodnutie o uložení pokuty za horeuvedené porušenia, resp. neplnenia povinností vyplývajúcich zo zákona. Povinnému subjektu bola týmto rozhodnutím uložená podľa § 33 ods. 2 zákona č. 297/2008 Z. z. peňažná sankcia vo výške 1.500.000,- €.

Zároveň súbežne s vyššie uvedeným konaním dňa 21.01.2022 bolo vo veci vydané uznesenie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku o začatí trestného stíhania. Trestné stíhanie bolo začaté pre zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti § 234 ods. 1 písm. a) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že v určitom období v sídle povinnej osoby a na ďalších jej prevádzkach, viacerí presne nestotožnení zamestnanci si nespĺnili svoje povinnosti vyplývajúce z ich zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie tým, že v rozpore s ustanovením § 17 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z., ako aj v rozpore s internými predpismi povinnej osoby, konkrétne v rozpore s vlastným programom činnosti zameraným na ochranu proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu neohlásili nižšie popísané neobvyklé obchodné operácie Finančnej spravodajskej jednotke, čím porušili svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 297/2008 Z. z., pričom ide o neoznámené neobvyklé operácie viacerých spoločností a celková suma neoznámených neoprávnených operácií predstavuje minimálne 381 923 861,39 EUR a 102 748 337,00 USD (v tom čase 90 567 066,55 EUR). Vzhľadom na skutočnosť, že predchádzajúce právoplatne skončené správne konanie v tej istej veci tvorí aktuálne právnu prekážku zabraňujúcu začať trestné stíhanie voči právnickej osobe, je predmetné konanie prerušené, ak by však v dôsledku zrušenia tohto rozhodnutia príslušným súdom došlo k odpadnutiu tejto prekážky, bude možné v trestnom stíhaní pokračovať.

PRÍPAD

Finančná spravodajská jednotka v spolupráci s Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove zadokumentovala sieť osôb, ktoré pod zámenkou poskytovania „vešteckých služieb“ uviedli do omylu zamestnankyňu miestneho úradu, ktorá následne pod vplyvom pravidelného zastrašovania a nátlaku, postupne zaslala zo svojich osobných účtov, ako aj z účtov obce na účty páchatelov finančné prostriedky vo výške viac ako 500 000 EUR. Takto pripísané finančné prostriedky boli páchatelmi vyberané v prevažnej miere v hotovosti. Efektívnou spoluprácou medzi Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove, Finančnou spravodajskou jednotkou a dotknutými povinnými osobami sa významnú časť finančných prostriedkov podarilo zaistiť.

PRÍPAD

Finančná spravodajská jednotka v roku 2021 zaznamenala prípad, ktorý súvisel s poskytnutím finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“ určeného na úhradu časti mzdových nákladov zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu, alebo výnimočného stavu udržia pracovné miesta v prípade prerušenia alebo obmedzenia prevádzkovej činnosti. Na základe spolupráce niektorých zamestnancov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Pezinku so zástupcami viacerých spoločností im boli neoprávnené vyplatené finančné

prostriedky, aj napriek nesplneniu podmienok projektu „Prvá pomoc“. Na základe dôkladnej analýzy aktivít Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Pezinku a po komplexnom spracovaní získaných informácií Finančná spravodajská jednotka vec odstúpila orgánu činnému v trestnom konaní, ktoré vedie trestné konanie vo veci obzvlášť závažného zločinu subvenčného podvodu v súbehu s obzvlášť závažným zločinom legalizácie výnosu z trestnej činnosti s výškou škody presahujúcou sumu 14 mil. EUR. V uvedenom prípade bola realizovaná intenzívna spolupráca Finančnej spravodajskej jednotky so zahraničnými finančnými spravodajskými jednotkami, pričom sa podarilo časť neoprávnene vyplatených finančných prostriedkov v sume 903 676 EUR zaistiť.

ANALÝZA ZRANITEĽNOSTI

Na základe analyzovaných poskytnutých štatistických údajov o trestnom čine Legalizácie výnosu z trestnej činnosti, predikatívnych trestných činoch, odsúdeniach a krajín, kde došlo ku generovaniu výnosu z trestnej činnosti je možné konštatovať nasledovné:

PREDIKATÍVNE TRESTNÉ ČINY

Za hodnotené obdobie rokov 2020 až 2023 bol najčastejším predikatívnym trestným činom Podvod, ktorý v sebe zahŕňa vo významnej miere i rôzne formy počítačovej kriminality, najmä „enable cyber crimes“, ktorých frekvencia a spôsobená škoda stúpa v zhode s medzinárodnými trendmi kvôli jednoduchej dostupnosti anonymizačných nástrojov a neefektívnosti noriem trestného práva pri ich postihu. V prípade skladby predikatívnych trestných činov za sledované obdobie pri právoplatne odsúdených trestných veciach pre trestný čin Legalizácie výnosu z trestnej činnosti bol najčastejší trestný čin Krádeže.

PRÍPADY LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti nastal v hodnotenom období kolísavý trend - v jednom období stúpajúci (roky 2020 a 2022) a potom klesajúci (roky 2021 a 2023). Čo sa týka foriem legalizácie výnosu z trestnej činnosti v hodnotenom období prevažoval príjem výnosu z trestnej činnosti.

KONFIŠKÁCIE

Za hodnotené obdobie bol najčastejším uloženým trestom Peňažný trest.

GENEROVANIE VÝNOSU

Za hodnotené obdobie bola krajinou, v ktorej najčastejšie došlo ku generovaniu prepraného výnosu Slovenská republika, nasledovaná Spolkovou republikou Nemecko a Českou republikou.

SEKTOR LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Najčastejším sektorom, prostredníctvom ktorého dochádzalo k legalizácii výnosu z trestnej činnosti, bol sektor bankovníctva.

V rámci plánovania preventívnych opatrení, v súvislosti a s dôrazom na efektívnejšie riešenie kriminality, či už v rámci predikatívnej trestnej činnosti, ale hlavne pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti v rámci prípravného konania a následne v rámci súdneho konania, by bolo vhodné zaoberať sa zhrnutím týchto údajov.

Je dôležité taktiež neopomenúť skutočnosť, že Policajný zbor Slovenskej republiky neposkytol v rámci zbierania štatistických informácií úplné údaje. Preto doplnujúce štatistické informácie poskytla Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. V budúcnosti by bolo vhodné, aby všetky orgány presadzovania práva viedli a poskytovali štatistické informácie k predikatívnej trestnej činnosti a o prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

V rámci zbierania štatistických údajov do národného hodnotenia rizík sa vyskytol problém, ktorý spočíval v rozdieloch počtov k údajom vyzbieraných zo strany Policajného zboru a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, z čoho vyplýva určitá miera rizika, a to riziko nekomplexnej štatistiky. Tento rozdiel poukazuje na riziko, že neexistuje komplexná a jednotne vedená štatistika, ktorá by zabezpečila, že všetky údaje sú konzistentné a správne zaznamenané, a teda nie je možné exaktne a objektívne možné vyhodnotiť riziko. Takýto prístup môže viesť k nepresnostiam a nezrovnalostiam, ktoré môžu ovplyvniť ďalšie rozhodovanie a analýzy a predovšetkým vyhodnocovanie rizika vo vzťahu k problematike legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Do budúcnosti bude kľúčové určiť útvar, ktorý by mal na starosti zber štatistických údajov pre prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti, z ktorých by sa priamo vyhodnocovali konkrétne hrozby tak, aby sa hrozby vedeli včas a efektívne eliminovať.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko samolegalizácie	Stredne vysoké	Stredné	Stredne vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Absencia odsúdení komplexných prípadov legalizácií výnosu z trestnej činnosti. Skutkovo jednoduché prípady, bez výrazného prvku organizovanej skupiny, alebo prepojenia na zahraničie. Používanie vlastných bežných účtov fyzických osôb na preposielanie výnosov a následný výber a spotreba. Spotreba výnosu nie je postihnuteľná ako prípad legalizácie výnosu z trestnej činnosti, chýba úmysel utajiť pôvod. Chýbajúce jednotné štatistiky naprieč zložkami vynucujúcimi právo.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Nárast latencie prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti najmä v prípade vlastných podvodov a krádeží.</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia výnosu prostredníctvom vlastných účtov alebo spotrebovanie výnosu.</p>			
<p>Opis rizika: Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Riziko prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti samolegalizácie je dané najmä objemom odčerpaných výnosov sankciami v odsúdeniach, ktoré sú z pohľadu účinného postihu výnosov neefektívne. Samotné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti – skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Pretrvávajúcim problémom z minulých kôl zvyšujúcim celkové riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti samolegalizácie je i chýbajúca jednotná štatistika. Vysoká pravdepodobnosť výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti samolegalizácie sa síce vyskytuje niekoľkokrát mesačne (veľmi vysoká pravdepodobnosť), čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách ako i analýzy teplotných máp, avšak z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované schopnosťou obísť niektoré druhy kontrol v rámci „Poznaj svojho klienta“ a najmä absenciou relevantných rozhodnutí odčerpávajúcimi výnosy z trestnej činnosti prostriedkami trestného alebo civilného práva, preto sa odčerpáva iba malá časť výnosov zo samolegalizácie.

Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu samolegalizácie vysoká. Dopad rizika samolegalizácie je veľký, z pohľadu objemu legalizovaných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny bez dopadu na chod finančných inštitúcií, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania alebo spotreby. Dokumentované prípady sú jednoduché a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovanými osobami, vzhľadom na absenciu údajov je teda veľmi vysoké.

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami	Veľmi vysoké	Závažné	Veľmi vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Používanie bežných účtov tretích strán na preposielanie výnosov. Používanie cash kuriérov na transfer hotovosti. Prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami zostávajú neobjasnené kvôli chýbajúcim informáciám o predikatívnom trestnom čine. Absencia odsúdení komplexných prípadov legalizácií výnosu z trestnej činnosti. - skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny, alebo prepojenia na zahraničie. Neefektívny postih konečného užívateľa výhod v trestnom konaní a neefektívna úprava preukazovania pôvodu majetku. Slovenská republika je spravidla tranzitná krajina pre legalizáciu výnosov smerujúcich von z Európskej únie, ale i smerom do Európskej únie.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Zneužitie bankových účtov tretích strán a cash kuriérov na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Sťaženie určenia konečného užívateľa výhod a využitie tejto informácie pri odčerpání výnosu</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia prostredníctvom bežných účtov tretích strán a zastretých právnych úkonov. Výnos a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.</p>			

Opis rizika:

Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Riziko prípadov autonómneho legalizovania výnosu z trestnej činnosti a legalizácie tretími stranami je veľmi vysoké, a to jednak z dôvodu využívania bankových účtov tretími stranami a prípadov cash kuriérov. Samostatné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov. Skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie ako i identifikáciou KUV a jeho postihu v trestnom konaní alebo prostredníctvom civilnej konfiškácie.

Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu prípadov autonómnej legalizácie výnosu z trestnej činnosti a legalizácie tretími stranami sa vyskytuje niekoľkokrát mesačne, čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách ako i analýzy teplotných máp, z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované schopnosťou obísť niektoré druhy kontrol v rámci „Poznaj svojho klienta“ a najmä absenciou relevantných rozhodnutí odčerpávajúcimi výnosy z trestnej činnosti prostriedkami trestného alebo civilného práva, preto sa odčerpáva iba malá časť výnosov z autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami. Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu autonómnej legalizácie veľmi vysoká.

Dopad rizika prípadov autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny bez dopadu na chod finančných inštitúcií, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania, alebo spotreby. Dokumentované prípady sú jednoduché a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny, vzhľadom na využívanie slovenských účtov ako tranzitných toto podozrenie však pretrváva. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami je teda veľmi vysoké.

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Odsúdenia, odčerpanie výnosov a konfiškácia	Veľmi vysoké	Závažné	Veľmi vysoké

Súvisiace zraniteľné miesta:

Nízky objem odčerpaných výnosov prostredníctvom sankcií postihujúcich majetok vzhľadom na objem legalizovaných výnosov ako i rozsahu škody spôsobenej predikatívnymi trestnými činmi.

Nízka úroveň odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti- skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie, absencia odsúdení komplexných a zložitejších legalizačných schém.

Neefektívny postih KUV v trestnom konaní a neefektívna úprava preukazovania pôvodu majetku (tzv. neodôvodneného majetku).

Slovenská republika je spravidla tranzitná krajina pre výnosy smerujúce von z Európskej únie, ale i smerom do Európskej únie.

Súvisiaca hrozba:

Nárast umiestnených výnosov v oficiálnej ekonomike
Sťaženie určenia KUV a využitie tejto informácie na odčerpanie výnosu v trestnom konaní alebo prostredníctvom civilnej konfiškácie

Opis udalosti:

Výnos a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.

Opis rizika:

Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti.
Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.
Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

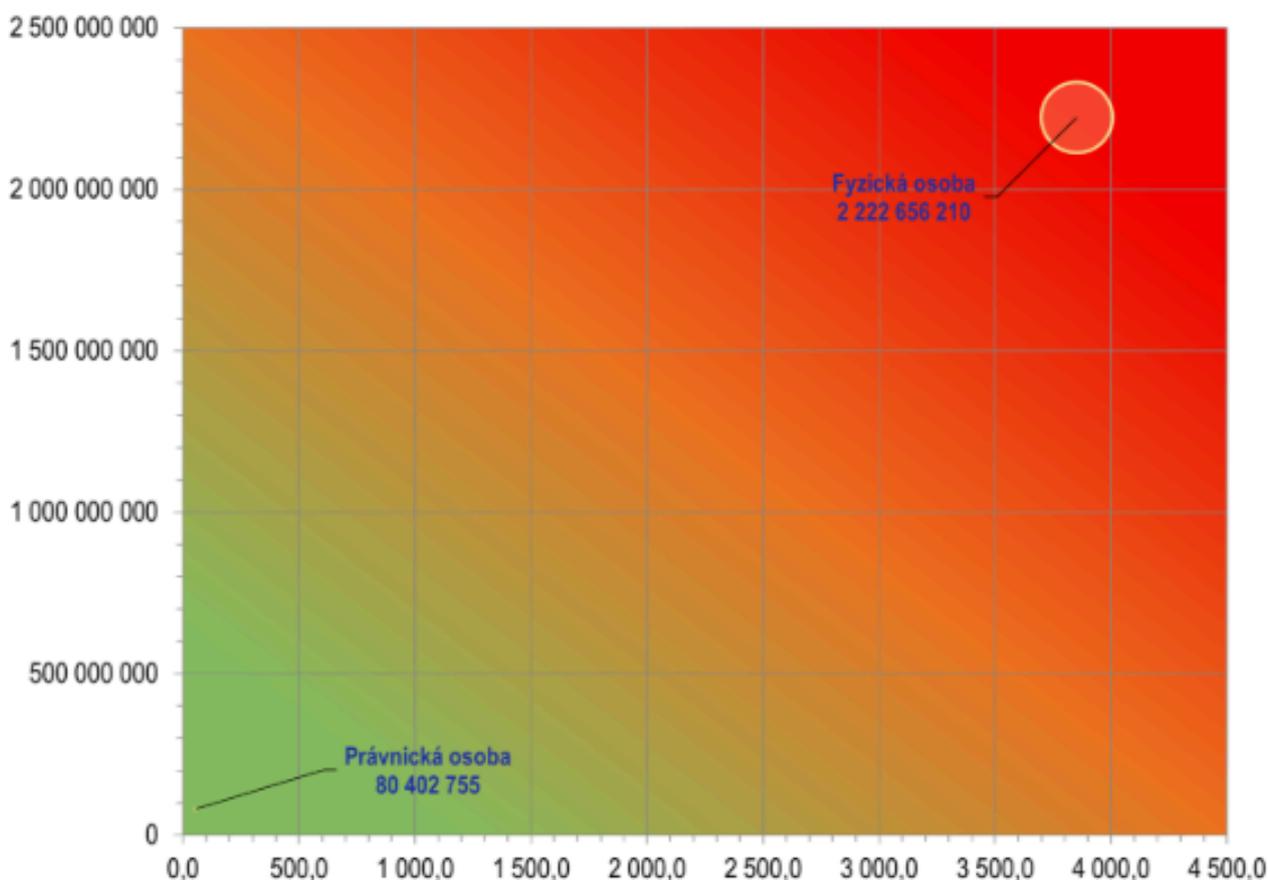
Riziko neefektívneho odčerpania výnosov z predikatívnych trestných činov a prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je veľmi vysoké, a to jednak z dôvodu pomeru objemu legalizovaných výnosov, ako i rozsahu škody spôsobenej predikatívnymi trestnými činmi k objemu odčerpaných výnosov. Ďalším dôvodom je efektívne využitie informácií o KUV v trestnom konaní alebo v civilnej konfiškácii prostredníctvom sankcií postihujúcich tento výnos. Samostatné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti - skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie.

Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu výnosu z trestnej činnosti v ekonomike, čo vyplýva z analýzy modulu prípadov odčerpaných výnosov, z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované schopnosťou obísť úspešné vyhľadávanie, zaistovanie a odčerpanie výnosu z trestnej činnosti odčerpáva iba malá časť výnosov. Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu samolegalizácie veľmi vysoká. Dopad rizika autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny bez dopadu na chod finančných inštitúcií, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania, alebo spotreby. Dokumentované prípady sú jednoduché a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika autonómnej legalizácie a legalizácie tretími stranami je teda veľmi vysoké.

4 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA SUBJEKTU

VŠEOBECNÉ STANOVENIE ROZSAHU

HYPOTÉZA

Z analýzy teplotných máp vyplýva, že objem prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré sa týkajú len fyzických osôb výrazne dominuje (celková hodnota 2 222 656 210 EUR) a sú hodnotené ako vysoko rizikové nad objemom prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré sa vzťahujú na právnické osoby (celková hodnota 80 402 755 EUR), ktoré sú hodnotené vzhľadom na pomer objemu k fyzickým osobám ako nízko rizikové. Vo vzťahu k posudzovaniu predikatívneho trestného činu, analýza teplotných máp ukázala výraznú dominanciu podvodných konaní podľa §221 v celkovom objeme 169 409 419 EUR, ktoré sú hodnotené ako najviac rizikové. Analýza teplotných máp vypovedá, že najobjemnejším spôsobom legalizácie je zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti (celkový objem 112 556 839 EUR) a najfrekvencovanejším spôsobom je prevod výnosu bankovým prevodom.

Analýza teplotných máp z pohľadu rizík právnických osôb zapojených do prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti stanovuje ako najvyššie riziko pre doposiaľ neidentifikovateľný sektor, resp. iné subjekty, ktoré nie sú ani finančné inštitúcie ani DNFBP. Tieto ostatné subjekty sú hodnotené z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti ako stredne rizikové. Významný faktor pre hodnotenie rizík právnických osôb v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti je skutočnosť, že analýza teplotných máp vypovedá, že najobjemnejším spôsobom legalizácie je zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti (celkový objem 112 556 839 EUR) a najfrekvencovanejším spôsobom je prevod výnosu bankovým prevodom.

Analýza teplotných máp z pohľadu rizík fyzických osôb zapojených do prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti stanovuje toto riziko vzhľadom na celkový objem legalizovaných výnosov a počtu fyzických osôb ako vysoko rizikový. Významný faktor pre hodnotenie rizík fyzických osôb v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti je skutočnosť, že analýza teplotných máp vypovedá, že najobjemnejším spôsobom legalizácie je zakrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti (celkový objem 112 556 839 EUR) a najfrekvencovanejším spôsobom je prevod výnosu bankovým prevodom.

Vo vzťahu k politicky exponovaným osobám nie je možné formulovať žiadnu hypotézu vzhľadom na chýbajúce dáta a metodiku, vo vzťahu k orgánom činným v trestnom konaní, nakoľko osobitný status politicky exponovanej osoby, z pohľadu rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti, v trestnom konaní osobitne ukotvený nie je, resp. na ich trestné stíhanie sa vzťahujú všeobecné poznatky a metodiky trestného stíhania fyzických osôb. Túto skutočnosť odráža aj model analýzy prípadov, z ktorého vyplýva, že tento údaj nie je zo strany orgánov činných v trestnom konaní osobitne sledovaný. Pre účely ďalších kôl národného hodnotenia rizík je nevyhnutné zaviesť pravidelný zber údajov o politicky exponovaných osobách aj zo strany orgánov činných v trestnom konaní. Čiastočné dáta sú k dispozícii zo strany finančnej spravodajskej jednotky v časti politicky exponované osoby hypotézy.

Vo vzťahu k zahraničným rezidentom, rovnako ako k politicky exponovaným osobám nie je možné zo strany orgánov činných v trestnom konaní formulovať žiadnu hypotézu vzhľadom na chýbajúce dáta o zahraničných rezidentoch a metodiku trestného stíhania zahraničných rezidentov, vo vzťahu ku ktorým platia iba všeobecné poznatky o trestnom stíhaní domácich fyzických osôb alebo právnických osôb. Túto skutočnosť odráža aj modul analýzy prípadov, z ktorého vyplýva, že tento údaj sa osobitne nesleduje.

DEMONŠTRÁCIA

V predchádzajúcom období 2016 až 2019, vzhľadom na odlišnú metodiku hodnotenia rizík a zraniteľností, nie je možné priamo porovnať právnické osoby z pohľadu ich zraniteľností na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Je možné nepriamo odvodiť zraniteľnosti druhov právnických osôb na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti z analýzy hrozieb a zraniteľností jednotlivých sektorov. Ako najviac zraniteľný sektor z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti bol v predchádzajúcom období hodnotený bankový sektor, v ktorom na národnú úpravu je možné hodnotiť najviac riziko akciové spoločnosti, ako povinnú právnu formu podnikania bánk. Konkrétne údaje o vyšetrovaných prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti v predchádzajúcom kole hodnotenia chýbajú jednak voči právnickým osobám, jednak voči nerezidentom a politicky exponovaným osobám.

Slovenská republika má 5 422 620 obyvateľov. V sledovanom období roka 2020 bol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách 11 034 501, na ktorých bol zaznamenaný celkový objem vkladov vo výške 4 522 860 000 EUR a celkový objem výberov vo výške 11 572 270 000 EUR.

V sledovanom období roka 2021 síce klesol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách na 11 074 861, na ktorých bol však zaznamenaný nárast celkového objemu vkladov vo výške 5 146 020 000 EUR a taktiež narástol celkový objem výberov vo výške 12 232 380 000 EUR.

V sledovanom období rokov 2022 bol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách oproti predchádzajúcemu roku ešte nižší, a to 10 952 386, na ktorých bol však zaznamenaný nárast celkového objemu vkladov vo výške 6 655 250 000 EUR oproti predchádzajúcemu roku a rovnako narástol celkový objem výberov vo výške 15 312 810 000 EUR.

V sledovanom období roka 2023 opäť narástol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách na 11 292 681, na ktorých bol však zaznamenaný opätovný nárast celkového objemu vkladov vo výške 6 972 580 000 EUR a celkový objem výberov vo výške 14 521 860 000 EUR.

Z uvedeného vyplýva, že v priemere na jednu osobu z celkového počtu obyvateľov Slovenskej republiky pripadali v roku 2023 dva účty. Celkový objem hotovostných vkladov má v sledovanom období narastajúcu tendenciu, pričom skokovo najviac narástol v roku 2022, a to až cca o 1,5 mld. EUR medziročne oproti roku 2021. Z pohľadu hotovostných výberov fyzických osôb badať rovnaký narastajúci trend (pri znižovaní počtu účtov fyzických osôb), ktorý kulminoval v sledovanom období v roku 2022 s medziročným nárastom o viac ako 3 mld. EUR v porovnaní s rokom 2021, pričom následne v roku 2023 bol zaznamenaný pokles hotovostných výberov fyzických osôb o cca. 790 mil. EUR.

Z celkového počtu 11 292 681 otvorených účtov fyzických osôb v roku 2023 tvorilo 366 841 účtov patriacich nerezidentom, z čoho 9834 účtov patrí politicky exponovaným osobám - nerezidentom, čo tvorí 2,6%. Z uvedeného celkového počtu účtov otvorených v roku 2023 patrilo v sledovanom období politicky exponovaným osobám - rezidentom v Slovenskej republike 254 853 účtov, čo tvorí 9,8%.

Na území Slovenskej republiky bolo v sledovanom období roka 2020 založených a existujúcich 241 412 obchodných spoločností a 24 044 neziskových organizácií. V roku 2021 bolo založených a existujúcich 250 402 obchodných spoločností a 26 396 neziskových organizácií. V roku 2022 bolo založených a existujúcich 262 338 obchodných spoločností a 24632 neziskových organizácií. V roku 2023 bolo založených a existujúcich 260 171 obchodných spoločností a 25 103 neziskových organizácií.

Z celkového počtu 11 292 681 otvorených účtov fyzických osôb v roku 2023 tvorilo 366 841 účtov patriacich nerezidentom, z čoho 9834 účtov patrí politicky exponovaným osobám - nerezidentom, čo tvorí 2,6%. Z uvedeného celkového počtu účtov otvorených v roku 2023 patrilo v sledovanom období politicky exponovaným osobám - rezidentom v Slovenskej republike 254 853 účtov, čo tvorí 9,8%.

Na území Slovenskej republiky bolo v sledovanom období roka 2020 založených a existujúcich 241 412 obchodných spoločností a 24 044 neziskových organizácií. V roku 2021 bolo založených a existujúcich 250 402 obchodných spoločností a 26 396 neziskových organizácií. V roku 2022 bolo založených a existujúcich 262 338 obchodných spoločností a 24632 neziskových organizácií. V roku 2023 bolo založených a existujúcich 260 171 obchodných spoločností a 25 103 neziskových organizácií.

Počet účtov v Slovenskej republike v závislosti od typu klienta

Typ klienta	Počet
Právnická osoba	433 309
Fyzická osoba	7 134 319
Fyzická osoba podnikateľ	119 039
Spolu	7 686 667

Keď sa zameriame na právnické osoby, ktoré spolupracujú s bankami formou hotovostných operácií, zvozu hotovosti a cash-in-transit spoločností (klienti využívajúci hotovostné operácie) a delenia platieb do skupín podľa NACE kódov (predaj maloobchodného tovaru, maloobchodné služby, tržby kasín a záložní, pričom v sledovanom období v roku 2020 bol celkový objem hotovostných prostriedkov prichádzajúcich na účty týchto právnických osôb 1 987 561 611,65 EUR, za predaj maloobchodného tovaru (najväčší objem transakcií) banky spracovali transakcie v objeme 1 430 388 251,79 EUR, za maloobchodné služby boli spracované v roku 2021, kedy banky mali zmluvný vzťah so 150 242 takýmito subjektmi využívajúcimi hotovostné operácie v celkovom objeme 1 967 107 201,92 EUR, v roku 2022 to bolo 146 162 subjektov s celkovým spracovaným objemom vo výške 1 822 201 478,71 EUR a v roku 2023 to bolo 154 883 subjektov s celkovým spracovaným objemom operácií v hodnote 2 099 128 002,68 EUR, z čoho nerezidenti v tomto období mali otvorených 366 841 účtov z ktorých bolo 9834 účtov otvorených nerezidentskými politicky exponovanými osobami.

Najviac hotovostných transakcií evidujú banky za maloobchodný predaj tovaru fyzickým osobám ako i právnickým osobám a to vo všetkých rokoch hodnoteného obdobia, vklady ktorých sa pohybovali od 1 390 120 248,51 EUR v roku 2021 až po 1 660 775 694,95 EUR v roku 2023. Pričom badať, že tieto hotovostné vklady vo vzťahu ku všetkým subjektom majú mierne rastúcu tendenciu zhruba o 1%.

Hotovostné transakcie za predaj služieb fyzickým osobám ako i právnickým osobám dohromady tvorili v roku 2020 cca 42% hotovostných vkladov za predaj maloobchodného tovaru vo výške 664 475 855,66 EUR, v roku 2021 až 1 036 332 982,60 EUR, čo predstavovalo skokovo nárast až na 74% transakcií za predaj maloobchodného tovaru v danom roku, pričom dôvody tejto zmeny z údajov priamo nevyplývajú. V roku 2022 tržby za predaj služieb pohybovali na úrovni 62% v objeme 882 198 364,66 EUR a v roku 2023 na úrovni 45% z predaja maloobchodného tovaru, čo tvorilo celkovo 753 997 043,01 EUR za predaj služieb.

Objem vkladov z kasín má v hodnotenom období klesajúcu tendenciu až do roku 2023, kedy vklady z kasín vzrástli. V roku 2020 tvorili vklady z kasín 74 395 378,65 EUR, čo tvorí cca. 5% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2021 tvorili vklady z kasín 56 810 587,87 EUR, čo tvorí cca. 4% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2022 tvorili vklady z kasín 53 670 964,39 EUR, čo tvorí cca. 4% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2023 tvorili vklady z kasín 91 740 590,81 EUR, čo tvorí cca. 5% z objemu maloobchodného predaja tovaru.

Objem vkladov zo záložní má v hodnotenom období klesajúcu tendenciu až do roku 2023, kedy vklady zo záložní vzrástli. V roku 2020 tvorili vklady zo záložní 10 927 248,14 EUR, čo tvorí cca. 0,7% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2021 tvorili vklady zo záložní 7 641 374,44 EUR, čo tvorí cca. 0,5% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2022 tvorili vklady zo záložní 3 765 570,97 EUR, čo tvorí cca. 0,2% z objemu maloobchodného predaja tovaru. V roku 2023 tvorili vklady zo záložní 10 541 345,51 EUR, čo tvorí cca. 0,7% z objemu maloobchodného predaja tovaru.

Z pohľadu geografického rozloženia prichádzajúcich/odchádzajúcich platieb do Slovenskej republiky/zo Slovenskej republiky bolo v roku 2023 celkovo prijatých/ odchádzajúcich platieb fyzických osôb i právnických osôb v objeme 175 884 290 000 EUR/157 623 250 000 EUR.

Z pohľadu prichádzajúcich platieb je na prvom mieste Nemecko s objemom 4 510 727 000 EUR nasledovali Holandsko s 2 790 310 000 EUR a Česká republika s 2 237 275 000 EUR.

Z pohľadu odchádzajúcich platieb je na prvom mieste Holandsko s objemom 2 527 997 000 EUR, následne Česká republika s objemom 2 315 130 000 EUR a Nemecko s objemom 2 305 692 000 EUR.

Zo zoznamu krajín na šedom zozname FATF boli zaznamenané v roku 2023 platby z nasledovných krajín do Slovenskej republiky/zo Slovenskej republiky do nasledujúcich krajín:

Bulharsko	279 930 000 EUR / 396 280 000 EUR
Burkina Faso	110 000 EUR / 40 000 EUR
Chorvátsko	290 000 EUR / 8 100 000
Kamerun	430 000 EUR / 33 000 EUR
Keňa	2 820 000 EUR / 4 950 000 EUR
Haiti	0 EUR / 80 000 EUR
Konzská demokratická republika	1 760 000 EUR / 330 000, EUR
Mali	70 000 EUR / 90 000 EUR
Monako	50 000 EUR / 60 000 EUR
Mozambik	830 000 EUR / 40 000 EUR
Namíbia	580 000 EUR / 370 000 EUR
Nigéria	1 010 000 EUR / 1 740 000 EUR
Filipíny	2 760 000 EUR / 1 118 000 EUR
Senegal	60 000 EUR / 170 000 EUR
Južná Afrika	40 080 000 000 EUR / 16 700 000 EUR
Sýria	0 EUR / 0 EUR
Tanzánia	220 000 EUR / 4 140 000 EUR
Venezuela	0 EUR / 10 000 EUR
Vietnam	6 220 000 EUR / 39 840 000 EUR

Z pohľadu produktov hodnotia banky v roku 2023 ako najrizikovejšie produkty bežných účtov fyzických osôb a právnických osôb, vrátane podskupín ako účet určený mladým, seniorom, podnikateľský účet, ktoré boli na škále hodnotené ako stredne rizikové alebo stredne vyššie rizikové. Vo všeobecnosti súčasne ide o produkty s najvyššou mierou kumulácie transakcií (z podstaty produktu je možné posilať a prijímať neobmedzený počet transakcií) a tiež možnosťou vykonávať hotovostné operácie (vklad a výber). Produkty s najvyšším zostatkom k 31. decembru 2023, ako termínované vklady, sporiace účty apod., boli hodnotené s nižším rizikom alebo nízkym rizikom legalizácie. Banka vyhodnotila ako stredne vysoké riziko legalizácie produkt bankovej záruky. Ostatné produkty banky hodnotia ako nízko rizikové.

Vo vzťahu k dotazníkom orgánov vymáhajúcich právo je potrebné zdôrazniť, že odpovede nerozlišujú v prípade najčastejších scenárov, ako i prekážok pre stíhanie prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, medzi fyzickými osobami a právnickými osobami, vždy pôjde o scenár relevantný najmä vo vzťahu k fyzickým osobám. Z dotazníkov zložiek vynucujúcich právo vyplynulo, že z najčastejšie uvádzaných scenárov, ktoré sa týkajú bankových prevodov výnosu z trestnej činnosti, sú najčastejšie používané bežné účty, bez špecifických znakov v modus operandi.

Hodnotenie rizík legalizácie pri bežných účtoch v bankách je potrebné vnímať aj v kontexte analýzy teplotných máp, ktorá ukázala, že najčastejším legalizačným kanálom, až v 55 prípadoch je prevod výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom bankového účtu.

Z pohľadu zraniteľnosti pretrváva aj v súčasnom hodnotení neschopnosť súdov a orgánov činných v trestnom konaní zaistené výnosy odčerpávať prostredníctvom sankcií postihujúcich majetok, ktoré predstavujú iba zlomok zaisteného objemu. Druhou významnou zraniteľnosťou je neefektivita vyšetrovania a postihu konečných užívateľov výhod a zložitejších komplexných legalizačných štruktúr s cezhraničným prvkom. Pre obe zraniteľnosti je spoločným dôvodom aj podľa dotazníkov zložiek vynucujúcich právo formálne kontradiktórne vedené vyšetrovanie a zdĺhavá právna pomoc.

PRÁVNICKÉ OSOBY (DOMÁCE POVINNÉ OSOBY A DOMÁCE PRÁVNE ŠTRUKTÚRY)

HYPOTÉZA

Zo všetkých odstúpených informácií z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách v hodnotenom období v celkovej počte 3949 sa týkali právnických osôb iba 55 neobvyklých obchodných operácií, 38 právnických osôb bolo obvinených a odsúdené boli 3 právnické osoby.

V roku 2020 bolo celkovo obvinených z legalizácie výnosu z trestnej činnosti 134 osôb (z toho 19 právnických osôb), obžalovaných 47 osôb a odsúdených 13 osôb a odčerpaných celkovo 558.603,14 EUR z celkovo zaistených 29 382 328,91 EUR a 57.563 USD (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti boli 2 právnické osoby odsúdené) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 19% úspešnosť konfiškácií, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo vydanie a odňatie vecí (78x) a zaistenie peňažných prostriedkov na účte (31x) a zaistenie nároku poškodeného (7x). S výnimkou vznesenia obvinenia právnickým osobám a odsúdenia právnických osôb, nie sú za rok 2020 dostupné údaje o konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených právnických osôb, resp. nerezidentov - právnických osôb.

V roku 2021 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 75 osôb, (z toho 4 právnické osoby), obžalovaných 64 osôb a odsúdených 41 osôb a odčerpaných celkovo 241.028,34 EUR z celkovo zaistených 41 029 245,12 EUR a 21.299 USD (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti boli 2 právnické osoby odsúdené) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 6% úspešnosť konfiškácií, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (113x), zaistenie pre účely výkonu trestu prepadnutia majetku (64x) a vydanie a odňatie vecí (35x). S výnimkou vznesenia obvinenia právnickým osobám a odsúdenia právnických osôb, nie sú za rok 2021

dostupné údaje o konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených právnických osôb, resp. nerezidentov - právnických osôb.

V roku 2022 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 99 osôb (z toho 8 právnických osôb), obžalovaných 60 osôb a odsúdených 44 osôb a odčerpaných celkovo 683.542,25 EUR z celkovo zaistených 28 753 274,57 EUR a 653 921,33 USD a 184 500 CZK (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti nebola odsúdená žiadna právnická osoba) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 23% úspešnosť konfiškácií, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (165x), zaistenie hnutelných vecí (118x) a vydanie a odňatie vecí (116x). S výnimkou vznesenia obvinenia právnickým osobám a odsúdenia právnických osôb, nie sú za rok 2022 dostupné údaje o konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených právnických osôb, resp. nerezidentov - právnických osôb.

V roku 2023 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 75 osôb (z toho 9 právnických osôb), obžalovaných 29 osôb a odsúdených 33 osôb a odčerpaných celkovo 394 267,76 EUR z celkovo zaistených 34 800 194,4 EUR, 9000 Bitcoin, 36 144,64 PLN, 2.463.944,83 CZK (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti bola 1 právnická osoba odsúdená) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 0,7% úspešnosť konfiškácií, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (298x), vydanie a odňatie vecí (170x) zaistenie hnutelných vecí (88x). Ide o spoločné štatistiky vo vzťahu k fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré rozlišujú v subjektoch iba v štádiu vznesenia obvinenia. S výnimkou vznesenia obvinenia právnickým osobám a odsúdenia právnických osôb, nie sú za rok 2023 dostupné údaje o konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených právnických osôb, resp. nerezidentov - právnických osôb.

V hodnotenom období sú evidované odsúdenia právnických osôb za prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti, avšak ide o skutkovo jednoduché veci, ako sú legalizovanie odcudzených vecí alebo použitie účtov právnickej osoby, jednoosobového charakteru, kde bol rovnako stíhaný za rovnaký skutok i štatutár, ktorý je i spolovníkom stíhanej právnickej osoby, spravidla zapojenej aj do predikatívneho trestného činu. Pretrváva nízky počet trestných stíhaní organizovaných foriem legalizácie výnosu z trestnej činnosti prípadov so zapojením reťaze právnických osôb, trestných stíhaní s cezhraničným prvkom. Taktiež je problematické trestné stíhanie autonómneho prania, vzhľadom na nemožnosť preukázania vedomosti páchatela legalizácie výnosu z trestnej činnosti o predikatívnom trestnom čine.

DEMONŠTRÁCIA

Na území Slovenskej republiky bolo v sledovanom období roka 2020 založených a existujúcich 241 412 obchodných spoločností, z čoho až 233 215 (96%) tvoria s. r. o. a 5432 (2%) a. s., 24 044 neziskových organizácií, z čoho až 21 202 (88%) sú združenia a 2 122 (9%) sú neziskové organizácie.

V roku 2021 bolo založených a existujúcich 250 402 obchodných spoločností, z čoho až 242 205 (96%) tvoria s. r. o. a 5421 (2%) a. s. a 26 396 neziskových organizácií, z čoho 23 526 (89 %) sú združenia a 2 135 (9%) sú neziskové organizácie.

V roku 2022 bolo založených a existujúcich 262 338 obchodných spoločností, z čoho 2354 118 (96%) tvoria s. r. o. a 5409 (2%) a. s., 24632 neziskových organizácií, z ktorých až 21 665 (87%) a 2 194 (9%) sú neziskové organizácie a 2 100 (9%) sú neziskové organizácie.

V roku 2023 bolo založených a existujúcich 260 171 obchodných spoločností, z čoho až 252 662 (97%) tvorí s. r. o. a 4853 (1,8 %) a. s. 25 103 neziskových organizácií, z čoho je 22 328 (88%) združení a 2 100 (8%) sú neziskové organizácie.

Z uvedenej analýzy okrem dominancie s. r. o. a združení medzi právnickými osobami, vyplýva, že počty subjektov v hodnotenom období boli stabilné bez väčších odchýlok.

V hodnotenom období nie sú dostupné informácie o legalizácii výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom neziskových organizácií a združení. Vo vzťahu k medzinárodne hodnoteným rizikám taktiež nie sú dostupné údaje o prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom športových klubov. Tieto prípady sa systematicky nezberajú a nevyplývajú ani z nahlasovaných neobvyklých obchodných operácií.

V hodnotenom období nie sú dostupné a ani sa nezberajú údaje o zapojení do prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti iných zahraničných právnych foriem, ako sú SICAV fondy, trusty, skryté vlastníctvo, tiché spoločenstvo. Taktiež absentujú údaje o využívaní finančných produktov zo strany iných právnych foriem.

Z pohľadu najčastejšie deklarovaných činností boli tieto počas celého hodnoteného obdobia rovnaké a tvorili ich Odborné, vedecké a technické činnosti, Veľkoobchod a maloobchod; Oprava motorových vozidiel a motocyklov; Administratívne a podporné služby; Priemyselná výroba, Stavebníctvo, Činnosti v oblasti nehnuteľností, Informácie a komunikácia, Doprava a skladovanie, Ubytovacie a stravovacie služby, Zdravotníctvo a sociálna pomoc.

Súčasne je potrebné zdôrazniť, že vo všetkých druhoch činností v celom hodnotenom období dominuje ako právna forma "spoločnosť s ručením obmedzeným" (s. r. o.), ide súčasne aj o najčastejšiu formu obchodnej spoločnosti všeobecne v Slovenskej republike.

Je potrebné dodať vo vzťahu k právnickým osobám – kasínam a ich rizikám spojených s legalizáciou výnosu, že v sledovanom období sa ich počet znížil o 27% z počtu 185 v roku 2020 na 134 v roku 2023.

Z analýzy odpovedí finančných inštitúcií na otázku popísania zraniteľnosti z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojenú s identifikáciou konečného užívateľa výhod v prípade domácich právnických osôb a právnych štruktúr (zoskupení) väčšina finančných inštitúcií uviedla, že informácie o konečnom užívateľovi výhod sú z veľkej časti dostupné, avšak ich spoľahlivosť je neistá. Ďalej väčšina finančných inštitúcií uviedla, že možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o konečnom užívateľovi výhod sú veľmi obmedzené, a ako zraniteľné miesto tiež uviedli aj to, že databázy nie sú pravidelne aktualizované.

Z analýzy odpovedí finančných inštitúcií na otázku popísania zraniteľnosti z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojenú s identifikáciou konečného užívateľa výhod v prípade zahraničných právnických osôb a právnych štruktúr (zoskupení) takmer všetky zhodne odpovedali výberom možnosti v dotazníku tak, že možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o konečnom užívateľovi výhod sú veľmi obmedzené (neexistujú centrálné databázy zahraničných konečných užívateľov výhod). Ako ďalšie aspekty uviedli problémy/ťažkosti pri overovaní údajov o konečnom užívateľovi výhod, o vlastníckych štruktúrach, obmedzené možnosti pre získanie spoľahlivých a presných informácií o konečnom užívateľovi výhod. Zo všetkých odstúpených informácií z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách v hodnotenom období v celkovom počte 3949 sa týkali právnických osôb iba 55 neobvyklých obchodných operácií, 38 právnických osôb bolo obvinených a odsúdené boli 3 právnické osoby.

Vo vzťahu ku generovaniu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách zo strany orgánov dohľadu nad finančnými inštitúciami ako i DNFBPs, z odpovedí dotazníkov vyplýva, že najčastejším dôvodom pre podávanie hlásení o neobvyklých obchodných operáciách zo strany povinných osôb sú (v poradí)

- neúplné informácie o konečnom užívateľovi výhod,
- absencia hospodárskej opodstatnenosti transakcie,
- hodnota obchodu,
- podozrenie na prípad legalizácie výnosu z trestnej činnosti,
- informácia, že ide o politicky exponované osoby.

Z uvedeného vyplýva záver, že povinné osoby podávajú hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách aj v prípadoch, kedy to legislatíva nevyžaduje a predpokladá zvýšenú starostlivosť o klienta a povinnosť verifikovať údaje. Uvedený trend môže v praxi viesť k nadmernému ohlasovaniu neobvyklých obchodných operácií aj v prípadoch, kedy to nie je nevyhnutné a hlásenie o neobvyklých obchodných operáciách by malo byť poslednou možnosťou ako riešenie transakcie uzavrieť. Druhým rizikom tohto prístupu je plošné vnímanie každej transakcie ako neobvyklej, čo skresľuje vnímanie a oslabuje odhaľovanie skutočných rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Finančná spravodajská jednotka v hodnotenom období vydala 23 usmernení, ktoré sa týkajú činnosti povinných osôb, avšak nie sú špecificky určené iba pre povinné osoby, ktoré sú právnickými osobami. Národná banka Slovenska vydala v hodnotenom období 2 usmernenia, z právnej povahy subjektov finančného trhu (vždy a. s., alebo s. r. o.) vyplýva, že všetky usmernenia sú pre právnické osoby. Usmernenia a odporúčania Finančnej spravodajskej jednotky a Národnej banky Slovenska vydané v hodnotenom období sa týkali výkladu legislatívy všeobecne a nie prípadov redflag vo vzťahu k právnickým osobám.

Z pohľadu typológie legalizácie výnosu z trestnej činnosti, podľa dotazníkov orgánov presadzujúcich právo vo vzťahu k právnickým osobám vyplýva, že vo svojej činnosti sa nestretávajú s prípadmi poskytovateľov alternatívnych platobných systémov (Hawala a iné) a z pohľadu tradície, veľkosti a dopadu na ekonomiku je im pripisovaný žiadny alebo veľmi malý význam. Uvedené potvrdili i odpovede orgánov dohľadu vo vzťahu k finančným inštitúciami, orgánov dohľadu DNFBPs, zástupcov súkromného sektora DNFBPs ako i zástupcov súkromného sektora finančných inštitúcií.

Je potrebné zdôrazniť, že v dotazníkoch pre orgány presadzujúce právo sa nerozlišovali najčastejšie scenáre pre právnické osoby a fyzické osoby. Z tohto dôvodu sú najčastejšie legalizačné scenáre pre právnické osoby a fyzické osoby zhodné, okrem iného i z dôvodu veľmi nízkeho počtu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách vo vzťahu k právnickým osobám, ako i počtu obvinených právnických osôb.

Z pohľadu produktov hodnotia banky v roku 2023 ako najrizikovejšie produkty bežných podnikateľských účtov právnických osôb, ktoré boli na škále hodnotené ako stredne rizikové, alebo stredne vyššie rizikové, tieto závery sú podporené i výstupom z teplotných máp, v rámci ktorých dominujú ako najfrekvencovanejšie finančné inštitúcie (banky) a prevody výnosu z trestnej činnosti v rámci bežných účtov v 55 prípadoch v celkovom objeme 30.757 597 EUR. Z pohľadu objemu je najširším legalizačným kanálom zakrytie pôvodu výnosu, ktoré sa uskutočnilo iba v 11 prípadoch, ale v celkovom objeme 112.556.839 EUR. Riziko bežných účtov právnických osôb pre prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti vyplýva z ich jednoduchého založenia a vysokých obrátov a zostatkov na účtoch.

Z pohľadu trendov, kedy sa v rámci hodnoteného obdobia skúmali zistenia predchádzajúcich dvoch kôl hodnotení, v ktorých boli najčastejšie predikatívne trestné činy krádeže, daňové trestné činy, korupcia a podvody sa tieto čiastočne nepotvrdili, nakoľko najčastejším predikatívnym trestným činom k legalizácii výnosu z trestnej činnosti zostávajú podvody, avšak doplnené o drogové trestné činy a trestné činy obchodovania s ľuďmi.

S prihliadnutím jednak na typológiu právnických osôb spojených s rizikom legalizácie výnosov, ako aj analýzy teplotných máp legalizačných kanálov v prípade zakrytia pôvodu výnosu, sa javí ako potrebné zamerať zvýšenú pozornosť na subjekty (okrem bánk uvedených vyššie), najmä na s. r. o. :

VO VEĽKOOBCHODE A MALOOBCHODE

ako potenciálne rizikového legalizačného kanálu jednak z dôvodu nákupu a predaja luxusného tovaru a tovaru s pridanou hodnotou, ako i prítomnosti cash intenzívnych obchodov, vrátane opravy motorových vozidiel a motocyklov v súvislosti s predikatívnou trestnou činnosťou na úseku krádeže motorových vozidiel, ako vyplynulo z dotazníkov zložiek vynucujúcich právo, pri najčastejších prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. V roku 2020 bolo na úseku obchodu s drahými kovmi a kameňmi evidovaných 456 subjektov, z čoho 28 zo zahraničia, v roku 2021 ich bolo 451, z toho 28 subjektov zo zahraničia, v roku 2022 ich bolo evidovaných 450, z toho 56 subjektov zo zahraničia a v roku 2023 433 subjektov a žiaden zahraničný. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti cash intenzívneho obchodu, obchodníkov s luxusným tovarom a s tovarom s vysokou pridanou hodnotou zo strany Európskej komisie, ktorá hodnotí tento segment ako vysoko rizikový

V ADMINISTRATÍVNYCH A PODPORNÝCH SLUŽBÁCH

ako potenciálneho legalizačného kanálu, pretože obsahujú vysokú mieru konzultačných služieb a poradenstva, pri ktorých nie je možné vôbec alebo s veľkými problémami preverovať hodnotu poskytnutej služby, čo má priamy vplyv na možné nadhodnotenie služby ako "contract based" legalizačného kanálu a súčasne aj prediktívny trestný čin na úseku daní. Subjekty s týmto predmetom činnosti poskytujú taktiež právne, účtovné a daňové poradenstvo a majú v rámci legalizačných kanálov postavenie strážcu a ochrancu ekonomického systému (tzv. gatekeepers), zriaďujú a administratívne vedú právnické osoby ako splnomocnení zástupcovia. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti zo strany Európskej komisie, ktoré hodnotí tento segment ako vysokorizikový

V OBLASTI STAVEBNÍCTVA

ako potenciálneho legalizačného kanála z dôvodu vyššej fluktuácie pracovníkov (vrátane nekvalifikovaných a nerezidentov z tretích krajín) a riziku neoprávneného zamestnávania, s čím narastá aj vyššie riziko obehu hotovosti a využívania alternatívnych platobných systémov

V OBLASTI NEHNUTEĽNOSTÍ

ako potenciálneho legalizačného kanála z dôvodu predstieraných prevodov, skrytého vlastníctva (politicky exponovaných osôb a zahraničných rezidentov) a prítomnosti inštitútu konečných užívateľov výhod, ako i vyšším hodnotám nehnuteľnosti i zaznamenanému tranzitu osôb utekajúcich pred vojnou. Faktorom zvyšujúcim riziko tohto segmentu je, že od roku 2020 kontinuálne rástol počet realitných sprostredkovateľov z 6295 v roku 2020 až na 7064 v roku 2022, pričom následne počet realitných sprostredkovateľov klesol na 6542 subjektov. Súčasne je potrebné zdôrazniť z pohľadu rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti, vzdelávania a programov vlastnej činnosti, že nad takto vysokým počtom realitných sprostredkovateľov nie je vykonávaný dohľad združením, ktorého členstvo by bolo pre realitných sprostredkovateľov povinné.

Súčasný stav zodpovedá viacerým združeniam (celkovo 3), v ktorých členstvo nie je povinné, ale iba dobrovoľné a systematická kontrola dodržiavania opatrení na predchádzanie legalizácie výnosu z trestnej činnosti týmito subjektmi je zo strany Finančnej spravodajskej jednotky z kapacitných dôvodov nemožná. Riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v tomto segmente konštatuje i výsledok nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti zo strany Európskej komisie

V OBLASTI DOPRAVY A SKLADOVANIA

vzhľadom na riziko pohybu a presunu vecí pochádzajúcich z trestnej činnosti, vrátane cash kuriérov, ako i skutočnosti, že Slovenská republika pokrýva vonkajšiu hranicu Schengenu s krajinou, v ktorej prebieha vojnový konflikt

V OBLASTI UBYTOVANIA A STRAVOVACÍCH SLUŽIEB

ako oblasti s potenciálom rizikových kanálov na legalizáciu z dôvodu cash intenzívneho obchodu, ale i fluktuácie pracovníkov (vrátane nekvalifikovaných a nerezidentov z tretích krajín), skrytého vlastníctva (portál TI ktovlastni.transparency.sk) a riziku neoprávneného zamestnávania, s čím narastá aj vyššie riziko obehu hotovosti a využívania alternatívnych platobných systémov. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti zo strany Európskej komisie, ktorý tento segment hodnotí ako vysokorizikový z dôvodu cash intenzívneho obchodu

Dotazníky neobsahovali údaj o konkrétnej forme právnickej osoby, ktoré boli zapojené do konania, ktoré tvorilo najčastejšie a reprezentatívne prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Z predchádzajúcich hodnotení ako i všeobecných štatistík je možné nepriamo dovodiť, že najrizikovejšou formou je s. r. o. Rovnako absentujú prípady systematického zberu údajov o prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti v rámci jednotlivých segmentov činností právnických osôb.

Riziko zneužitia právnických osôb na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti z pohľadu rýchlosti založenia a používania možno hodnotiť ako stredné až nižšie vzhľadom na mechanizmus založenia, ktorý možno počítať rádovo v dňoch (vznik, získanie živnostenského oprávnenia, zápis do Obchodného registra a následné založenie bankového účtu pre právnické osoby). Na založenie s. r. o., ako najčastejšie využívanej právnej formy, je potrebné mať zakladateľskú listinu/ spoločenskú zmluvu, ktoré sa podpisujú s úradne overenými podpismi. Príprava dokumentov na založenie spoločnosti trvá niekoľko hodín, súčasťou zakladajúcich dokumentov je i určenie konečného užívateľa výhod spoločnosti. Následne je potrebné získať živnostenské oprávnenie, ktoré sa získava do troch pracovných dní, vydá živnostenský úrad osvedčenie o živnostenskom oprávnení. Následne Obchodný register zapíše spoločnosť v lehote 2 pracovných dní, túto lehotu možno predĺžiť až o 10 dní z dôvodu pracovnej vyťaženia. Stredne veľké riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti pri právnických osobách, najmä s. r. o., vyplýva z jednoduchosti jej založenia a prevodu obchodného podielu, čisto formálneho posúdenia konečného užívateľa výhod, ktorým je spravidla štatutár spoločnosti, bez faktického overovania pravdivosti alebo úplnosti tejto informácie, ako aj skutočnosť, že majetok spoločnosti je formálne oddelený od majetku spoločníka ako i štatutára.

V Slovenskej republike je prístup k údajom o vlastníckej štruktúre obchodných spoločností bezplatný a verejný, vrátane informácií o konečnom užívateľovi výhod, legislatívne nie je pravdivosť a úplnosť údajov o konečnom užívateľovi výhod vopred verifikovaná ani následne systematicky verifikovaná, s výnimkou obchodných spoločností, ktoré sú tzv. partneri verejného sektora podľa zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 315/2016 Z. z.“). Mimo skupinu partnerov verejného sektora sa ako konečný užívateľ výhod uvádza vo väčšine prípadov, skoro plošne, štatutár. Z pohľadu identifikácie konečných užívateľov výhod povinnými subjektmi, táto sa spravidla uskutočňuje na základe vyhlásenia klienta, pričom nie sú inštitucionalizované procesy medzi registrovanými orgánmi ako i povinnými osobami, ako efektívne overovať a vyhľadávať tieto informácie. Tieto skutočnosti výrazne znižujú efektívnosť určovania konečného užívateľa výhod pri zakladaní a zmenách spoločností. Prístup k údajom o konečnom užívateľovi výhod zločkami vynucujúcimi právo po ich verejnom zneprístupnení na základe rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci SOVIM je problematický. Na úrovni ústredných orgánov štátnej správy, orgánov vynucujúcich právo (najmä Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky) chýba dohoda o koordinovanej a systémovej správe prístupov k informáciám o konečnom užívateľovi výhod.

Najmä medzi veľkými korporáciami – povinnými osobami sú evidované prípady využívania externých dodávateľov riešení na základe OPEN DATA a OSINT (Moody s, Orbis, Amadeus) vo vzťahu k identifikácii zahraničných konečných užívateľov výhod. Medzi zločkami vynucujúcimi právo neboli zaznamenané tieto riešenia. Samotné povinné osoby zo sektora finančných inštitúcií, ale i DNFBPs vnímajú podľa dotazníkov absenciu úplných a pravdivých informácií o domacom konečnom užívateľovi výhod, ako aj zahraničnom konečnom užívateľovi výhod veľmi kriticky a rizikovo s priamym vplyvom na trestnú činnosť legalizácie výnosu z trestnej činnosti a predikatívnu trestnú činnosť, najmä ako daňové úniky, korupciu a organizovaný zločin. Rovnako negatívne vnímajú chýbajúce informácie vo forme databáz, centrálného registra vo vzťahu k politicky exponovaným osobám a sankcionovaným entitám (fyzickým osobám i právnickým osobám). Vo vzťahu k zahraničným konečným užívateľom výhod je všeobecným problémom prístup k dátam, ktoré spravidla nie sú dostupné. Absencia týchto informácií vo forme registrov je súčasne považovaná za najväčšiu výzvu zo strany ako orgánov dohľadu nad finančnými inštitúciami i DNFBPs, tak aj zo strany subjektov súkromného sektora finančných inštitúcií, a to najmä vo vzťahu k plneniu požiadaviek na starostlivosť vo vzťahu ku klientovi.

Z dotazníkov orgánov vynucujúcich právo vyplynulo, že väčšina subjektov prikladá značný význam informáciám o konečnom užívateľovi výhod v trestnom konaní, a to najmä vo vzťahu k trestným činom korupcie, daňovým trestným činom a organizovanému zločinu. Menšia časť opýtaných prisudzuje týmto informáciám iba istý (určitý) význam. V trestnom konaní je možné zaistiť a následne prepadnúť majetok patriaci konečnému užívateľovi výhod podľa ustanovenia §83a Trestného zákona, avšak praktické skúsenosti s týmto postupom v hodnotenom období neboli, okrem iného i z dôvodu prechodného ustanovenia § 438i Trestného zákona, ktorý výrazne znižuje efektívnosť postihu konečného užívateľa výhod v trestnom konaní tým, že pri určení výšky hrubého nepomeru medzi hodnotou majetku páchatela, ktorý nadobudol alebo previedol alebo nechal previesť na inú osobu a jeho príjmom nadobudnutým v súlade so zákonom, sa vychádza len z hodnoty majetku, ktorý páchatel nadobudol alebo previedol na inú osobu od 1. januára 2021, čo výrazne obmedzuje posúdenie hrubého nepomeru medzi užívaným majetkom a príjmami osoby.

Ako najväčšie prekážky vo vyšetrovaní prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa odpovedí orgánov vynucujúcich právo boli identifikované zdĺhavá právna pomoc, zdĺhavé vybavovanie dožiadaní bankami, absencia detailnejšej úpravy kryptomien, rýchlosť a povaha transakcií s nimi, absencia uchovávanía prevádzkových a lokalizačných údajov, široko nastavené bankové tajomstvo, dôkazné bremeno.

Absentuje vyšetrovanie komplexných majetkových štruktúr pozostávajúcich z viacerých reťazených právnických osôb. Vyšetrovanie skrytého vlastníctva.

V menšine prípadov boli označené predstierané prevody medzi právnickými osobami, spriaznenými osobami a následné vyplácanie formou pôžičiek, alebo investíciou do nehnuteľností. Uvedené scenáre korešponujú aj so svetovým meradlom, resp. európskym meradlom v podobe správy Európskej komisie 544/2022.

Tak ako uvádza komentár orgánov vynucujúcich právo, nízky počet konfiškačných rozhodnutí neumožňuje urobiť rizikovú analýzu a formulovať odôvodnené závery. Čiastkové závery je možné urobiť na základe údajov z vyšetrovania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti z prípravného konania.

PRIEBEŽNÝ ZÁVER

Efektivita trestného stíhania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je výrazne determinovaná predovšetkým

- zdĺhavou právnou pomocou vo vzťahu k tretím krajinám mimo Európskej únie,
- zdĺhavým vybavovaním dožiadaní bankami, založenom na papierovej forme, bez možnosti online žiadosti/komunikácie a online zaistenia prostriedkov,
- absenciou detailnejšej úpravy kryptomien (najmä efektívny monitoring a implementácia Travel Rules),
- rýchlosťou a povahou transakcií s kryptomenami,
- absenciou uchovávanía prevádzkových a lokalizačných údajov a široko nastavené bankové tajomstvá,
- dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia civilnej konfiškácie nevysvetliteľného majetku.

Absencia výrazného počtu komplexnejších odsúdení/oslobodení, ako aj rozhodnutí konfiškujúcich výnos, a na to nadväzujúce vykonanie rozhodnutia (faktické odňatie výnosu) výnosu z trestnej činnosti zo strany súdov, aby bolo možné určiť trend. Existujúci počet odsúdení má nízku kvalitu, ide o skutkovo a právne jednoduché veci bankových prevodov podvodne vylákaných prostriedkov alebo prevod skrátenej dane.

Obmedzená možnosť **úplnej a správnej identifikácie konečného užívateľa výhod**, ako i využitie informácií o konečnom užívateľovi výhod v trestnom konaní v rámci hodnoteného obdobia. Absentuje vyšetrovanie **komplexných majetkových štruktúr** pozostávajúcich z viacerých reťazených právnických osôb. Vyšetrovanie skrytého vlastníctva.

Zvýšená zraniteľnosť pri online identifikácii klienta za spolupôsobenia **nárastu používania AI Deepfake technológií**

Podávanie hlásení o neobvyklej obchodnej operácii i v prípadoch, **kedy to nie je nevyhnutné**

Absencia údajov prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti za jednotlivé druhy právnických osôb v jednotlivých segmentoch

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko právnických osôb	Stredné	Stredné	Stredne vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Používanie bežných bankových účtov segmentu malých a stredných podnikov. Obmedzené možnosti úplnej a správnej identifikácie konečného užívateľa výhod a využitia informácií o konečnom užívateľovi výhod v trestnom konaní.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Zneužitie právnických osôb a jej bankových účtov na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, najmä z podvodov a daňových trestných činov. Sťaženie určenia konečného užívateľa výhod pri zapojení právnickej osoby a odobratie majetku konfiškáciou.</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom účtov a majetku právnickej osoby. Výnos z trestnej činnosti a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.</p>			
<p>Opis rizika: Stredná pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Stredne závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Stredná pravdepodobnosť rizika zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Riziko zneužitia právnických osôb na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti je z pohľadu založenia a správy právnickej osoby nízke, a to i vzhľadom na povinnosť mať účet v banke, ktorá vykonáva základnú starostlivosť. Samostatné riziko sa však zvyšuje chýbajúcimi možnosťami úplne a správne identifikovať konečného užívateľa výhod zo strany povinných osôb a taktiež neefektivita – procesne náročné využívanie identifikovaného konečného užívateľa výhod v trestnom konaní pre potreby konfiškácie, okrem iného spôsobená i zákonným znením. Stredná pravdepodobnosť výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s právnickými osobami sa síce vyskytuje niekoľkokrát ročne (vysoká pravdepodobnosť), čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách ako i analýzy teplotných máp, avšak z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované iba obmedzeným zločineckým prostredím, ktoré je schopné využiť iba niektoré zraniteľnosti finančného systému, čo definuje strednú pravdepodobnosť výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti právnických osôb. Dopad rizika prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti právnických osôb je stredný z pohľadu objemu prepraných prostriedkov nepresahuje ročný obrat malých podnikov, charakter prípadov je individuálny, bez väzieb na organizované skupiny a bez výrazného vplyvu na chod finančných inštitúcií ako i štátnych orgánov, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania alebo spotreby. Dokumentované prípady nepreukázali prepojenie na zahraničné organizované skupiny. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti právnických osôb je stredne vysoké.

FYZICKÉ OSOBY (DOMÁCE)

HYPOTÉZA

V roku 2020 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 134 osôb (z toho 115 fyzických osôb), obžalovaných 47 osôb a odsúdených 13 osôb a odčerpaných celkovo 558.603,14 EUR z celkovo zaistených 29 382 328,91 EUR a 57.563 USD (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti bolo odsúdených 13 fyzických osôb) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 19%, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo vydanie a odňatie veci (78x), zaistenie peňažných prostriedkov na účte (31x) a zaistenie nároku poškodeného (7x). S výnimkou vznesenia obvinenia fyzickým osobám a odsúdenia fyzických osôb nie sú za rok 2020 dostupné údaje o rozdelení konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených fyzických osôb, resp. nerezidentov fyzických osôb alebo politicky exponovaných osôb.

V roku 2021 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 75 (z toho 73 fyzických osôb) osôb, obžalovaných 64 osôb a odsúdených 41 osôb a odčerpaných celkovo 241.028,34 EUR z celkovo zaistených 41 029 245,12 EUR a 21 299 USD (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti bolo odsúdených 39 osôb) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 6%, pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (113x), zaistenie pre účely výkonu trestu prepadnutia majetku (64x) a vydanie a odňatie veci (35x). S výnimkou vznesenia obvinenia fyzickým osobám a odsúdenia fyzických osôb nie sú za rok 2021 dostupné údaje o rozdelení konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených fyzických osôb, resp. nerezidentov fyzických osôb alebo politicky exponovaných osôb.

V roku 2022 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 99 osôb (z toho 91 fyzických osôb), obžalovaných 60 osôb a odsúdených 44 osôb a odčerpaných celkovo 683.542,25 EUR z celkovo zaistených 28 753 274,57 EUR a 653 921,33 USD a 184 500 CZK (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti bolo odsúdených 44 fyzických osôb) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 23% pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (165x), zaistenie hnutelných veci (118x) a vydanie a odňatie veci (116x). S výnimkou vznesenia obvinenia fyzickým osobám a odsúdenia fyzických osôb nie sú za rok 2022 dostupné údaje o rozdelení konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených fyzických osôb, resp. nerezidentov fyzických osôb alebo politicky exponovaných osôb.

V roku 2023 bolo celkovo obvinených z prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti 83 osôb (z toho 74 fyzických osôb), obžalovaných 29 osôb a odsúdených 33 osôb a odčerpaných celkovo 394 267,76 EUR z celkovo zaistených 34 800 194,40 EUR, 9000 Bitcoins, 36 144,64 PLN, 2.463.944,83 CZK (v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti bolo odsúdených 28 fyzických osôb) v prípravnom konaní, čo predstavuje cca 0,7% pričom najčastejším spôsobom zaistenia v danom období bolo zaistenie peňažných prostriedkov na účte (298x), vydanie a odňatie veci (170x) zaistenie hnutelných veci (88x). Ide o spoločné štatistiky vo vzťahu k fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré rozlišujú v subjektoch iba v štádiu vznesenia obvinenia. S výnimkou vznesenia obvinenia fyzickým osobám a odsúdenia fyzických osôb nie sú za rok 2023 dostupné údaje o rozdelení konfiškácií výnosu z trestnej činnosti odsúdených fyzických osôb, resp. nerezidentov fyzických osôb alebo politicky exponovaných osôb.

DEMONŠTRÁCIA

Slovenská republika má 5 422 620 obyvateľov. V sledovanom období roka 2020 bol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách 11 034 501, na ktorých bol zaznamenaný celkový objem vkladov vo výške 4 522 860 000 EUR a celkový objem výberov vo výške 11 572 270 000 EUR.

V sledovanom období roka 2021 síce klesol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách na 11 074 861, na ktorých bol však zaznamenaný nárast celkového objemu vkladov vo výške 5 146 020 000 EUR a taktiež narástol celkový objem výberov vo výške 12 232 380 000 EUR.

V sledovanom období rokov 2022 bol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách oproti predchádzajúcemu roku ešte nižší, a to 10 952 386, na ktorých bol však zaznamenaný nárast celkového objemu vkladov vo výške 6 655 250 000 EUR oproti predchádzajúcemu roku a rovnako narástol celkový objem výberov vo výške 15 312 810 000 EUR.

V sledovanom období roka 2023 opäť narástol celkový počet všetkých typov účtov fyzických osôb v slovenských bankách na 11 292 681, na ktorých bol však zaznamenaný opätovný nárast celkového objemu vkladov vo výške 6 972 580 000 EUR a celkový objem výberov vo výške 14 521 860 000 EUR.

Z uvedeného vyplýva, že v priemere na celkový počet obyvateľov Slovenskej republiky na jednu osobu pripadali v roku 2023 dva účty. Celkový objem hotovostných vkladov má v sledovanom období narastajúcu tendenciu, pričom skokovo najviac narástol v roku 2022, a to až cca o 1,5 mld. EUR medziročne oproti roku 2021. Z pohľadu hotovostných výberov fyzických osôb badať rovnaký narastajúci trend (pri znižovaní počtu účtov fyzických osôb), ktorý kulminoval v sledovanom období v roku 2022 s medziročným nárastom o viac ako 3 mld. EUR v porovnaní s rokom 2021, pričom následne v roku 2023 bol zaznamenaný pokles hotovostných výberov fyzických osôb o cca. 790 mil. EUR.

V hodnotenom období nie sú k dispozícii údaje o finančnej inklúzii. Prvky ako úžerníctvo sú prítomné najmä medzi ekonomicky slabším až vylúčeným obyvateľstvom. Alternatívne platobné systémy, resp. uzavreté platobné schémy možno predpokladať najmä medzi niektorými etnickými menšinami, avšak skutočné dôkazy alebo informácie v rámci vyšetrovania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti nie sú evidované. Z pohľadu európskych typológií a štandardov je veľmi vysoké riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v Európskej únii pri cash kuriér - fyzických osobách. Vzhľadom na nedostatok informácií o slovenských prípadoch cash kuriér a ich trestných stíhaniach, nie je možné vyvrátiť toto hodnotenie zo strany Európskej komisie, a teda je potrebné hodnotiť riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti cash kuriérom ako veľmi vysoké.

Po vykonaní krížovej analýzy štatistických údajov o predikatívnej trestnej činnosti a názorov orgánov presadzovania práva boli medzi počtovo najvýznamnejšie predikatívne trestné činy domáceho pôvodu zaradené nasledovné

PODVODY

NEDOVOLENÉ OBCHODOVANIE
S OMAMNÝMI A PSYCHOTROPNÝMI LÁTKAMI

OBCHODOVANIE S ĽUĎMI
A PAŠOVANIE MIGRANTOV

Z pohľadu objemu generovaných výnosov išlo najmä o rôzne formy ekonomickej kriminality (najmä daňovej, kriminality na úseku verejného obstarávania a pod.) nasledovanej podvodmi a krádežami.

Ako najväčšie prekážky vo vyšetrovaní prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti fyzických osôb podľa odpovedí orgánov vynucujúcich právo, boli identifikované:

zdlháva právna pomoc	absencia detailnejšej úpravy kryptomien, rýchlosť a povaha transakcii s nimi	absencia uchovávaní prevádzkových a lokalizačných údajov	dôkazné bremeno v prípade nevysvetliteľného bohatstva
zdlhové vybavovanie dožiadaní bankami		široko nastavené bankové tajomstvo	

Zložky vynucujúce právo označili ako tri najčastejšie a reprezentatívne legalizačné scenáre fyzických osôb:

- prevody medzi bankovými účtami a následne vyberanie, resp. zaslanie spriazneným osobám,
- zmena výnosov na kryptomenu a následné zaslanie nestotožnenej entite na jej kryptopeňaženku,
- zmenu povahy veci, najčastejšie identifikátorov odcudzeného vozidla alebo jeho časti.

Ide o rovnaké scenáre ako pri právnických osobách, vzhľadom na ich nízky počet obvinení a taktiež skutočnosť, že trestne zodpovednou osobou v prípade predikatívneho trestného činu ako i legalizácie výnosu z trestnej činnosti je spravidla fyzická osoba - viď štatistiky v predchádzajúcej kapitole. Súčasne dotazníky nerozlišovali najčastejšie legalizačné scenáre medzi fyzickými osobami a právnickými osobami. Uvedené scenáre korešponujú aj so svetovým meradlom, resp. európskym meradlom v podobe správy Európskej komisie 544/2022. Uvedené typológie vyplývajú i z analýzy teplotných máp vo vzťahu k exponovaným sektorom (finančný sektor, čo do počtu a hodnoty podozrení na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti), ako i jednotlivé legalizačné kanály.

Finančná spravodajská jednotka v hodnotenom období vydala z celkového počtu 23 usmernení 11 usmernení, ktorých obsah možno vzťahovať na fyzické osoby, nakoľko usmernenia Finančnej spravodajskej jednotky nerozlišujú výslovne povinné osoby na právnické osoby a fyzické osoby. Národná banka Slovenska nevydala v hodnotenom období usmernenia pre fyzické osoby najmä v rámci svojim kompetencií v oblasti ochrany finančného spotrebiteľa (<https://nbs.sk/dohlad-nad-financnym-trhom/of/>). Usmernenia a odporúčania zo strany Finančnej spravodajskej jednotky a Národnej banky Slovenska vydané v hodnotenom období sa týkali všeobecného výkladu legislatívy všeobecne a nie zreteľa hodných prípadov vo vzťahu k fyzickým osobám.

Z pohľadu sektorov je dominantným na prítomnosť prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti fyzických osôb sektor finančných inštitúcií, tak ako to potvrdzujú teplotné mapy i dotazníky zložiek vynucujúcich právo. Z pohľadu produktov hodnotia banky v roku 2023 ako najrizikovejšie produkty bežných účtov fyzických osôb, vrátane podskupín, ako účet určený mladým, seniorom, podnikateľský účet, ktoré boli na škále hodnotené ako stredne rizikové alebo stredne vyššie rizikové.

Z pohľadu zraniteľností v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti fyzických osôb sa javí ako slabé miesto najmä využívanie prístupových údajov k účtom a platobným kartám tretími stranami, a to najmä v kontexte najčastejších predikatívnych trestných činov, vzdialená online identifikácia a autentifikácia klienta a rozvoj AI Deepfake technológií.

Z poznatkov orgánov činných v trestnom konaní vyplynula zraniteľnosť vo forme money mules a využívania prístupov k účtom a platobným kartám tretími stranami. V rokoch 2022-2023 v rámci prípadu „ukrajinské účty“ bolo identifikovaných cca 1200 účtov patriacich fyzickým osobám - rezidentom v Slovenskej republike.

Na účtoch bol zaznamenaný priemerný ročný obrat 830.574 EUR v roku 2022 a 83.774 EUR v roku 2023. Platby smerovali najviac z Turecka, Dubaja, Ukrajiny a Saudskej Arábie cez uvedené slovenské účty do cudziny (Španielsko, Bulharsko) s deklaráciou nákupu nehnuteľností. Slovenské účty boli využité ako tranzitné.

Zo strany národnej centrály osobitných druhov kriminality prebehlo stretnutie so zástupcami dotknutých bánk, kde boli dohodnuté kroky na dôsledné dodržiavanie politik „Poznaj svojho klienta“ pri online overovaní a autentifikácii klienta, resp. jeho platieb. V rámci trestného stíhania sa informácie o konkrétnych účtoch prejavili v 3 trestných stíhaniach, ani jedno z nich nebolo pre prípad legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Z toho jeden prípad je vedený v Slovinsku. Na sociálnych sieťach a inzertných portáloch (napr. bazos.sk) boli v hodnotenom období zaznamenané prípady inzerátov na odplatné poskytnutie prístupových údajov k účtom.

Orgány vynucujúce právo uviedli, že sa s oslobodením spod obžaloby pre vec legalizácie výnosu z trestnej činnosti stretli ojedinele v prípade, keď sa na hlavnom pojednávaní nepodarilo preukázať spáchanie trestného činu legalizácie výnosu z trestnej činnosti, resp. nepreukázanie trestnosti predikatívneho trestného činu (páchateľ predikatívneho trestného činu bol tiež oslobodený). V obvode Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave sa objavil predmetný prípad, keď peňažné prostriedky získané podvodom boli použité na vlastnú potrebu, napríklad kúpu luxusného oblečenia a dovolení. Dôvodom bola absencia tzv. legalizačného momentu, inak povedané vypratíe „špinavých peňazí“.

V hodnotenom období sú evidované odsúdenia fyzických osôb za prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti, avšak ide o skutkovo jednoduché veci, ako sú legalizovanie odcudzených vecí, spravidla vyplývajúce zo situačnej kriminality. Pretrvávajú nízky počet trestných stíhaní organizovaných foriem legalizácie výnosu z trestnej činnosti, trestných stíhaní s cezhraničným prvkom. Taktiež je problematické trestné stíhanie autonómnej legalizácie, vzhľadom na nemožnosť preukázania vedomosti páchatel'a o predikatívnom trestnom čine.

PRIEBEŽNÝ ZÁVER

Efektívnosť trestného stíhania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je výrazne determinovaná predovšetkým

- zdĺhavou právnou pomocou vo vzťahu k tretím krajinám mimo Európskej únie,
- zdĺhavým vybavovaním dožiadaní bankami, založenom na papierovej forme, bez možnosti online žiadosti/komunikácie a online zaistenia prostriedkov,
- absenciou detailnejšej úpravy kryptomien, (najmä efektívny monitoring a implementácia Travel Rules),
- rýchlosťou a povahou transakcií s kryptomenami,
- absenciou uchovávaní prevádzkových a lokalizačných údajov a široko nastavené bankové tajomstvá,
- dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia konfiškácie nevysvetliteľného majetku.

Zvýšená zraniteľnosť pri online identifikácii klienta za spolupôsobenia **nárastu používania AI Deepfake technológií**

Absencia výrazného počtu komplexných odsúdení/oslobodení a nízky počet rozhodnutí o konfiškáciách výnosu z trestnej činnosti zo strany súdov a na to nadväzujúce odobratie výnosov prostredníctvom výkonu rozhodnutia, aby bolo možné určiť trend. Existujúci počet odsúdení odzrkadľuje skutkovo a právne jednoduché prípady (vyplývajúce zo situačnej kriminality), ako sú legalizovanie odcudzených vecí.

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko fyzických osôb - rezidentov	Vysoké	Veľké	Veľmi vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Používanie bežných účtov fyzických osôb na preposielanie výnosov. Výber hotovosti tretími stranami z bankomatov s použitím kariet vydaných k účtom fyzických osôb. Používanie cash kuriérov na transfer hotovosti. Odsúdenia jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti ukazujú, že ide o skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Slovenská republika je spravidla tranzitná krajina pre výnosy z trestnej činnosti smerujúce von z Európskej únie, ale i smerom do krajín Európskej únie.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Zneužitie fyzických osôb a jej bankových účtov na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, najmä z podvodov vrátane crypto investičných podvodov. Sťaženie určenia konečného užívateľa výhod pri zapojení cash kuriérov a osôb poskytujúcich svoje prístupové údaje k účtom a sťaženie postihu výnosu konfiškáciou.</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom účtov fyzických osoby. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti a majetkov mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.</p>			
<p>Opis rizika: Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Riziko zneužitia fyzických osôb na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti je veľmi vysoké, a to jednak z dôvodu využívania prípadov cash kuriérov, vzhľadom na vonkajšiu schengenskú hranicu, ako i na skutočnosť, že fyzické osoby za odplatu poskytujú prístupové údaje k svojim účtom. Samostatné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti - skutkovo jednoduché veci bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Vysoká pravdepodobnosť výskytu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s fyzickými osobami sa síce vyskytuje niekoľkokrát mesačne (veľmi vysoká pravdepodobnosť), čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách, ako i analýzy teplotných máp, avšak z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované najmä schopnosťou obísť niektoré kontrolné mechanizmy a najmä neefektivitou vyhľadať, zaistiť a konfiškovať výnosy z trestnej činnosti, ktoré sú takto postihnuté iba z menšej časti. Dopad rizika prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti fyzických osôb je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov nepresahuje ročný obrat stredných podnikov, dokumentovaný charakter prípadov je jednoduchý a zväčša individuálny, bez zásadných väzieb na organizované skupiny a bez výrazného vplyvu na chod finančných inštitúcií ako i štátnych orgánov, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania alebo spotreby. Dokumentované prípady nepreukázali prepojenie na zahraničné organizované skupiny. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti fyzických osôb je veľmi vysoké.

POLITICKY EXPONOVANÉ OSOBY (DOMÁCE A ZAHRANIČNÉ) A VEREJNÉ/POLITICKÉ FINANCOVANIE

HYPOTÉZA

V hodnotenom období roka 2020 sa hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách týkali 25 domácich prípadov politicky exponovaných osôb z celkového počtu 2008 oznámení, čo predstavuje 1,2%.

V hodnotenom období roka 2021 sa oznámené NOO týkali 24 domácich prípadov politicky exponovaných osôb s a 2 zahraničných politicky exponovaných osôb s z celkového počtu 2042 oznámení, čo predstavuje 1,2%.

V hodnotenom období roka 2022 sa oznámené NOO týkali 35 domácich prípadov politicky exponovaných osôb a jedného prípadu zahraničnej politicky exponovanej osoby z celkového počtu 2185, čo predstavuje 1,6%.

V hodnotenom období roka 2023 sa oznámené NOO týkali 24 domácich prípadov politicky exponovaných osôb a jedného prípadu zahraničnej politicky exponovanej osoby z celkového počtu 2800, čo predstavuje 0,7%.

S poukazom na dotazníky zložiek vynucujúcich právo, tieto sa s politicky exponovanou osobou v jednotlivých trestných stíhaniach ako obvinených, resp. podozrivých nestretli, jedinou výnimkou je Krajská prokuratúra v Žiline, kde bol podozrivým bývalý podpredseda vlády pre investície, ktorý vkladal na svoj účet hotovosť viacerými vkladmi v celkovej výške cca. 213 000 EUR. Pôvod v trestnej činnosti nebol nepreukázaný.

DEMONŠTRÁCIA

Z celkového počtu 11 292 681 otvorených účtov fyzických osôb v roku 2023 tvorilo 366 841 účtov patriacich nerezidentom, z čoho 9834 účtov patrí politicky exponovaným osobám - nerezidentom, čo tvorí 2,6%. Z uvedeného celkového počtu účtov otvorených v roku 2023 patrilo v sledovanom období politicky exponovaným osobám - rezidentom v Slovenskej republike 254 853 účtov čo tvorí 9,8%. V hodnotenom období neexistujú detailnejšie údaje vo vzťahu k finančnej geografii zahraničných politicky exponovaných osôb alebo k počtom, resp. rozvrstveniu domácich politicky exponovaných osôb podľa funkcií. Odhadovaný počet domácich politicky exponovaných osôb podľa zoznamu Finančnej spravodajskej jednotky je cca 1200 - 1500 osôb.

Z analýzy odpovedí finančných inštitúcií na otázku popísania zraniteľnosti z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojenej s identifikáciou konečného užívateľa výhod v prípade zahraničných právnických osôb a právnych štruktúr (zoskupení) takmer všetky zhodne odpovedali výberom možnosti v dotazníku tak, že možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o konečnom užívateľovi výhod sú veľmi obmedzené (neexistujú centrálné databázy zahraničných konečných užívateľov výhod).

Vo vzťahu k DNFBP a finančnému sektoru vyplynulo, že najväčším problémom a najväčším rizikom legalizácie výnosu z trestnej činnosti je absencia databázy politicky exponovaných osôb v Slovenskej republike. Tieto údaje sú v praxi neoveriteľné a subjekty to riešia spravidla čestným vyhlásením. Čiastočne sa vzniknutý problém rieši integráciou na platené databázy, ktoré však obsahujú rešerše len na vysoko profilové osoby. Cca 23 % bánk uviedlo, že nemá ťažkosti pri identifikácii politicky exponovaných osôb. Ostatné banky uviedli široké spektrum odpovedí:

- chýbajúci register politicky exponovaných osôb,
- odmietajú potvrdiť svoj status, že sú politicky exponované osoby a je potrebné dokazovanie zo strany banky, že sú politicky exponované osoby. Okrem toho nie sú ochotní poskytnúť informácie a doklady potrebné pre vykonanie zvýšenej starostlivosti (pôvod prostriedkov, účel transakcií, informácie o účele a plánovanej povahe obchodu alebo obchodného vzťahu a informácie o povahe podnikania).

Ostatné finančné inštitúcie uviedli ako najväčšiu prekážku jasný a ucelený zoznam funkcií politicky exponovaných osôb, ako i registra politicky exponovaných osôb, proti ktorému sa dá dohľadávať, čo vedie k zdĺhavému a neefektívnemu skúmaniu pravdivosti vyhlásení.

Významným zistením, relevantným práve pre politicky exponované osoby sú závery z 3 kapitoly, ktoré formulujú, že medzi najčastejšie predikatívne trestné činy patrí i korupcia. Údaje o počte obvinených politicky exponovaných osobách a skladbe ich trestných činov v hodnotenom období nie sú.

Domáce typológie prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti vo vzťahu k politicky exponovaným osobám absentujú. Z pohľadu medzinárodných štandardov a typológií je riziko politicky exponovaných osôb spájané najmä s korupciou a porušovaním procesov verejného obstarávania a politickým lobbingom a politickým poradenstvom a konzultáciami, ktorých právna úprava v podmienkach Slovenskej republiky absentuje.

V roku 2023 sa postupom podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov obstarali tovary a služby v celkovej hodnote 5 424 114 EUR celkovo v 4383 ukončených postupoch, v 614 prípadoch bolo verejné obstarávanie zrušené. Analýza jednotlivých štatistík v príslušných rokoch ukazuje, že i keď klesá počet obstarávateľov v jednotlivých rokoch, tak od skúmaného obdobia roku 2020 sa hodnota obstaraných tvarov a služieb udržiavala od cca. 4,2 mld EUR po 4,6 mld. EUR do roku 2021, skokovo narástol objem obstarávaných tovarov a služieb v roku 2022 až na úroveň 7,1 mld. EUR, čo predstavovalo nárast v porovnaní s rokom 2021 cca. o 3 mld. EUR. Vysvetlením pre takýto skokový nárast môže byť znovuoobnovenie činnosti obstarávateľov po pandémie COVID 19 a najmä spustenie projektov financovaných z Plánu obnovy a odolnosti.

Z pohľadu sektorovej analýzy rizík sa v najvyššej hodnote obstarávali stavebné práce, potom služby a nakoniec tovary, ktoré sa obstarávali najviac, čo do počtu postupov.

Z pohľadu predikatívnych trestných činov k prípadom legalizácie výnosu z trestnej činnosti a úlohe politicky exponovaných osôb je potrebné doplniť, že najväčší objem postupov, až cca 40% čo do celkovej hodnoty obstaraných služieb a tovarov, sa realizuje v Bratislavskom kraji, kontinuálne od roku 2020, pričom najvyšší bol v rokoch 2020 a 2021, kedy predstavoval objem postupov realizovaných v Bratislavskom kraji až 55% všetkých postupov vo verejnom obstarávaní.

Z pohľadu analýzy rizík porušení postupov verejného obstarávania je dôležité uviesť, že kontinuálne od roku 2021 je najvyšší počet postupov verejného obstarávania výlučne s jednou alebo dvoma ponukami.

Súčasne badať neustále narastajúci trend, keď v rokoch 2021 bol podiel konaní s jednou alebo dvoma ponukami cca 45%, v roku 2022, kedy tvoril cca 55% a v roku 2023 tvoril už dokonca cca 60% všetkých postupov verejného obstarávania. Je možné vnímať rizikovo takýto trend vzhľadom na to, že väčšina postupov verejného obstarávania sa deje pri obmedzenom množstve ponúk, ktoré neindikujú skutočnú súťaž a vytvárajú priestor pre vznik osobných väzieb uzavretého systému verejného obstarávania pre politicky exponované osoby a ich spriaznené osoby.

Trestný zákon vo vzťahu k trestným činom proti verejnému obstarávaniu nerozlišuje, či ide o nadlimitnú alebo podlimitnú zákazku, a to ani vo forme kvalifikačného znaku podmieňujúceho vyššiu trestnú sadzbu. Oddelenie miery závažnosti vo vzťahu k porušeniu postupov vo verejnom obstarávaní, v závislosti od toho, či ide o podlimitnú alebo nadlimitnú zákazku, tak možno rozlíšiť len vo vzťahu k posúdeniu značnej škody podľa §266 ods. 2 Trestného zákona a škody veľkého rozsahu vo vzťahu k §266 ods. 3 Trestného zákona. Toto rozlíšenie však nekorešponduje s terminológiou a rozsahmi zákaziek podľa zákona o verejnom obstarávaní.

Významným faktorom znižujúcim riziko účasti politicky exponovanej osoby v procesoch verejného obstarávania, je skutočnosť, že každý subjekt, ktorý sa chce zúčastniť verejného obstarávania, alebo prijímať iné prostriedky z verejných rozpočtov (granty, fondy, finančné prostriedky Európskej únie), musí byť zapísaný v Registri partnerov verejného sektora, pričom v rámci zápisu zo strany súdu sa preveruje správnosť a úplnosť označeného konečného užívateľa výhod, ako i informácií, na základe čoho bol takýto subjekt identifikovaný. V prípade, že táto skutočnosť z dokladov nevyplýva, súd takúto osobu nezapíše podľa zákona č. 315/2016 Z. z. ako partnera verejného sektora a subjekt sa nemôže zúčastňovať verejného obstarávania.

Vo vzťahu k politicky exponovanej osobe sa javí ako problematická absentujúca detailnejšia procesná úprava listingu a najmä DE-listingu osoby ako politicky exponovanej osoby po uplynutí určitého časového obdobia, alebo činností, ktoré nemajú obchodnú povahu, príp. zmeny domicilu, práce do zahraničia.

Taktiež absentuje pevne zakotvený proces s minimálnym štandardom unifikovaných informácií o majetkových pomeroch osoby, resp. osôb v jej spoločnej domácnosti (napr. aká je výška splátky záväzku, odkedy sa záväzok spláca, aká je úroková sadzba záväzku a či je fixovaná a na aké obdobie), aby bolo možné verifikovať skutočné výdavky a príjmy osoby. Problematický sa javí zdĺhavý a manuálny prístup nadriadených k skúmaniu majetkových priznaní všetkých podriadených, bez unifikovaného zoznamu rizikových indikátorov, ako i evidencie medziročného prírastku majetku, proces overovania pravdivosti majetkových priznaní a ich využitie v disciplinárnom konaní, trestnom konaní, resp. v konaní o preukazovaní pôvodu majetku. Taktiež absentuje všeobecná úprava lobbingu a politických konzultantov.

Z pohľadu indexu vnímania korupcie v Slovenskej republike v hodnotenom období tento stúpa a v roku 2023 je Slovenská republika hodnotená na 54/180 mieste, čo predstavuje zhoršenie a pokles o 5 miest. Vo vzťahu k správe GRECO v hodnotenom období je možné konštatovať, že implementácia odporúčaní stagnuje.

Finančná spravodajská jednotka v hodnotenom období vydala 23 usmernení, ktoré sa týkajú činnosti povinných osôb. Národná banka Slovenska vydala v hodnotenom období 2 usmernenia pre povinné osoby. Usmernenia a odporúčania vydané v hodnotenom období sa týkali výkladu legislatívy a nie prípadov redflag vo vzťahu k politicky exponovaným osobám.

Taktiež nie sú evidované údaje o zaistenom majetku a konfiškáciách vo vzťahu k politicky exponovaným osobám.

PRIEBEŽNÝ ZÁVER

- **Efektivita trestného stíhania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb je výrazne determinovaná**
- legislatívnymi zmenami Trestného zákona a Trestného poriadku,
- zrušením špecializovaných útvarov,
- vedením vyšetrovania a predsúdneho konania čoraz viac kontradiktórnym spôsobom,
- dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia konfiškácie nevysvetliteľného majetku

absencia jasných a predvídateľných pravidiel listingu a DE-listingu zahraničných politicky exponovaných osôb

absencia efektívneho verifikačného mechanizmu pravdivých a úplných **údajov o konečnom užívateľovi výhod a politicky exponovaných osobách**

absencia odsúdení komplexných prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti a na to nadväzujúce odobratie výnosov prostredníctvom výkonu rozhodnutia

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko politicky exponovanej osoby - rezidentov	Vysoké	Veľké	Veľmi vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Absencia údajov, metódik a odsúdení politicky exponovaných osôb za legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Pravidlá verejného obstarávania, ktoré nestimulujú súťaž, prihlasujú sa jednotlivci. Neúčinná úprava preukazovania pôvodu majetku Výrazný pokles v rebríčku indexu korupcie a stagnácia pri prijímaní odporúčaní GRECO. Chýbajúca právna úprava lobbingu a jasných pravidiel listingu a DE-listingu politicky exponovaných osôb.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Posilňovanie osobných väzieb a klientelizmu vo verejnej správe Manipulácia a zneužitie verejných obstarávaní v prospech spriaznených subjektov. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti z nezákonných verejných obstarávaní a korupcie prostredníctvom Trade based/contract based legalizačných kanálov.</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom tretích spriaznených osôb. Výnos z trestnej činnosti a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo. Premičanie a zánik trestnosti skutkov v hodnotenom období novelou Trestného zákona.</p>			
<p>Opis rizika: Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v prípade politicky exponovaných osôb je veľmi vysoké, a to jednak z dôvodu neúčinnnej úpravy preukazovania pôvodu majetku, nejasných pravidiel listingu a DE-listingu politicky exponovaných osôb. Samostatné riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb sa však zvyšuje hodnotením európskych rizik legalizácie výnosu z trestnej činnosti zo strany Európskej Komisie. Vysoká pravdepodobnosť výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s politicky exponovanými osobami sa vyskytuje niekoľkokrát ročne, čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách, ako i analýzy teplotných máp, z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované absenciou účinných kontrolných mechanizmov, a najmä absenciou metodík a štatistiky prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovanými osobami. Hodnotenie miery dopadu a pravdepodobnosti je tak založená iba na odhadoch prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti k politicky exponovaným osobám. Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu vysoká. Dopad rizika prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania alebo spotreby. Dokumentované prípady absentujú a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny alebo dopad na chod finančných inštitúcií. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb vzhľadom na absenciu údajov je teda veľmi vysoké.

ZAHRANIČNÍ REZIDENTI

DEMONŠTRÁCIA

Z celkového počtu 11 292 681 otvorených účtov fyzických osôb v roku 2023 tvorilo 366 841 účtov patriacich nerezidentom, čo tvorí 3,2%. V hodnotenom období neexistujú detailnejšie údaje vo vzťahu k finančnej geografii zahraničných rezidentov a zahraničných právnických štruktúr, taktiež bez údajov o remitentoch, resp. remitenciách, k dispozícii sú iba všeobecné štatistiky zahraničného obchodu (viď nižšie) a údaje o celkovom objeme cezhraničných transakcií nerezidentov, debetných transakcií v objeme 653,37 mil. EUR a kreditných transakcií nerezidentov v objeme 665,24 mil. EUR.

Domáce typológie prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti vo vzťahu k zahraničným rezidentom absentujú, rovnako ako pri politicky exponovaných osobách v predchádzajúcej časti. Z pohľadu medzinárodných štandardov a typológií je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti zahraničných rezidentov spájané najmä s organizovaným zločinom ako predikatívnym trestným činom. Z pohľadu Európskych metodík, v nadväznosti na cezhraničné riziko je zaznamenané veľmi vysoké riziko v prípade legalizácie výnosu z trestnej činnosti cash kuriérov - najmä fyzických osôb (money mules) a nerezidentov - právnických osôb podnikajúcich v maloobchode a veľkoobchode s tovarom s vysokou pridanou hodnotou, právnických osôb podnikajúcich v odvetviach intenzívneho obehu hotovosti, ako gastro segment, stavebníctvo), právnické osoby v realitnom businessse a právnické osoby - nerezidenti podnikajúci v službách. Uvedené popísané riziká sú obdobné ako pri domácich právnických osobách. Rovnako absentujú štatistiky obvinení, odsúdení, ako i skonfiškovaných výnosu z trestnej činnosti nerezidentov.

Podľa dotazníkov orgánov presadzujúcich právo vo vzťahu k zahraničným rezidentom sú v plnej miere aplikovateľné všeobecné výsledky dotazníkov orgánov činných v trestnom konaní vo vzťahu k fyzickým osobám a právnickým osobám, ktorých zapojenie do legalizačných scenárov je dokumentované veľmi ťažko. Z nižšie uvedených dôvodov vyplýva, že vo svojej činnosti sa nestretávajú s prípadmi špecialistov a profesionálov vo vzťahu k legalizácii výnosu z trestnej činnosti príjmov z trestnej činnosti (tzv. Crime as a Service).

Z analýzy odpovedí finančných inštitúcií na otázku popísania zraniteľnosti z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojenú s identifikáciou konečného užívateľa výhod v prípade zahraničných právnických osôb a právnych štruktúr (zoskupení) takmer všetky finančné inštitúcie zhodne odpovedali výberom možnosti v dotazníku tak, že možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o konečnom užívateľovi výhod sú veľmi obmedzené (neexistujú centrálné databázy konečných užívateľov výhod). Ako ďalšie aspekty uviedli problémy/ťažkosti pri overovaní údajov o konečnom užívateľovi výhod, o vlastníckych štruktúrach, obmedzené možnosti pre získanie spoľahlivých a presných informácií o konečnom užívateľovi výhod.

Ako najväčšie prekážky všeobecne vo vyšetrovaní prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa odpovedí orgánov vynucujúcich právo, boli identifikované:

zdlhová právna pomoc	absencia uchovávanía prevádzkových a lokalizačných údajov	dôkazné bremeno
zdlhavé vybavovanie dožiadaní bankami	absencia detailnejšej úpravy kryptomien	široko nastavené bankové tajomstvo
	rýchlosť a povaha transakcií s kryptomenami	

Žiadny zo scenárov prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti, formulovaných zložkami vynucujúcimi právo neobsahoval zapojeného nerezidenta - právnickú osobu. Možno konštatovať zapojenie nerezidentov - fyzických osôb, vid'. prípad nižšie.

Zložky vynucujúce právo označili ako tri najčastejšie a reprezentatívne legalizačné scenáre, ktoré nerozlišujú medzi domácimi fyzickými osobami, právnickými osobami a nerezidentmi:

- prevody medzi bankovými účtami a následne vyberanie, resp. zaslanie spriazneným osobám,
- zmena výnosov na kryptomenu a následné zaslanie nestotožnenej entite na jej kryptopeňaženku,
- zmenu povahy vecí, najčastejšie identifikátorov odcudzeného vozidla alebo jeho časti.

Zvýšenie rizika zahraničných rezidentov umocňuje okrem horeuvedených chýbajúcich informácií taktiež údaje o všeobecnom dovoze a vývoze. Medzi krajinami s najväčším dovozom v roku 2022 sú Rusko (1. miesto s 79 343 000 000 EUR – predovšetkým nákup ropy a plynu) ako krajina, na ktorú sú uvalené sankcie Európskej únie a Čína (6.miesto s 25 912 000 000 EUR), ktorá udržiava s Ruskom ekonomicky silné vzťahy a sankcie uvalené na Rusko neakceptuje. Na treťom mieste v rámci dovozu v roku 2022 je Vietnam (34 855 000 000 EUR). Súčasne je potrebné zdôrazniť, že komodity dovážané z týchto krajín sú vo veľkej miere komodity postihnuté odvetvovými sankciami. Vzhľadom na túto skutočnosť dovoz z Ruska v roku 2023 klesol na 2. miesto s 4 500 000 000 EUR a z Číny na 3.miesto s 3 757 000 000 EUR).

Ako krajiny s najvyšším vývozom v roku 2022 možno hodnotiť Nemecko s 104 929 000 000 EUR, Francúzsko s 39 084 000 000 EUR a Maďarsko s 38 149 000 000 EUR. Z pohľadu vývozu v roku 2022 stojí za zmienku Čína s 22 898 000 000 EUR. Z pohľadu vývozu v roku 2023 bol v najväčšom objeme

realizovaný do Nemecka v objeme 11 152 000 000 EUR, USA vo výške 4 118 000 000 EUR a Veľkej Británie vo výške 3 692 000 000 EUR. Údaje za hodnotené obdobie 2020 a 2021 chýbajú.

Finančná spravodajská jednotka v hodnotenom období vydala 23 usmernení, ktoré sa týkajú činnosti povinných osôb. Národná banka Slovenska vydala v hodnotenom období 2 usmernenia pre povinné osoby. Usmernenia a odporúčania vydané v hodnotenom období sa týkali výkladu legislatívy všeobecne a nie prípadov redflag vo vzťahu k zahraničným rezidentom, resp. žiadne sa netýkalo výlučne nerezidentov.

Taktiež nie sú evidované údaje o zaistenom majetku a konfiškáciách vo vzťahu k zahraničným rezidentom alebo o podozrivých aktivitách, resp. nezrovnalostiach pri udeľovaní občianstva z investičných a ekonomických dôvodov podľa §7 ods. 2, písm. b) zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov.

Z pohľadu zraniteľností pri nerezidentoch - fyzických osobách sa javí ako slabé miesto vzdialená online identifikácia a autentifikácia klienta a rozvoj AI Deepfake technológií. V priebehu rokov 2022 až 2023 bolo zaznamenané pri operatívnych previerkach národnej centrály osobitných druhov kriminality poskytovanie prístupových údajov k účtom za odmenu 50-100 EUR, najmä bežným účtom fyzických osôb tretím osobám, ktoré účet využijú na preposielanie platieb. Celkovo bolo zaznamenaných 2004 takýchto účtov, založených spravidla online s celkovým obratom 235.745.428 EUR v rokoch 2022 až 2023, pričom cca 790 týchto účtov patrí fyzickým osobám - nerezidentom najmä ukrajinského pôvodu. Na účtoch bol zaznamenaný priemerný ročný obrat 830.574 EUR v roku 2022 a 83.774 EUR v roku 2023. Platby smerovali najviac z Turecka, Dubaja, Ukrajiny a Saudskej Arábie cez uvedené slovenské účty do cudziny (Španielsko, Bulharsko) s deklaráciou nákupu nehnuteľností. Slovenské účty boli využité ako tranzitné. Zo strany národnej centrály osobitných druhov kriminality prebehlo stretnutie so zástupcami dotknutých bánk, kde boli dohodnuté kroky na dôsledné dodržiavanie politik „Poznaj svojho klienta“ pri online overovaní a autentifikácii klienta, resp. jeho platieb. V rámci trestného stíhania sa informácie o konkrétnych účtoch prejavili v 3 trestných stíhaniach, ani jedno z nich nebolo pre prípad legalizácie výnosu z trestnej činnosti, z toho jeden prípad je vedený v Slovinsku.

Z pohľadu Európskych typológií a štandardov je veľmi vysoké riziko výskytu legalizácie výnosu z trestnej činnosti v Európskej únii pri cash kuriéroch. Vzhľadom na existenciu vonkajšej schengenskej hranice sa zaznamenané prípady nedeklarovania hotovosti - vo všetkých prípadoch nerezidentov, z ktorých žiadna nebola obvinená, nie je možné vyvrátiť toto hodnotenie zo strany Európskej komisie a teda je potrebné hodnotiť riziko prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti cash kuriérov, najmä nerezidentov, ako veľmi vysoké.

Vo vzťahu k zraniteľnosti nerezidentov badať trend používania slovenských účtov ako tranzitných s následným smerovaním platieb mimo Európskej únie (Ázia - Hongkong, Šanghaj a Afrika - Benin a Burkina Faso) a následne výber hotovosti mimo územnú pôsobnosť európskych zložiek vynucujúcich právo. Vo veľkej miere sa v hodnotenom období využívali poskytovatelia služieb kryptoaktív Binance a online poskytovateľ finančných služieb Revolut, čiastočne aj ako poskytovatelia služieb kryptoaktív.

Skutočnosť, že slovenské účty sú využívané často ako tranzitné, výrazne obmedzuje zaistenie výnosov a tým zvyšuje zraniteľnosť systému pred hrozbami legalizácie výnosu z trestnej činnosti bez toho, aby bolo začaté trestné stíhanie, ktoré je považované orgánmi činnými v trestnom konaní za zbytočné, pričom súčasný právny stav umožňuje zaistenie výnosov výlučne v trestnom konaní (pozn. dočasné

pozdržanie platieb zo strany Finančnej spravodajskej jednotky a príslušnej banky do 5 pracovných dní je v tomto prípade nedostatočné, nakoľko získať dôkazy o predikatívnej trestnej činnosti, resp. legalizácii je náročné).

PRIEBEŽNÝ ZÁVER

Absencia údajov o zahraničných rezidentoch najmä právnických osobách a typológií k zahraničným rezidentom

Absencia jasných a predvídateľných pravidiel listingu a DE-listingu zahraničných politicky exponovaných osôb

Absencia verifikačného mechanizmu pravdivých a úplných údajov **o konečnom užívateľovi výhod zahraničných rezidentov, resp. zahraničných politicky exponovaných osôb**

Efektívna úprava preukazovania pôvodu majetku a odčerpávania neodôvodneného bohatstva

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko nerezidentov – fyzických osôb i právnických osôb	Veľmi vysoké	Závažné	Veľmi vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Používanie bežných účtov fyzických osôb na preposielanie výnosov. Výber hotovosti tretími stranami z bankomatov s použitím kariet vydaných k účtom fyzických osôb. Používanie cash kuriérov na transfer hotovosti. Nízka úroveň odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Skutkovo jednoduché veci bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Slovenská republika je spravidla tranzitná krajina pre legalizované výnosy smerujúce von z Európskej únie, ale i smerom do Európskej únie.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Zneužitie fyzických osôb a právnických osôb a ich bankových účtov na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, najmä z podvodov vrátane crypto investičných podvodov. Sťaženie určenia konečného užívateľa výhod pri zapojení cash kuriérov a osôb poskytujúcich svoje prístupové údaje k účtom a sťaženie postihu výnosu konfiškáciou.</p>			
<p>Opis udalosti: Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom účtov fyzických osôb a právnických osôb. Legalizovaný výnos a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.</p>			
<p>Opis rizika: Veľmi vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Veľmi vysoké riziko zneužitia na prípady legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Riziko zneužitia fyzických osôb na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti je veľmi vysoké, a to jednak z dôvodu využívania prípadov cash kuriérov, vzhľadom na vonkajšiu schengenskú hranicu, ako i na skutočnosť, že fyzické osoby za odplatu poskytujú prístupové údaje k svojim účtom. Samostatné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Vysoká pravdepodobnosť výskytu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s nerezidentmi sa vyskytuje a zachytí niekoľkokrát ročne, čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách, ako i analýzy teplotných máp, avšak z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované absenciou stíhaní a odsúdení nerezidentov a najmä absenciou metodík a štatistiky prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti nerezidentov. Vyhodnotenie miery dopadu a pravdepodobnosti je tak založená iba na odhadoch prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti nerezidentov. Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu vysoká. Dopad rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti PEP je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania alebo spotreby. Dokumentované prípady absentujú a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny alebo dopad na chod finančných inštitúcií či štátne orgány. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti PEP vzhľadom na absenciu údajov je teda veľmi vysoké.

CELKOVÝ ZÁVER (PRE KAPITOLU 4)

Efektivita trestného stíhania prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je výrazne determinovaná predovšetkým

- zdĺhavou právnou pomocou vo vzťahu k tretím krajinám mimo Európsku úniu,
- zdĺhavým vybavovaním dožiadaní bankami, založenom na papierovej forme, bez možnosti online žiadosti/komunikácie a online zaistenia prostriedkov,
- absenciou detailnejšej úpravy kryptomien, (najmä efektívny monitoring a implementácia Travel Rules),
- dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia civilnej konfiškácie nevysvetliteľného majetku.

Zvýšená zraniteľnosť pri online identifikácii klienta za spolupôsobenia **nárastu používania AI Deepfake technológií**

Efektívna úprava preukazovania **pôvodu majetku a odčerpávania neodôvodneného bohatstva**

Kontradiktórnosť vyšetrovania

Absencia výrazného počtu **komplexných odsúdení prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti a konfiškácií výnosu z trestnej činnosti** zo strany súdov

Viac rizikovo je potrebné vnímať s. r. o. s predmetom podnikania

- veľkoobchod a maloobchod
- oprava motorových vozidiel a motocyklov
- administratívne a podporné služby
- priemyselná výroba
- stavebníctvo
- činnosti v oblasti nehnuteľností
- informácie a komunikácia
- doprava a skladovanie
- ubytovacie a stravovacie služby
- zdravotníctvo a sociálna pomoc

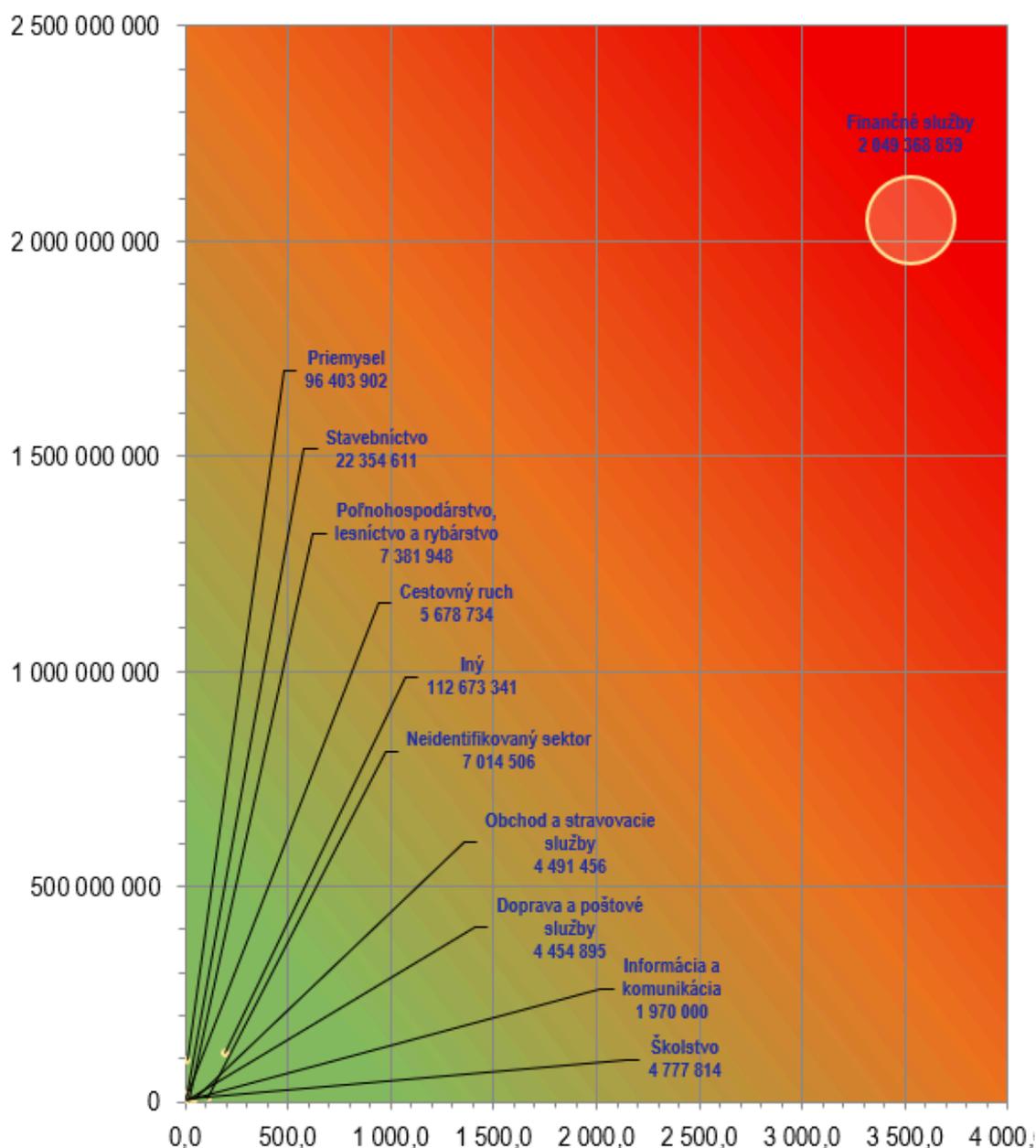
Absencia adresných typológií a usmernení k identifikovaným právnickým osobám, politicky exponovaným osobám a nerezidentom a k cezhraničným rizikám

Dôkazné bremeno pri prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti a absencia civilnej konfiškácie nevysvetliteľného majetku

Neustále pretrváva **vysoké riziko** legalizácie výnosu z trestnej činnosti **pri využívaní bežných bankových produktov.**

5 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA HOSPODÁRSKYCH SEKTOROV

HYPOTÉZA

Z analýzy teplotnej mapy vyplýva, že sektor finančných služieb je najčastejšie využívaným sektorom z pohľadu zneužívania na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Ďalšími frekventovanými sektormi sú priemysel a stavebníctvo.

DEMONŠTRÁCIA

V Slovenskej republike boli v hodnotenom období medzi desať najväčších hospodárskych odvetví zaradené nasledovné:

Odvetvie	Percentuálny podiel na Hrubej pridanej hodnote	V mil. EUR
Činnosti v oblasti nehnuteľností	12,8	12 577
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	7,4	7 220
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	5,2	5 125
Veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	5,1	5 018
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	3,7	3 585
Vzdelávanie	4,1	4 024
Zdravotníctvo	3,8	3 727
Špecializované stavebné práce	3,9	3 793
Pozemná doprava a doprava potrubím	3,6	3 549
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	2,9	2 790

Z analýzy modulu prípadov bolo zistené, že najviac zneužívaným sektorom na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti je sektor finančných služieb, čo korešponduje so všeobecnými poznatkami v danej oblasti. So sektorom finančných služieb je najčastejšie spájaný predikatívny trestný čin podvodu. Ďalšie sektory boli oproti tomuto sektoru so zanedbateľným stupňom rizika.

Vychádzajúc z obdržaných odpovedí od orgánov presadzujúcich právo najčastejšie kanály zneužívané na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti boli označené nasledovne:

- používanie bankového systému,
- používanie iných finančných služieb (cenné papiere, poistenie),
- používanie služieb prevodu peňazí a
- virtuálne meny.

Je dôležité poukázať na skutočnosť, že až 100% všetkých respondentov označilo používanie bankového sektoru ako kanál, ktorý je najčastejšie využívaný na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti.

Z pohľadu orgánov presadzujúcich právo sú za typy aktív zneužívaných na páchanie legalizácie výnosu z trestnej činnosti najčastejšie považované na stupnici od 1 – zriedkavo, 2 – priemerne, po často – 3 identifikované nasledovné:

- hotovosť (2,64)
- bankové vklady (2,64)
- nehnuteľnosti (2,27)
- motorové vozidlá (2,09)
- podnikateľské investície (2)
- drahé kamene (1,55)
- luxusný tovar (1,55)
- umelecké predmety (1,27)
- cenné papiere (1,18)
- starožitnosti (1,18)

Z pohľadu finančných subjektov sú za typy aktív zneužívaných na páchanie legalizácie výnosu z trestnej činnosti najčastejšie považované na stupnici od 1 – zriedkavo, 2 – priemerne, po často – 3 identifikované nasledovné:

- drahé kamene/kovy (3),
- luxusný tovar (2,6) a
- umelecké predmety (2,5).

Vychádzajúc z nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti a poznatkov expertov môžeme uviesť najčastejšie sektorové typológie v súvislosti s obchodom nasledovne:

VEĽKOOBCHOD A MALOOBCHOD (NAJMÄ TOVAR S LAHKOU MANIPULÁCIOU CENY/OBJEMU)

- Podhodnotená alebo nadhodnotená fakturácia – fakturovanie tovaru za cenu nižšiu alebo vyššiu než trhovú cenu.
- Preprava neexistujúceho tovaru – tzv. „phantom shipments“, kedy sa vykonajú formálne záznamy o exporte/importe bez skutočnej dodávky.
- Viacnásobná fakturácia – rovnaký tovar je fakturovaný opakovane cez rôzne krajiny.

SEKTOR VÝVOZU/DOVOZU KOVOV, DRAHÝCH KAMEŇOV A ŠPERKOV

- Manipulácia s váhou, čistotou, kvalitou – napr. zlato deklarované ako šperky alebo podhodnotené diamanty.
- Krajiny s voľnými puncovými predpismi – možnosť reexportu s výrazne odlišnou hodnotou.

TEXTILNÝ A SPOTREBNÝ TOVAR (FAST FASHION, ELEKTRONIKA, OBUV)

- Tieto komodity majú často nízke jednotkové náklady, no vysoký objem, vďaka čomu sa jednoducho manipulujú hodnoty zásielok.

STAVEBNÍCTVO A STAVEBNÉ MATERIÁLY

- Použitie fiktívnych zmlúv o dodávkach alebo prenájdoch zariadení a materiálu.
- Legalizácia cez poddodávateľské firmy v zahraničí, ktoré sú schránkové a bez reálneho výkonu.

AUTOMOBILOVÝ PRIEMYSEL

- Vývoz ojazdených áut za podhodnotenú cenu – následne sa „legitimizujú“ zisky z predaja.
- Rozdielne colné deklarácie – pri dovoze iná ako pri predaji (napr. medzi Európskou úniou a tretími krajinami).

AGROSEKTOR A POTRAVINÁRSTVO

- Veľké objemy nízkomaržového tovaru – ideálne prostredie na viacnásobné fakturovanie a umelý pohyb tovaru.
- Dotácie a exportné refundácie – môžu byť zneužitú na „navýšenie výnosov“.

Aj keď hospodárske odvetvia nie sú primárne vnímané ako pôvodcovia legalizácie výnosu z trestnej činnosti, môžu byť efektívne zneužitú ako kanály – najmä v prípade, že disponujú vyššími obrátmi, veľkým počtom transakcií a zložitejšími zmluvnými vzťahmi.:

- SRA Európskej únie (2021–2023) opakovane poukazuje na finančný sektor ako najkritickejší z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.
- Okolité štáty, ako Česká republika alebo Rakúsko už implementovali sektorovo-špecifické opatrenia, napr. v oblasti verejného obstarávania, stavebníctva a realít.
- Maďarsko a Poľsko identifikovali zvýšené riziká v oblasti fakturačných podvodov a karuselových schém, čo sú časté praktiky aj v Slovenskej republike.
- Finančné služby – najviac zneužívaný sektor, najmä banky a nebankové spoločnosti.
- Stavebníctvo – využívanie fiktívnych subdodávateľov, predražených faktúr, legalizácie cez zmluvné reťazce.
- Veľkoobchod a maloobchod – hotovostné obraty, neprehľadné toky tovaru a fakturácie.
- Činnosti s nehnuteľnosťami – nákupy a predaje na „pranie cez vlastníctvo“, preceňovanie majetku.

VYHODNOTENIE ZRANITEĽNOSTI PODĽA SEKTOROV

Finančné služby

- Vysoký objem a rýchlosť transakcií – ťažká detekcia podozrivých operácií.
- Otvorené a anonymné účty, vrátane „poštových schránok“.
- Slabé procesy na identifikáciu konečných užívateľov výhod.
- Nízka kvalita hlásení o neobvyklých obchodných operáciách zo strany menších subjektov (nebankové subjekty, finanční sprostredkovatelia).
- Použitie finančných produktov na „čistenie“ výnosov – poistenie, investičné účty, prevody cez zahraničné pobočky.

Stavebníctvo

- Vysoká miera používania fiktívnych subdodávateľov a fakturácií.
- Schránkové firmy ako formálni realizátori stavieb bez reálneho výkonu.
- Nedostatočný dohľad nad reálnym plnením zmlúv – ťažká kontrola kvality a rozsahu dodávok.
- Nízka transparentnosť vlastníckych väzieb medzi investormi a dodávateľmi.
- Možné zapojenie verejného sektora → riziko korupcie, politicky exponované osoby.

Veľkoobchod a maloobchod

- Hotovostné platby a obraty – slabé stopy transakcií.
- Zneužitelné pre pod/na-dimenzované fakturácie a manipulácie cien tovarov.
- Možnosť legalizácie výnosu z trestnej činnosti cez nadmerné alebo fiktívne zásielky (najmä pri exporte/importe).
- Nízke povedomie o opatreniach proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti v sektore (často povinné osoby podľa § 5 zákona č. 297/2008, no bez reálnej implementácie opatrení).
- Zastarané systémy na overenie pôvodu tovaru a kontrolu partnerov.

Nehnutelnosti

- Nehnutelnosti ako likvidné aktívum na „uloženie“ peňazí (aj z nelegálnych zdrojov).
- Kupovanie nehnuteľností cez realitných sprostredkovateľov alebo tretie osoby.
- Náročná identifikácia konečného užívateľa výhod v prípade právnických osôb.
- Kupovanie pod alebo nad trhovú cenu → nástroj na manipuláciu s hodnotou výnosov.
- Obchádzanie zákonných povinností cez advokátov, notárov, sprostredkovateľov.

6 HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI PODĽA FINANČNÉHO SEKTORA/PRODUKTU

V súlade s legislatívou platí na Slovensku duálny systém dohľadu a kontroly nad finančnými inštitúciami vrátane bánk a pobočiek zahraničných bánk. Hlavnými autoritami pre dohľad a kontrolu finančných inštitúcií v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu sú Národná banka Slovenska a Finančná spravodajská jednotka. V súlade so zákonom č. 297/2008 Z. z. Finančná spravodajská jednotka plní úlohy centrálnej národnej jednotky pri predchádzaní a odhaľovaní legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Finančná spravodajská jednotka kontroluje všetky povinné osoby (finančný a nefinančný sektor vrátane vybraných nefinančných profesií - notári, účtovníci, daňoví poradcovia, realitní makléri a pod.), Národná banka Slovenska vykonáva dohľad nad subjektmi finančného trhu.

Národná banka Slovenska zabezpečuje výkon dohľadu nad finančnými inštitúciami podľa zákona č. 747/2004 o dohľade nad finančným trhom v znení neskorších predpisov a zákona č. 297/2008 Z. z.

Národná banka Slovenska a Finančná spravodajská jednotka ako hlavné authority pre výkon dohľadu a kontroly vzájomne spolupracujú a vymieňajú si informácie relevantné pre výkon dohľadu a regulácie. Základné princípy spolupráce a výmeny informácií pri výkone dohľadu nad ochranou pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu medzi Finančnou spravodajskou jednotkou a Národnou bankou Slovenska sú uvedené v zákone č. 297/2008. Z. z.

VŠEOBECNÉ ZÁVERY HODNOTENIA SEKTORA

Všeobecne možno uviesť, že v poskytovaní finančných služieb v Slovenskej republike je z hľadiska podielu, rozsahu služieb, produktov rozhodujúcim sektorom na trhu bankový sektor. V porovnaní s trhovým podielom bánk v ekonomike predstavujú ostatné finančné sektory (poisťovníctvo, kapitálový trh, dôchodkové sporenie, finančné sprostredkovanie, platobné služby, nebankoví veritelia, zmenárne), výrazne nižší podiel na trhu. Finančné služby sú poskytované predovšetkým rezidentom (domácim obyvateľom), podiel nerezidentov je veľmi nízky. Finančné inštitúcie poskytujú široké portfólio služieb a produktov. Detailnejší popis a analýzu jednotlivých sektorov finančného trhu sú vedené v jednotlivých podkapitolách kapitoly č. 6.

Je nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že napriek nízkemu výskytu prípadov predikatívnych trestných činov súvisiacich s finančnou kriminalitou v module analýzy prípadov, ktoré boli identifikované v rokoch 2020 až 2023 v niektorých sektoroch finančného trhu, nemožno automaticky tieto považovať za sektory s nízkym rizikom ich zneužitia na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Nízka frekvencia hlásení o neobvyklých obchodných operáciách pri súčasne pomerne vysokom počte subjektov daného sektora môže indikovať existenciu zraniteľných miest, najmä súvisiacich s identifikáciou príznakov pre neobvyklé obchodné operácie. Vzhľadom na uvedené bude potrebné nastaviť primerané zmierňujúce opatrenia.

Na druhej strane je však zároveň je potrebné uviesť, že sektory finančného trhu v procese národného hodnotenia rizík (vrátane predchádzajúcich kôl) poskytovali najväčší objem a kvalitu informácií o rizikách a zraniteľnostiach v predmetnej oblasti.

Z analýz orgánov presadzujúcich právo súvisiacich s identifikáciou najčastejšie využívaných kanálov a typov aktív, využívaných na legalizáciu príjmov z trestnej činnosti možno uviesť nasledovné zistenia:

Po vyhodnotení súhrnných odpovedí orgánov presadzujúcich právo na otázku – ktoré kanály sú najčastejšie využívané na legalizáciu príjmov – možno konštatovať, že medzi tri najčastejšie kanály patria:

bankový sektor

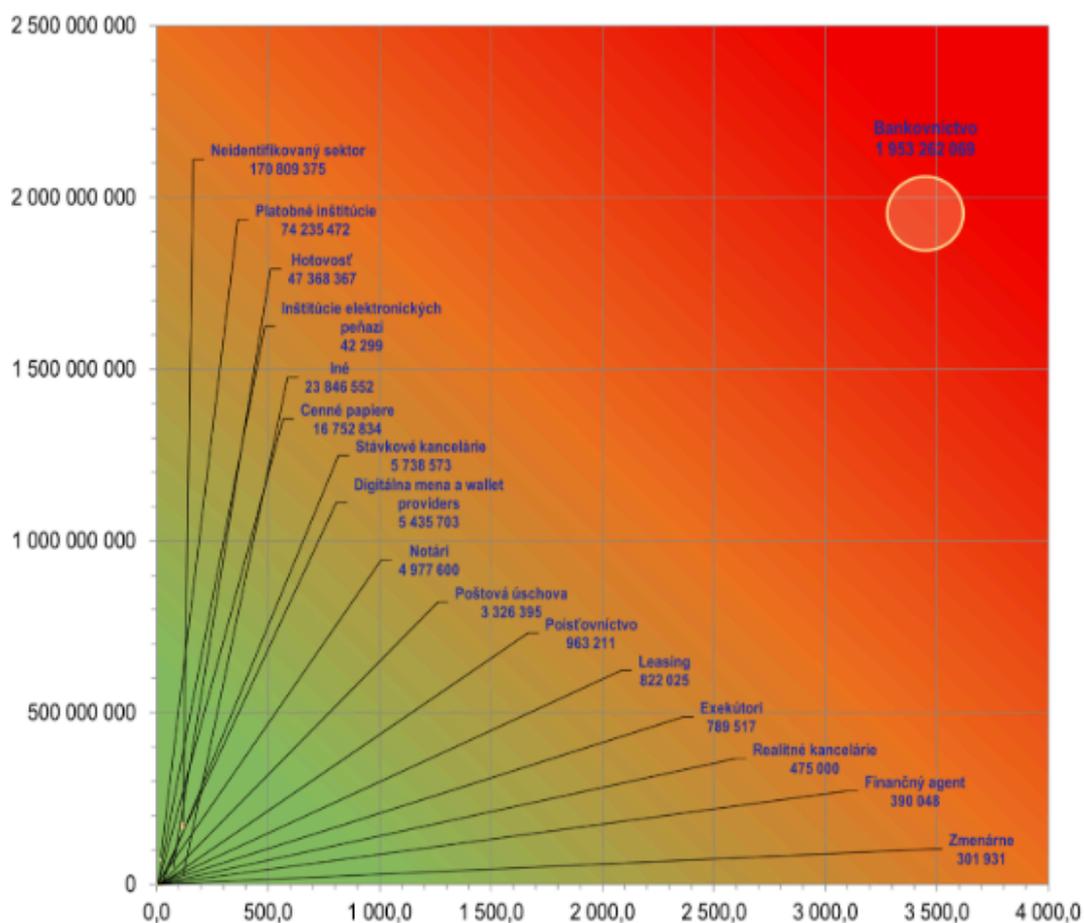
používanie hotovosti

služby prevodu peňazí (platobné služby)

Po vyhodnotení poznatkov z odbornej praxe orgánov presadzovania práva možno konštatovať, že najčastejšími aktívami, identifikovanými orgánmi presadzovania práva ako aktívami pre legalizáciu sú:

- používanie hotovosti (úroveň 3 z troch stupňov rizika),
- bankové vklady (3),
- ostatné druhy aktív, týkajúce sa iných sektorov (cenné papiere - sektor kapitálového trhu) boli identifikované hodnotou 1 (identifikované len zriedkavo).

TYP POVINNEJ OSOBY	POČET HLÁSENÍ O NEOBVYKLÝCH OBCHODNÝCH OPERÁCIÁCH (2020 - 2023)
Banky	8209
Poistovne	98
Obchodníci s cennými papiermi	48
Zmenárne	93
Poskytovatelia platobných služieb	155
Leasing	25
Poštové služby	88
Hazard	136
Notári	20
Právnické profesie	3
Reality	10
Krypto	130
Účtovníctvo	1
Finančné poradenstvo	2
Audit	1
Exekútor	1

BANKOVÝ SEKTOR

K 31. decembru 2023 pôsobilo na slovenskom trhu celkovo 24 bankových subjektov, z toho 14 pobočiek zahraničných bánk. Objem spravovaných aktív k uvedenému obdobiu bol 120 933 mil. EUR. Ročný obrat bánk a pobočiek v roku 2023 bol 5 103 mil. EUR. HDP v Slovenskej republike v roku 2023 bol vo výške 122 156 mil. EUR, podiel aktív v bankovom sektore na celkovom HDP v roku 2023 bol 98,9 %.

Banky a pobočky poskytujú svojim klientom široké portfólio produktov pre občanov aj pre právnické osoby. Klienti všetkých segmentov aktívne používajú moderné technológie umožňujúce vzdialenú komunikáciu s bankami, ako napríklad internetbanking, bankové aplikácie v mobilných zariadeniach, ako aj širokú ponuku platobných a kreditných kariet.

Po posúdení ponuky služieb a produktov je možné konštatovať, že až 23 bánk a pobočiek (96%) poskytuje služby prijímania depozitných vkladov od klientov a zároveň poskytuje úvery klientom. Agregátny objem aktív týchto 23 bánk je 120 675 mil. EUR. Dvadsať bánk a pobočiek (83%) poskytuje klientom platobné služby. Služby poskytovania finančných záruk poskytuje 17 bánk a 16 bánk poskytuje služby investovania, spravovania alebo riadenia financií.

Z pohľadu objemov aktív možno konštatovať, že najväčší objem aktív je držaných v oblasti depozitných produktov. Pre účely tejto Správy sme analyzovali TOP 5 produktov bánk na základe údajov poskytnutých bankami.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI BANKOVÉHO SEKTORA

Európska komisia zdôrazňuje riziká využívania platobných účtov nielen majiteľmi, ale aj cez ich splnomocnené osoby (príbuzní, blízke osoby), ktorí sú ako disponenti na podpisových vzoroch. Finančné inštitúcie majú dobré povedomie o rizikách legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu súvisiacich s platobnými účtami, avšak finančné inštitúcie často používajú tie isté programy a procesy pre boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Ďalšie riziko súvisiace s platobnými účtami je to, že cieľené finančné sankcie sa zameriavajú na jednotlivcov alebo skupiny, o ktorých je už známe (sú na zoznamoch), že predstavujú hrozbu, zatiaľ čo riziko spojené s financovaním terorizmu často pochádza od jednotlivcov, na ktorých sa sankčný režim nevzťahuje. Preto je veľmi dôležité, aby finančné inštitúcie dôkladne robili transakčný monitoring a rizikovo orientovaný prístup vo vzťahu k rizikám financovania terorizmu.

HROZBA Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Podobne ako pri hrozbe financovania terorizmu, aj opis hrozby súvisiacej s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti súvisí s vkladami finančných prostriedkov, ich výberom alebo prevodom na iné účty v snahe zamaskovať ich pôvod. Uvedené schémy môžu byť často využívané organizovanými skupinami, preto je úroveň hrozby významná.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Teroristické skupiny využívajú vklady na účty na jednoduché umiestňovanie hotovosti na účty, a tiež výber hotovosti na teroristické aktivity – úroveň hrozby je považovaná za významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Inherentné riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiace s vkladmi úverové inštitúcie primerane zmierňujú. Stále však existujú určité obavy týkajúce sa účinnosti kontrol, najmä kontrol klientov so zložitými offshore štruktúrami a zahraničných klientov z jurisdikcií s vysokým rizikom. V tejto súvislosti sa úroveň zraniteľnosti v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti v súvislosti s vkladmi na účtoch/retailovým bankovníctvom považuje za významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zo správy vyplýva, že vklady na účtoch predstavujú priamočiare a najmenej sofistikované spôsoby umiestnenia hotovosti do finančného systému. V prípade financovania terorizmu je riziková expozícia vyššia, ak je pôvod finančných prostriedkov z legálnych zdrojov a tiež pre možnosť využívania nízkych objemov finančných prostriedkov na účely financovania terorizmu. Celková úroveň zraniteľnosti sa považuje za významnú.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA BANKOVÉHO SEKTORA

V oblasti výkonu povinnej starostlivosti banky uplatňujú procesy a činnosti a potrebné kroky na identifikáciu majiteľov účtov, ako aj splnomocnených osôb, resp. osôb na podpisových vzoroch a majú nastavené primerané postupy na zmierňovanie rizík.

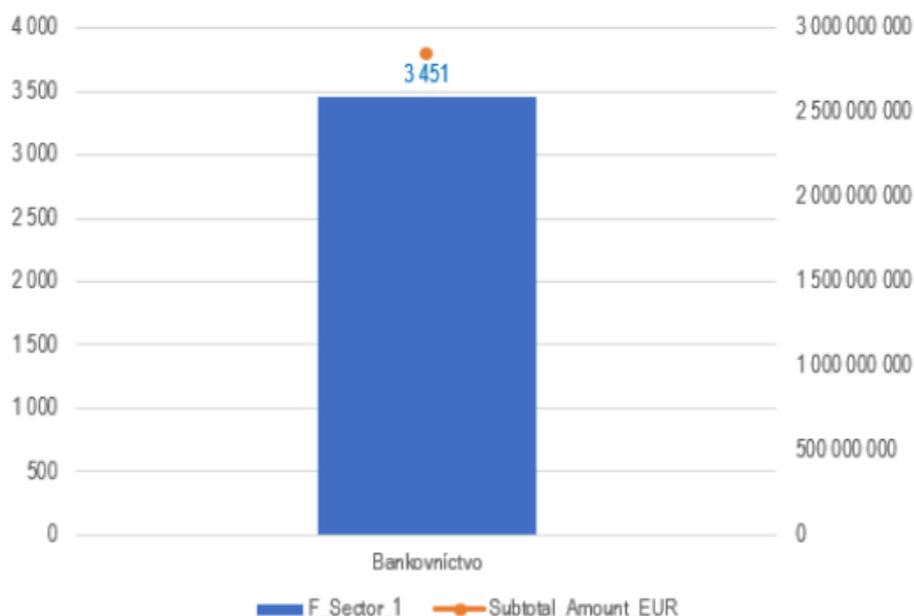
V oblasti cielených finančných sankcií majú banky nastavené procesy a postupy, ktoré im umožňujú primerane reagovať na všetky zmeny a aktualizácie sankčných zoznamov a sankčných režimov (napr. v prípade konfliktu na Ukrajine banky prijali všetky potrebné opatrenia, aby plnili všetky povinnosti – napr. zvýšili kontrolu klientov voči sankčným zoznamom, zvýšili monitoringu transakcií, niektoré posilnili kapacity pre plnenie povinností v oblasti cielených finančných sankcií.) Banky okrem kontroly sankčných zoznamov v praxi využívajú aj medzinárodné platené databázy a tiež monitoring dostupných verejných zdrojov (sociálne siete, médiá a pod.), možno konštatovať, že v oblasti cielených finančných sankcií majú banky nastavené procesy a postupy, ktoré sú primerané.

Pri uplatňovaní opatrení povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientom so zložitými vlastníckymi off-shore štruktúrami alebo klientov so zvýšeným rizikom legalizácie výnosu z trestnej činnosti banky vo všeobecnosti pristupujú obozretne a majú nastavené potrebné procesy a postupy (vrátane schvaľovania a akceptovania takýchto klientov) pre účinné zmierňovanie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiacich s uvedeným typom klientov. V budúcnosti bude potrebné zo strany kompetentných orgánov vypracovať metodické postupy/usmernenia obsahujúce modelové situácie pre identifikáciu a overenie identifikácie konečného užívateľa výhod v prípadoch zložitých a komplexných vlastníckych štruktúr.

Pri posúdení záverov z nadnárodného hodnotenia rizík súvisiacich s rizikom a hrozbou financovania terorizmu je dôležité uviesť, že kapitola tejto správy, ktorá sa venuje rizikám financovania terorizmu, konštatuje, že bezpečnostná situácia na území Slovenskej republiky bola v rokoch 2020 – 2023 hodnotená ako stabilizovaná, relatívne pokojná a bez výraznejších zmien v oblasti náboženského terorizmu, extrémizmu a radikalizmu. V hodnotenom období nebol na území Slovenskej republiky zaznamenaný prípad financovania terorizmu. Celková hrozba financovania terorizmu bola na území Slovenskej republiky v období rokov 2020 – 2023 hodnotená ako nízka.

V celkovom kontexte je ďalej potrebné uviesť, že banky používajú špecifické scenáre a modely riadenia rizík súvisiacich s financovaním terorizmu. Možno konštatovať, že banky v rámci skríningu a kontrolných procesov majú nástroje a procesy, ktoré im umožňujú primerane zmierňovať riziká súvisiace s financovaním terorizmu.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 3 451 prípadov v sektore bankovníctva. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore bankovníctva z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov v danom sektore je v objeme cca 2,2 mld. EUR.

DEMONŠTRÁCIA

Bankový sektor predstavuje, z hľadiska postavenia na finančnom trhu, hlavný sektor s podielom aktív 98,9% na celkovom HDP Slovenskej republiky za posledný rok hodnotiaceho obdobia (2023). Pri zohľadnení počtu ohlásení o neobvyklých obchodných operáciách sektormi finančného trhu oznámených Finančnej spravodajskej jednotke možno konštatovať, že podiel neobvyklých obchodných operácií z bankového sektora v hodnotenom období na celkovom počte a objeme hlásení predstavuje úplne rozhodujúci podiel (90 % - objem neobvyklých obchodných operácií, 92 % - počet neobvyklých obchodných operácií). Možno teda konštatovať, že celková významnosť bankového sektora je v priamej korelácii s uvedeným podielom bankového sektora na počte aj objeme podaných hlásení o neobvyklých obchodných operáciách. Tento podiel mal ustálený trend v celom hodnotiacom období 2020–2023. Trend počtu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách je aj v celkovej korelácii s objemom prípadov predikatívnych trestných činov identifikovaných v teplotnej mape s celkovým objemom 1,953 mld. EUR za bankový sektor (viď v úvode kapitoly finančný sektor).

Z teplotnej mapy vyplýva, že bankový sektor je z hľadiska počtu (3449) prípadov, aj z hľadiska objemu finančných prostriedkov vyskytujúcich sa v predmetných prípadoch (1,953 mld. EUR) najvýznamnejším sektorom, čo korešponduje aj s jeho významnosťou, veľkosťou a podielom na trhu.

Z analýzy teplotnej mapy možno konštatovať, že v sektore bankovníctva je väčšina predikatívnych trestných činov typu podvod. Pri porovnaní uvedených druhov činnosti možno uviesť, že z hľadiska rizík

legalizácie výnosu z trestnej činnosti existuje rozdiel medzi pojmami "príjem/vklad a výber" hotovosti. Príjem hotovosti je možné považovať, z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti, za rizikovejší úkon vzhľadom na možnosť vložiť finančné prostriedky pochádzajúce z legálnej, ale aj nelegálnej činnosti. Pri úkone "výber" sú finančné prostriedky vyberané z účtu v banke, je teda predpoklad, že pôvod finančných prostriedkov mal byť overený pri samotnom vstupe finančných prostriedkov na účet. Ak sú však na účet prevedené bezhotovostne z iného účtu, môžu pochádzať aj z predikatívnej trestnej činnosti.

Po vyhodnotení súhrnných odpovedí bánk na otázku – ktoré kanály sú najčastejšie využívané na legalizáciu príjmov – možno konštatovať, že medzi tri najčastejšie kanály patria:

bankový sektor

používanie hotovosti

služby prevodu peňazí (platobné služby)

Po vyhodnotení poznatkov z odbornej praxe Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako orgánu presadzovania práva možno konštatovať, že najčastejšími aktivitami, identifikovanými Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky ako aktivitami pre legalizáciu sú: používanie hotovosti (úroveň 3 z troch stupňov rizika), bankové vklady (3). Ostatné druhy aktív, týkajúce sa iných sektorov (cenné papiere - sektor kapitálového trhu), boli identifikované hodnotou 1 (identifikované len zriedkavo). V ostatných sektoroch finančného trhu uvedených v podkapitolách kapitoly č. 6 nižšie neboli orgánmi presadzovania práva identifikované typológie legalizácie výnosu z trestnej činnosti charakteristické pre daný sektor.

V prípade najčastejších sektorov, cez ktorý sa legalizoval výnos z trestnej činnosti, išlo o nasledovné sektory:

- bankovníctvo celkovo v hodnotenom období 222x,
- iný sektor (napríklad autá a pod.) celkovo v hodnotenom období 122x,
- hotovosť vrátane cash kuriér celkovo v hodnotenom období 48x.

Možno konštatovať, že vzhľadom na veľkosť bankového sektora je vyššie uvedená štruktúra predikatívnych trestných činov s najvyšším počtom v bankovom sektore v korelácii s jeho veľkosťou.

Z podkladov a analýz orgánov presadzovania práva vyplýva, že medzi najčastejší príklad typológií v bankovom sektore patrí vytvorenie siete bankových účtov, na ktoré prúdia výnosy z podvodnej trestnej činnosti s ich následnými prevodmi alebo výbermi.

Posúdenie mechanizmov bánk na riadenie rizík podľa rizikových faktorov:

PODĽA TYPU PRODUKTU

Banky majú nastavené primerané mechanizmy na riadenie rizík, súvisiacich s produktmi. Pri riadení rizík používajú sofistikované informačno-technologické nástroje a modely. Pri riadení rizík spravidla používajú rozdelenie produktov už z titulu povahy produktu (či produkt umožňuje neobmedzené počty transakcií, vklady, výbery hotovosti, cezhraničné transakcie a pod.).

PODĽA TYPU KLIENTA

Aj pri rizikovom faktore klienta banky využívajú informačno-technologické nástroje na stanovenie celkovej rizikovosti klientov. Banky pri postupe riadenia rizík súvisiacich s typom klientov/konečných užívateľov výhod zvažujú riziká súvisiace najmä s podnikaním alebo odbornou činnosťou klienta/konečného užívateľa výhod, dobrou povestou klienta/konečného užívateľa výhod, s povahou a správaním klienta/konečného užívateľa výhod. Ďalej zvažujú riziko krajiny klienta, prítomnosť klienta pri otvorení zmluvného vzťahu, riziko politicky exponovanej osoby, sankčné zoznamy, počet neobvyklých obchodných operácií vzťahujúcich sa na klienta.

PODĽA GEOGRAFICKÉHO HĽADISKA

Pri riadení rizík podľa geografického hľadiska pristupujú podobne ako pri rizikových faktoroch produktu a klienta. Rešpektujú legislatívu Európskej únie a FATF, najmä pokiaľ ide o určenie krajín, ktoré nemajú rovnakú alebo porovnateľnú úroveň opatrení ako krajiny Európskej únie, ako aj určenie krajín so strategickými nedostatkami. Okrem toho využívajú aj vlastné zoznamy rizikových krajín.

PODĽA DISTRIBUČNÉHO KANÁLA

V prípade používania technológií pre vzdialenú identifikáciu klientov banky priradia takto získaným klientom spravidla vyššie riziko. Zároveň využívajú opatrenia na zmiernenie tohto druhu rizika (takýto spôsob identifikácie poskytujú spravidla len rezidentom a osobám nad 18 rokov a iba pre vybrané druhy produktov).

ANALÝZA PRODUKTOVÉHO PORTFÓLIA

Z hľadiska rizikovosti legalizácie výnosu z trestnej činnosti produktov banky v rámci svojich interných procesov pre riadenie rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti identifikujú produkty určené na denné používanie (najmä bežné účty pre fyzické osoby aj právnické osoby) ako rizikovejšie (stredná až vyššia riziková úroveň), a to najmä z dôvodov:

- neobmedzené limity pre realizáciu hotovostných operácií,
- pre možnosť rýchleho vykonania bezhotovostných transakcií v rámci Slovenskej republiky, Európskej únie ako aj mimo Európskej únie,
- možnosťou vzdialeného prístupu k účtu prostredníctvom internetbankingu a s tým súvisiacej potenciálnej možnosti použitia/zneužitia prístupu k účtu treťou stranou,
- vysokej likvidity /možného okamžitého použitia finančných prostriedkov na účte/,
- na bežné účty pre právnické osoby s existujúcou možnosťou „zmiešania“ finančných zdrojov pochádzajúcich z podnikania a zo súkromných zdrojov,
- možnosťou realizácie instantných platieb (v bankách, ktoré tieto platby poskytujú).

Po účtoch určených na denné využívanie klientmi banky vnímajú ako nízko rizikové produkty, medzi ktoré patria najmä termínované účty, sporiace účty (zdroje ostávajú v banke deponované dlhší čas), vkladné knižky (tento produkt sa už vyskytuje veľmi zriedkavo), a úverové produkty typu hypotekárne úvery, úvery na bývanie, pôžičky, prípadne záruky (pri týchto produktoch má banka celý proces prípravy a poskytnutia úverov a záruk pod kontrolou, vrátane detailného preverenia klienta pred samotným poskytnutím úveru, záruky). Medzi nízko rizikové produkty banky zaradili aj investovanie do cenných papierov prostredníctvom bánk – banky spravidla umožňujú klientom ich nákup z bežných účtov zriadených v samotnej banke a sú bankou preverené z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Medzi produkty s nízkym rizikom sú považované aj produkty stavebného sporenia, ktoré poskytujú stavebné sporiťne (prípadné vklady klientov sú prísne účelové a preverované, čerpanie z účtu je účelové, produkt je určený na dlhodobé využívanie za účelom zlepšenia podmienok bývania).

Banky pri popise rizikovosti produktov zároveň zdôrazňujú, že samotnú rizikovosť produktov primerane zmierňujú prostredníctvom opatrení, a to najmä transakčným monitoringom, prednastavenými scenármi na jednotlivé rizikové situácie, kontrolou na politicky exponované osoby, sankčné zoznamy a pod. Možno konštatovať, že banky majú pre riadenie rizík súvisiacich s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti nastavené politiky a procesy na úrovni, ktorá im umožňuje efektívne zmierňovať a riadiť riziká, ktorým sú vo svojom podnikaní vystavené.

MEDZINÁRODNÁ EXPOZÍCIA SEKTORA

Z hľadiska relevancie medzinárodnej expozície sektora možno uviesť, že agregátny objem odchádzajúcich cezhraničných transakcií klientov za všetky banky a pobočky v roku 2023 bol 198 018 mil. EUR. Agregátny objem prichádzajúcich cezhraničných transakcií klientov za všetky banky a pobočky v roku 2023 bol 144 580 mil. EUR. Objem odchádzajúcich transakcií je cca o 53 438 mil. EUR vyšší. Možno konštatovať, že medzinárodná expozícia bankového sektora je orientovaná smerom zo Slovenskej republiky.

Pri analýze klientskeho portfólia z hľadiska rezidentov a nerezidentov možno uviesť, že počet účtov nerezidentov - fyzické osoby bol k 31. decembru 2023 v počte 367 tis. Celkový počet účtov klientov fyzické osoby k 31. decembru 2023 bol v počte 11,3 mil. Podiel účtov nerezidentov - fyzických osôb na celkovom počte účtov fyzických predstavuje 3,2%.

Pri analýze finančných tokov smerujúcich do Slovenskej republiky možno uviesť, že najväčší objem finančných tokov pochádza z krajín blízko susediacich so Slovenskou republikou: Nemecko (52,1 mld. EUR), Česko (31,1 mld. EUR), Holandsko (28,8 mld. EUR), Rakúsko (13,0 mld. EUR), potom nasledujú ostatné európske krajiny s približne rovnakým objemom finančných tokov: Francúzsko (6,7. mld. EUR), Maďarsko (6,2 mld. EUR), Belgicko (6,1 mld. EUR), Objem tokov zo Spojeného kráľovstva bol 5,6 mld. EUR, z USA 1,2 mld. EUR. Možno uviesť, že objemy finančných tokov prichádzajúcich z tretích krajín a krajín mimo Európskej únie sa pohyboval zostupným trendom: uvádzame príklady: od 0,8 mld. (Spojené arabské emiráty), 0,5 mld.(Kazachstan), 0,2 mld. (Singapur), 0,01 mld. (Egypt).

Pri analýze finančných tokov smerujúcich zo Slovenska bol trend podobný: najväčšie objemy tokov sú realizované s krajinami blízko susediacich so Slovenskou republikou: Holandsko (24,3 mld. EUR), Česko (23,4 mld. EUR), Nemecko (15,9 mld. EUR), Belgicko (14,6 mld. EUR), Rakúsko (10,0 mld. EUR).

ANALÝZA BANKOVÝCH OPERÁCIÍ ZALOŽENÝCH NA HOTOVOSTI

KLIENTI FYZICKÉ OSOBY

Z analýzy hotovostných operácií klientov – fyzické osoby vyplýva, že výbery násobne prevyšujú vklady (priemerný agregátny objem výberov vo všetkých bankách poskytujúcich hotovostné služby za jeden rok, v rámci hodnotiaceho obdobia rokov 2020–2023, bol 13 409 mil. EUR a priemerný ročný objem vkladov v rámci toho istého obdobia bol 5 778 mil. EUR).

Pri výberoch bol vývojový trend za prvé tri roky hodnotiaceho obdobia (2020–2022) rastúci od 11 572 mil. EUR po 15 312 mil. EUR, v poslednom roku hodnotiaceho obdobia (2023) objem mierne poklesol na 14 521 mil. EUR. Vývoj vkladov mal v priebehu hodnotiaceho obdobia (2020–2023) permanentne rastový trend od 4 522 mil. EUR v roku 2020 po 6 772 mil. EUR v roku 2023.

KLIENTI PRÁVNICKÉ OSOBY

Z analýzy hotovostných operácií klientov - právnické osoby, intenzívne využívajúcich hotovosť vyplýva relatívne ustálený trend a v rámci hodnotiaceho obdobia sa pohyboval od 1 822 mil. EUR do 2 099 mil. EUR.

Objem hotovostných vkladov prichádzajúcich na účty právnických osôb za maloobchodný predaj tovaru sa v priebehu hodnotiaceho obdobia pohyboval 1,3 mld. EUR do 1,7 mld. EUR (priemerný ročný objem vkladov v tomto parametri bol 1,5 mld. EUR).

Objem hotovostných vkladov prichádzajúcich na účty právnických osôb za maloobchodné služby sa v priebehu hodnotiaceho obdobia pohyboval od 0,6 mld. EUR do 1,04 mld. EUR (priemerný ročný objem vkladov v tomto parametri bol 0,8 mld. EUR).

Objem hotovostných vkladov od klientov, poskytujúcich služby maloobchodného predaja sa v priebehu hodnotiaceho obdobia pohyboval v rozpätí od 1,4 mld. EUR do 1,6 mld. EUR, čo možno považovať za ustálený trend. Do kategórie maloobchodného predaja bolo v spolupráci so Štatistickým úradom Slovenskej republiky zaradených celkovo 37 obchodných činností zoradených podľa NACE kódov. Uvedené hodnoty predstavujú kumulatívny údaj zo všetkých činností zaradených podľa NACE kódov.

Objem hotovostných vkladov pri klientoch poskytujúcich maloobchodné služby sa v priebehu hodnotiaceho obdobia pohyboval v rozpätí od 0,7 mld. do 1,0 mld., čo možno tiež považovať za ustálený trend bez vyšších medziročných výkyvov. Do kategórie maloobchodných služieb bolo v spolupráci so Štatistickým úradom Slovenskej republiky zaradených celkovo 46 ekonomických činností podľa zoradených podľa NACE kódov. Uvedené hodnoty predstavujú agregátny objem za všetky odvetvia uvedené v zozname NACE kódov.

Objem hotovostných vkladov od klientov prevádzkujúcich kasína bol v rozpätí od 53 mil. EUR do 91 mil. EUR. V poslednom roku hodnotiaceho obdobia (2023) bol zaznamenaný najvyšší objem vkladov vo výške 91 mil. EUR, čo bol medziročný nárast v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 o 38 mil. EUR. Tento nárast možno považovať za signifikantný.

Objem hotovostných vkladov od klientov prevádzkujúcich záložne bol v rozpätí od 3,7 mil. EUR do 10,9 mil. EUR. Trend je možné považovať za relatívne dynamický, avšak v prípade záložní je potrebné poznamenať, že z analýzy rozsahu podnikateľských činností majú záložne okrem prevádzkovania záložne aj pomerne široký okruh ostatných druhov činností (napr. prekladateľské služby, rôzne druhy odborných servisov a služieb a pod). Vzhľadom na to, že objem vkladov od záložní je agregátny údaj v porovnaní s ostatnými vyššie uvedenými druhmi hotovostných aktivít klientov - právnických osôb, je možné považovať vklady záložní ako hodnotu, ktorá nie je v signifikantnej výške.

CELKOVÁ ZRANITEĽNOSŤ SEKTORA

Z dotazníka pre banky vyplýva, že väčšina bánk (53%) vníma sektor ako stredne zraniteľný (hodnota 2), cca 30% bánk vníma zraniteľnosť sektora ako nízku a cca 17% bánk vníma sektor ako vysoko zraniteľný. Možno uviesť, že názor väčšiny bánk, ktorá vníma zraniteľnosť sektora ako stredne zraniteľnú sa zhoduje s názorom orgánov dohľadu.

Podobne je vo väčšine produktov/nástrojov zhoda v názore bánk a orgánov dohľadu na zraniteľnosť /rizikovosť produktov (najmä v používaní hotovosti, banky aj orgán dohľadu považujú za vysoko rizikový/zraniteľný faktor), podobne aj produkt elektronické platby s použitím virtuálnych mien/aktív prevažná väčšina bánk považuje za vysoko rizikový/zraniteľný. Za nástroje/produkty stredne rizikové/zraniteľné banky považujú najmä: cezhraničné prevody prostredníctvom účtov, domáce elektronické prevody a sprostredkovateľskú činnosť. Väčšina bánk považuje aj subjekty vykonávajúce prevody peňazí (PI) za faktor so stredným až vysokým rizikom/zraniteľnosťou. Naopak za nízko rizikové/zraniteľné produkty banky považujú termínované vklady, viazané účty a produkty životného poistenia. Rovnaký názor má aj orgán dohľadu.

Z hľadiska pohľadu, ktoré aktívum je považované za najvhodnejšie z hľadiska rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti, banky považujú práve hotovosť (až 80% bánk).

Z odpovedí bánk v dotazníkoch možno do kapitoly o zraniteľnosti sektora zaradiť aj nasledovné faktory:

- obmedzený prístup k aktuálnym a spoľahlivým informáciám o konečnom užívateľovi výhod, banky považujú toto riziko za faktor uľahčujúci trestné činy a zároveň za faktor zvyšujúci riziko finančnej kriminality, najmä korupcie a daňových trestných činov,
- ťažkosti pri overovaní údajov poskytnutých klientmi, vrátane údajov o konečnom užívateľovi výhod,
- pri odpovediach na dotazník k otázkam na typológie banky veľmi často v popise uvádzali prítomnosť hotovosti ako vysoko rizikového faktora, najmä v súvislosti s preukazovaním pôvodu hotovosti,
- pri odpovediach na otázku, aké sú výzvy/ťažkosti pri plnení povinností zo zákona č. 297/2008 Z. z. banky najčastejšie uviedli:
 - overovanie údajov poskytnutých klientmi (až 70% bánk),
 - vykonávanie starostlivosti vo vzťahu ku klientom,
 - identifikáciu podozrení a príznakov pre podanie hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách na Finančnú spravodajskú jednotku,
 - väčšina bánk uviedla aj ťažkosti pri získavaní informácií o právnych zoskupeniach (informácie v registroch nie sú pravidelne aktualizované).

NÁZOR ORGÁNOV DOHĽADU NA ZISTENIA DOHĽADU A PORUŠENIA

Po posúdení záverov z vykonaných dohľadov a odborného úsudku orgánov dohľadu možno uviesť, že medzi najčastejšie porušenia bánk a pobočiek patria nasledovné povinnosti v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Medzi najčastejšie nedostatky súvisiace s porušením všeobecných predpisov a legislatívy patria nedostatky vo výkone povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, a to najmä:

- nedostatky v identifikácii klientov (napr. identifikácia všetkých prepojených osôb súvisiacich s obchodným vzťahom s klientom),
- nedostatky pri identifikácii konečného užívateľa výhod, (vrátane zistenia vlastníckej a riadiacej štruktúry klienta, overenia informácií o konečnom užívateľovi výhod z dôveryhodných zdrojov, subjekt sa spoľahne na informácie, ktoré uvedie klient),
- uchovávanie údajov získaných v rámci výkonu povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi po dobu stanovenej zákonnej lehoty,
- aktualizácia údajov o klientoch (vrátane overovania platnosti a úplnosti identifikačných údajov o klientoch),
- monitoring klientov.

Medzi najčastejšie nedostatky súvisiace s porušením interných predpisov bánk a pobočiek patria nedostatky v interných politikách, predpisoch, a to najmä:

- program vlastnej činnosti neobsahuje dostatočne detailné spracovanie procesov na hodnotenie rizík z hľadiska rozsahu, štruktúry banky, pobočky, štruktúry klientov, služieb, produktov, prípadne obsahoval činnosti, ktoré banka nevykonávala,
- program vlastnej činnosti neobsahuje dostatočne detailnú úpravu spôsobu vykonávania starostlivosti vo vzťahu ku klientovi,

- oneskorené aktualizácie programu vlastnej činnosti (najmä neskorá aktualizácia v nadväznosti na zmeny legislatívy, zmeny produktového portfólia banky, ako aj v nadväznosti na zmeny rizikovej expozície banky, pobočky,
- nezískanie súhlasu nadriadeného pre zriadenie obchodného vzťahu s klientom (najmä v prípade politicky exponovanej osoby a zvýšenej starostlivosti),
- aktualizácia údajov o klientoch, vrátane dodržiavania stanovených intervalov,
- uchovávanie dokumentácie o klientoch a transakciách,
- nedostatky v preverovaní, či je klient politicky exponovanou osobou alebo sankcionovanou osobou.

Zároveň pre celkový kontext je potrebné uviesť, že zistenia z dohľadov sú prevažne nižšieho až stredne závažného charakteru a súviseli s potrebou spresnenia, doladenia, prípadne doplnenia vyššej miery detailného spracovania (napríklad v prípade vykonania zmeny rizikovej kategórie klienta) v existujúcich procesoch bánk a pobočiek. V rámci vykonaných dohľadov v hodnotenom období neboli zaznamenané také nedostatky, ktoré by súviseli s úplnou absenciou a neexistenciou procesov, politik dohliadaných subjektov pre plnenie povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Pri posúdení príčin porušení zistených v rámci výkonu dohľadu možno uviesť najmä nasledovné príčiny:

- pochybenia/opomenutia zamestnancov bánk a pobočiek pri manuálnych úkonoch, (najmä v situácii, ak je konkrétny proces nastavený na kombináciu automatickej úvodnej časti a následnej manuálnej časti),
- pochybenia zamestnancov pri uchovávaní údajov získaných v rámci výkonu povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, opomenutie predložiť dokumenty na schválenie vyššej kompetenčnej úrovni a pod.,
- preklepy pri typovaní údajov, ako dátumy, mená, priezviská, prípadne nesprávne hodnoty (napr. znak "X" namiesto hodnoty „nula“ a pod.),
- nedostatočne detailne nastavené interné procesy pre jednotlivé postupy a úkony súvisiace s plnením povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- v niektorých prípadoch bol dohľadom posúdený počet zamestnancov, ktorí plnia povinnosti v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti (najmä preverovanie alertov) za nízky v pomere k veľkosti a rozsahu agendy.

Z hľadiska súvislosti medzi najčastejšími zisteniami porušení povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a príčinami porušení možno uviesť riziká a zraniteľné miesta:

- v prípade nedostatočne detailného spracovania procesov pre hodnotenie rizík z hľadiska rozsahu, štruktúry banky, štruktúry klientov, existuje riziko nesprávneho posúdenia rizikovej klasifikácie (a následného nesprávneho vykonávania opatrení povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi),
- v prípade oneskorenej aktualizácie programu vlastnej činnosti existuje riziko oneskoreného prijatia primeraných opatrení na nové/novovznikajúce riziká, ktorým môže byť subjekt vystavený,
- v prípade nedostatočného preverenia či je klient politicky exponovanou osobou alebo sankcionovanou osobou existuje riziko, že banka, pobočka nebude vo vzťahu k politicky exponovanej osobe - klientovi vykonávať všetky opatrenia základnej alebo zvýšenej starostlivosti.

ZRANITEĽNÉ MIESTA ORGÁNOV DOHLĀDU

Po posúdení zraniteľných miest na strane orgánov dohľadu možno ako zraniteľné miesto uviesť:

- potrebu zvýšenia počtu dohľadov,
- potrebu revízie sankčnej politiky Národnej banky Slovenska vo vzťahu k zisteným porušeniam postupov a povinností bánk a pobočiek v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- potrebu zvýšenia efektívnej spolupráce a výmeny informácií medzi Národnou bankou Slovenska a Finančnou spravodajskou jednotkou ako dvoch autorít pre výkon dohľadu a kontroly bánk a pobočiek.

Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že nedostatky zistené v rámci výkonu dohľadu v hodnotiacom období boli považované z hľadiska závažnosti za menej/stredne závažné a boli k nim prijaté nápravné opatrenia na ich odstránenie (subjekty neboli sankcionované).

FIT & PROPER PROCESY

Pre bankový sektor platí sektorová legislatíva – najmä zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon v Tretej časti, § 7 uvádza postup pre udelenie bankového povolenia. Súčasťou postupu sú aj procesy pre posúdenie členov riadiacich orgánov v banke a pobočke, vrátane posúdenia osôb z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Okrem uvedenej sektorovej legislatívy Národná banka Slovenska pre sektor bankovníctva vydala opatrenie o náležitostiach žiadosti a spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie bankového povolenia pre banku a pobočku zahraničnej banky a metodické usmernenie k preukazovaniu vhodnosti osôb navrhovaných a zastávajúcich riadiace funkcie v bankách.

Účelom opatrenia a metodického usmernenia je zabezpečiť postup pri preukazovaní splnenia požiadaviek kladených na fyzické osoby, ktoré majú vykonávať alebo vykonávajú funkciu člena predstavenstva, člena dozornej rady, prokuristu alebo vedúceho zamestnanca banky, vrátane vedúceho zamestnanca riadiaceho pobočku banky v zahraničí, vedúceho útvaru vnútornej kontroly a vnútorného auditu banky a jej pobočky v zahraničí, ako aj vedúceho pobočky zahraničnej banky alebo jeho zástupcu a požiadaviek kladených na štatutárny orgán (predstavenstvo) a dozornú radu banky ako celok.

Uvedené legislatívne normy a metodické usmernenie primerane zohľadňuje platnú legislatívu pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, najmä zákon č. 297/2008 Z. z.

Okrem horeuvedenej legislatívy pre postup súvisiaci s udeľovaním povolenia bankám a pobočkám zahraničných bánk (fáza vstupu banky a pobočky na trh) Národná banka Slovenska vykonáva aj priebežný monitoring pre posúdenie primeranosti a vhodnosti osôb zastávajúcich/navrhovaných na riadiace funkcie v banke/pobočke. Pre tento účel Národná banka Slovenska vydala Pracovný predpis, ktorý zahŕňa aj postupy pre tzv. spoločníkov, resp. spriaznené osoby potenciálnych páchatel'ov trestnej činnosti.

Možno konštatovať, že v kontexte nastavených procesov v sektore bankovníctvo sú riziká súvisiace s tým, že páchatelia trestnej činnosti by mohli ovládať/vlastniť banky a pobočky sú efektívne zmierňované a v hodnotiacom období neboli zaznamenané žiadne prípady, aby sa páchatelia trestnej činnosti stali vlastníkmi/ovládali banky/pobočky. Uvedené konštatovanie potvrdzujú aj stanoviská z orgánov presadzovania práva - žiadny kandidát na kľúčové funkcie v banke a pobočke nebol vyšetrovaný v rámci trestného stíhania.

V hodnotiacom období neboli zaznamenané žiadne prípady odmietnutia žiadosti o licenciu ani prípad odmietnutia kandidáta na kľúčové funkcie v banke a pobočke z dôvodov súvisiacich s rizikami legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

Z analýzy odpovedí bánk a pobočiek v dotazníkoch, ktoré odpovedali na otázku „Opíšte dva relevantné príklady typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré najčastejšie uvádzali vo svojich hláseniach o neobvyklých obchodných operáciách“, možno uviesť, že banky a pobočky uviedli veľmi široké spektrum schém a typológií, ktoré boli súčasťou hlásení o neobvyklých obchodných operáciách.

Z dotazníkov, ktoré banky a pobočky vyplnili pre účely III. kola národného hodnotenia rizík vyplýva, že najčastejšie príklady typológií uvádzaných do hlásení o neobvyklých obchodných operáciách patria:

- využívanie hotovosti ako rizikového faktora pre legalizáciu výnosu z trestnej činnosti (vyskytovali sa prípady vkladov na účet s limitom tesne pod 10 tis. EUR, prípadne kombinácia vkladu v hotovosti a následného prevodu na iný účet),
- aktivity klientov bez zjavného ekonomického dôvodu,
- kombinácie vkladov na nové účty s následnou vysokou frekvenciou transakcií na účte,
- transakcie bez zjavnej ekonomickej prepojenosti s územím Slovenskej republiky. Z hľadiska významnosti sektora možno uviesť, že existencia typológií spojených s hotovosťou, je v kontexte s tým, že banky a pobočky poskytujú klientom služby vedenia platobných účtov, na ktorých je možné vykonávať hotovostné operácie.

Vychádzajúc z medzinárodných dokumentov a nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti je možné konštatovať, že v bankovom sektore patrí medzi najčastejšie formy legalizácie výnosu z trestnej činnosti vkladanie hotovosti na bankové účty fyzických alebo právnických osôb, pričom sú využívané buď vlastné účty páchatel'ov alebo účty tzv. „bielych koní“. Následne sú finančné prostriedky vedené sériou transakcií – prevažne bez ekonomického opodstatnenia – medzi rôznymi účtami, často aj v zahraničí. Využívané sú často medzinárodné platobné príkazy a swiftové prevody, ktoré sťažujú trasovanie takýchto finančných prostriedkov.

Za klasickú typológiu legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je možné považovať aj predčasné splatenie úveru, kde sa výnosy z trestnej činnosti použijú na jednorazové splatenie poskytnutého úveru, čím nadobúdajú zdanlivo legálny charakter. Rizikom sú aj účelové vklady s následným zriadením bankových produktov (napr. termínované vklady, investičné nástroje), ktoré sa po krátkom čase rušia a vyberajú späť ako „čisté“ prostriedky.

Legalizácia môže prebiehať aj prostredníctvom fiktívnych obchodných vzťahov a fakturácií medzi subjektmi, kde banky sprostredkujú finančné toky bez schopnosti dôsledne vyhodnotiť ich hospodársky účel. Zvlášť rizikové sú transakcie realizované bez osobného kontaktu, cez elektronické bankovníctvo alebo tie, ktoré neodrážajú obvyklý profil klienta.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v bankovom sektore	Stredne vysoká	Stredné	Stredne vysoké
Súvisiace zraniteľné miesta: <p>Kvalita údajov a informácií o konečnom užívateľovi výhod v registroch (informácie z registrov sú dostupné, avšak ich aktuálnosť a spoľahlivosť je neistá).</p> <p>Obmedzené možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o zahraničných konečných užívateľoch výhod.</p> <p>Ťažkosti pri overovaní údajov poskytnutých klientmi, vrátane údajov o konečnom užívateľovi výhod.</p> <p>Identifikácia príznakov a podozrení pri podávaní hlásenia o neobvyklej obchodnej operácii.</p> <p>Využívanie hotovosti v obchodných vzťahoch s bankami.</p> <p>Vykonávanie starostlivosti vo vzťahu ku klientom.</p> <p>Potreba zvýšenia počtu dohládov zo strany orgánov dohľadu.</p> <p>Potreba zvýšiť efektivitu spolupráce a výmeny informácií medzi Národnou bankou Slovenska a Finančnou spravodajskou jednotkou.</p>			
Súvisiaca hrozba: <p>Obmedzený prístup k aktuálnym spoľahlivým údajom o konečnom užívateľovi výhod výrazne zvyšuje riziko trestných činov korupcie a daňových únikov.</p> <p>Používanie hotovosti zvyšuje riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.</p>			
Opis udalosti: <p>Ťažkosti bánk pri identifikácii príznakov neobvyklej obchodnej operácie môžu zvýšiť riziko neohlásenia neobvyklej obchodnej operácie.</p> <p>Obmedzený prístup k informáciám o konečnom užívateľovi výhod a možnosti získania spoľahlivých informácií o konečnom užívateľovi výhod, vrátane celej vlastnickej štruktúry konečných užívateľov výhod môže mať priamy negatívny vplyv na vykonávanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, najmä vo vzťahu k zložitým právnym štruktúram domácim a nerezidentom.</p> <p>Využívanie viacerých bankových účtov na vklady podprahovej hotovosti (pod 10 000 EUR), následné prevody na účty v zahraničí, kombinované s nákupom kryptomien a investíciami do nehnuteľností cez novozaloženú spoločnosť. Z dôvodu absencie centrálnej databázy konečných užívateľov výhod a problematickeho preverovania pôvodu finančných prostriedkov zo strany banky, riziko môže zostať neidentifikované až do externého podnetu</p>			
Opis rizika: <p>Bankový sektor ostáva významným z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti, pričom hlavné riziká súvisia s využívaním hotovosti, cezhraničnými tokmi, nerezidentskými účtami. V prípade nerezidentov a politicky exponovaných osôb - klientov sa pravdepodobnosť výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti hodnotí ako vysoká, pričom dopad je stredne vysoký.</p>			

Bankový sektor v Slovenskej republike ostáva z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti vzhľadom na svoju exponovanosť, objem a frekvenciu transakcii, celkový spoločenský význam, podiel na HDP krajiny najvyužívanejším kanálom na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Najviac rizikové sú bežné účty pre fyzické osoby a právnické osoby, platobné služby a cezhraničné prevody. Napriek pokroku v oblasti starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a monitoringu, výzvou zostáva najmä práca s údajmi o konečnom užívateľovi výhod a identifikácia skrytých vzťahov. Riziká sa zvyšujú pri klientoch, ktorí pochádzajú z jurisdikcií s vysokým rizikom, pri využívaní hotovosti a nedostatočnom prepojení údajov medzi subjektmi verejnej správy.

Riziko zneužitia bankového sektora na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti je na strednej úrovni, a to jednak z dôvodu využívania a prípadov cash kuriérov, vzhľadom na vonkajšiu schengenskú hranicu, ako i na skutočnosť, že fyzické osoby za odplatu poskytujú prístupové údaje k svojim účtom. Samostatné riziko sa však zvyšuje nízkou úrovňou odsúdení jednotlivých prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti. V predmetnom sektore boli vo vyšetrovaní predovšetkým skutkovo jednoduché veci, bez výrazného prvku organizovanej skupiny alebo prepojenia na zahraničie. Vysoká pravdepodobnosť výskytu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s nerezidentmi sa vyskytuje a zachytí niekoľkokrát ročne, čo vyplýva i z hlásení o neobvyklých obchodných operáciách, ako i analýzy teplotných máp, avšak z ďalšej definície pravdepodobnosti je toto riziko definované absenciou stíhaní a odsúdení nerezidentov a najmä absenciou metodík a štatistiky prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti nerezidentov. Evaluácia miery dopadu a pravdepodobnosti je tak založená iba na odhadoch prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti nerezidentov. Pri uplatnení rizikovo orientovaného prístupu je preto pravdepodobnosť výskytu legalizácie výnosu z trestnej činnosti vysoká. Dopad rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb je veľký, z pohľadu objemu prepraných prostriedkov sa odhaduje ročný obrat stredných podnikov, charakter prípadov sa odhaduje ako individuálny, bez snahy o použitie výnosu na financovanie ďalšej trestnej činnosti, ale s motívom vlastného investovania, alebo spotreby. Dokumentované prípady absentujú a nie je možné vyhodnotiť prepojenie na zahraničné organizované skupiny alebo dopad na chod finančných inštitúcií či štátne orgány. Výsledok dopadu a pravdepodobnosti rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti politicky exponovaných osôb, vzhľadom na absenciu údajov, je teda veľmi vysoké.

KAPITÁLOVÝ TRH

Do sektoru kapitálového trhu zahŕňame najmä obchodníkov s cennými papiermi a správčovské spoločnosti.

Uvedené spoločnosti pracujú so strednodobým a dlhodobým kapitálom, ktorý slúži na financovanie investícií. Realizuje sa predovšetkým vo forme voľne obchodovateľných cenných papierov.

Obchodníci s cennými papiermi poskytujú svojim klientom hlavné a vedľajšie investičné služby naviazané na finančné nástroje. Medzi hlavné investičné služby patrí prijatie a postúpenie pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov, vykonanie pokynu klienta na jeho účet a riadenie portfólia. Činnosť správčovskej spoločnosti je zameraná na zhromažďovanie peňažných prostriedkov od investorov s cieľom investovať tieto finančné prostriedky v súlade s určenou investičnou politikou v prospech týchto osôb.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

HROZBA Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V tejto súvislosti sa posúdenie hrozby legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiace s retailovými a inštitucionálnymi investičnými službami, najmä so zapojením sprostredkovateľov/maklérov, považuje za významné.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Posúdenie hrozby financovania terorizmu súvisiacej s inštitucionálnymi investíciami prostredníctvom bánk sa považuje za menej významné.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Nadnárodné hodnotenie rizík v oblasti kapitálového trhu konštatuje, že riziko je nízke, vzhľadom na skutočnosť, že hotovostné transakcie sa takmer nevyskytujú, transakcie sa uskutočňujú prostredníctvom bankového sektora. Zvýšené riziko však na úrovni Európskej únie bolo identifikované v prípade, ak investičné služby a predaj produktov je uskutočňovaný prostredníctvom maklérov, kde je zraniteľnosť voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti vyššia, vzhľadom na skutočnosť, že cieľom makléra je uzatvorenie zmluvy/ predaj produktu za účelom dosiahnutia provízie, čo môže znížiť motiváciu riadneho vykonávania starostlivosti „Poznaj svojho klienta“, identifikáciu politicky exponovanej osoby.

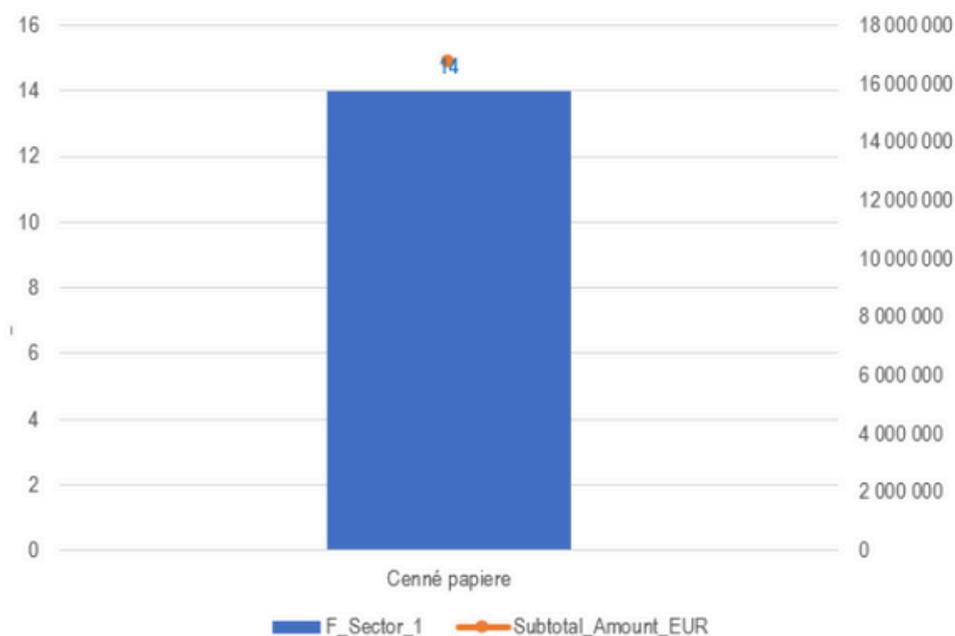
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosť voči financovaniu terorizmu súvisiaca s investičnými službami predstavuje menej významné inherentné riziko. Rizikové faktory (produkty, zákazníci, geografické oblasti a doručovacie kanály) nepodporujú používanie týchto produktov a služieb na účely financovania terorizmu. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa zraniteľnosť voči financovaniu terorizmu v súvislosti investičnými službami v rámci kapitálového sektora považuje za menej významné riziko.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA KAPITÁLOVÉHO TRHU

V sektore kapitálového trhu je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa Európskej komisie na významnej úrovni, napriek skutočnosti že sa hotovostné operácie nevyskytujú takmer vôbec, zvýšené riziko Európska únia identifikovala pri činnosti maklérov, ktorí ponúkajú investičné služby a predaj produktov prioritne so zameraním na dosiahnutie čo najlepšieho zisku a provízie, pričom dochádza k zanedbávaniu a vykonávaniu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, prípadne identifikácie politicky exponovanej osoby. S uvedeným rizikom činnosti maklérov sa stretávame aj v podmienkach Slovenskej republiky, čím potvrdzujeme závery nadnárodného hodnotenia rizík v oblasti zraniteľnosti a hrozieb legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Posúdenie hrozieb a zraniteľnosť voči financovaniu terorizmu v oblasti poskytovania investičných služieb predstavuje menej významné riziko z pohľadu Európskej únie. V podmienkach Slovenskej republiky potvrdzujeme závery Európskej únie v oblasti financovania terorizmu.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 14 prípadov v sektore kapitálového trhu. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore kapitálového trhu z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 16 mil. EUR.

DEMONŠTRÁCIA

Sektor kapitálového trhu z hľadiska významnosti a podielu na HDP za posledný rok hodnotiaceho obdobia (2023) je tvorený dvoma odvetviami, a to obchodníkmi s cennými papiermi (1,02% podiel na HDP) a správcovskými spoločnosťami (7,9% podiel na HDP). Pri zohľadnení veľkosti na uvedenom podiele sektora na HDP bol počet hlásení o neobvyklých obchodných operáciách za posledný rok hodnotiaceho obdobia s počtom 7 hlásení o neobvyklých obchodných operáciách na celkovom počte hlásení o neobvyklých obchodných operáciách od všetkých finančných inštitúcií v počte 2599) úplne zanedbateľný. Podobný trend počtu hlásení bol v celom hodnotiacom období.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov (14) a objem finančných prostriedkov odstúpených prípadov (16,752 mil. EUR) je v korelácii s veľkosťou sektora na finančnom trhu.

OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI

Postavenie obchodníkov s cennými papiermi, finančné nástroje, investičné služby, zmluvné vzťahy, pravidlá súvisiace s činnosťou osôb poskytujúcich investičné služby, niektoré vzťahy súvisiace s pôsobením iných subjektov v oblasti finančného trhu, ako aj dohľad, upravuje zákon č. 566/2001 o cenných papieroch v znení neskorších predpisoch (ďalej len „zákon č. 566/2001 Z. z.“) a príslušná európska legislatíva.

Na slovenskom kapitálovom trhu činnosť obchodníka s cennými papiermi (okrem bánk) k 31. decembru 2023 vykonávalo 21 obchodníkov s cennými papiermi a 5 zahraničných pobočiek obchodníka s cennými papiermi.

Objem spravovaných aktív za rok 2023 bol u týchto obchodníkov s cennými papiermi 1,2 mld. EUR, čo predstavuje podiel objemu spravovaných aktív na HDP len 1,02%.

Medzi najčastejšie vykonávané hlavné investičné služby a činnosti patrí:

- prijatie a postúpenie pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov,
- vykonanie pokynu klienta na jeho účet a riadenie portfólia; z vedľajších služieb je to úschova a správa finančných nástrojov na účet klienta, vrátane držiteľskej správy,
- vykonávanie obchodov s devízovými hodnotami, ak sú spojené s poskytovaním investičných služieb
- služby spojené s upisovaním finančných nástrojov. Hlavné investičné služby boli v roku 2023 poskytované klientom hlavne vo vzťahu k finančným nástrojom: akcie, dlhopisy, fondy obchodované na burze (ETF), investičné certifikáty, cenné papiere alebo majetkové účasti zahraničných subjektov kolektívneho investovania a derivátové nástroje (finančné rozdielové zmluvy).

Medzi päť najviac obchodovaných finančných nástrojov patria akcie a široko diverzifikované akciové a dlhopisové ETF obchodované na zahraničných burzách s nižšou mierou rizika, korporátne dlhopisy a investičné certifikáty s vyššou mierou rizika a finančné rozdielové zmluvy, ktoré majú vysoký stupeň rizika a sú považované za špekulatívny finančný nástroj.

Čo sa týka objemu poskytovaných služieb/produktov na pokyn klienta, najväčšie objemy v roku 2023 boli dosiahnuté pri obchodovaní s derivátovými nástrojmi (výška podkladového aktíva 1,6 mld. EUR), s akciami a akciovými ETF (1,4 mld. EUR), s dlhopismi a dlhopisovými ETF (331 mil. EUR) a so zahraničnými cennými papiermi zahraničných subjektov kolektívneho investovania (509 mil. EUR).

Pri poskytovaní investičnej služby/produktu riadenie portfólia vykázali obchodníci s cennými papiermi k 31. deembru 2023 priemerný objem spravovaného majetku 1,2 mld. EUR, pričom v štruktúre portfólií dominovali cenné papiere zahraničných subjektov kolektívneho investovania (555 mil. EUR), akciové a dlhopisové ETF (473 mil. EUR), dlhopisy (71 mil. EUR) a akcie (51 mil. EUR).

Poskytovanie investičných služieb je spoplatnené, poplatky si stanovuje každý obchodník s cennými papiermi individuálne pri zohľadnení svojich služieb a nástrojov/produktov. Za rok 2023 obchodníci s cennými papiermi dosiahli ročný obrat (t. j. súhrn poplatkov a provízií za poskytované služby) vo výške viac ako 39 mil. EUR.

Vo vzťahu k právnej forme klientov u obchodníkov s cennými papiermi pri obchodoch na pokyn klienta prevažovali transakcie realizované pre klientov – rezidentov (63,4%). Pri poskytovaní investičnej služby – riadenie portfólia viac ako 80% tvoria zmluvy uzatvorené s klientmi – rezidentmi. Tomu zodpovedá aj

priemerný objem spravovaného majetku klientov, keďže majetok rezidentov tvorí 84,3% z celkového objemu spravovaného majetku. Z klientov - nerezidentov prevažnú väčšinu tvoria fyzické osoby z Českej republiky.

Z vybranej vzorky obchodníkov s cennými papiermi, ktorých objem transakcií tvoril 80%-né pokrytie kapitálového trhu, je pri posudzovaní geografickej distribúcie obchodovaných finančných nástrojov možné konštatovať, že v roku 2023 najvýznamnejší podiel tvorili akcie vydávané mimo Európskej únie (813 druhov), a to najmä v USA (625 druhov). Minimálny podiel tvorili akcie vydané v offshorových krajinách (35 druhov). Významný podiel z obchodovaných finančných nástrojov tvorili ETF, ktorých pôvod je v Európskej únii (241 druhov), ETF s jurisdikciou mimo Európskej únie (177 druhov), z ktorých väčšinu tvorili ETF vydané v USA. Minimálny podiel tvorili ETF vydané v offshorových krajinách (3 druhy). Z derivátových nástrojov prevažovali deriváty s jurisdikciou v USA.

Z vybranej vzorky obchodníkov s cennými papiermi bol celkový počet nástrojov v používaní približne 1 500 a objem finančných prostriedkov v používaní (objem vykonaných transakcií) za rok 2023 bol 943 mil. EUR.

Obchodníci s cennými papiermi v kategórii „Domáce nástroje používané v zahraničí“ vykázali len 2 jurisdikcie (Česko a Bulharsko), v ktorých distribuovali akcie a podielové listy vydané na Slovensku v minimálnom objeme (34 tis. EUR).

Z pohľadu rizikovosti klientov a potrebnej zvýšenej starostlivosti vo vybranej vzorke obchodníkov s cennými papiermi bolo vykázaných 267 politicky exponovaných osôb – rezidentov a 35 politicky exponovaných osôb – nerezidentov, pričom objemy cezhraničných transakcií na ich účtov nemali významný podiel na celkovom objeme transakcií.

Činnosť obchodníkov s cennými papiermi je prísne regulovaná od udelenia licencie a následne dohliadaná počas celého obdobia výkonu povolených činností dohľadom na diaľku, ako aj dohľadom na mieste. Riziká obchodov v sektore cenných papierov sú štandardné ako aj v iných finančných sektoroch. V priebehu roku 2023 neboli udelené obchodníkom žiadne sankcie za nedostatky v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zistené pri dohľade na mieste.

SPRÁVCOVSKÉ SPOLOČNOSTI

Pravidlá kolektívneho investovania, činnosť a pôsobenie správcovských spoločností a zahraničných správcovských spoločností na území Slovenskej republiky, vytváranie a spravovanie fondov, činnosť depozitára, cezhraničnú distribúciu podielových listov a cenných papierov zahraničných subjektov kolektívneho investovania, ochranu investorov v kolektívnom investovaní, činnosť iných osôb podieľajúcich sa na kolektívnom investovaní a dohľad upravuje Zákon o kolektívnom investovaní.

Kolektívnym investovaním je podnikanie, ktorého predmetom je zhromažďovanie peňažných prostriedkov a peniazmi oceniteľných hodnôt od investorov, s cieľom investovať v súlade s určenou investičnou politikou v prospech osôb, ktorých peňažné prostriedky a peniazmi oceniteľné hodnoty boli zhromaždené. Kolektívne investovanie možno vykonávať len vytváraním tuzemských subjektov kolektívneho investovania alebo zhromažďovaním peňažných prostriedkov a peniazmi oceniteľných hodnôt prostredníctvom ponuky cenných papierov alebo majetkových účastí v zahraničných subjektoch kolektívneho investovania.

V Slovenskej republike pôsobí na finančnom trhu desať tuzemských správčovských spoločností a dve pobočky zahraničných správčovských spoločností, ktoré mali k 31. decembru 2023 v správe 99 tuzemských otvorených fondov, z toho 63 fondov spravovali tuzemské správčovské spoločnosti a 36 fondov pobočky zahraničných správčovských spoločností. Správčovské spoločnosti vytvárajú a spravujú štandardné a alternatívne podielové fondy, ktoré podľa stanovenej investičnej stratégie môžu byť charakterizované ako dlhopisové, akciové, zmiešané, špeciálne fondy nehnuteľností a ostatné fondy.

Objem aktív v správe tuzemských aj zahraničných správčovských spoločností pôsobiacich na našom území k 31. decembru 2023 prekonal úroveň 9,65 mld. EUR, čo predstavuje podiel objemu spravovaných aktív na HDP 7,90%. Z toho tuzemské správčovské spoločnosti mali vo fondoch majetok v hodnote 6,92 mld. EUR. Štruktúra portfólií fondov bola zastúpená najmä podielovými listami (3,80 mld. EUR), dlhovými cennými papiermi (1,78 mld. EUR), majetkovými účasťami v realitných spoločnostiach (1,35 mld. EUR), účasťami v bankách (1,17 mld. EUR) a akciami (1,03 mld. EUR).

Prijem správčovských spoločností pri správe fondov v prevažnej miere pozostáva z poplatkov za správu fondov a vstupných a výstupných poplatkov platených podielníkmi pri vydaní a vyplatení podielových listov. Ročný obrat tuzemských správčovských spoločností za rok 2023 presiahol sumu 96 mil. EUR.

Objem spravovaného majetku vo fondoch k 31. decembru 2023 pri vybranej vzorke tuzemských správčovských spoločností predstavoval 49% z celkového objemu spravovaného majetku správčovskými spoločnosťami a pobočkami zahraničných správčovských spoločností na území Slovenska.

Klientmi fondov z vybranej vzorky správčovských spoločností v roku 2023 boli aj nerezidenti - fyzické osoby v počte 10 820 a nerezidenti - právnické osoby v počte 51. Z pohľadu rizikovosti klientov a potrebnej zvýšenej starostlivosti pri vybranej vzorke správčovských spoločností bolo vykázaných 853 politicky exponovaných osôb, z toho rezidentov 847 a 6 nerezidentov, pričom objemy cezhraničných transakcií nemali významný podiel na celkovom objeme transakcií.

Činnosť správčovských spoločností je prísne regulovaná tuzemskou aj európskou legislatívou a dohliadaná Národnou bankou Slovenska. Riziká transakcií súvisiace s vydávaním a vyplácaním podielových listov, ako aj s majetkom vo fonde sú štandardné, tak ako aj v iných finančných sektoroch. V priebehu roku 2023 neboli udelené správčovským spoločnostiam a ani pobočkám zahraničných správčovských spoločností žiadne sankcie za nedostatky v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zistené pri dohľade na mieste.

FIT & PROPER PROCESY

Riziká spojené s osobami sa zmierňujú dôsledne nastaveným procesom o udelenie povolenia na činnosť obchodníka s cennými papiermi podľa §54 a §55 zákona č. 566/2001 Z. z., overovaním spôsobilosti a vhodnosti osôb navrhovaných za členov riadiaceho orgánu a vrcholového manažmentu, osôb zodpovedných za výkon funkcie dodržiavania, funkcie riadenia rizík a funkcie vnútorného auditu.

Pre subjekty kolektívneho investovania je daný proces o udelenie povolenia na činnosť správčovskej spoločnosti upravený v §28, §29, §30 zákona č. 203/2011 o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov. Národná banka Slovenska v rámci povoľovacieho konania ďalej žiada Finančnú spravodajskú jednotku o poskytnutie informácií týkajúcich sa majoritných akcionárov a členov riadiaceho orgánu finančnej inštitúcie a osoby, ktorá bude vo finančnej inštitúcii zabezpečovať plnenie úloh podľa zákona

č. 297/2008 Z. z. V prípade poskytnutia informácií Finančnou spravodajskou jednotkou, ktoré môžu nasvedčovať prípadnej legalizácii výnosu z trestnej činnosti, financovaniu terorizmu, prípadne porušeniu povinností ustanovených osobitným predpisom, požiada Národná banka Slovenska účastníka konania o stanovisko v predmetnej veci, prípadne vykoná dodatočné procesné úkony v rámci dokazovania na objasnenie predmetných podozrení.

Po udelení povolenia zodpovedný zamestnanec priebežne monitoruje a vyhodnocuje dôveryhodnosť a vhodnosť osôb, ktoré sú zodpovedné za zabezpečovanie plnenia úloh pri ochrane pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu, ohlasovanie neobvyklých obchodných operácií a prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje priebežný styk s Finančnou spravodajskou jednotkou v príslušnej finančnej inštitúcii. Tento priebežný monitoring dôveryhodnosti a vhodnosti uskutočňuje zodpovedný zamestnanec na základe zaradenia dohliadaných subjektov do rizikovej kategórie. Priebežný monitoring vykonáva zodpovedný zamestnanec prostredníctvom verejne dostupných zdrojov (internet, výpis z registra trestov, register konečných užívateľov výhod, rôzne ďalšie databázy). V prípade, že zodpovedný zamestnanec zistí relevantné skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv pre vyhodnotenie dôveryhodnosti a vhodnosti fyzickej osoby, požiada príslušný dohliadaný subjekt o stanovisko v predmetnej veci, prípadne vykoná ďalšie úkony na objasnenie skutkového stavu veci. Následne sa overujú dané skutočnosti pri výkone dohľadu na mieste v dohľadanom subjekte.

V hodnotenom období boli v rámci dohľadu identifikované ako najčastejšie nedostatky u dohliadaných subjektov:

- v oblasti Programu vlastnej činnosti spoločnosti, neaktualizovaný Program vlastnej činnosti,
- neúplné a nejasné postupy hodnotenie rizík,
- nedostatočný výkon základnej a zvýšenej starostlivosti,
- nedostatočná frekvencia a nastavenie monitoringu obchodného vzťahu,
- nevykonávanie/čiastočné vykonávanie archivácie dokladov a
- nedostatočné povedomie v oblasti identifikácie neobvyklej obchodnej operácie.

Za príčinu pochybení uvedených nedostatkov sú považované:

- nedostatočné povedomie o rizikách legalizácie výnosu z trestnej činnosti hlavne pri novovzniknutých subjektoch,
- nedodržiavanie legislatívy,
- nedostatok pracovníkov pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- nedostatok finančných zdrojov na zavádzanie nových automatizovaných postupov. Pre ďalšie skvalitnenie procesov by bola užitočná jednotná databáza pre overovanie vhodnosti a spôsobilosti žiadateľov.

Pri posúdení zraniteľných miest orgánov dohľadu existuje riziko nedostatku/prečerpania personálnych kapacít pri neočakávaných udalostiach, situáciách, ktoré môžu vzniknúť na finančnom trhu.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

Medzi najčastejšie uvádzané príklady typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti posudzovaných dohliadanými subjektmi v rámci hlásení o neobvyklých obchodných operáciách patria:

- nejasný ekonomický účel,
- operácie vysokej hodnoty bez zjavného ekonomického opodstatnenia a
- podozrenie z prepojenia s trestnou činnosťou alebo s páchatel'mi.

V rokoch 2022–2023 v sektore nie je evidovaný osobitný prípad zamietnutia žiadosti o povolenie vo vzťahu k oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Nastal však prípad, kedy Národná banka Slovenska opätovne žiadala spoločnosť o predloženie dokladov za účelom preverenia odbornej praxe v súvislosti s funkciou compliance officera.

Vychádzajúc z medzinárodných dokumentov a nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti je možné konštatovať, že v sektore kapitálového trhu je legalizácia výnosu z trestnej činnosti realizovaná predovšetkým prostredníctvom nákupov a následných predajov investičných nástrojov, ako sú akcie, dlhopisy, podielové fondy či ETF. Typickým znakom je vloženie nelegálnych prostriedkov do investičných produktov, ktoré sú následne, často v krátkom časovom horizonte, odpredané, takéto finančné prostriedky vykazujú zdanie legitímnosti ako výnos z investície.

Časté je aj využívanie účtov na meno iných osôb, často bielych koní, alebo subjektov s netransparentnou vlastníckou štruktúrou. Transakcie sú často vedené cez zahraničné platformy alebo obchodníkov s cennými papiermi so sídlom mimo Slovenskej republiky, čím sa sťažuje dohľad a trasovanie pohybov kapitálu.

Legalizácia sa môže realizovať aj prostredníctvom fiktívnych investičných schém, napríklad neexistujúcich obchodov s cennými papiermi alebo cez neobvyklé obchodné pokyny bez ekonomického významu. Rizikovým faktorom je aj nedostatočná kontrola zdroja vkladáných prostriedkov, najmä pri jednorazových vyšších investíciách. V prostredí distribučných sietí môže byť ohrozená kvalita overovania klienta, najmä ak je hlavným motivátorom predaj produktu a nie overenie totožnosti a pôvodu majetku.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore kapitálového trhu	Stredne nízka	Stredné	Stredné
<p>Súvisiace zraniteľné miesta:</p> <p>V sektore kapitálového trhu jednotlivé subjekty vykazujú nízku mieru zraniteľnosti, čo úzko súvisí s prísnyim posudzovaním žiadateľov o poskytnutie licencie na výkon činnosti jednotlivých subjektov kapitálového trhu. Napriek tejto skutočnosti je možné identifikovať niektoré prvky zvyšujúce celkovú zraniteľnosť subjektov kapitálového trhu:</p> <ul style="list-style-type: none"> väčšina subjektov kapitálového trhu využíva na vykonávanie klientskych obchodov zberné účty, ktorých vlastníkom je subjekt kapitálového trhu, ktoré dosahujú vysoké denné obraty, pričom tieto účty by mohli byť využívané klientmi z jurisdikcií s vysokým rizikom. K zvýšeniu zraniteľnosti subjektov kapitálového trhu prispieva aj zavádzanie nových obchodných platforiem a technológií pri uzatváraní zmlúv na diaľku, t.j. identifikácia a autentifikácia klientov bez osobného kontaktu. Riziko nedostatočnej identifikácie a overenia klienta Nedostatočné zisťovanie konečných užívateľov výhod. 			
<p>Súvisiaca hrozba:</p> <p>Proces starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, nedostatočná identifikácia a verifikácia klienta:</p> <ul style="list-style-type: none"> neidentifikovanie, neohlasovanie neobvyklej obchodnej operácie, nedostatočné povedomie o konečnom užívateľovi výhod, zisťovanie konečného užívateľa výhod v celom procese identifikácie klienta. 			
<p>Opis udalosti:</p> <p>Klient cez online platformu obchodníka s cennými papiermi založí účet bez fyzického overenia. Prostredníctvom tohto účtu realizuje sériu vysokohodnotných transakcií cez zberný účet subjektu, pričom finančné toky vedú do jurisdikcie s vysokým rizikom. Podozrenie je zaznamenané neskoro vzhľadom na absenciu dôsledného preverenia klienta a identifikácie konečných užívateľov výhod.</p>			
<p>Opis rizika:</p> <p>Napriek prísnej regulácii sektora kapitálového trhu zvyšujú riziko faktory, ako anonymizované online operácie, obchody na diaľku a používanie zberných účtov. Riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti ostáva na strednej úrovni, avšak zraniteľnosť voči aktivitám spojeným so zahraničnými subjektmi a offshore jurisdikciami je potrebné naďalej sledovať a aktívne riadiť.</p>			

Sektor kapitálového trhu v Slovenskej republike vykazuje strednu mieru zraniteľnosti voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Hlavné riziká sú spojené s používaním zberných účtov, nedostatočným overovaním klientov pri online onboardingoch a potenciálnym rizikom transakcií smerujúcich alebo pochádzajúcich z jurisdikcií s vysokým rizikom. Aj keď sektor nepôsobí ako hlavný kanál pre legalizáciu výnosu z trestnej činnosti, nové technológie, maklérske siete a tlak na predaj produktov môžu predstavovať latentné hrozby, ktoré si vyžadujú zvýšenú pozornosť.

POIŠŤOVNÍCTVO

Ku koncu roka 2023 pôsobilo na slovenskom poisťovnom trhu 9 poisťovní so sídlom v Slovenskej republike, pričom každá poisťovňa vykonávala činnosť v životnom poistení a 16 poisťovní z iného členského štátu Európskej únie, ktoré vykonávali poisťovaciu činnosť na území Slovenskej republiky prostredníctvom pobočky (z toho 4 v životnom poistení).

Podľa § 5 zákona č. 297/2008 Z. z. sú povinnými osobami poisťovne pri vykonávaní poisťovacej činnosti v životnom poistení, ako aj pobočky, organizačné zložky alebo prevádzky zahraničných poisťovní pri vykonávaní poisťovacej činnosti v životnom poistení. Z uvedeného dôvodu bolo hodnotenie rizikovosti produktov sektora poisťovníctva z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zistené zamerané na životné poistenie, a to produkty kapitálového životného poistenia, produkty investičného životného poistenia, produkty rizikového životného poistenia a ostatné produkty v rámci životného poistenia. Najväčší podiel z uvedených produktov tvoria produkty rizikového životného poistenia. Právnické osoby v oblasti životného poistenia predstavujú úplne zanedbateľný podiel (menej ako 1%).

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

V oblasti sektora životného poistenia Komisia v správe okrem iného konštatuje:

- riziká legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu sa týkajú najmä produktov investičného životného poistenia, ktoré umožňujú klientovi vložiť finančné prostriedky do finančného systému a potenciálne zamaskovať ich kriminálny pôvod alebo financovať nezákonnú činnosť,
- zneužívanie produktov životného poistenia zahŕňa predovšetkým umiestňovanie finančných prostriedkov, a nie ich výber, avšak vystavenie rizikám legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu je obmedzené vzhľadom na objem príslušných transakcií a obmedzenú flexibilitu týchto produktov,
- jedným zo špecifických rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojených s produktmi životného poistenia je, že príjemca poisťového plnenia nemusí byť identifikovaný a overený na začiatku obchodného vzťahu, avšak najneskôr v čase výplaty poisťového plnenia. Príjemcom poisťového plnenia zo životného poistenia je často iná osoba ako poisťník. Obdobne sú upravené legislatívne požiadavky aj zaužívaná prax pri identifikácii konečného užívateľa výhod zo životného poistenia.

HROZBA Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Boli odhalené niektoré prípady zneužívania životného poistenia na účely legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ale vo všeobecnosti sú výsledkom sofistikovaných schém. Preto sa hrozba le súvisiaca so životným poistením považuje za stredne významnú.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Orgány činné v trestnom konaní majú obmedzené dôkazy o zneužívaní životného poistenia na účely financovania terorizmu, keďže potreba dostatočnej vedomosti a odbornosti v oblasti plánovania terorizmu robí túto metódu menej atraktívnou. Preto sa hrozba financovania terorizmu súvisiaca so životným poistením považuje za stredne významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Sektor životného poistenia si je celkom vedomý rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Zavedené kontroly sú správne implementované. Preto sa úroveň zraniteľnosti v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti v súvislosti so životným poistením považuje za málo/stredne významnú.

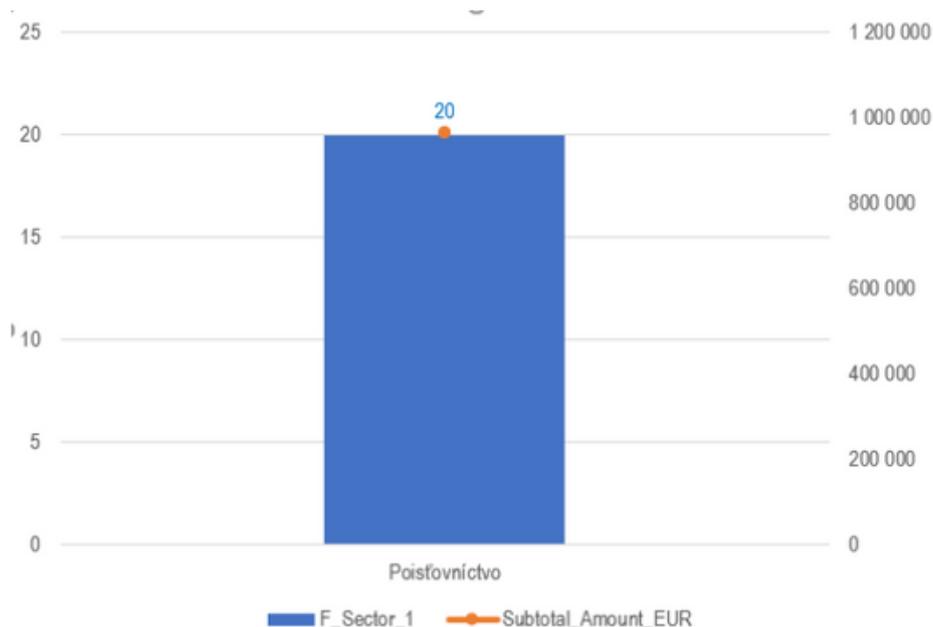
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Povedomie o rizikách v sektore je nízke, pričom vystavenie riziku je tiež nízke. Existuje len veľmi málo prípadov kvôli obmedzenej atraktivite produktu. Preto sa miera zraniteľnosti pri financovaní terorizmu v súvislosti so životným poistením považuje za málo/stredne významnú.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA SEKTORA POISŤOVNÍCTVA

Posúdenie hrozieb a zraniteľnosti rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu voči financovaniu terorizmu v oblasti poskytovania služieb životného poistenia predstavuje menej/stredne významné riziko z pohľadu Európskej únie. V podmienkach Slovenskej republiky sa považuje riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore životného poistenia z hľadiska charakteru produktov, klientskej základne, distribučných kanálov a dohľadových aktivít za stredne nízke, aj vzhľadom na skutočnosť, že hotovostné operácie sa nevyskytujú takmer vôbec a väčšina klientov je dostatočne identifikovaná. Len zanedbateľné množstvo klientov je z kategórie so zvýšeným rizikom (politicky exponovaná osoba, z rizikových krajín, právnické osoby). Poistovne v rámci svojej činnosti dostatočne zohľadňujú riziká legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Sektor poisťovníctva možno z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti hodnotiť ako menej atraktívny v porovnaní s bankovým sektorom. Finančné prostriedky súvisiace s poistnými zmluvami (poistné, výplaty poistného plnenia) smerujú z účtov, resp. na účty klientov vedené v iných finančných inštitúciách, ktoré sú povinnými osobami podľa zákona č. 297/2008 Z. z. Poistovne využívajú na predaj svojich produktov nielen internú, ale aj externú sieť, t.j. finančných sprostredkovateľov. Je však potrebné zdôrazniť, že konečnú zodpovednosť za vykonanie kompletnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi nesie poisťovňa (objektívna zodpovednosť) napriek tomu, že finanční sprostredkovatelia sú taktiež zaradení medzi povinné osoby podľa zákona č. 297/2008 Z. z. Poistovne posudzujú v Slovenskej republike riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v závislosti od klienta, produktu (produkty životného poistenia), obchodného vzťahu alebo konkrétneho obchodu s tým, že pri hodnotení rizikovosti vychádzajú zo zákona č. 297/2008 Z. z. a interných predpisov v predmetnej oblasti.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných 20 prípadov v sektore poisťovníctva. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore poisťovníctva, z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu, prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 1 mil. EUR.

DEMONŠTRÁCIA

Sektor životného poistenia tvorí:

- kapitálové životné poistenie,
- rizikové životné poistenie,
- investičné životné poistenie a
- ostatné životné poistenie.

Pri zohľadnení počtu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách za posledný rok hodnotiaceho obdobia (2023) je počet 17 hlásení o neobvyklých obchodných operáciách z celkového počtu 2599 neobvyklých obchodných operácií za všetky finančné inštitúcie zanedbateľný. Podobný trend v počtoch neobvyklých obchodných operácií sektora je aj v ostatných rokoch hodnotiaceho obdobia.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov (20) a objemu odstúpených prípadov (0,96 mil. EUR) je v korelácii s veľkosťou sektora na finančnom trhu. Parameter element je uvedený len v dvoch prípadoch "príjem/výdaj, vklad výnosu z trestnej činnosti". V ostatných prípadoch je uvedený status "neidentifikovaný".

Veľkosť hodnoty produktu v sektore poisťovníctva sa určuje najmä prostredníctvom predpísaného poistného, pričom pre potreby národného hodnotenia rizík sa zadefinovali štyri základné produktové línie životného poistenia:

kapitálové životné poistenie (so sporiacou zložkou)	investičné životné poistenie (s investičnou zložkou)	rizikové životné poistenie (len s poistením smrti)	ostatné životné poistenie (napr. dôchodkové poistenie, poistenie vena a iné)
---	--	--	--

K 31. decembru 2023 bol celkový objem predpísaného poistného v životnom poistení 1 210,9 mil. EUR, čo tvorilo 1% HDP za rok 2023, pričom v kapitálovom životnom poistení bol objem predpísaného poistného 392,6 mil. EUR, v investičnom životnom poistení 331,4 mil. EUR, v rizikovom životnom poistení 482,1 mil. EUR a v ostatnom životnom poistení 4,7 mil. EUR. Objem celkových aktív poisťovní a pobočiek poisťovní z iných krajín v životnom poistení bol k 31. decembru 2023 vo výške 4 604,1 mil. EUR.

Za účelom podrobného posudzovania boli oslovené 4 najväčšie poisťovne a 3 pobočky poisťovní z iných krajín, ktoré spolu tvorili 90,2% podielu na životnom poistení.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI KLIENTOV

Poisťovne v rámci rizikového hodnotenia klientov zaraďujú klientov do troch príp. štyroch rizikových kategórií a následne podľa rizikovej kategórie vykonávajú príslušný druh starostlivosti voči klientom.

V sektore životného poistenia tvoria až 99,6% klientov fyzické osoby (z čoho 0,3% sú nerezidenti) a 0,4% právnické osoby (z ktorých len 0,6% sú nerezidenti). Z uvedeného vyplýva, že z geografického hľadiska a medzinárodného prepojenia je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore životného poistenia hodnotené ako nízke.

Dohliadané subjekty v sektore životného poistenia vykonávajú pri 53,3% svojich klientov základnú starostlivosť, pri 46,2% svojich klientov zjednodušenú starostlivosť a pri 0,5% svojich klientov zvýšenú starostlivosť.

Politicky exponované osoby tvoria 0,081% zo všetkých klientov (2442 klientov z celkového počtu 3 014 814 klientov, t. j. zanedbateľné množstvo).

Za účelom preverenia osôb poisťovne využívajú verejne dostupné zdroje a internetové prehliadače obsahujúce zoznamy osôb, voči ktorým sú vykonávané medzinárodné sankcie. Väčšina poisťovní vedie zoznamy politicky exponovaných osôb a sankcionovaných osôb, ktoré priebežne aktualizujú. Poisťovne pri uzatváraní poistných zmlúv vyžadujú od klientov čestné vyhlásenie, že nie sú politicky exponované osoby a následne počas trvania poistnej zmluvy minimálne raz ročne preverujú splnenie uvedenej podmienky.

Čo sa týka ťažkosti/problémov spojených s identifikáciou politicky exponovaných osôb väčšina posudzovaných subjektov uviedla, že nemá žiadne ťažkosti, podľa ostatných subjektov chýba jednotná a centrálna štátna databáza (vrátane rodinných príslušníkov). Zároveň je potrebná zvýšená súčinnosť zo strany klienta, keďže niektoré politicky exponované osoby nemajú vedomosť o tom, že naplňajú definíciu politicky exponovanej osoby. V tomto kontexte je tiež potrebné zdôrazniť, že v podmienkach Slovenskej republiky neexistuje ucelený a jednoznačný zoznam významných verejných funkcií spadajúcich pod definíciu politicky exponovanej osoby.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI POISTNÝCH PRODUKTOV

Ako je uvedené v úvode hodnotenia sektora poisťovníctva, hodnotenie rizikovosti poistných produktov z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zistené bolo zamerané na životné poistenie, a to produkty kapitálového životného poistenia, produkty investičného životného poistenia, produkty rizikového životného poistenia a ostatné produkty v rámci životného poistenia.

Produkty investičného životného poistenia sú primárne naviazané na investičnú zložku zmluvy, a nie na klasické poistné riziko (smrť, dožitie).

Počet klientov investičného životného poistenia tvorí takmer 23% zo všetkých klientov v životnom poistení. Zanedbateľné množstvo z uvedeného počtu klientov investičného životného poistenia tvoria právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,3% klientov investičného životného poistenia. Pri 0,75% klientoch vykonávajú subjekty zvýšenú starostlivosť. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu (investičnej zložky, ale aj najmä z možností investovania zo strany klientov formou jednorazových mimoriadnych vkladov, prípadne opakovaných vkladov, ako aj z dôvodu možnosti realizácie čiastočných odkupov) vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie mierne zvýšené riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v porovnaní s ostatnými produktmi životného poistenia. Rovnako posudzované subjekty považujú za najviac zraniteľné produkty z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti produkty investičného životného poistenia.

Počet klientov kapitálového životného poistenia tvorí takmer 32% zo všetkých klientov v životnom poistení. Zanedbateľné množstvo z uvedeného počtu klientov kapitálového životného poistenia tvoria právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,25% klientov kapitálového životného poistenia. Pri 0,15% klientoch vykonávajú subjekty zvýšenú starostlivosť. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu (poistenie so sporiacou zložkou) vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Počet klientov rizikového životného poistenia tvorí takmer 45% zo všetkých klientov v životnom poistení. Z uvedeného počtu klientov rizikového životného poistenia tvoria 0,9% právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,3% klientov rizikového životného poistenia. Pri 0,43% klientoch vykonávajú subjekty zvýšenú starostlivosť. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu (poistenie pre prípad rizika smrti) vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Počet klientov v kategórii ostatných produktov životného poistenia, kde je zahrnuté napr. dôchodkové poistenie, poistenie vena alebo prostriedkov na výživu detí, atď., tvorí 0,7% zo všetkých klientov v životnom poistení. Zanedbateľné množstvo z uvedeného počtu klientov ostatných produktov životného poistenia tvoria právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,35% klientov ostatných produktov životného poistenia. Zvýšenú starostlivosť vykonávajú subjekty len u nepatrného množstva klientov. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Právny poriadok Slovenskej republiky neumožňuje anonymné používanie produktov. Interné predpisy a postupy poisťovní v súlade so zákonom č. 297/2008 Z. z. upravujú povinnosť odmietnuť uzavretie obchodného vzťahu v prípade, že sa odmietne identifikovať pri uzatváraní poisťovnej zmluvy alebo odmietne vyhlásiť, v mene koho koná. Rovnako postupujú poisťovne aj v prípade nedostatočnej identifikácie osoby oprávnenej na výplatu poisťovného plnenia, t.j. príjemca z poisťovnej zmluvy musí byť vždy známy.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI V OBCHODNÝCH VZŤAHOCH

Za obchodné vzťahy so zvýšeným rizikom sa považujú obchodné vzťahy s klientom, u ktorého sa vyskytuje niektorý z nasledujúcich rizikových faktorov:

- krajina pôvodu klienta,
- krajina pôvodu vlastníka klienta – podnikateľa,
- krajina pôvodu zakladateľa klienta – nepodnikateľa,
- je uvedený na zozname štátov, v ktorých nie sú dostatočným spôsobom uplatňované opatrenia proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, ktorý je vydávaný FATF, alebo na zozname štátov, ktoré sú považované za daňové raje,
- uvedenie klienta, zakladateľa klienta – nepodnikateľa, vlastníka klienta – podnikateľa, alebo osoby, s ktorou klient uzatvára obchod, na zozname osôb a hnutí, voči ktorým sú uplatňované sankčné opatrenia v súlade s osobitnými právnymi predpismi,
- klient je na zozname politicky exponovaných osôb,
- pôvod finančných prostriedkov klienta je nejasný alebo klient prehlási k pôvodu finančných zdrojov, že ide napr. o výhru hotovosti v kasíne, prijatie daru vo forme peňažnej hotovosti, nadobudnutie dedičstva a pod.,
- skutočnosti vzbudzujúce podozrenie, že klient nekoná vo svojom mene alebo že zastiera, že plní pokyn tretej osoby,
- spôsob prevedenia obchodu je neobvyklý alebo
- skutočnosť vzbudzujúca podozrenie, že klient vykonáva neobvyklú obchodnú operáciu.

Podľa posudzovaných subjektov boli Finančnej spravodajskej jednotke najčastejšie podávané hlásenia o neobvyklých obchodných operáciách s príznakom absencie zjavného ekonomického dôvodu pre operáciu (až 57%), 29% tvorila hodnota operácie a 14% podozrenie z prepojenia s trestnou činnosťou alebo s páchatelmi.

Znakmi neobvyklej obchodnej operácie v sektore poisťovníctva sú najmä

- obchod, pri ktorom klient predloží falošné, neplatné, resp. odcudzené identifikačné doklady, odmietnutie vyhlásenia skutočnosti, v koho mene je poisťná zmluva uzatvorená,
- klient žiada poistiť predmet, ktorý vykazuje znaky po odcudzení,
- záujem klienta uzavrieť poisťnú zmluvu v takej výške, ktorá sa zdá byť v rozpore s poisťnými potrebami klienta,
- klient prijíma pre neho nevýhodné podmienky, ktoré nemajú žiadny vzťah k jeho zdraviu alebo veku a je ochotný platiť poisťné, ktoré očividne prevyšuje jeho finančné možnosti,
- klient kupuje poisťný produkt, ktorý nemá žiadny zjavný ekonomický účel a na otázku pracovníka poisťovne nie je ochotný uviesť dôvod pre túto investíciu,
- opakované uzatváranie (3 a viac) poisťných zmlúv na neobvykle vysoké sumy,
- klient mení oprávnené osoby určené v zmluve, často ide o oprávnenú osobu, ktorá nemá jasnú väzbu na poisťníka,
- klient pri uzatváraní zmluvy neprejavuje žiadny záujem o plnenie zmluvy, ale prejavuje omnoho väčší záujem o predčasné zrušenie zmluvy a môže sa zdať, že klient má poistenie vo viacerých poisťovniach,

- klient požaduje extrémne navýšenie poistnej sumy a poistného,
- klient vykonáva viacnásobné zmeny účtov pre platenie a vrátenie poistného,
- jeden klient uzatvára viac poistných zmlúv v prospech viaceru poistených,
- veľmi krátka doba (do 3 mesiacov) medzi uzatvorením zmluvy a jej zrušením pri vysokých sumách poistenia,
- dojednanie poistenia, kde ročné poistné je neobvykle vysoká suma,
- klient uhradí vysokú sumu poistenia v hotovosti, resp. poštovou poukážkou,
- klient po úhrade finančných prostriedkov na účet poisťovne následne poisťovni oznámi, že došlo k omylu a požiada, aby mu prostriedky boli zaslané späť, a to na iný účet alebo poštovou poukážkou,
- klient uhradí cca. dve splátky a potom požiada o vyplatenie sumy na iný účet,
- klient po pravidelných platbách poistného naraz vykoná jednorazovú úhradu celého poistného, resp. prevedie finančné prostriedky z niekoľkých bánk, najmä zo zahraničia,
- klient pri investičných produktoch uskutoční tri a viac opakovaných vkladov bezhotovostným prevodom na účet.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI Z HLADISKA KONEČNÉHO UŽIVATEĽA VÝHOD (KUV)

Najväčšie riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore poisťovníctva je v prípade klientov s nejasnou vlastníckou štruktúrou a v prípade, pokiaľ právnická osoba ako potenciálny klient nedokáže dostatočne preukázať, z akých zdrojov získala finančné prostriedky, ktoré investuje do konkrétnych produktov.

Poisťovne považujú obmedzený (neexistujúci) prístup k informáciám o konečnom užívateľovi výhod za faktor uľahčujúci trestnú činnosť súvisiacu s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti vo významnej miere. Okrem identifikácie konečného užívateľa výhod poisťovne označili za najväčšie výzvy/ťažkosti, s ktorými sa stretli pri plnení požiadaviek zo zákona č. 297/2008 Z. z., overovanie údajov poskytnutých klientmi, ako aj identifikáciu podozrení (príznakov) na podanie hlásenia o neobvyklej obchodnej operácii.

Podľa väčšiny poisťovní sú informácie týkajúce sa právnických osôb a právnych štruktúr (zskupení) ľahko dostupné, presné a aktualizované. Niektoré poisťovne však uviedli, že tieto informácie je ťažké získať a overiť ich pravdivosť, keďže údaje v registri právnických osôb (RPO) nie sú vždy aktuálne, resp. niekedy úplne chýbajú. Podrobnejšie informácie o vlastníckej štruktúre klientov právnických osôb sú iba v registri partnerov verejného sektora (RPVO), kde však nie sú zapísané všetky právnické osoby. Efektívnym riešením by mohol byť jeden komplexný register právnických osôb, v ktorom by si povinné osoby vedeli skontrolovať a overiť všetky potrebné informácie o právnickej osobe.

V porovnaní s identifikáciou konečného užívateľa výhod v prípade domácich právnických osôb je preverovanie zahraničných právnických osôb pri identifikácii konečného užívateľa výhod komplikovanejšie, keďže možnosti získania spoľahlivých a aktuálnych informácií o konečnom užívateľovi výhod sú veľmi obmedzené. Okrem toho, že neexistujú centrálné databázy, klienti odmietajú poskytnúť informácie o konečnom užívateľovi výhod, a preto nie je možné overiť údaje o konečnom užívateľovi výhod.

Medzi nedostatky identifikované Výborom expertov na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (ďalej len „Výbor MONEYVAL“) patrí vykonávanie základnej, resp. zvýšenej starostlivosti pri príjemcoch poistného plnenia zo životného poistenia, ako aj získavanie informácií o konečnom užívateľovi výhod príjemcov poistného plnenia.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI Z HĽADISKA VÝKONU DOHĽADU NAD BOJOM PROTI LEGALIZÁCII VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Dohľady na mieste sú vykonávané samostatne alebo ako súčasť prudenciálneho dohľadu (ako jedna z oblastí dohľadu). Vo väčšine prípadov je dohľad vykonávaný komplexne, kedy sú preverované všetky oblasti, procesy, dokumenty (najmä Program vlastnej činnosti) z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Ďalej môže byť dohľad na mieste zameraný len na jednu, resp. niekoľko oblastí boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti (tematický) alebo dosledovací. Priemerne vykonáva Národná banka Slovenska dva dohľady na mieste v subjektoch v sektore poisťovníctva ročne.

Z hľadiska miery ekvivalentu plného pracovného úväzku (FTE) zabezpečuje na odbore dohľadu nad poisťovníctvom a dôchodkovým sporením Národná banka Slovenska úlohy spojené s procesmi iba jedna osoba, čiže uvedený odbor je z hľadiska personálneho zabezpečení nedostatočne.

V uvedenom období bol vykonaný dohľad na diaľku vo všetkých poisťovniach a pobočkách z iných krajín vykonávajúcich životné poistenie, a to formou dotazníkov, ktoré pokryli všetky potrebné oblasti a procesy v jednotlivých subjektoch.

V hodnotenom období 2020 – 2023 boli vykonané len dva dohľady na mieste, ktorých súčasťou bol aj dohľad nad bojom proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, keďže v rokoch 2020 až 2022 boli dohľadové aktivity vykonávané v obmedzenom rozsahu z dôvodu pandémie COVID.

Pri dohľadoch boli najčastejšie zistené nedostatky v nasledovných oblastiach

- program vlastnej činnosti,
- spôsob vykonávania primeranej formy starostlivosti,
- proces overovania klientov,
- posudzovanie obvyklosti obchodných operácií,
- nahlásenie neobvyklej obchodnej operácie.

Ako možné príčiny týchto nedostatkov/porušení sú

- nedostatočné metodické/regulačné predpisy,
- nedostatočný prístup k informáciám,
- nedostatočná odborná príprava zamestnancov v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- nedostatok personálnych kapacít,
- absencia kultúry dodržiavania predpisov v dohliadaných subjektoch a
- úmyselné opomenutie uplatňovania právnych predpisov.

Počas hodnoteného obdobia udelila Národná banka Slovenska dve sankcie poisťovniam, a to vo výške 40 000 EUR a 60.000 EUR za nedostatky a porušenia predpisov zistených počas dohľadov na mieste zameraných na boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, ktoré boli vykonané v roku 2019.

Ako najväznejšie boli vyhodnotené nasledujúce zistenia:

- nedostatky a zistenia v programe vlastnej činnosti,
- pri niektorých poistných zmluvách nebolo preukázané, či poisťovňa vykonala overenie identifikácie klienta, ktorým je právnická osoba, pričom ani jedna poistná zmluva nespadá do kategórie výkonu zjednodušenej starostlivosti,
- v prípade niektorých poistných zmlúv, pri ktorých nie je z dôvodu vysokej hodnoty obchodu možné uplatňovať zjednodušenú starostlivosť, nebola vykonaná identifikácia konečného užívateľa výhod a prijatie primeraných opatrení na overenie jeho identifikácie,
- v prípade viacerých poistných zmlúv boli identifikované obchodné operácie, ktoré boli nezvyčajne veľké a zjavne vybočovali z bežného rámca obchodov vykonávaných poisťníkmi, ako aj obchody, ktoré zároveň nemali zrejmý ekonomický účel, a teda mali byť nahlásené Finančnej spravodajskej jednotke ako neobvyklé obchodné operácie, pričom poisťovňa nezdokumentovala preskúmanie a posúdenie niektorých obchodov,
- nevykonávanie priebežného monitorovania obchodných vzťahov v plnom rozsahu.

Zo zistení z vykonaných dohľadov na mieste a na diaľku počas hodnotiaceho obdobia 2020 - 2023 vyplýva, že oproti predchádzajúcemu kolu národného hodnotenia rizík došlo k výraznému zníženiu nedostatkov v procesoch boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti v subjektoch sektora poisťovníctva.

FIT & PROPER PROCESY

Komplexný právny a regulačný rámec poskytuje Národnej banke Slovenska náležité právomoci pri realizácii vstupných kontrol, ktoré sú súčasťou povoľovacieho konania, konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na nadobudnutie alebo zvýšenie kvalifikovanej účasti na poisťovni, konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na splynutie, zlúčenie, rozdelenie poisťovní, ako aj konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na predaj podniku poisťovne alebo jeho časti. Rovnako sú poisťovne povinné bez zbytočného odkladu oznámiť Národnej banke Slovenska všetky zmeny osôb, ktoré riadia poisťovňu, pobočku poisťovne alebo vykonávajú kľúčové funkcie (režim Solventnosť II) a osôb navrhnutých za členov predstavenstva a vedúcich zamestnancov v priamej riadiacej pôsobnosti predstavenstva (osobitný režim), vrátane všetkých informácií a dokladov potrebných na posúdenie, či nová fyzická osoba spĺňa požiadavky odbornej spôsobilosti a dôveryhodnosti.

Vhodnosť osôb s kvalifikovanou účasťou na poisťovni, ako aj prehľadnosť skupiny s úzkymi väzbami, ku ktorej patrí aj akcionár s kvalifikovanou účasťou na poisťovni, či výkonu dohľadu neprekážajú úzke väzby v rámci skupiny, a tiež či výkonu dohľadu neprekáža právny poriadok a spôsob jeho uplatnenia v štáte, na ktorého území má skupina s úzkymi väzbami úzke väzby, skúma Národná banka Slovenska nielen v rámci povoľovacieho konania, ale aj v rámci konaní o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa § 77 ods. 1 zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Z hľadiska vstupných kontrol neboli počas preverovaného obdobia 2020 – 2023 identifikované zraniteľné miesta. Vstupné kontroly zo strany Národnej banky Slovenska zabezpečujú, aby sa potenciálni páchatelia nedostali na riadiace pozície v poisťovni, kľúčové funkcie alebo k nadobudnutiu kvalifikovanej účasti v poisťovni.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

Podľa vyjadrení posudzovaných subjektov v oblasti životného poistenia tvorí podiel zdrojov nezákonných finančných prostriedkov z domácej trestnej činnosti okolo 96,5% a 3,5% z cezhraničnej trestnej činnosti.

Podľa názoru Národnej banky Slovenska, ako aj vyjadrení vybraných subjektov väčšinu trestných činov generujúcich výnosy v našej krajine tvoria daňové úniky, korupcia, organizovaný zločin a falšovanie.

Ako najčastejšie ekonomické sektory, ktoré z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti slúžia ako zdroj na umiestnenie, rozvrstvenie a ktoré slúžia ako investičný raj pre výnosy z trestnej činnosti (fáza integrácie), posudzované subjekty uviedli realitný sektor, stávkové kancelárie a herne, cenné predmety a virtuálne meny.

Vychádzajúc z medzinárodných dokumentov a nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti je možné konštatovať, že v sektore poisťovníctva sa legalizácia výnosu z trestnej činnosti realizuje najmä prostredníctvom životného poistenia s investičnou zložkou. Páchatel' uzatvorí poisťnú zmluvu s jednorazovým alebo opakovaným vyšším vkladom, pričom po krátkom čase zmluvu predčasne zruší a vyžiada si výplatu tzv. odkupnej hodnoty. Týmto spôsobom sa nelegálne prostriedky transformujú na „legálne“ poisťné plnenie.

V niektorých prípadoch môže byť použitý aj model fiktívneho poisťného plnenia – napr. účelové nahlásenie poisťnej udalosti a následný príjem výplaty zo zmluvy. Ďalšou schémou je využitie poisťných produktov v kombinácii s inými finančnými nástrojmi, čím sa sťažuje sledovanie finančných tokov.

Riziko predstavujú aj anonymné alebo minimálne overovanie klienta pri uzatváraní poisťných zmlúv, nedostatočné zisťovanie pôvodu finančných prostriedkov pri väčších vkladoch a absencia spracovania podozrivých vzorcov správania – napr. časté predčasné zrušenie zmlúv bez legitímneho dôvodu. Legalizáciu výnosu z trestnej činnosti môžu realizovať aj osoby konajúce na účet klienta, najmä v prípadoch, keď nie je dôsledne overený ich vzťah ku konečnému užívateľovi výhod.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore poisťovníctva	Stredne nízka	Nízka	Stredne nízke
Súvisiace zraniteľné miesta: Prípady klientov s nejasnou vlastníckou štruktúrou a prípady, kedy právnická osoba ako potenciálny klient nedokáže dostatočne preukázať z akých zdrojov získala finančné prostriedky, ktoré investuje do konkrétnych produktov. Obmedzený prístup k informáciám o KUV. Overovanie údajov poskytnutých klientmi. Vykonávanie základnej resp. zvýšenej starostlivosti pri príjemcoch poisťného plnenia zo životného poistenia. Nedostatočná identifikácia podozrení (príznakov) na podanie hlásenia o neobvyklej obchodnej operácii. Nedostatočne personálne zabezpečenie dohľadu v sektore životného poistenia.			

Súvisiaca hrozba:

Uzavretie zmluvy s osobou, ktorej pôvod majetku bol nedostatočne preukázaný, čím sa zvyšuje riziko legalizácie príjmov z trestnej činnosti.

Zvýšené riziko poukázania plnenia zo zmlúv životného poistenia osobám, ktoré môžu byť potencionálnymi páchatelmi trestných činov.

Nezachytenie neobvyklej obchodnej operácie.

Nedostatočný počet vykonaných kontrol v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Opis udalosti:

Prostredníctvom životného poistenia je umožnená legalizácia výnosu z trestnej činnosti cez výplaty poistných plnení osobám, ktoré nie sú dostatočne preverené alebo identifikované, čím sa majetok dostáva mimo dosahu orgánov činných v trestnom konaní.

Opis rizika:

Sektor poisťovníctva je relatívne dobre regulovaný, je vystavený rizikám predovšetkým pri produktoch investičného životného poistenia kvôli ich investičnej zložke a možnosti manipulovať s vkladmi a výbermi.

Zraniteľnosť zvyšuje neexistencia centrálného registra konečného užívateľa výhod, limitované možnosti overovania zahraničných právnických osôb a nedostatočné kapacity na výkon hĺbkového dohľadu.

Riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore poisťovníctva je stredne nízke. Aj keď je sektor dobre regulovaný a kontrolovaný, najväčšie riziká predstavujú produkty investičného životného poistenia a procesy overovania konečných užívateľov výhod. Na minimalizáciu rizika je potrebné zlepšiť prístup k informáciám o konečnom užívateľovi výhod, posilniť monitorovanie obchodných vzťahov a zvýšiť počet a kvalitu dohľadov v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Na základe informácií získaných od dohliadaných subjektov, ako aj informácií Národnej banky Slovenska, z dohľadovej činnosti bolo v sektore poisťovníctva identifikované stredne nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti. To znamená, že riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu v tejto oblasti je prítomné, avšak v obmedzenom rozsahu, berúc do úvahy veľkosť sektora poisťovníctva v rámci finančného trhu, charakter poistných produktov, potenciálnych klientov, predajné kanály, ako aj dostatočnú reguláciu sektora poisťovníctva.

DÔCHODKOVÉ SPORENIE (DDS A SDS)

V sektore dôchodkového sporenia pôsobia na území Slovenskej republiky dôchodkové správcovské spoločnosti vykonávajúce starobné dôchodkové sporenie, tzv. II. pilier a doplnkové dôchodkové spoločnosti vykonávajúce doplnkové dôchodkové sporenie, tzv. III. pilier. Tento sektor je charakteristický predovšetkým, dlhodobým sporením s prísnyimi pravidlami výberu finančných prostriedkov závislých od dosiahnutia zákonom stanoveného veku dožitia, čím je značne obmedzená voľnosť manipulácie s finančnými prostriedkami.

V správe z nadnárodného hodnotenia rizík sektor starobného dôchodkového sporenia a doplnkového dôchodkového sporenia nebol analyzovaný, z toho dôvodu komentár neobsahuje súhrnné závery ani porovnania ako v ostatných sektoroch.

DEMONŠTRÁCIA

Sektor starobného dôchodkového sporenia a doplnkového dôchodkového sporenia sa v poslednom roku hodnotiaceho obdobia (2023) podieľal na HDP 14,5% a je tvorený dvoma odvetviami dôchodkovými správcovskými spoločnosťami, ktorých podiel predstavuje 11,5% a doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami, ktoré majú podiel 3%. Pri zohľadnení počtu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách za hodnotiace obdobie je počet 4 hlásení z celkového počtu 2599 neobvyklých obchodných operácií za všetky finančné inštitúcie zanedbateľný.

V sektore dôchodkového sporenia pôsobia na území Slovenskej republiky dôchodkové správcovské spoločnosti vykonávajúce starobné dôchodkové sporenie, tzv. II. pilier a doplnkové dôchodkové spoločnosti vykonávajúce doplnkové dôchodkové sporenie, tzv. III. pilier. Ku koncu roka 2023 pôsobilo na slovenskom dôchodkovom trhu v celku 9 subjektov, z toho päť dôchodkových správcovských spoločností a štyri doplnkové dôchodkové spoločnosti, všetky so sídlom na území Slovenska.

Ku koncu sledovaného obdobia (koniec roka 2023) bol majetok sporiteľov v starobnom dôchodkovom sporení pod správou dôchodkových správcovských spoločností v celkovej výške 13 996 573 072,63 EUR s počtom sporiteľov viac ako 1,8 milióna. Doplnkové dôchodkové spoločnosti spravovali za rovnaké obdobie úspory svojich klientov vo výške 3 519 216 818,97 EUR s počtom takmer milión účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia.

Ako niekoľko typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti niektoré subjekty uviedli nákup drahých kameňov a kovov, prevod finančných prostriedkov a platby v hotovosti, ďalej vklady v nižších sumách cez viaceré spriaznené osoby, poslanie platby na účet.

V rámci štatistických údajov vychádza toto hodnotenie z dát za sledované obdobie ku koncu roka 2023, kde dôchodkový sektor z hľadiska veľkosti spravovaných aktív predstavoval majetok vo výške viac ako 17,5 miliardy EUR (14 mld. EUR + 3,5 mld. EUR), čo reprezentuje približne 10% z celkového finančného sektora. V spojení s veľkosťou domácej ekonomiky ku koncu roka 2023 predstavoval objem spravovaných aktív rámci dôchodkového sektora k HDP 14,5 %.

Pre potreby podrobného posudzovania bolo na účely preverenia a zozbierania potrebných dát oslovených všetkých deväť subjektov dôchodkového sektora.

Sektor dôchodkového sporenia možno zo samotného hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ako aj výsledkov z predchádzajúcich hodnotiacich období, kvalifikovať ako menej rizikový sektor s ustáleným rizikovým skóre na úrovni 0,17, čo predstavuje nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Tento sektor je aj z hľadiska nastavenia princípov fungovania, na ktorých je založený, dlhodobé sporenie s prísnyimi pravidlami výberu finančných prostriedkov závislými od dosiahnutia zákonom stanoveného veku dožitia, čím je značne obmedzená voľnosť manipulácie s finančnými prostriedkami, najmenej atraktívny v rámci legalizácie výnosu z trestnej činnosti v porovnaní s bankovým či iným sektorom finančného trhu.

Finančné prostriedky poukazované na jednotlivé osobné dôchodkové účty účastníkov/sporiteľov súvisiace s dôchodkovými zmluvami (príspevky a výplaty dávok), ktoré dôchodkové spoločnosti ako povinné osoby spravujú, smerujú priamo z účtov štátnej inštitúcie, ktorou je Sociálna poisťovňa, resp. z účtov klientov vedených v iných finančných inštitúciách, ktoré sú povinnými osobami podľa zákona č. 297/2008 Z. z.

Dôchodkové správčovské spoločnosti sú oprávnené a aj využívajú na predaj svojich produktov nielen internú, ale aj externú sieť, t.j. finančných sprostredkovateľov. Je však potrebné zdôrazniť, že konečnú zodpovednosť za vykonanie kompletnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi nesie stále dôchodková správčovská spoločnosť (objektívna zodpovednosť), napriek tomu, že finanční sprostredkovatelia sú taktiež zaradení medzi povinné osoby podľa zákona č. 297/2008 Z. z.

Dôchodkové správčovské spoločnosti ako povinné osoby posudzujú riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v závislosti od svojich klientov, produktu (povinné alebo dobrovoľné príspevky, ktoré sú viac rizikové), obchodného vzťahu alebo konkrétneho obchodu s tým, že pri hodnotení rizikovosti vychádzajú zo zákona č. 297/2008 Z. z. a interných predpisov.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI KLIENTOV

Dôchodkové spoločnosti v rámci rizikového hodnotenia klientov zaraďujú svojich klientov do troch rizikových kategórií, podľa ktorých následne vykonávajú príslušný druh starostlivosti voči svojim klientom. V sektore dôchodkového sporenia sú klientmi výlučne fyzické osoby, z čoho je iba nepatrné množstvo - menej než 1% (presne 0,99%) nerezidentov, z čoho vyplýva, že z geografického hľadiska a medzinárodného prepojenia je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore dôchodkového sporenia zanedbateľné.

Povinné osoby v sektore dôchodkového sporenia vykonávajú pri 41,60% svojich klientov základnú starostlivosť, pri 56,94% svojich klientov zjednodušenú starostlivosť a pri 0,41% svojich klientov zvýšenú starostlivosť.

Politicky exponované osoby tvoria z portfólia klientov iba niečo cez 0,14% zo všetkých klientov, čo predstavuje 4 128 osôb, čo je tiež zanedbateľné množstvo.

Celkovo parciálna rizikovosť z celej škály rizík bola aj v tejto oblasti ustálená na čísle 1, ako nízke riziko pri všetkých sledovaných subjektoch.

Za účelom preverenia osôb dôchodkové spoločnosti využívajú verejne dostupné zdroje a internetové prehliadače obsahujúce zoznamy osôb, voči ktorým sú vykonávané medzinárodné sankcie. Všetky oslovené dôchodkové spoločnosti vedú riadne zoznamy politicky exponovaných osôb a sankcionovaných osôb, ktoré priebežne monitorujú a aktualizujú. Subjekty dôchodkového sektora preverujú politicky exponované osoby pri samotnom uzatváraní dôchodkových zmlúv a následne vykonávajú monitoring a aktualizáciu údajov aj v priebehu trvania zmluvného vzťahu s klientom.

Z pohľadu posudzovaných a hodnotených subjektov dôchodkového sektora je vhodné poukázať na ťažkosti/problémy spojené s identifikáciou politicky exponovaných osôb, spočívajúcich v absencii jednotnej a centrálnej štátnej databázy (vrátane rodinných príslušníkov). Subjekty si ju vytvárajú a aktualizujú sami, prípadne v rámci finančnej skupiny, ktorej sú súčasťou. Zároveň je tu potrebná zvýšená súčinnosť zo strany klienta, keďže niektoré politicky exponované osoby nemajú vedomosť o tom, že naplňajú definíciu politicky exponovanej osoby.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI DÔCHODKOVÝCH PRODUKTOV

Rizikovosť produktov sektora dôchodkového sporenia, ktorými sú starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie, je vzhľadom na ich charakter a náležitosti týchto produktov, akými sú dlhodobá viazanosť finančných prostriedkov, príspevky postupované na osobné dôchodkové účty klientov priamo zo Sociálnej poisťovne, zákonné podmienky výberu finančných prostriedkov podmienené dosiahnutím dôchodkového veku, hodnotená ako nízka až veľmi nízka.

Starobné dôchodkové sporenie je finančný produkt kvalifikovaný ako sporenie na osobný dôchodkový účet sporiteľa, ktoré má spolu s dôchodkovým poistením zabezpečiť príjem sporiteľovi v starobe alebo pozostalým pre prípad smrti. Doplnkové dôchodkové sporenie je tiež finančným produktom, spočívajúcim vo výbere príspevkov tak zamestnanca ako aj zamestnávateľa, zhromažďovaní týchto príspevkov, zhodnocovaním, investovaním a následnom zabezpečení klienta v prípade jeho staroby doplnkovým dôchodkovým príjmom. Aj na základe vyššie uvedeného je viac ako 56% z celkového počtu klientov tohto sektora zaradených do kategórie so zjednodušenou starostlivosťou.

Možnosť mierne zvýšeného rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti bola identifikovaná pri produkte doplnkového dôchodkového sporenia, kde si klienti majú možnosť poukazovať svoje príspevky aj nezávisle od svojho príjmu a zamestnávateľa, prípadne v rámci starobného dôchodkového sporenia si platiť dobrovoľné príspevky. Avšak motivácia legalizácie výnosu z trestnej činnosti v týchto produktoch je stále znížená práve striktnými legislatívnymi pravidlami výberu, a teda striktné obmedzenie voľnej dispozície s prostriedkami, ako aj dlhodobosť produktu minimálne 10 až 15 rokov.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI OBCHODNÝCH VZŤAHOV

Za obchodné vzťahy so zvýšeným rizikom sa považujú obchodné vzťahy s klientom, u ktorého sa vyskytuje niektorý z rizikových faktorov, akými sú napríklad kritická krajina pôvodu klienta, ktorá je uvedená na zozname krajín, v ktorých nie sú dostatočným spôsobom uplatňované opatrenia proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, ktorý je vydávaný FATF, alebo na zozname krajín, ktoré sú považované za daňové raje.

Takýto prípad klientov bol detekovaný aj v tomto sektore, avšak vo veľmi malom rozsahu a stále v spojení so zamestnávateľom na Slovensku, kde spoločnosti pristúpili k základnej starostlivosti klienta namiesto zjednodušenej a zvýšili rizikovú kategóriu klienta. Avšak išlo o veľmi nízke číslo pod 1% z celkového počtu klientov.

Ďalším kritériom obchodného vzťahu so zvýšeným rizikom je klient, s ktorým sa uzatvára obchod, ak je vedený na zozname osôb a hnutí, voči ktorým sú uplatňované sankčné opatrenia v súlade s osobitnými právnymi predpismi, ktorý sa v sledovanom období v portfóliu klientov v tomto sektore nenachádzal.

Rizikovým môže byť tiež pôvod finančných prostriedkov klienta, ak nie je jasný alebo klient prehlási k pôvodu finančných zdrojov, že ide napr. o výhru hotovosti v kasíne, prijatie daru vo forme peňažnej hotovosti, nadobudnutie dedičstva a pod., čo opäť nebolo za sledované obdobie zistené.

HODNOTENIE RIZIKOVOSTI LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI Z HĽADISKA KONEČNÉHO UŽÍVATEĽA VÝHOD

Vzhľadom na skutočnosť že, v prevažnej miere sú koneční užívatelia výhod samotní klienti/sporitelia/účastníci, prípadne ich rodinní príslušníci, teda fyzické osoby, nie je v tomto sektore riziko z hľadiska konečného užívatel'a výhod významného charakteru, čo však neznamená, že by nebolo povinnými osobami v tomto sektore sledované a vyhodnocované.

HODNOTENIE RIZÍK LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI Z HĽADISKA VÝKONU DOHĽADU

Kontrola povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti je aj v rámci dôchodkového sektora jednou z aktivít, ktorú Národná banka Slovenska vykonáva počas svojich dohľadových úloh a kontrol nad činnosťou subjektov dôchodkového sporenia. Dohľad je realizovaný formou dohľadu na diaľku, ako aj na mieste. Dohľady na mieste sú vykonávané buď samostatne tematicky naprieč všetkými subjektami dôchodkového sektora alebo ako súčasť komplexného prudenciálneho dohľadu (ako jedna z jeho oblastí). V prípade komplexného dohľadu nad celkovou činnosťou dôchodkových subjektov, kde je preverovaná aj oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, je dohľad vykonávaný komplexne. V danom prípade sú preverované všetky oblasti, procesy, dokumenty (najmä Program vlastnej činnosti) relevantné z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Ďalej môže byť dohľad na mieste zameraný len na jednu, resp. niekoľko oblastí boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti (tematický) alebo ako dosledovacia.

V hodnotenom období 2020 – 2023 boli vykonané štyri dohľady na mieste, ktorých súčasťou bol aj dohľad nad oblasťou boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, a to aj napriek skutočnosti, že v tomto období boli predovšetkým v začiatkoch sledovaného obdobia dohľadové aktivity vykonávané v obmedzenom rozsahu z dôvodu pandémie COVID.

V uvedenom období bol preferovaný a aj vo vyššej miere vykonávaný dohľad na diaľku vo všetkých dôchodkových správcovských aj doplnkových dôchodkových spoločnostiach, a to formou dotazníkov, ktoré pokryli všetky potrebné oblasti a procesy v jednotlivých subjektoch.

Pri vykonaných dohládoch boli najčastejšie zistené mierne nedostatky v oblastiach programu vlastnej činnosti, vzdelávania zamestnancov, spôsobu vykonávania primeranej formy starostlivosti, procesu overovania klientov, posudzovania neobvyklosti obchodných operácií.

V sektore dôchodkového sporenia neboli počas hodnoteného obdobia uložené v predmetnej oblasti žiadne sankcie.

Vzhľadom na skutočnosť, že dôchodkové správčovské spoločnosti neprichádzajú do styku s hotovosťou a všetky platby pripisované na nimi vedené osobné dôchodkové účty sporiteľov sú poukazované zo Sociálnej poisťovne, prípadne zo strany zamestnávateľa v prípadoch doplnkových dôchodkových spoločností, a tie sú prevádzané z bankových inštitúcií, je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v tomto sektore minimálne, čo bol potvrdené aj v predchádzajúcich hodnoteniach počas národného hodnotenia rizík.

Zároveň sektor dôchodkového sporenia, čo sa týka reputačného rizika inštitúcií z hľadiska účasti na trestných činoch tohto charakteru, nie je považovaný za rizikový sektor a nebol spájaný so žiadnou účasťou na trestných činoch spojených s oblasťou boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti vrátane daňových únikov.

FIT & PROPER PROCESY

Komplexný právny a regulačný rámec stanovený primárnou legislatívou poskytuje Národná banka Slovenska náležitými právomocami pri realizácii vstupných kontrol, ktoré sú súčasťou povoloňacieho konania, konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na nadobudnutie alebo zvýšenie kvalifikovanej účasti, konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na splynutie, zlúčenie, rozdelenie, ako aj konania o udelenie predchádzajúceho súhlasu na iné úkony súvisiace s riadením a činnosťou subjektov dôchodkového sektora.

Rovnako je predmetom hodnotenia a schvaľovania akákoľvek zmena osôb, ktoré riadia subjekty dôchodkového sektora alebo vykonávajú kľúčové funkcie, ako napríklad osoby navrhované za členov predstavenstva, členov dozornej rady a vedúcich zamestnancov v priamej riadiacej pôsobnosti predstavenstva, vrátane posudzovania všetkých informácií a dokladov potrebných na preskúmanie dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti navrhovaných osôb. Zároveň sa v rámci licenčného konania preveruje a odsúhlasuje vhodnosť osôb s kvalifikovanou účasťou na subjektoch dôchodkového sporenia, prehľadnosť skupiny s úzkymi väzbami, ku ktorej patrí aj akcionár s kvalifikovanou účasťou na subjektoch dôchodkového sporenia, či výkonu dohľadu neprekážajú úzke väzby v rámci skupiny, a tiež či výkonu dohľadu neprekáža právny poriadok a spôsob jeho uplatnenia v štáte, na ktorého území má skupina s úzkymi väzbami úzke väzby.

Z hľadiska vykonaných vstupných kontrol neboli počas preverovaného obdobia 2020 - 2023 identifikované žiadne zraniteľné miesta. Takýto procesný postup zo strany Národnej banky Slovenska by mal zabezpečiť dostatočné prekážky, aby sa nedostali potenciálni páchatelia na riadiace pozície v subjektoch dôchodkového sporenia, nezískali kľúčové funkcie alebo kvalifikovanú účasť v nich.

ZHODNOTENIE RIZIKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI V SEKTORE DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

V sektore dôchodkového sporenia bolo na základe posudzovaných informácií získaných od dohliadaných subjektov, ako aj informácií Národnej banky Slovenska z dohľadovej činnosti, identifikované nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti. To znamená, že riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v tejto oblasti prítomné je avšak v obmedzenom rozsahu, berúc do úvahy charakter dôchodkových produktov, rizikovosť klientov, predajných kanálov, ako aj primeranú a dostatočnú reguláciu tohto sektora.

Podľa vyjadrení dotazovaných subjektov, väčšinu trestných činov generujúcich výnosy v našej krajine tvoria daňové úniky, korupcia, organizovaný zločin a falšovanie. Za najviac rizikový sektor z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti sa uvádzali v súčasnosti stále vzrastajúce virtuálne meny, cenné predmety, stávkové kancelárie a herne.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

V sektore doplnkového dôchodkového sporenia a starobného dôchodkového sporenia je riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti všeobecne považované za nízke vzhľadom na dlhodobý charakter produktov a legislatívne viazané nakladanie s prostriedkami aj pri ich výplate.

Napriek tomu môže dôjsť k pokusom o legalizáciu výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom

- jednorazových vysokých vkladov do doplnkového dôchodkového sporenia, ktoré môžu byť realizované za účelom „prekrytia“ pôvodu peňazí a ich neskoršieho výberu ako legálne nadobudnutých prostriedkov, najmä pri predčasnom zrušení zmluvy,
- prihlásenia sa na sporenie pod falošnou identitou alebo konaním v mene inej osoby, s cieľom „prerobiť“ nelegálne zisky na dôchodkový produkt,
- príspevkov tretích osôb, ktoré môžu byť zdrojom legalizovaných výnosov, ak nie je riadne posúdený pôvod peňazí.

Riziko sa môže zvýšiť v prípade nedostatočnej identifikácie klienta, slabého preverovania konečného užívateľa výhod, alebo pri minimálnej starostlivosti voči klientovi zo strany sprostredkovateľov.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore dôchodkového sporenia	Nízke	Nízke	Nízke
Súvisiace zraniteľné miesta: <p>V sektore dôchodkového sporenia vykazujú subjekty ako aj samotná činnosť dôchodkového sporenia nízku mieru zraniteľnosti, čo vychádza zo samotnej podstaty tohto finančného produktu (dlhodobosť a prísne viazané prostriedky), ako aj prísne podmienky a posudzovanie žiadateľov a poskytovateľov dôchodkového sporenia pri získaní povolenia na výkon činnosti alebo akejkolvek zmeny v povolení. Aj napriek týmto skutočnostiam boli identifikované zraniteľné miesta:</p> <ul style="list-style-type: none">• Absencia aktuálnych údajov/zoznam konečných užívateľov výhod, ako aj politicky exponovaných osôb jednotných pre celý finančný trh.• Obmedzený prístup k informáciám o konečnom užívateľovi výhod.• Nedostatočná identifikácia príznakov na podanie hlásenia o neobvyklej obchodnej operácii.			
Súvisiaca hrozba: <p>Uzavretie zmluvy/obchodného vzťahu s klientom, ktorého majetkové pomery nemusia byť dostatočne preukázané a preverené (v rámci procesu „poznaj svojho klienta“)</p>			
Opis udalosti: <p>Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom výplaty peňažných prostriedkov cez plnenie zo zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení/doplňkovom dôchodkovom sporení v dôchodkovom veku, avšak veľmi nízka motivácia vzhľadom na dlhý horizont (najmenej 15 rokov a dovŕšenie dôchodkového veku).</p>			
Opis rizika: <p>Vzhľadom na špecifiká produktov dôchodkového sporenia je motivácia na ich zneužitie na účely legalizácie výnosu z trestnej činnosti nízka. Prísne legislatívne podmienky, najmä dlhodobá viazanosť prostriedkov až do dosiahnutia dôchodkového veku, ako aj bezhotovostný režim platieb výrazne obmedzujú priestor na manipuláciu s majetkom.</p> <p>Riziko môže vzniknúť pri vstupe do obchodného vzťahu, najmä pri dobrovoľných príspevkoch v starobnom dôchodkovom sporení a doplňkovom dôchodkovom sporení, ktoré nepochádzajú z evidovaných príjmov klienta (napr. zo mzdy). Riziko sa zvyšuje najmä pri nedostatočnej identifikácii klienta alebo nejasnom pôvode finančných prostriedkov.</p> <p>Hoci tieto prípady boli v hodnotenom období výnimočné, potenciál legalizácie môže nastať v čase výplaty dávok po uplynutí niekoľkoročného obdobia, ak sa včas nezachytí podozrivá transakcia pri uzatváraní zmluvy alebo počas jej trvania.</p>			

PLATOBNÉ INŠTITÚCIE A INŠTITÚCIE ELEKTRONICKÝCH PEŇAZÍ

Poskytovatelia platobných služieb, a to platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí v rámci slovenského finančného trhu poskytujú v najväčšom rozsahu platobnú službu prijímania platobných operácií. V portfóliu týchto poskytovateľov platobných služieb sa vyskytujú aj finančné produkty, ktoré sú z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu hodnotené ako zvýšené riziko (najmä poukazovanie peňazí, či už ako finančných prostriedkov alebo elektronických peňazí). V prostredí finančného trhu Slovenskej republiky ide o veľmi malý počet subjektov poskytujúcich služby poukazovania peňazí. Ďalšie riziko predstavuje poskytovanie platobných služieb prostredníctvom agentov platobných služieb. V prostredí slovenského finančného trhu však nejde o významný počet agentov platobných služieb.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

ELEKTRONICKÉ PENIAZE

Európska komisia v oblasti elektronických peňazí konštatuje možné riziko zneužívania predplatených anonymných kariet, kde sa cez použitie veľkého množstva takýchto kariet vedia dosiahnuť vysoké objemy finančných prostriedkov. Rizikom je aj možnosť opätovného dobývania anonymných kariet a možnosť ich nákupu za hotovosť.

Zraniteľným miestom je využívanie agentov platobných služieb a distribútorov (medzičlánok medzi povinnou osobou a klientom), pri ktorých je problematická ich odbornosť/povedomie voči rizikám legalizácie výnosu z trestnej činnosti, dohľad nad ich fungovaním zo strany povinných osôb.

Častým je využívanie rizikových komunikačných kanálov – vznik obchodného vzťahu na diaľku, nové technologické riešenia podporujúce anonymitu a iné.

HROZBA Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Objemy finančných prostriedkov dosiahnuté cez veľké množstvo predplatených anonymných a znovu dobýateľných kariet, ktoré je možné nadobudnúť aj za hotovosť. Ide o hrozbu na významnej úrovni.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Elektronické peniaze využívané na operatívnu činnosť; platba za služby online (napríklad ubytovanie) môže byť jednoduchšia ako platba s hotovosťou; vzhľadom na nízke sumy a rýchlosť transakcií sú tieto ťažko dosledovateľné. Ide o hrozbu na významnej úrovni.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Nedostatočné monitorovacie systémy na zachytenie rizikových, podozrivých transakcií (najmä pri rozsiahlych sieťach agentov platobných služieb alebo distribútorov elektronických peňazí).

Z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti ide o zraniteľnosť na významnej úrovni.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Významne pomohlo zníženie prahov objemu transakcií, pri ktorých je nutné vykonávať starostlivosť o klienta, čím sa významne zmenšila anonymita tohto produktu. Naďalej však ostáva ako problémové nedostatočné monitorovanie podozrivých, rizikových transakcií.

Z pohľadu financovania terorizmu ide o zraniteľnosť na veľmi významnej úrovni.

POUKAZOVANIE PEŇAZÍ/PROSTRIEDKOV (MVTŠ)

Európska komisia konštatuje, že páchatelia využívajú služby poukazovania peňazí/prostriedkov poskytované finančnými inštitúciami na presun prostriedkov v hotovosti alebo anonymných elektronických peňazí. Služby poukazovania peňazí sú využívané na rýchly presun finančných prostriedkov naprieč jurisdikciami, pričom zvyčajne sú uprednostňované transakcie s malou hodnotou, aby sa tak útočníci vyhli podozrivým prahovým hodnotám.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Poukazovanie peňazí je často využívané pri financovaní terorizmu, pretože sa pri ňom nevyžaduje špeciálna znalosť produktu ani plánovanie. Vzhľadom na uvedené je hrozba financovania terorizmu pri tomto produkte stále považovaná za veľmi významnú.

To isté platí aj pre hrozbu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosť vo vzťahu k financovaniu terorizmu je pri tomto produkte považovaná za veľmi významnú (úroveň 4), a to z dôvodu, že vlastnosti/príznačky transakcií napojených na financovanie terorizmu sú ťažko odhaliteľné. Na zlepšenie schopnosti vysledovať transakcie spojené s financovaním terorizmu je potrebné zlepšiť výmenu informácií medzi spoločnosťami (povinnými osobami) a relevantnými autoritami.

Zraniteľnosť z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti:

Povedomie o riziku medzi poskytovateľmi týchto služieb narastá. Dohľadové authority a povinné osoby sa venujú rizikám, pričom sa zameriavajú na miesta vyššej zraniteľnosti ako napríklad kontrola činnosti agentov platobných služieb. Stále je však potrebné ešte významnejšie zlepšenie procesov, a to najmä posilnenie spolupráce medzi dohľadovými autoritami, efektívnejšie vykonávanie povinnej starostlivosti a kontrola nad výkonom činnosti agentov platobných služieb.

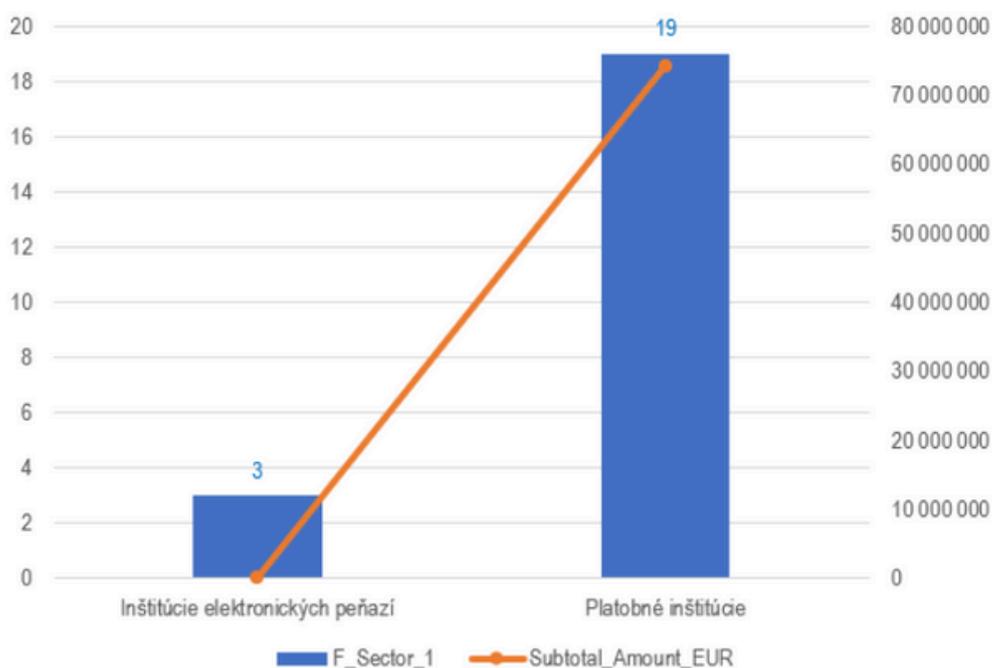
Z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti ide o zraniteľnosť na významnej úrovni.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA SEKTORA PLATOBNÝCH INŠTITÚCIÍ A INŠTITÚCIÍ ELEKTRONICKÝCH PEŇAZÍ

V rámci slovenského finančného trhu sa z rizík konštatovaných Európskou komisiou najviac prejavujú riziká legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiace s využívaním agentov platobných služieb a distribútorov, pri ktorých je, obdobne ako bolo uvedené aj Komisiou, problematická ich odbornosť/povedomie voči rizikám legalizácie výnosu z trestnej činnosti, kontrola ich fungovania zo strany povinných osôb, nedostatočné monitorovacie systémy na zachytenie rizikových, podozrivých transakcií v kombinácii s poskytovaním finančnej služby poukazovania peňazí prostredníctvom agentov platobných služieb, ktorá má charakter vyššieho rizika. V prostredí slovenského finančného trhu zatiaľ nejde o rozsiahle siete agentov alebo distribútorov.

Za posledné obdobie došlo k zvýšeniu dohľadových aktivít zo strany kompetentných autorít zameraných na špecifické vyššie riziká v rámci daného sektora (napr. na rizikové produkty alebo na rizikové kanály poskytovania finančných služieb, ako sú agenti platobných služieb alebo vznik obchodných vzťahov na diaľku), čím dochádza aj k zvýšeniu povedomia o riziku medzi poskytovateľmi služieb v tomto sektore.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 22 prípadov v sektore platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 90 tis. EUR.

DEMONŠTRÁCIA

Posudzované dohliadané subjekty poskytujú viaceré finančné produkty, ktoré sú z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu hodnotené ako zvýšené riziko (najmä poukazovanie peňazí, ale aj jednorazové vydávanie elektronických peňazí). Poukazovanie peňazí je často poskytované prostredníctvom sprostredkovateľov (napríklad už spomínaní agenti platobných služieb), ktorí často poskytujú platobné služby ako doplnkovú zložku k svojej hlavnej podnikateľskej činnosti a ich odborné znalosti môžu byť obmedzené.

Ďalšími súvisiacimi rizikami pri vymenovaných rizikových produktoch sú jednoduchosť a rýchlosť transakcií, celosvetový dosah, hotovostný charakter, produkt na podklade zmluvy o poskytnutí jednorazovej platobnej služby a s tým spojená vyššia anonymita klientov.

Celkový podiel sektora platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí na HDP bol v poslednom roku hodnotiaceho obdobia (2023) cca 0,2%. Pri zohľadnení počtu neobvyklých obchodných operácií z tohto sektora k celkovému počtu neobvyklých obchodných operácií za posledný rok hodnotiaceho obdobia (2023) bolo 142 neobvyklých obchodných operácií na celkovom počte 2599, čo predstavuje 5,4 %. Je potrebné uviesť, že práve v poslednom roku 2023 je zaznamenaný výrazný nárast neobvyklých obchodných operácií (142 v porovnaní s predošlými rokmi hodnotiaceho obdobia (2020-2022), v ktorých sa počet neobvyklých obchodných operácií pohyboval od 3-5.

Rovnaký trend je možno vidieť aj v objemoch ohlásených neobvyklých obchodných operáciách v poslednom roku (142 neobvyklých obchodných operácií v objeme 68,1 mil. EUR), v predošliých rokoch bol objem výrazne nižší (2020 - 52 tis. EUR, 2021 - 87 tis. EUR, 2022 - 6,4 mil. EUR). Tento trend hodnotíme pozitívne, ktorý súvisí so zvýšenou regulačnou, dohľadovou a edukačnou komunikáciou Národnej banky Slovenska s odvetvím platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov predikatívnych trestných činov (20) a objemu finančných prostriedkov v týchto prípadoch (74,236 mil. EUR) je relatívne vysoký vzhľadom na veľkosť sektora a podiel na finančnom trhu. Z celkového počtu prípadov je uvedený druh predikatívneho trestného činu iba v jednom prípade (podvod), v ostatných nie je uvedený.

Po vyhodnotení súhrnných odpovedí Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na otázku – Ktoré kanály sú najčastejšie využívané na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti – možno konštatovať, že medzi tri najčastejšie kanály patria:

bankový sektor

používanie hotovosti

služby prevodu peňazí (platobné služby)

V sektore platobných služieb v Slovenskej republike dominujú banky/pobočky zahraničných bánk ako poskytovatelia platobných služieb. Platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí prevažne vykonávajú transakčný acquiring (platobná služba prijímanie platobných operácií), a hoci niektoré platobné inštitúcie majú povolenie na vedenie platobných účtov a s tým súvisiace služby, túto službu poskytujú takému počtu používateľov platobných služieb, ktorý je zanedbateľný z pohľadu pokrytia trhu. Poukazovanie peňazí vykonávajú agenti platobných služieb pre zahraničných poskytovateľov platobných služieb. Aktivita domácich tretích strán (poskytovanie platobných iniciačných služieb a služieb informovania o platobnom účte) je z pohľadu európskej porovnateľnosti stále nízka.

Podiel objemu spravovaných aktív za sektor platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí kHDP je 0,21%.

V rámci štatistických údajov toto hodnotenie vychádza z dát za sledované obdobie od 01. júla 2022 do 30. júna 2023.

V rámci posudzovaných dohliadaných subjektov prichádza najviac transakcií z nasledovných jurisdikcií: Slovensko, Estónsko, Litva, Malta a Česko. V rámci posudzovaných dohliadaných subjektov odchádza najviac transakcií do nasledovných jurisdikcií: Slovensko, Nemecko, Litva, Veľká Británia a Estónsko.

Medzi najvýznamnejšie finančné produkty poskytované posudzovanými dohliadanými subjektami (z pohľadu objemu) patria:

- prijímanie platobných operácií,
- vedenie platobného účtu a s tým súvisiace služby,
- vydávanie elektronických peňazí (na základe rámcovej zmluvy),
- vydávanie elektronických peňazí,
- poukazovanie peňazí.

Percento politicky exponovaných osôb zo všetkých klientov posudzovaných subjektov je 0,1% (najvyššie % u slovenskej platobnej inštitúcie 3,3%).

Vo vzťahu k právnej forme klientov prevažujú klienti fyzické osoby. Vysoký počet klientov fyzických osôb vyplýva z viacerých finančných produktov, ktoré majú najmä jednorazový charakter a sú najčastejšie využívané klientami fyzickými osobami (napr. poukazovanie peňazí, jednorazové vydávanie elektronických peňazí). Vo vzťahu ku klientom právnickým osobám prevažujú mikropodniky (v zmysle definície v odporúčaní Európskej Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003).

Posudzované dohliadané subjekty vykonávajú pri 99,57% svojich klientov základnú starostlivosť, pri 0,25% svojich klientov zjednodušenú starostlivosť a pri 0,17% svojich klientov zvýšenú starostlivosť.

Posudzované dohliadané subjekty majú 98,97% klientov usadených na Slovensku, 0,99% klientov usadených v ostatných štátoch Európskej únie. Z celkového počtu je 0,04% klientov je usadených v tretích krajinách mimo Európskej únie a 0,003% klientov je usadených v krajinách, ktoré Európska komisia určila za vysokorizikové.

Posudzované dohliadané subjekty v sledovanom období zrealizovali 7,84% prichádzajúcich transakcií z tretích krajín (krajiný sveta mimo Európskej únie a mimo krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové) a 0,20% prichádzajúcich transakcií z krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové.

Posudzované dohliadané subjekty v sledovanom období zrealizovali 11,5% odchádzajúcich transakcií do tretích krajín (krajiný sveta mimo Európskej únie a mimo krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové) a 0,56% odchádzajúcich transakcií do krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové.

Z celkového počtu bolo 15% obchodných vzťahov/obchodov bolo uzatvorených/vykonaných na diaľku, prostredníctvom sprostredkovateľov alebo kombináciou (kde aspoň časť starostlivosti bola vykonaná uvedeným spôsobom).

Z pohľadu štatistickej klasifikácie ekonomických činností klientov posudzovaných dohliadaných subjektov (na základe NACE kódov - harmonizovaná štatistická klasifikácia ekonomických činností v rámci Európskej únie), 0,46% klientov vykonáva ekonomickú činnosť vo vysokom riziku (na základe hodnotenia rizík vykonaného príslušným dohľadovým útvarom).

Riziká legalizácie a financovania terorizmu u posudzovaných dohliadaných subjektov, najmä s prihliadnutím na špecifickosť jednotlivých dohliadaných subjektov a ich obchodných modelov je možné zhrnúť nasledovne:

Z pohľadu samotných dohliadaných subjektov (platobné inštitúcie/inštitúcie elektronických peňazí) je potrebné poukázať na stále nedostatočné personálne a technické zabezpečenie dohliadaných subjektov pre oblasť ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu v porovnaní s dohliadanými subjektami z bankového sektora. Zároveň je potrebné brať na zreteľ, že napriek skutočnosti, že ide o finančné inštitúcie menšieho rozmeru, mnohé z nich majú väčší rizikový apetit (napr. v porovnaní s bankovým sektorom), či už vo vzťahu ku klientom, rizikovým jurisdikciám, produktom, službám alebo distribučným kanálom využívajúcim nové technologické riešenia.

Samostatnú rizikovú skupinu dohliadaných subjektov predstavujú tzv. agenti platobných služieb, prostredníctvom ktorých môžu na základe písomných zmlúv poskytovať platobné služby zahraničné platobné inštitúcie a zahraničné inštitúcie elektronických peňazí. Na slovenskom finančnom trhu nejde

o vysoký počet agentov platobných služieb (v porovnaní s inými štátmi Európskej únie). Pri uvedených dohliadaných subjektoch (agentoch platobných služieb) je rizikovým faktorom skutočnosť, že samotní agenti platobných služieb nie sú často finančné inštitúcie a ich zamestnanci (ale môže ísť aj o jednu osobu - fyzickú osobu podnikateľa), nemajú dostatočnú odbornosť na riadne plnenie povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu. Problematická môže byť aj komunikácia medzi samotnou finančnou inštitúciou a agentom platobných služieb, kde finančná inštitúcia napríklad nechce komunikovať detaily procesných nastavení ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu agentom platobných služieb.

Na druhej strane je agent platobných služieb v rámci slovenskej jurisdikcie povinnou osobou a bez detailného pochopenia nastavení ochrany voči rizikám legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu môže byť pre neho problematické dôsledne plniť povinnosti stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Ďalšími rizikovými faktormi môžu byť zabezpečovanie vzdelávania (napr. jazyková, kultúrna bariéra) a vykonávanie kontroly nad riadnym plnením povinností agentom platobných služieb (keďže finálnu zodpovednosť za riadne plnenie povinností vždy ponese samotná finančná inštitúcia). Aktuálne všetci agenti platobných služieb pôsobiaci na území Slovenskej republiky poskytujú pre zahraničné platobné inštitúcie platobnú službu poukazovanie peňazí, ktorá je považovaná z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu za rizikový produkt.

Nakoniec ide aj o produkty bežne využívané v bankovom sektore, ako je vedenie platobného účtu a s tým spojené služby, kde však dochádza k zvýšeniu rizika z dôvodu, že posudzované dohliadané subjekty pri vzniku obchodných vzťahov sú ochotné akceptovať rizikovejšie spôsoby vzniku obchodných vzťahov/rizikovejšie distribučné kanály (dohliadané subjekty uzatvárajú obchodné vzťahy na diaľku aj so zahraničnými právnickými osobami z rizikových jurisdikcií, kde napríklad inštitúcie v bankovom sektore zmierňujú riziká vzniku obchodných vzťahov na diaľku napríklad obmedzením len na slovenské fyzické osoby) a zároveň používané technologické riešenia z dôvodu nedostatku finančných zdrojov nedosahujú úroveň riešení používaných v bankovom sektore.

Posudzované subjekty v dotazníku ako najviac zraniteľné finančné produkty z ich sektora z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti uviedli:

- kryptoaktíva (anonymita, slabá regulácia, dochádza k podvodným situáciám, kedy poškodený dobrovoľne participuje na podvode a je ochotný poskytnúť svoje citlivé údaje za účelom víťaziny zisku, tzv. „Pig butchering scams“),
- hotovostné vklady na účty,
- poukazovanie peňazí,
- hazard,
- herné platformy,
- zneužitie údajov z platobných kariet na online platy, poštový poukaz (hotovostné vklady prostredníctvom poštových poukazov na rôzne účty s obmedzenou možnosťou overenia konečného užívateľa výhod), pay by link (problematické overenie účelu platieb).

FIT & PROPER PROCESY

Riziká spojené s osobami, ktoré vlastnia/ovládajú dohliadané subjekty v sektore platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí, sú zo strany Národnej banky Slovenska zmierňované využívaním interných a externých monitorovacích systémov, spoluprácou a výmenou informácií s relevantnými orgánmi verejnej moci (najmä súdy, Finančná spravodajská jednotka).

Na zmiernenie rizík slúži aj nástroj udeľovania predchádzajúcich súhlasov Národnou bankou Slovenska a preverovanie v rámci výkonu samotného dohľadu. Aplikačná prax doposiaľ neidentifikovala zásadné zraniteľné miesta. Národná banka Slovenska eliminuje existenciu takýchto prípadov prostredníctvom konzultačných stretnutí pred podaním žiadosti o udelenie povolenia, v rámci ktorých identifikuje prípadné nedôveryhodné osoby.

Medzi najčastejšie uvádzané príklady typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti posudzovaných dohliadaných subjektov v rámci hlásení o neobvyklých obchodných operáciách patria:

obchody zjavne vybočujúce z bežného rámca alebo povahy podobných druhov obchodov

odmietnutie uzavretia obchodného vzťahu pre nemožnosť vykonať starostlivosť

zneužitie prístupov do internet bankingu cez smishing a následný nákup online (fraud)

online platby za fiktívne produkty na webe

zneužitie mobilného zariadenia (3D secure)

zneužitie údajov z platobnej karty

realizovanie hotovostných platieb, ktorých povaha nemá zrejmy ekonomický účel

PORUŠENIA ZISTENÉ V RÁMCI VÝKONU DOHĽADU

Medzi najčastejšie porušenia povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zo strany dohliadaných subjektov sektora platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí zistených pri výkone dohľadu patria:

- nedostatočná úprava procesov a hodnotenia rizík vo vnútorných predpisoch (politikách),
- nedostatočný výkon základnej/zvýšenej starostlivosti (preverovanie na sankčné zoznamy a zoznamy politicky exponovaných osôb, transakčný monitoring) a
- nedostatočná vnútorná kontrola plnenia povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

PRÍČINY PORUŠENÍ

Medzi hlavné príčiny vymenovaných pochybení/porušení podľa názoru orgánu dohľadu patria:

- nedostatočný prístup k informáciám (zahraničným),
- nedostatočná odborná príprava zamestnancov v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- nedostatok personálnych kapacít a
- nedostatočné investovanie do technologických riešení na plnenie povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti (automatizované spracovanie). Uvedené vyplýva najmä zo skutočnosti, že pri dohliadaných subjektoch zo sektora platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí ide o menšie spoločnosti s oveľa menšími zdrojmi ako majú k dispozícii napríklad dohliadané subjekty v sektore bankovníctvo, na druhej strane pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti platí, že aj v rámci malého subjektu môžu existovať vysoké riziká a na ich riadnu prevenciu/odhalenie sú potrebné primerané zdroje (personálne/technologické).

ZRANITEĽNÉ MIESTA ORGÁNOV DOHĽADU

Medzi zraniteľné miesta orgánu dohľadu patria nedostatok personálnych kapacít a technologických riešení na plnenie povinností v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, ktoré majú priamy vplyv na nedostatočný počet a rozsah vykonaných dohľadov a spätnej väzby pre trh.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

V sektore platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí sa legalizácia výnosu z trestnej činnosti typicky realizuje cez

- striedanie viacerých elektronických účtov a využívanie anonymných platobných nástrojov, čo umožňuje rozptýlenie pôvodu finančných prostriedkov,
- vkladanie a rýchly výber vyšších súm elektronických peňazí bez ekonomického zmyslu alebo obchodného dôvodu,
- používanie fiktívnych alebo pozmenených identít pri otvaraní elektronických účtov alebo nákupe predplatených kariet,
- prevody medzi viacerými subjektmi (napr. peer-to-peer platby) na vytvorenie vrstiev, ktoré komplikujú vysledovanie pôvodu prostriedkov,
- medzinárodné transakcie cez elektronické peňažné inštitúcie v rôznych jurisdikciách, často využívajúce rozdielne úrovne regulácie a identifikačných požiadaviek.

Tieto typológie zväzňujú riziko spojené s rýchlosťou, dostupnosťou a anonymitou moderných platobných technológií.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore platobných služieb	Vysoká	Stredné	Stredne vysoký
Súvisiace zraniteľné miesta: Nedostatočné personálne a technické zabezpečenie oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti v sektore platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí. <ul style="list-style-type: none">• Agentúrny model distribúcie služieb (nízka odbornosť, nedostatočný počet a rozsah dohľadov).• Chýbajúce procesné štandardy a interné predpisy v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.• Rizikové produkty ako sú anonymné karty, jednorazové prevody.• Používanie moderných technológií bez adekvátneho zabezpečenia.			
Súvisiaca hrozba: Nedostatočné plnenie povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu. <ul style="list-style-type: none">• Neefektívne zachytávanie neobvyklých obchodných operácií.• Vysoký apetít na rizikové jurisdikcie a typy klientov.			
Opis udalosti: Ide o finančné inštitúcie menšieho rozmeru s menším personálnym a technickým vybavením, ktoré majú na druhej strane väčší rizikový apetít (napr. v porovnaní s bankovým sektorom), či už vo vzťahu ku klientom, rizikovým jurisdikciám, produktom, službám alebo distribučným kanálom využívajúcim nové technologické riešenia.			
Opis rizika: Sektor vykazuje zvýšenú zraniteľnosť voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, najmä kvôli kombinácii technologickej jednoduchosti, možnosti anonymného prístupu a nízkej náročnosti na znalosť produktu zo strany používateľa. Najrizikovejšie produkty (napr. poukazovanie peňazí, predplatené karty) umožňujú rýchly a nenápadný presun prostriedkov naprieč jurisdikciami bez dôkladného preverovania. Tento aspekt je zvýraznený pôsobením agentov platobných služieb, ktorí často nemajú primerané odborné zázemie a u ktorých je ťažko uplatniteľná kontrola činnosti. Zvýšený výskyt podvodov, podozrivých hotovostných transakcií a nárast počtu neobvyklých obchodných operácií svedčí o narastajúcom rizikovom profile sektora.			

FINANČNÉ SPROSTREDKOVANIE A FINANČNÉ PORADENSTVO

V porovnaní s ostatnými sektormi finančného trhu je sektor finančného sprostredkovania a finančného poradenstva viac štruktúrovaný a finančné služby je možné poskytovať v oblasti

- poistenia alebo zaistenia,
- kapitálového trhu,
- doplnkového dôchodkového sporenia,
- prijímania vkladov,
- poskytovania úverov, úverov na bývanie a spotrebiteľských úverov,
- starobného dôchodkového sporenia.

Služby finančného sprostredkovania a finančného poradenstva sa poskytujú fyzickým a v menšej miere právnickým osobám. V sektore pretrváva vzrastajúci trend sprostredkovania na diaľku a využívania moderných technológií, avšak osobný kontakt s klientom je naďalej jeho dôležitou súčasťou.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

HROZBA Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V sektore poistenia boli odhalené niektoré prípady zneužívania životného poistenia na účely legalizácie, ale vo všeobecnosti sú výsledkom sofistikovaných schém. Preto sa hrozba legalizácie súvisiaca so životným poistením považuje za stredne významnú.

Posúdenie hrozby legalizácie v sektore kapitálového trhu súvisiacu s retailovými a inštitucionálnymi investičnými službami, najmä so zapojením sprostredkovateľov, sa považuje za významné.

HROZBA Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Orgány činné v trestnom konaní majú obmedzené dôkazy o zneužívaní životného poistenia na účely financovania terorizmu, keďže potreba dostatočnej vedomostí a odbornosti v oblasti plánovania terorizmu robí túto metódu menej atraktívnou. Preto sa hrozba financovania terorizmu súvisiaca so životným poistením považuje za stredne významnú.

Posúdenie hrozby financovania terorizmu súvisiacej s inštitucionálnymi investíciami prostredníctvom bánk sa považuje za menej významné.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

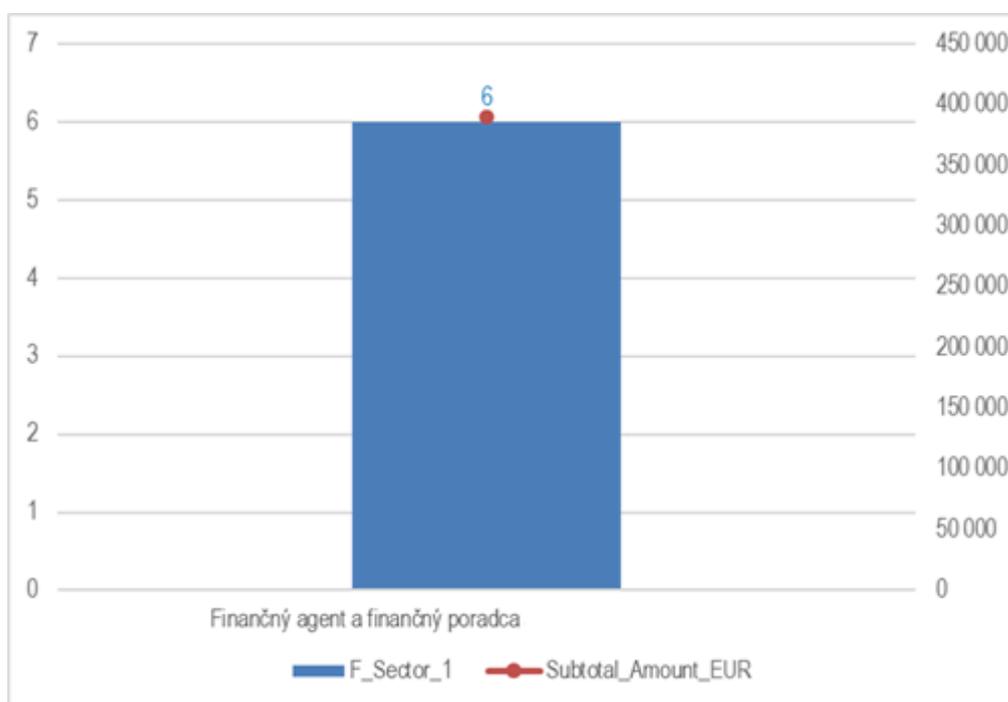
Zraniteľnosť z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva je podľa nadnárodného hodnotenia rizík na málo až stredne významnej úrovni. Oblasť životného poistenia si je celkom vedomá rizík, zavedené kontroly sú správne implementované, preto sa úroveň zraniteľnosti v súvislosti so životným poistením považuje za málo/stredne významnú. Zvýšené riziko bolo identifikované v sektore kapitálového trhu pri predaji produktov prostredníctvom sietí z dôvodu, že cieľom distribútorov je dosiahnuť zisk, čo môže znižovať jeho motiváciu pri vykonávaní „Poznaj svojho klienta“ a identifikáciu politicky exponovaných osôb.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosť pri financovaní terorizmu súvisiaca s finančným sprostredkovaním a finančným poradenstvom sa považuje za málo/stredne významnú. V oblasti poistenia je povedomie o rizikách nízke, pričom vystavenie riziku je tiež nízke. Vzhľadom na komplikované schémy a potrebu dostatočných vedomostí, odborností a obmedzenej atraktivity poistného produktu je málo využívanou praxou v oblasti financovania terorizmu. Miera zraniteľnosti v súvislosti so životným poistením sa považuje za málo/stredne významnú.

V oblasti kapitálového trhu nesie zraniteľnosť z hľadiska financovania terorizmu menej významné riziko, tieto produkty a služby nepodporujú financovanie terorizmu.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 6 prípadov v sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva, z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu, prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 90 tis. EUR. Prevládajúci modus operandi v predmetnom sektore je príjem a ponechanie si výnosu z trestnej činnosti.

DEMONŠTRÁCIA

Pri analýze počtu neobvyklých obchodných operácií odoslaných sektorom finančného sprostredkovania a finančného poradenstva, ktoré je v hodnotenom období v počte 3 od troch subjektov, je možné konštatovať, že vzhľadom na veľký počet subjektov v danom sektore je číslo hlásení o neobvyklých obchodných operáciách nepomerne.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov predikatívnych trestných činov (6) a objem finančných prostriedkov v predmetných prípadoch (0,39 mil. EUR) je relatívne nízky s prihliadnutím na veľkosť a významnosť sektora na finančnom trhu. Z celkového počtu 6 prípadov je druh predikatívneho trestného činu uvedený v piatich prípadoch ako podvod v ostatnom šiestom nie je uvedený.

FINANČNÝ AGENT, FINANČNÝ PORADCA

Sektor finančného sprostredkovania a finančného poradenstva upravuje zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 186/2009 Z. z.“).

KATEGÓRIE FINANČNÝCH AGENTOV PODĽA § 6 ZÁKONA Č. 186/2009 Z. Z.

SAMOSTATNÝ FINANČNÝ AGENT

vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou, pričom v tom istom čase môže mať uzatvorené písomné zmluvy s viacerými finančnými inštitúciami

PODRIADENÝ FINANČNÝ AGENT

vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy so samostatným finančným agentom. V tom istom čase môže mať podriadený finančný agent uzavretú písomnú zmluvu najviac s jedným samostatným finančným agentom

VIAZANÝ FINANČNÝ AGENT

vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou, pričom v tom istom čase môže mať viazaný finančný agent uzavretú písomnú zmluvu v jednom sektore najviac s jednou finančnou inštitúciou, to neplatí pre sektor poistenia alebo zaistenia, v ktorom môže mať viazaný finančný agent uzavretú písomnú zmluvu najviac s jednou poisťovňou vykonávajúcou len životné poistenie a zároveň najviac s jednou poisťovňou vykonávajúcou len neživotné poistenie

VIAZANÝ INVESTIČNÝ AGENT

pôsobí v sektore kapitálového trhu, ide o osobu, ktorá na plnú a bezpodmienečnú zodpovednosť obchodníka s cennými papiermi, banky s oprávnením na poskytovanie investičných služieb, investičných činností a vedľajších služieb vykonáva na základe písomnej zmluvy pre túto osobu finančné sprostredkovanie

SPROSTREDKOVATEĽ DOPLNKOVÉHO POISTENIA

vykonáva finančné sprostredkovanie v sektore poistenia alebo zaistenia ako doplnkovú činnosť, ak sú splnené podmienky ustanovené v § 11c zákona č. 186/2009 Z. z.

V roku 2023 pôsobilo v sektore finančného sprostredkovania spolu 24 699 agentov, z toho 405 samostatných finančných agentov a v sektore finančného poradenstva pôsobilo 8 finančných poradcov. Národná banka Slovenska vykonáva dohľad nad samostatnými finančnými agentmi a finančnými poradcami podľa zákon č. 186/2009 Z. z. (samostatný finančný agent a finančná inštitúcia vykonáva tzv. „prenesený“ dohľad nad ostatnými typmi agentov podľa § 29 zákona č. 186/2009 Z. z.).

Ročný obrat (t. j. finančná odmena za finančné sprostredkovanie a finančné poradenstvo) u samostatného finančného agenta a finančného poradcu za rok 2023 dosiahol 597 mil. EUR, čo predstavuje 0,5% podiel na HDP Slovenskej republiky.

CELKOVÁ ZRANITEĽNOSŤ SEKTORA

Celková zraniteľnosť sektora finančného sprostredkovania a finančného poradenstva bola v II. národnom hodnotení rizík vyhodnotená na úrovni strednej zraniteľnosti.

Najväčšie zastúpenie samostatných finančných agentov, ako aj počet uzatvorených zmlúv, bolo v roku 2023 vykázané v sektore poistenia a zaistenia. Sprostredkovaných v tomto sektore k 31. decembru 2023 bolo celkovo 1 486 351 zmlúv, z toho 1 207 144 zmlúv v neživotnom poistení a 279 163 zmlúv v objeme 208 mil. EUR bolo distribuovaných v životnom poistení. Medzi najviac sprostredkované produkty v sektore poistenia a zaistenia z vybranej vzorky TOP 5 produktov patrili investičné životné poistenie a rizikové životné poistenie. Produkt investičného životného poistenia (skladá sa z investičnej zložky, ale aj z možností investovania formou jednorazových mimoriadnych vkladov, prípadne opakovaných vkladov, možnosť realizácie čiastočných odkupov) nesie mierne zvýšené riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti na úrovni 2. Rizikové životné poistenie nesie vzhľadom na svoj charakter (poistenie pre prípad rizika smrti) parciálnu rizikovosť legalizácie výnosu z trestnej činnosti na úrovni 1 nízka. V sektore poistenia a zaistenia vo vyhodnocovanom období pôsobil jeden finančný poradca.

Druhý najpočetnejší sektor, v ktorom samostatní finanční agenti a finanční poradcovia pôsobia, je sektor poskytovania úverov, úverov na bývanie a spotrebiteľských úverov. V roku 2023 bolo v tomto sektore sprostredkovaných 143 758 zmlúv, avšak s najvyšším objemom finančných prostriedkov 4,1 mld. EUR. V sektore poskytovania úverov, úverov na bývanie a spotrebiteľských úverov medzi najviac sprostredkované produkty z vybranej vzorky subjektov patrili úvery na bývanie a spotrebiteľské úvery. Úvery na bývanie boli v značnej miere poskytované slovenským občanom (rezidentom) a títo klienti sú štandardne preverovaní, avšak klienti si na zabezpečenie bývania často od bánk požičiavajú vyššie finančné sumy, ktoré je možné aj jednorazovo splatiť. Pri sprostredkovaní spotrebiteľského úveru je vzhľadom na charakter produktu (nízke sumy) z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti úroveň rizika nízka (1).

Tretí najväčší sektor, v ktorom pôsobili k 31. decembru 2023 len samostatní finanční agenti, je sektor kapitálového trhu. V tomto sektore bolo sprostredkovaných 95 919, pričom celkový objem investícií predstavoval 707 mil. EUR. V sektore kapitálového trhu bolo najčastejšie vykonávanou činnosťou z vybranej vzorky poskytovanie investičnej služby prijatie a postúpenie pokynu klienta týkajúceho sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov. V roku 2023 bola táto investičná služba poskytovaná klientom hlavne vo vzťahu k finančným nástrojom: akcie, dlhopisy, fondy obchodované na burze, cenné papiere alebo majetkové účasti zahraničných subjektov kolektívneho investovania. Z vybranej vzorky samostatných finančných agentov pri posudzovaní distribúcie sprostredkovaných produktov je možné konštatovať, že v roku 2023

tvorili najvýznamnejší podiel dlhopisové fondy. Z pohľadu geografickej distribúcie investičných nástrojov, samostatný finančný agent v sektore KT sprostredkovávajú najviac nástrojov s krajinou pôvodu v Európskej únii (Írsko, Česká republika, Luxembursko).

Z vybranej vzorky samostatných finančných agentov a finančných poradcov tvorili vo vzťahu k právnej forme klientov (celkový počet klientov vo vzorke 238 528 osôb) najpočetnejšiu skupinu fyzické osoby, a to viac ako 90% (229 149 osôb) a rovnako viac ako 90 % z celkového počtu osôb vo vybranej vzorke tvorili rezidenti.

Z pohľadu rizikovosti klientov a potrebnej zvýšenej starostlivosti bolo vo vybranej vzorke samostatných finančných agentov a finančných poradcov vykázaných 146 klientov, ktorí boli politicky exponované osoby, čo predstavuje menej ako 1% z celkového počtu klientov vo vzorke.

Činnosť samostatných finančných agentov a finančných poradcov je prísne regulovaná od udelenia licencie a následne dohliadaná počas celého obdobia výkonu povolených činností dohľadom na diaľku, ako aj dohľadom na mieste. V priebehu roku 2023 neboli udelené samostatným finančným agentom ani finančným poradcom žiadne sankcie za nedostatky v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti zistené pri dohľade na mieste alebo na diaľku.

ZRANITEĽNÉ MIESTA SEKTORA A KONKRÉTNYCH PRODUKTOV

V sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva subjekty sprostredkovávajú služby/produkty s nízkou zraniteľnosťou alebo mierne zvýšenou zraniteľnosťou voči riziku legalizácie výnosu z trestnej činnosti na úrovni 2 (investičné životné poistenie, úvery na bývanie). Národná banka Slovenska, ako aj subjekty ohľadom zraniteľnosti konkrétnych produktov odpovedali zhodne v predmetnom dotazníku. V minulosti boli samostatní finanční agenti a finanční poradcovia rovnako zaradení do strednej kategórie zraniteľnosti. V sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva sa nevyskytli rozpory medzi názormi a odpoveďami subjektov a názormi a zisteniami Národnej banky Slovenska v predmetnom dotazníku.

NÁZOR ORGÁNOV DOHĽADU NA ZISTENIA DOHĽADU A PORUŠENIA

V sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva boli v sledovanom období identifikované ako najčastejšie nedostatky u dohliadaných subjektov:

- nedostatky v oblasti programu vlastnej činnosti,
- nepreverovanie povinnosti podriadeného finančného agenta vypracovať a aktualizovať program vlastnej činnosti,
- neúplné a nejasné postupy vedenia záznamov pri hodnotení rizík pri politicky exponovaných osobách alebo sankcionovanej osobe (pri uzatváraní obchodného vzťahu s politicky exponovanou osobou dohliadaný subjekt neeviduje skutočnosť, že podriadený finančný agent získal súhlas štatutárneho orgánu alebo určenej zodpovednej osoby pred uzatvorením obchodného vzťahu, a taktiež, že rozsah starostlivosti, ktorú vykonal vo vzťahu ku klientovi, je primeraný v závislosti od rizika),
- nepredloženie dokumentácie o pravidelnom informovaní predstavenstva dohliadaného subjektu v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti alebo informovanie bez predloženia prijatých opatrení.

PRÍČINY NEDOSTATKOV

Za príčinu pochybení uvedených nedostatkov sa považuje:

- nedostatočné povedomie o rizikách legalizácie výnosu z trestnej činnosti, hlavne nedostatočná odborná príprava zamestnancov, podriadených finančných agentov a ďalších osôb zodpovedných za boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- nedostatočný prístup k informáciám (neexistujúce centrálné databázy, príp. sú spoplatnené, nepresné a pravidelne neaktualizované databázy konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb),
- nedostatok pracovníkov pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti,
- nedostatok finančných zdrojov na zavádzanie nových automatizovaných postupov.

ZRANITEĽNÉ MIESTA ORGÁNOV DOHLĀDU

Riziko nedostatku/prečerpania personálnych kapacít pri neočakávaných udalostiach, situáciách, ktoré môže vzniknúť na finančnom trhu.

V sledovanom období neboli identifikované významné zraniteľné miesta v súvislosti s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti, avšak prínosom by bola jednotná verejne prístupná databáza na overenie vhodnosti a spôsobilosti žiadateľov o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta a finančného poradcu (zlepšenie informačno-technologickej podpory - rozšírenie funkcionalít obchodného registra pre verejnosť - konečný užívateľ výhod, prepojenie s registrom trestov).

FIT & PROPER PROCESY

Riziká spojené s osobami sa zmierňujú dôsledne nastaveným procesom udelenia povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta a povolenia na vykonávanie činnosti finančného poradcu. O udelení povolenia rozhoduje Národná banka Slovenska na základe žiadosti. Podmienky udelenia povolenia sú ustanovené v § 18 zákona č. 186/2009 Z. z. Povolenie nemožno previesť na inú osobu a neprechádza ani na právneho nástupcu. Súčasťou žiadosti o udelenie povolenia žiadateľa sú doklady preukazujúce technickú a organizačnú pripravenosť na vykonávanie finančného sprostredkovania alebo finančného poradenstva, vrátane návrhu vnútorných predpisov o opatreniach na zamedzenie legalizácie výnosu z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu. Zároveň v zmysle § 18 ods. 11 a 12 zákona č. 186/2009 Z. z. podmienky na udelenie povolenia, zahrňujúce aj dôveryhodnosť žiadateľa alebo členov štatutárneho orgánu, dozorného orgánu a odborného garanta, musia byť splnené nepretržite počas celej doby platnosti povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta a povolenia na vykonávanie činnosti finančného poradcu.

V prípade, že sa zistia skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na plnenie podmienok dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti fyzickej osoby, Národná banka Slovenska požiada dohliadaný subjekt o stanovisko v predmetnej veci, prípadne vykoná ďalšie úkony na objasnenie skutkového stavu veci v rámci výkonu dohľadu.

V rokoch 2022–2023 Národná banka Slovenska neeviduje osobitný prípad zamietnutia žiadosti o povolenie vo vzťahu k oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Nastali však prípady, kedy Národná banka Slovenska opätovne žiadala spoločnosť o predloženie dokladov za účelom preverenia odbornej spôsobilosti pred udelením povolenia.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

Medzi najčastejšie uvádzané príklady typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva boli vo vybranej vzorke uvedené: nejasný zdroj príjmu, odmietanie poskytnutia informácií a nepreverenie konečného užívateľa výhod, politicky exponovanej osoby.

Sektor finančného sprostredkovania a finančného poradenstva patrí medzi regulované odvetvia s pomerne rozsiahlym dosahom na retailových klientov. Napriek rozsiahlemu počtu subjektov a vysokému počtu sprostredkovaných zmlúv, výskyt identifikovaných prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti je nízky.

Riziká sa viažu najmä na produkty investičného charakteru, ako napr. investičné životné poistenie alebo úvery na bývanie, ktoré umožňujú vstup väčších súm finančných prostriedkov. Zároveň sa ukazuje nízka miera nahlasovania neobvyklých obchodných operácií, a teda potenciálne podceňovanie rizík sektora.

Subjekty pôsobiace v tomto sektore často nevedú dôsledné záznamy o preverení klienta, chýba dokumentácia súhlasu pri obchodovaní s politicky exponovanými osobami, nedostatky sa objavujú aj pri pravidelnom školení a informovaní predstavenstva.

Sektor je síce prísne licencovaný a dohliadaný, no výzvou ostáva nedostatočná informačno-technologická podpora, slabé prepojenie na databázy konečných užívateľov výhod a politicky exponovaných osôb a nedostatok personálnych a odborných kapacít u menších subjektov.

V tomto sektore je legalizácia výnosu z trestnej činnosti realizovaná najmä prostredníctvom

- investičného životného poistenia, kde dochádza k vkladom vyšších finančných čiastok, ktoré sú následne predčasne vyberané alebo odkupované, často bez reálneho poistného záujmu,
- sprostredkovania úverov na bývanie s možnosťou ich predčasného splatenia nejasného pôvodu,
- nedostatočne preverovaných klientov, najmä v prípadoch, keď politicky exponovaná osoba alebo konečný užívateľ výhod nie sú správne identifikovaní alebo nie je evidovaný súhlas štatutárneho orgánu pri uzatváraní obchodného vzťahu,
- sprostredkovania finančných produktov bez fyzického kontaktu, kde dochádza k obmedzenému overovaniu totožnosti a pôvodu majetku klienta,
- nevedenia záznamov o rizikovosti obchodov a klientov, čo komplikuje spätnú kontrolu finančných tokov a sledovanie neobvyklých obchodných operácií.

Prípady poukazujú aj na používanie fiktívnych údajov a na odmietanie poskytnutia informácií klientmi, čím sa zvyšuje riziko zneužitia tohto sektora na legalizáciu nelegálnych výnosov.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore finančného sprostredkovania a finančného poradenstva	Stredné	Stredne nízke	Stredné
Súvisiace zraniteľné miesta: Veľký počet subjektov na trhu. Inkasovanie, prijímanie hotovosti. Nevyužívanie automatických monitorovacích systémov. Absentuje vykonávanie auditu. Nedostatočná identifikácia osôb. Nízke povedomie o neobvyklých obchodných operáciách.			
Súvisiaca hrozba: Činnosť založená výlučne na sprostredkovaní produktov iných inštitúcií (riziko poisťných a úverových podvodov, riziko falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate). Riziko zneužitia osobných údajov pri sprostredkovaní finančnej služby pre finančné obohatenie páchatel'a. Nedostatočne preverené osoby a pôvod majetku – nedostatočná identifikácia politicky exponovanej osoby, sankcionovaných osôb, konečného užívateľa výhod, súvisiaca aj s neexistujúcimi databázami NACE kódov, sprostredkovávanie finančných služieb na diaľku bez osobného kontaktu. Nenahlasovanie neobvyklých obchodných operácií.			
Opis udalosti: Legalizácia prostredníctvom výplat poisťných plnení v životnom poistení, predčasné zrušenie obchodov v sektore kapitálového trhu, predčasné splatenie úveru, otváranie väčšieho počtu bankových účtov.			
Opis rizika: Sektor finančných sprostredkovateľov a poradcov je charakteristický vysokým počtom aktérov a širokým dosahom na retailových klientov. Napriek prísnemu licencovaniu a regulácii pretrvávajú systémové zraniteľnosti, najmä v oblasti: <ul style="list-style-type: none"> • nedostatočnej identifikácie konečného užívateľa výhod, politicky exponovaných osôb, sankcionovaných osôb, • absencie centrálnej databázy a automatizovaných monitorovacích systémov, • slabej odbornej prípravy zamestnancov a podriadených finančných agentov, • zníženého nahlasovania neobvyklých obchodných operácií. Riziko spočíva najmä v možnosti legalizácie výnosu z trestnej činnosti väčších súm prostredníctvom predčasných výplat z investičného životného poistenia, splatnosti úverov jednorazovo alebo manipulácií v oblasti kapitálového trhu. Zároveň môže dochádzať k zneužitiu osobných údajov a falšovaniu listín pri sprostredkovaní služieb.			

Dominantná klientela pozostáva z fyzických osôb (90%), prevažne rezidentov. Sektor je početne rozsiahly (24 699 agentov), no spravidla ide o menšie subjekty s obmedzeným technologickým a personálnym vybavením.

Napriek veľkému rozsahu sektora sa výskyt identifikovaných prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu javí ako nízky – zaznamenaných bolo len 6 prípadov s objemom 0,39 mil. EUR, pričom hlásenie neobvyklých obchodných operácií je zanedbateľné. Výraznejšie riziká sú identifikované najmä pri investičnom životnom poistení, úveroch na bývanie a investičných produktoch kapitálového trhu.

ZMENÁRNE

Sektor zmenárni z podstaty svojho podnikania neviduje aktíva a pasíva klientov, preto nie je možné určiť jeho podiel na HDP. V sektore zmenárni sú využívané len dve služby, resp. produkty, ktoré využívajú zmenárne na základe vydanjej licencie. Ide o nákup cudzej meny a predaj cudzej meny v hotovosti. Sektor zmenárni je charakteristický aj tým, že prevládajú jednorazové obchodné transakcie (bez dlhodobého obchodného vzťahu charakteristického pre ostatné druhy finančných služieb).

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

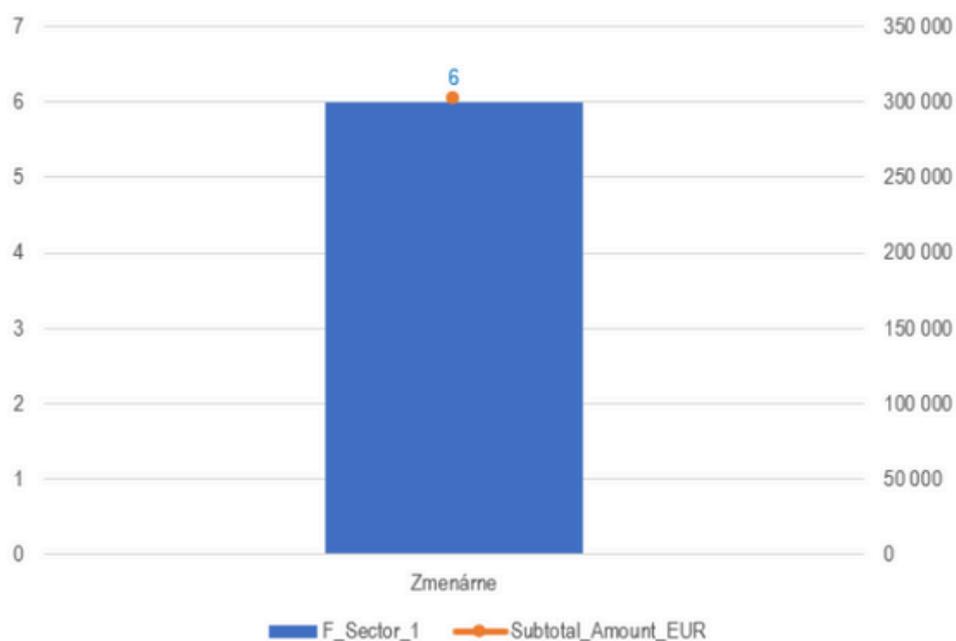
Komisia v oblasti sektora zmenárni vo svojej správe okrem iného konštatuje, že

- existuje možnosť, kedy páchatelia, z veľkej miery teroristické skupiny, využívajú zmenárne na konverziu hotovosti z USD na EUR,
- politicky exponované osoby môžu využívať služby zmenárne pri výmene bankoviek s vyššou nominálnou hodnotou
- existuje možnosť opakovanej výmeny hotovosti v nižších sumách tou istou osobou (reťazenie transakcií) bez identifikácie.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA SEKTORA ZMENÁRNÍ

Finančná spravodajská jednotka vo svojej správe uvádza, že za sledované obdobie nebola v Slovenskej republike zaznamenaná žiadna teroristická organizácia. Z tohto dôvodu je namieste domnievať sa, že riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom teroristických organizácií, s možnosťou využívania zmenárni, je do tohto času veľmi nízke. Zmenárne využívajú možnosť preverenia osoby v sankčných zoznamoch Európskej únie, resp. Organizácie spojených národov. Zo záverov nadnárodného hodnotenia rizík ďalej vyplýva, že okrem využívania zmenárni teroristickými skupinami v Európskej únii, je potenciálne riziko v časovo krátkom a opakovanom zamieňaní peňažnej hotovosti tou istou osobou, resp. výmena hotovosti „nasadenou“ osobou. Legislatíva Slovenskej republiky umožňuje výmenu hotovosti do 1 000 EUR bez identifikácie klienta, a preto je pri takýchto zmenárenských operáciách možné riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti bez toho, aby bol klient identifikovaný. Aj na základe vyššie uvedených skutočností je nevyhnutné vzdelávanie a informovanosť zamestnancov zmenárni, aby pri akejkoľvek podozrivej zmenárskej operácii využili právne možnosti v podobe nahlasovania neobvyklých obchodných operácií Finančnej spravodajskej jednotke, resp. vykonávali adekvátnu starostlivosť podľa zákona č. 297/2008 Z. z..

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 6 prípadov v sektore zmenárni. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore zmenárni z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu prevláda podvod a krádež. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 300 tis. EUR. Prevládajúci modus operandi v predmetnom sektore je spotreba výnosu z trestnej činnosti.

DEMONŠTRÁCIA

Sektor zmenárni z podstaty svojho podnikania neviduje aktíva a pasíva klientov, preto nie je možné určiť jeho podiel na HDP. Počet hlásení neobvyklých obchodných operácií zo sektora predstavuje za posledný rok hodnotiaceho obdobia 37, čo predstavuje 1,5% k celkovému počtu neobvyklých obchodných operácií všetkých finančných inštitúcií. Rovnaký trend možno vidieť aj v ostatných troch rokoch hodnotiaceho obdobia.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov (6) a objemu finančných prostriedkov v predmetných prípadoch (0,39 mil. EUR) je v korelácii s veľkosťou sektora na finančnom trhu.

Po vyhodnotení súhrnných odpovedí Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na otázku „Ktoré kanály sú najčastejšie využívané na legalizáciu príjmov“ možno konštatovať, že medzi tri najčastejšie kanály patria:

bankový sektor

používanie hotovosti

služby prevodu peňazí (platobné služby)

Vykonávanie obchodov s devízovými hodnotami upravuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 202/1995 Z. z.“). Ide o viazanú živnosť podľa zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorú možno vykonávať na základe živnostenského oprávnenia, na ktorého získanie sa vyžaduje splnenie osobitných podmienok prevádzkovania živnosti, t. j. získanie devízovej licencie, ktorú vydáva Národná banka Slovenska po splnení podmienok uvedených v ustanovení §6 zákona č. 202/1995 Z. z. Licencia je vydávaná na dobu neurčitú a je neprenosná. Podmienky zániku licencie ustanovuje §24a zákona č. 202/1995 Z. z.

Národná banka Slovenska eviduje 426 subjektov, ktoré mali, resp. majú vydanú licenciu na nákup a predaj cudzej meny. Z toho je 395 subjektov, ktoré sú aktívne a 31 subjektov s pozastaveným oprávnením na činnosť. Celkovo zaniklo 978 licencií na prevádzkovanie zmenární. V sektore zmenární sú využívané len dve služby, resp. produkty, ktoré využívajú zmenárne na základe vydannej licencie. Ide o nákup cudzej meny a predaj cudzej meny v hotovosti.

Zmenárne sú povinné predkladať Národnej banke Slovenska údaje o vykonaných obchodoch s devízovými hodnotami a údaje o ich vykonaní. Ide o údaje o množstve nakúpených a predaných peňažných prostriedkoch v cudzej mene za predchádzajúci štvrťrok. Národná banka Slovenska vydala Opatrenie č. 139/2013 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o náležitostiach žiadosti o devízovú licenciu a podrobnosti o požiadavkách na obchodovanie s devízovými hodnotami. Pracovníci Národnej banky Slovenska vykonávajú dohľad podľa §24 zákona č. 202/1995 Z. z. a podľa §29 ods. 3 až 5 zákona č. 297/2008 Z. z. V rámci dohľadu Národná banka Slovenska kontroluje dodržiavanie ustanovení, ktoré súvisia okrem iného s vedením evidencie vykonaných obchodov a údajmi o klientoch, ako aj povinnosť identifikovať klienta spôsobom a v rozsahu údajov ustanovených zákonom č. 297/2008 Z. z. pri každom obchode s devízovými hodnotami. Pri vykonávaní zmenárenskej činnosti je devízové miesto povinné takto identifikovať klienta pri každom obchode s devízovými hodnotami v hodnote prevyšujúcej 1 000 EUR, ak zákon č. 297/2008 Z. z. neustanovuje inak. Národná banka Slovenska pri zistení nedostatkov v súvislosti s nedodržaním uvedených ustanovení, môže voči dohliadanému subjektu prijať opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov alebo uložiť sankciu.

RIZIKOVOSŤ A ZRANITEĽNOSŤ SEKTORA

Právnu úpravu jednotlivých povinností prevencie legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu primárne obsahuje zákon č. 297/2008 Z. z. Ten zároveň upravuje povinnosť uplatňovať voči klientom rizikovo orientovaný prístup. Povinné osoby pôsobiace v sektore zmenárne musia mať prehľad o možných rizikách spojených s konkrétnym klientom. Na základe takto získaných informácií sú povinné osoby povinné určiť rozsah starostlivosti a v prípade potreby uplatňovať opatrenia zvýšenej starostlivosti.

Všeobecná právna úprava upravuje práva a povinnosti jednotlivých subjektov pôsobiacich v sektore zmenární. V kategórii zmenárne je potrebné pri predložení žiadosti o udelenie povolenia preukázať aj bezúhonnosť. V tejto súvislosti treba podotknúť, že sektor zmenární tvoria prevažne malé subjekty, ktoré majú jedného až troch zamestnancov, ale sú aj subjekty, ktoré pozostávajú z viacerých pobočiek. Od uvedeného, ale hlavne od ostatných predmetov činnosti a ponúkaných produktov, závisí organizačné zabezpečenie compliance systému v rámci organizačnej štruktúry inštitúcie, systém na stanovenie

rizikovej kategórie klientov, monitorovacieho systému subjektu na detekovanie neobvyklej obchodnej operácie. Z povahy veľkosti subjektov v kategórii zmenárni činnosť compliance manažéra zabezpečuje štatutárny zástupca, nakoľko ide o spoločnosti s malým počtom zamestnancov. V prípade, ak subjekt podniká ako fyzická osoba – podnikateľ, vykonáva tieto činnosti spravidla samotný podnikateľ. Počet zamestnancov špecializovaného útvaru inštitúcie pre organizačné, metodické a operačné zabezpečenie ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti, podieľajúcich sa na zabezpečovaní agendy ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti, sa u väčších subjektov pohybuje v priemere 1 až 2.

Určité percento subjektov používa automatizovaný monitorovací systém na kontrolu nových a existujúcich klientov, či sa nenachádzajú na zozname sankcionovaných osôb. Zároveň však treba konštatovať, že nástroje, ktoré považujú devízové miesta za najužitočnejšie/najefektívnejšie pre plnenie požiadaviek v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti sú: registre, databázy, software a vzdelávanie a informovanosť zamestnancov. Najväčší problém vo všeobecnosti, ktorý deklarovali devízové miesta v súvislosti, je dostupnosť aktuálneho zoznamu politicky exponovaných osôb a konečných užívateľov výhod, resp. samotné databázy, ktoré by obsahovali potrebné informácie. Devízové miesta pracujú so softwarom, ktorý im prvotne urobí primárnu kontrolu, no častokrát nie je dostatočný a nenahrádza absenciu databázy politicky exponovaných osôb a konečných užívateľov výhod.

Z pohľadu detekovania neobvyklej obchodnej operácie používajú devízové miesta určitý typ automatizovaného software. Devízové miesta, kde absentuje tento systém, detekujú neobvyklú obchodnú operáciu manuálne monitorovacie systémy, resp. odhalenie, nahlásenie neobvyklej obchodnej operácie je na samotných zamestnancoch.

ZRANITELNÉ MIESTA V SEKTORE ZMENÁRNÍ

V sektore zmenárni sa poskytujú len dve služby, a to predaj a nákup cudzej meny v hotovosti. V rámci prevencie a monitorovania operácií spojených s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti môžeme konštatovať, že zmenárne najčastejšie využívajú metódu „Poznaj svojho klienta“. V rámci obchodnej činnosti pri podozrení na porušovanie zákona č. 297/2008 Z. z. je prvotným krokom získanie informácií o povahe obchodu, o pôvode finančnej hotovosti a o výške zamieňanej hotovosti. Zmenárne sa zameriavajú na správanie a vystupovanie klienta, na jeho reakcie pri odpovediach na otázky. Medzi klientov zmenárni patria fyzické osoby a právnické osoby.

Podľa zákona č. 202/1995 Z. z. a zákona č. 297/2008 Z. z. je nutnosť identifikácie klienta spojená so zmenárenskou operáciou prevyšujúcou hodnotu 1 000 EUR. Riziko spojené s nižšou sumou prevodu vidia zmenárne v reťazení jednotlivých operácií pod túto sumu jedným a tým istým klientom. Pri výskyte takýchto operácií, zmenárne vyhodnotia túto činnosť ako neobvyklú obchodnú operáciu a nahlásia ju Finančnej spravodajskej jednotke. Vo väčšine prípadov zmenárne poznajú svojich klientov, ktorí v pravidelných intervaloch vykonávajú zmenárenské operácie. Rovnako sa to týka aj právnických osôb, kde zmenárenské operácie realizované právnickou osobou sa vyskytujú najmä v prípadoch, kedy si zmenárne medzi sebou menia hotovosť. Za týmto účelom vykonávajú identifikáciu právnickej osoby podľa §7 ods. 1, písm. b) zákona č. 297/2008 Z. z.

Podľa spätnej väzby od devízových miest, zraniteľnosť z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojenú s rôznymi druhmi právnických osôb alebo právnymi štruktúrami (zoskupeniami) nie je vysoká, nakoľko informácie týkajúce sa právnických osôb a právnych štruktúr (zoskupení) sú ľahko dostupné, presné a aktualizované prostredníctvom centrálného registra.

Medzi typy aktív, ktoré devízové miesta považujú za najčastejšie identifikované ako legalizované výnosy z trestnej činnosti, uviedli luxusný tovar a nehnuteľnosti. Medzi menej závažné uviedli: hotovosť, podnikateľské investície (vloženie výnosov do súkromného podnikania), drahé kamene a kovy, motorové vozidlá, starožitnosti, umelecké predmety. Takéto vnímanie aktív z pohľadu devízových miest voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti je podložené aj nahlásenými neobvyklými obchodnými operáciami, resp. dôvodom, prečo niektoré devízové miesta zasielajú neobvyklé obchodné operácie. Pri zmenárenskej činnosti sa snažia identifikovať pôvod peňazí (pokiaľ ide o vyšší obnos) a práve odpovede klientov sú často totožné s typom aktív, ktoré uviedli ako možné potencionálne aktíva z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Z pohľadu Národnej banky Slovenska a aj samotných devízových miest je možné uviesť najväčšie riziko v dodržiavaní zákona č. 297/2008 Z. z. v nasledovných oblastiach:

- nedostatočné vedomosti a povedomie o rizikách a o ich riadení,
- nedostatky v odbornej príprave zamestnancov a v overovaní vedomostí zamestnancov predstavuje významné zraniteľné miesto, ktoré má priamy vplyv na výkon ostatných činností zmenárni. Hoci zákon č. 297/2008 Z. z. ukladá povinnosť realizácie odbornej prípravy zamestnancov pri nástupe do zamestnania a následne jedenkrát do roka, u väčšiny devízových miest a samotných zamestnancov sú vedomosti z oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti iba priemerné. Negatívnym javom vo vzdelávaní zamestnancov týchto subjektov je tiež absencia overovania vedomostí;
- jedným zo zraniteľnejších miest je skutočnosť, že nie všetky subjekty zmenárni, resp. fyzické osoby, ktoré kontrolujú a riadia tieto subjekty, majú vedomosť, že podľa zákona č. 297/2008 Z. z. sú považované za povinné osoby,
- za rovnako zraniteľné miesto v tejto oblasti je možné považovať tiež nedostatočnú a neúčinnú metodickú a školiacu činnosť vykonávanú zo strany devízových miest. S týmto rizikom je spojená napríklad aktualizácia Programu vlastnej činnosti povinnej osoby.

Národná banka Slovenska vykonala v sektore zmenárni niekoľko dohľadov zameraných na oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a dodržiavanie zákona č. 297/2008 z. z. Zo záverov dohľadov vyplýva, že devízové miesta síce preukážu absolvovanie odborného školenia zamestnancov, no často tieto školenia nespĺňajú požadovanú kvalitu. Zároveň medzi najčastejšie chyby devízových miest patrí nesprávne, resp. nepresne definovaný Program vlastnej činnosti povinnej osoby, z čoho pramenia nezrovnalosti a chyby pri určovaní napríklad neobvyklej obchodnej operácie, identifikácie klienta, výberu a použitia starostlivosti voči klientovi a pod.

NEOBVYKLÉ OBCHODNÉ OPERÁCIE A MONITOROVANIE TRANSAKCIÍ

Zraniteľným miestom z organizačného a technického hľadiska plnenia zákonných povinností, najmä v súvislosti s monitorovaním transakcií a klienta a následným ohlasovaním, je najmä skutočnosť, že prevažná väčšina subjektov pôsobiacich v sektore zmenárni používa manuálny monitorovací systém na identifikáciu neobvyklých obchodných operácií. Rovnaká časť z uvedených subjektov využíva manuálne systémy na kontrolu nových a existujúcich klientov, či sa nenachádzajú na zozname sankcionovaných osôb, resp. či nie sú politicky exponované osoby alebo koneční užívatelia výhod. Automatizované monitorovacie systémy využíva len minimálny počet zmenárni. Vo väčšine prípadov zmenárne využívajú metódu „Poznaj svojho klienta“ pri svojich klientoch.

V sumáre vyššie uvedených skutočností je dôležité konštatovať, že sektor zmenárni z pohľadu samotných devízových miest uviedol ako najzraniteľnejšie miesta absenciu databáz na odhalenie politicky exponovaných osôb a konečných užívateľov výhod, ako aj monitorovací systém na prvotné odhaľovanie neobvyklej obchodnej operácie. Z pohľadu Národnej banky Slovenska sú za riziko považované nedostatočné vedomosti a povedomie o problematike boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti pri devízových miestach. Z pohľadu typológie a fungovania legalizácie výnosu z trestnej činnosti považujú zmenárne za najväčšiu hrozbu v prevažnej väčšine fáz "umiestnenia". Z pohľadu Národnej banky Slovenska je považované za podstatný fakt pri praní špinavých peňazí fáza „vrstvenia“, kde môže dochádzať k viacerým konverziám finančných prostriedkov pochádzajúcich z príjmov z trestnej činnosti.

Na záver je dôležité spomenúť, že Národná banka Slovenska ako orgán dohľadu spolu s Finančnou spravodajskou jednotkou vykonáva kontroly nad dodržiavaním zákona č. 297/2008 Z. z.

PRÍKLADY TYPOLÓGIÍ

Legalizácia výnosu z trestnej činnosti v zmenárňach prebieha najmä prostredníctvom opakovanej výmeny hotovosti v sumách do 1 000 EUR, čím sa obchádza zákonná povinnosť identifikácie klienta. Páchatelia často využívajú viacero zmenárni v krátkom čase („reťazenie transakcií“), čím znižujú podozrivosť jednotlivých výmen.

Ďalším typickým spôsobom je konverzia väčších objemov hotovosti do inej meny v rámci viacerých malých transakcií, s cieľom zmeniť pôvod nelegálnych peňazí na zdanlivo legítimne.

Zaznamenané boli aj prípady, keď osoby z kategórie politicky exponovaných osôb alebo tretie osoby pravidelne uskutočňovali výmeny vysoko nominálnych bankoviek bez preukázateľného zdroja prostriedkov. Zmenárne čelia výzvam pri identifikácii klienta najmä z dôvodu absencie alebo nedostupnosti databáz politicky exponovaných osôb a konečných užívateľov výhod a často sa spoliehajú len na manuálne systémy monitorovania, čo zvyšuje riziko zlyhania kontroly.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore zmenární	Stredne nízke	Nízke	Stredne nízky
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Riziko, že v predaji alebo nákupe cudzej meny väčšieho objemu, môže byť zapojených viacej zmenární, ktoré budú súčasťou mnohonásobnej výmeny nižšej sumy jednou a tou istou osobou bez identifikácie, resp. jedna osoba bez identifikácie v nižších sumách uskutoční predaje alebo nákupy cudzej meny tvoriacej väčší objem v jednej zmenárni.</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Legalizácie výnosu z trestnej činnosti väčšieho objemu hotovosti z trestnej činnosti bez identifikácie klienta.</p>			
<p>Opis udalosti: Výmena väčšej sumy hotovosti v nižších čiastkach, a to do sumy 1 000 EUR jedným klientom na jednom mieste v rámci dlhšieho časového obdobia, resp. využitie viacerých zmenární na výmenu menšej sumy hotovosti do 1 000 EUR jednou osobou. V oboch prípadoch ide o obchody bez identifikácie klienta.</p>			
<p>Opis rizika: Reťazenie viacerých na seba nadväzujúcich transakcií uskutočnených jednou osobou so sumou do 1 000 EUR v krátkom časovom úseku, resp. vo viacerých zmenárňach zvyšuje možnosť legalizácie výnosu z trestnej činnosti bez identifikácie osoby. Legislatíva Slovenskej republiky umožňuje zmenárenskú operáciu do 1 000 EUR bez identifikácie. Riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore zmenární spočíva najmä v možnosti rozdelenia väčších hotovostných súm na viaceré menšie výmeny, čím sa obchádza zákonná povinnosť identifikácie klienta. Klient môže realizovať transakcie vo viacerých zmenárňach alebo opakovane v jednej v krátkom časovom úseku bez identifikácie. Prítomnosť politicky exponovaných osôb bez ich správnej identifikácie zvyšuje riziko. Sektor je tvorený prevažne malými subjektmi (1–3 zamestnanci), pričom úlohu compliance často zastáva samotný štatutár. Chýba centralizovaný zoznam politicky exponovaných osôb a konečných užívateľov výhod, väčšina subjektov využíva manuálne monitorovanie transakcií aj klientov. Vzdelávanie je formálne, často nekontrolované. Výsledkom je nízka schopnosť detekovať pokusy o legalizáciu výnosu z trestnej činnosti.</p>			

Sektor zmenární poskytuje výhradne dve služby – nákup a predaj cudzej meny v hotovosti. Nevedie evidenciu aktív a pasív klientov, čo sťažuje stanovenie jeho podielu na HDP. Charakteristické sú jednorazové transakcie bez dlhodobého obchodného vzťahu a vysoká anonymita, ak výmena nepresahuje sumu 1 000 EUR. Prítomnosť manuálnych procesov, malý počet zamestnancov a nízke povedomie o rizikách spôsobujú, že sektor je zraniteľný v oblasti detekcie neobvyklých operácií.

Napriek nízkemu podielu na finančnom trhu (1,5% hlásení o neobvyklých obchodných operáciách) sektor vykazuje reálne riziko "reťazenia" malých transakcií a využitia služieb politicky exponovaných osôb

na výmenu hotovosti s vyššou nominálnou hodnotou. Zmenárne vnímajú ako najčastejšie aktíva podozrivého pôvodu luxusný tovar a nehnuteľnosti.

Na základe informácií získaných od dohliadaných subjektov a informácií z dohľadovej činnosti Národnej banky Slovenska bolo v sektore zmenární identifikované riziko využívania zmenárenských služieb osobami označenými ako politicky exponované osoby. Z pohľadu politicky exponovaných osôb je prípustná možnosť, že takéto osoby budú využívať zmenárenské operácie – nákup a predaj peňažných prostriedkov vo vyšších sumách s bankovkami vyššej nominálnej hodnoty. Vo vzťahu k politicky exponovaným osobám sa javí ako problematické absentujúci aktualizovaný zoznam osôb označených ako politicky exponovaná osoba. Toto riziko je potenciálne prítomné v sektore zmenární, avšak berúc do úvahy využívanie metódy „Poznaj svojho klienta“, je predmetné riziko do veľkej miery eliminované.

NEBANKOVÍ VERITELIA

V sektore veriteľov medzi najviac využívané produkty patrí viazaný spotrebiteľský úver (väčšinou na kúpu motorového vozidla), spotrebiteľský úver na refinancovanie záväzkov klienta a revolvingový spotrebiteľský úver. Klientelu v tomto sektore dohliadaných subjektov predstavujú fyzické osoby (nepodnikatelia) – spotrebiteľia, väčšinou bez vykonávania medzinárodných transakcií. Takmer všetky úvery sú poskytované fyzickým osobám – rezidentom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK

HROZBA Z HLADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V týchto súvislostiach sa hrozba legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiaca so spotrebiteľským úverom považuje za stredne významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HLADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Spotrebiteľský úver a pôžičky s nízkou hodnotou možno nepriamo použiť na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Transakcie majú zvyčajne nízku hodnotu, resp. je možné rozdeliť veľké sumy do niekoľkých transakcií a využívať aj hotovostné platby. Preto sa hrozba legalizácie výnosu z trestnej činnosti súvisiaca so spotrebiteľským úverom považuje za stredne významnú.

HROZBA Z HLADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Hrozba financovania terorizmu súvisiaca so spotrebiteľskými úvermi a pôžičkami nízkej hodnoty sa považuje za významnú.

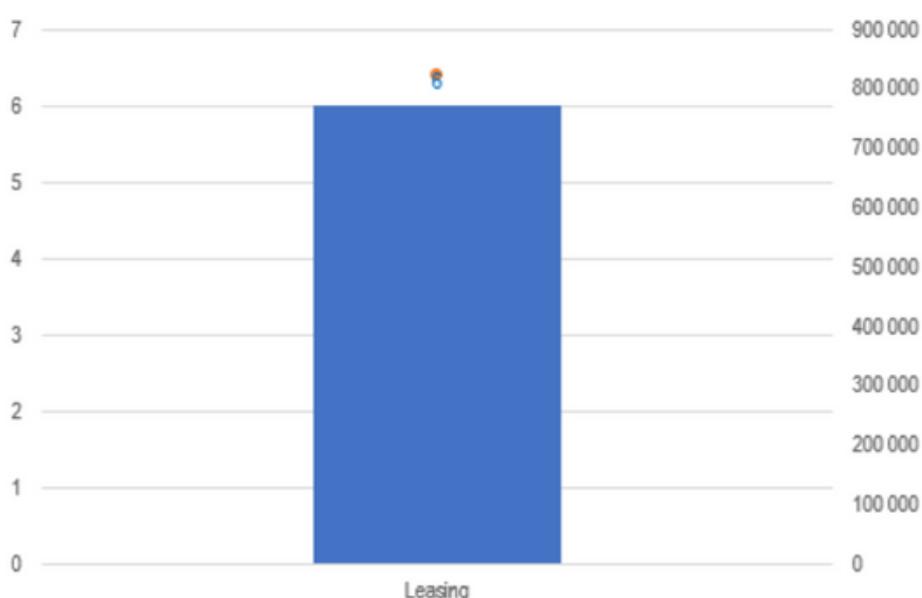
ZRANITEĽNOSŤ Z HLADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Spotrebiteľský úver a pôžičky nízkej hodnoty sú celkom bežné a dostupné produkty, majú obmedzený cezhraničný rozmer, napriek tomu sú atraktívne pre členov teroristických skupín, a preto vystavenie riziko z hľadiska financovania terorizmu nie je zanedbateľné. Komisia zdôrazňuje riziká využívania spotrebiteľského úveru ako produktu s nižšou hodnotou, ktorý nevyžaduje nevyhnutne vysokú úroveň odbornosti alebo plánovania a skutočnosť, že poskytovatelia týchto úverov sú nebankové inštitúcie a musia denne spracovať veľké množstvo úverov. Zároveň tento produkt je spojený s malým počtom priamych kontaktov s klientom, a preto môžu čeliť problémom pri priebežnom monitorovaní a nedostatočnému dohľadu pri uplatňovaní opatrení povinnej starostlivosti o klienta. Okrem toho existuje väčšia informovanosť o rizikách podvodu, takže varovné signály financovania terorizmu nemusia byť nevyhnutne spustené. Zavedené informačno-technologické systémy taktiež nie sú nevyhnutne vybavené na odhaľovanie falošných dokumentov.

POSÚDENIE RELEVANTNOSTI ZÁVEROV Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK Z HĽADISKA SEKTORA NEBANKOVÝCH VERITEĽOV

V podmienkach Slovenskej republiky je v sektore veriteľov riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti hodnotené ako nízko rizikové, nakoľko veritelia používajú na platobný styk väčšinou bankové prevody, len zriedkavo pracujú s hotovosťou, klientov sa usilujú riadne identifikovať a verifikovať a neposkytujú cezhraničný leasing. Pri posúdení hrozieb a zraniteľnosti sektora veriteľov voči financovaniu terorizmu v oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov môžeme potvrdiť závery prijaté z pohľadu Európskej únie.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných spolu 7 prípadov v sektore nebankových veriteľov. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v sektore nebankových veriteľov, z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu, prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov z legalizácie výnosu z trestnej činnosti v danom sektore je v objeme cca 1,6 mil. EUR. Prevládajúci modus operandi v predmetnom sektore je príjem, výber a vklad výnosu z trestnej činnosti.

DEMONŠTRÁCIA

Sektor veriteľov sa v poslednom roku hodnotiaceho obdobia (2023) podieľal na celkovom HDP 3,9%. Je tvorený nasledovnými odvetvami:

- poskytovanie úverov,
- leasingové spoločnosti,
- spoločnosti zaoberajúce sa vymáhaním.

Z analýzy teplotnej mapy možno uviesť, že počet prípadov (6) a objem finančných prostriedkov v predmetných prípadoch (0,822 mil. EUR) je v korelácii s veľkosťou sektora na finančnom trhu. Z celkového počtu 6 prípadov je uvedený druh predikatívneho trestného činu len v jednom prípade (podvod). Počet hlásení o neobvyklej obchodnej operácii za hodnotené obdobie predstavuje počet 27.

Na slovenskom finančnom trhu pôsobí 32 veriteľov s predmetom podnikania Poskytovanie spotrebiteľských úverov bez obmedzenia rozsahu poskytovania spotrebiteľských úverov a 1 veriteľ s obmedzením rozsahu poskytovania spotrebiteľských úverov, pričom povolenie na výkon tejto činnosti udeľuje Národná banka Slovenska. Do tejto kategórie veriteľov (s vyššie uvedeným predmetom podnikania) spadajú aj leasingové spoločnosti, zriadené väčšinou ako dcérske spoločnosti automobilových koncernov, bankových inštitúcií, prípadne spoločností zameraných na poskytovanie spotrebiteľských úverov.

Približne 18 dohliadaných subjektov je súčasťou kapitálovo prepojených (právných) štruktúr na medzinárodnej úrovni.

Aktíva predstavujú cca 5,3 mld. EUR, no spotrebiteľských úverov celkom je 455,50 mil. EUR.

Medzi najviac používané produkty v sektore patrí poskytovanie spotrebiteľských úverov:

VIAZANÝ SPOTREBITEĽSKÝ ÚVER

na účel úplného alebo čiastočného financovania kúpy predmetu financovania (väčšinou motorového vozidla) od spotrebiteľom určeného výrobcu, dodávateľa alebo inej osoby, s postupným a pravidelným splácaním, konsolidácia

SPOTREBITEĽSKÝ ÚVER NA REFINANCOVANIE ZÁVÄZKOV KLIENTA

či už u samotného veriteľa, resp. v iných finančných inštitúciách s možným navýšením na slovenský bankový účet klienta

REVOLVINGOVÝ SPOTREBITEĽSKÝ ÚVER

uzatváraný na dobu neurčitú, pričom podstatou je možnosť opakovaného splácania a čerpania, preto aj pri relatívne malom úverovom rámci možno v priebehu času prostredníctvom opakovaného čerpania uskutočniť značný súhrnný objem transakcií

Klientelu v tomto sektore dohliadaných subjektov predstavujú fyzické osoby (nepodnikatelia) – spotrebiteľia, väčšinou bez vykonávania medzinárodných transakcií. Takmer všetky úvery sú poskytované fyzickým osobám – rezidentom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, len zanedbateľnú časť tvoria fyzické osoby – nerezidenti. Samotné dohliadané subjekty považujú za vysoko zraniteľné nástroje z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti najmä používanie hotovosti, elektronické platby s použitím virtuálnych mien a prevody peňazí vykonávané podnikateľskými subjektmi. Z pohľadu poznatkov z odbornej praxe v tomto sektore sú najčastejšie identifikované ako legalizované výnosy z trestnej činnosti nasledovné aktíva: jednoznačne hotovosť a následne obchod s motorovými vozidlami.

Riziká legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu u posudzovaných dohliadaných subjektov, najmä s prihliadnutím na špecifickosť jednotlivých dohliadaných subjektov, je možné zhrnúť,

že posudzované dohliadané subjekty poskytujú viaceré finančné produkty, ktoré z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu hodnotia ako nízko rizikové. Dôvodom je, že veritelia používajú na platobný styk väčšinou bankové prevody, len zriedkavo pracujú s hotovosťou, klientov sa usilujú riadne identifikovať a verifikovať a neposkytujú cezhraničný leasing.

Za rizikové je považované predčasné splatenie (napr. problematickosť overenia tvrdenia klienta o zdroji finančných prostriedkov). Za najväčšie ťažkosti pri plnení požiadaviek v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti veritelia považujú

- identifikáciu konečného užívateľa výhod,
- monitorovanie klientov (obchodného vzťahu), identifikáciu politicky exponovaných osôb a
- overovanie údajov poskytnutých klientmi.

Ako príklady typológií legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré boli najčastejšie uvádzané v hláseniach o neobvyklých obchodných operáciách pre Finančnú spravodajskú jednotku, veritelia uvádzajú

- netransparentné preukázania pôvodu zdrojov na vykonanie obchodu - na základe vykonania starostlivosti podľa zákona č. 297/2008 Z. z. neboli preukázané finančné zdroje, resp. finančné zdroje neboli v objeme postačujúcom na vykonanie obchodu, čo nepriamo môže indikovať použitie nelegálnych zdrojov pri splácaní finančného produktu,
- absencia účelu a povahy obchodného vzťahu, použitie bieleho koňa, problém s overením identifikácie.

Možno konštatovať, že neexistujú zásadné rozpory medzi názormi Národnej banky Slovenska ako orgánom dohľadu a samotnými dohliadanými subjektmi pri posudzovaní zraniteľných miest samotného sektora a zraniteľnosti konkrétnych produktov.

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĎADU

Pri výkone dohľadu boli Národnou bankou Slovenska ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu),
- absencia používania databáz pri procese overovania klientov (operačné riziko) – preverovanie konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overenie údajov poskytnutých klientami,
- chýbajúci monitoring obchodného vzťahu s klientom. Priebežné monitorovanie obchodných vzťahov by sa malo týkať minimálne klientov, voči ktorým je vykonávaná základná a zvýšená starostlivosť, pričom program vlastnej činnosti by mal upravovať minimálne jeho rozsah a frekvenciu v závislosti od kategorizácie rizikovosti klientov. Súčasťou priebežného monitorovania je aj kontrola aktuálnosti

dokumentov a informácií, ktoré povinná osoba má o klientovi, čo môže mať za následok aj zmenu rizikovej kategórie klienta. Priebežné monitorovanie obchodných vzťahov vedie k rozpoznaní a aj ohláseniu neobvyklej obchodnej operácie pre Finančnú spravodajskú jednotku.

PRÍČINY ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Za najčastejšie príčiny týchto porušení orgán dohľadu považuje:

- nedostatočné metodické/regulačné predpisy,
- nedostatočný prístup k informáciám (domácim aj zahraničným),
- nedostatočná odborná príprava zamestnancov dohliadaných subjektov v oblasti režimu boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

FIT & PROPER PROCESY

Pri overovaní osôb, ktoré vlastnia/ovládajú veriteľov, postupuje Národná banka Slovenska podľa nasledovných predpisov, metodických pokynov a usmernení: zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z. z.“); Metodické usmernenie Útvary dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 30. januára 2017 č. 1/2017 k podávaniu žiadostí o udelenie povolenia na poskytovanie spotrebiteľských úverov a iných úverov a pôžičiek spotrebiteľom; Metodické usmernenie Útvary dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 20. decembra 2016 č. 6/2016 k oznamovaniu zmien v podmienkach na udelenie povolenia a k podávaniu žiadostí o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa §20d a §17 zákona č. 129/2010 Z. z.; Metodické usmernenie útvarov dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska z 5. decembra 2022 č. 10/2022 k zásadám a postupom vo vzťahu k riadeniu dodržiavania súladu s predpismi a o úlohe a povinnostiach pracovníka zodpovedného za dodržiavanie súladu s predpismi v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu u veriteľov a devízových miest; Pokyn č. 2/2023 riaditeľa odboru ochrany finančných spotrebiteľov k internému postupu posudzovania žiadostí o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska a k iným súvisiacim skutočnostiam podľa zákona č. 129/2010 Z. z.; Fit & Proper Formulár na overenie splnenia podmienok; Dohoda o vzájomnej spolupráci medzi Národnou bankou Slovenska a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 26. novembra 2013.

V rámci konaní na udelenie povolenia a predchádzajúceho súhlasu podľa zákona č. 129/2010 Z. z. posudzuje Národná banka Slovenska vo vzťahu k oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu najmä: odbornú spôsobilosť, bezúhonnosť a dôveryhodnosť fyzickej osoby, ktorá je navrhovaná za člena štatutárneho orgánu, prokuristu, člena dozornej rady, vedúceho útvaru vnútornej kontroly, vedúceho zamestnanca zodpovedného za výkon vnútornej kontroly alebo vedúceho organizačnej zložky žiadateľa; bezúhonnosť veriteľa; prehľadnosť skupiny s úzkymi väzbami; právny poriadok a spôsob jeho uplatnenia v štáte, na ktorého území má skupina úzke väzby; prehľadný a dôveryhodný pôvod peňažného vkladu do základného imania a ďalších peňažných prostriedkov určených na poskytovanie spotrebiteľských úverov; program vlastnej činnosti žiadateľa; Fit & Proper posudzovanie žiadateľa, osôb v orgánoch žiadateľa a osôb v úzkych väzbách podľa EBA/GL/2021/15.

Na overenie vyššie uvedených podmienok na udelenie povolenia a predchádzajúceho súhlasu využíva Národná banka Slovenska databázové systémy. Overenie podmienok Národná banka Slovenska zabezpečuje aj výmenou informácií s Finančnou spravodajskou jednotkou, v prípade podozrenia, že je vedené trestné konanie, aj s útvarmi Policajného zboru, tiež so zahraničnými orgánmi dohľadu. Procesy pre túto činnosť sú obsiahnuté v Pokyne č. 2/2023. Na vyhodnotenie rizík sa používa Fit & Proper Formulár.

V agende veriteľov vykonáva Národná banka Slovenska po udelení povolenia a predchádzajúceho súhlasu aj priebežný monitoring plnenia podmienok pre oblasť boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Na túto činnosť využíva Národná banka Slovenska databázu ORBIS s nastavením kontroly rizikových oblastí na dennej báze. Kontrola sa týka najmä možných zmien v úzkych väzbách a vlastníckych štruktúrach veriteľov, v orgánoch veriteľov, konečných užívateľov výhod.

- V období rokov 2020 – 2023 bolo posudzovaných 8 žiadostí o udelenie povolenia na poskytovanie spotrebiteľských úverov bez obmedzenia rozsahu, z toho bolo na základe 5 žiadostí povolenie udelené a pri 3 žiadostiach došlo k zastaveniu konania na základe späťvzatia žiadosti,
- 173 žiadostí o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa §20d ods. 1 písm. a), c) a d) zákona č. 129/2010 Z. z., z toho bol na základe 166 žiadostí predchádzajúci súhlas udelený, pri 7 žiadostiach došlo k zastaveniu konania na základe späťvzatia žiadosti.

Ani v jednom prípade nebola žiadosť zamietnutá z dôvodu nesplnenia podmienok na udelenie povolenia v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

PRÍPAD

V prípade žiadosti subjektu na nadobudnutie kvalifikovanej účasti u veriteľa došlo k späťvzatiu žiadosti z dôvodu, že žiadateľ nevedel preukázať prehľadný a dôveryhodný pôvod finančných prostriedkov, ktoré plánoval použiť na nadobudnutie kvalifikovanej účasti u veriteľa. Jeho tvrdenie o predaji časti obchodného podielu vo švajčiarskej spoločnosti sa, na základe informácií poskytnutých švajčiarskym orgánom dohľadu FINMA, ukázalo ako nepravdivé. FINMA začala na základe informácií poskytnutých Národnou bankou Slovenska šetrenie transakcie, na základe ktorej malo dôjsť k predaju časti obchodného podielu švajčiarskej spoločnosti dohliadanej FINMA. Žiadateľ bol kvalifikovaný ako rizikový aj na základe informácií poskytnutých Finančnou spravodajskou jednotkou. Finančná spravodajská jednotka informovala, že na žiadateľa je potrebné prihliadať ako na žiadateľa s možným vyšším rizikom legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu, najmä v súvislosti s neprehľadnou vlastníckou a riadiacou štruktúrou obchodných spoločností, patriacich do skupiny úzkych väzieb žiadateľa, ťažko overiteľných informácií poskytnutých žiadateľom v konaní a pochybnosti vyvolávajúcej hodnovernosti samotnej podnikateľskej činnosti žiadateľa. Finančná spravodajská jednotka na základe zistených skutočností odporúčala dôsledne zvážiť udelenie predchádzajúceho súhlasu. Žiadateľ na základe výzvy Národnej banky Slovenska o doplnenie žiadosti a odstránenie nedostatkov nepredložil doklady preukazujúce prehľadný a dôveryhodný pôvod finančných prostriedkov a žiadosť vzal v celom rozsahu späť, na základe čoho došlo k zastaveniu konania.

V sektore nebankových veriteľov sa legalizácia výnosu z trestnej činnosti realizuje najmä prostredníctvom splácania úverov z nelegálnych zdrojov, pričom klient nie je schopný dôveryhodne preukázať pôvod použitých finančných prostriedkov. Často ide o prípady, kde objem poskytnutého úveru nezodpovedá deklarovanej príjmom, alebo keď sa splácanie úveru realizuje v hotovosti alebo cez tretie osoby.

Medzi rizikové praktiky patrí aj predčasné splatenie úveru, ktoré môže signalizovať snahu o rýchlú transformáciu nelegálnych peňazí do „čistej“ formy. Rovnako sa vyskytujú prípady refinancovania záväzkov alebo častého opakovaného čerpania revolvingových úverov, čo môže slúžiť na zakrytie pôvodu finančných tokov.

Typické sú aj nedostatky v identifikácii konečných užívateľov výhod a overovaní politicky exponovaných osôb, ako aj využívanie neúplných alebo falošných údajov v žiadostiach. Závažné sú situácie, kedy dochádza k zneužitiu totožnosti „bieleho koňa“, prípadne k nedostatočnému monitorovaniu obchodného vzťahu počas celej doby splácania úveru.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko v sektore nebankových veriteľov	Nízka	Stredná	Stredne nízke
<p>Súvisiace zraniteľné miesta: Neaktualizácia programu vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť. Absencia používania databáz pri preverovaní konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overovaní údajov poskytnutých klientmi. Absencia priebežného monitorovania obchodných vzťahov. Používanie hotovosti a následne obchod s motorovými vozidlami. Predčasné splatenie úveru (problematickosť overenia tvrdení klienta o zdroji finančných prostriedkov .</p>			
<p>Súvisiaca hrozba: Nerozpoznanie a neohlasovanie neobvyklej obchodnej operácie Finančnej spravodajskej jednotke. Neodhalenie nelegálnych zdrojov pri splácaní finančného produktu. Výnos a majetok mimo dosah zložiek vynucujúcich právo.</p>			
<p>Opis udalosti: Nedostatočná odborná príprava a aplikovateľnosť programu vlastnej činnosti zamestnancami. Nedostatočne vykonaná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi a určenie rizikového profilu klienta a obchodu. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom účtov fyzických osôb.</p>			
<p>Opis rizika: Vysoká pravdepodobnosť výskytu v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Závažný dôsledok možného prípadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Vysoké riziko zneužitia na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Sektor nebankových veriteľov čelí významnej pravdepodobnosti výskytu prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti , hoci dôsledky sú hodnotené ako stredne závažné. Riziko spočíva v slabej identifikácii pôvodu finančných prostriedkov pri predčasnom splatení úverov, absencii aktuálnych kontrolných databáz, ako aj nedostatku odbornej prípravy zamestnancov v dohliadaných subjektoch, ktorí sú zodpovední za procesy boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Príklady zahŕňajú prípady, keď klienti uvádzajú neoveriteľný pôvod prostriedkov alebo sa objavujú pokusy o legalizáciu výnosu z trestnej činnosti prostredníctvom účtov bielych koní. Objem finančných prostriedkov zaznamenaný v prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti predstavuje cca 1,6 mil. EUR, čo je významné vzhľadom na charakter sektora.</p>			

Nebankovní veritelia poskytujú najmä viazané spotrebiteľské úvery (najmä na kúpu motorového vozidla), úvery na refinancovanie záväzkov a revolvingové úvery. Ich klientelu tvoria prevažne fyzické osoby – spotrebiteľia, rezidenti Slovenskej republiky. Sektor má nízku expozíciu na cezhraničné transakcie, čo mierne znižuje jeho zraniteľnosť, no riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti je reálne najmä cez hotovostné operácie, predčasné splatenie úverov a využitie nedostatočne overených údajov o klientoch.

Aj keď veritelia využívajú bankové prevody a starostlivosť o klienta je formálne nastavená, dochádza k nedostatočnému monitoringu, nevyužívaniu databáz politicky exponovaných osôb a konečného užívateľa výhod a neaktualizovaniu programov vlastnej činnosti, čo zvyšuje prevádzkové riziko.

PREVÁDZKOVATEĽ HAZARDNEJ HRY

Termín „hazardná hra“ označuje širší rad rôznych služieb a distribučných kanálov. Podmienky prevádzkovania a propagovania hazardných hier, práva a povinnosti prevádzkovateľov hazardných hier a hráčov, pôsobnosť povolujujúcich orgánov a orgánov štátneho dozoru upravuje zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Na účely predmetného zákona sa hazardnou hrou rozumie lotériová hra, charitatívna lotéria, stolová hra, stávková hra, hazardná hra na výherných prístrojoch, hazardná hra na termináloch videohier, hazardná hra na technickom zariadení obsluhovanom priamo hráčmi a hazardná hra na inom technickom zariadení. Pre účel národného hodnotenia rizík nie je potrebné zvlášť hodnotenie jednotlivých druhov hazardných hier a hazardné hry preto budú hodnotené ako celok.

Predmetný sektor je charakteristický predovšetkým výrazným ekonomickým a technologickým rastom. Všeobecný rast sektora hazardných hier je viditeľný predovšetkým za obdobie posledných 20 rokov. Globálny trh s hazardom v roku 2020 dosiahol hodnotu 466 mld. USD a predpokladá sa, že do roka 2030 sa tento objem zdvojnásobí. Očakáva sa, že hnacou silou rozvoja predmetného sektora bude predovšetkým rozvoj online hrania a zavádzania nových technológií. V Slovenskej republike v roku 2021 hráči stávkovali až v hodnote 11,3 mld. EUR (11,7% HDP a 19% hrubých disponibilných príjmov domácností). Výrazný nárast hrania sa však proporcionálne nepretavil do nedaňových príjmov z hazardu. Tie sa od roku 2014 zvýšili iba o 50%.

Za nárast hrania je zodpovedný najmä rozmach internetových kasín. Impulzom pre ich rozvoj bolo zatváranie prevádzok počas šírenia koronavírusu v rokoch 2020 a 2021 a následný presun hráčov do online priestoru. Berúc do úvahy, že internetové hranie sa stáva silným globálnym trendom, očakávame, že tento segment sa bude dynamicky rozvíjať aj na Slovensku.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI KASÍN

Riziko, ktoré vzniká v tejto oblasti, je spojené so zneužitím kasína, ako nástroja na legalizáciu nelegálnych prostriedkov. Ide o situáciu kedy páchatelia využívajú kasína na výmenu nelegálnych peňazí za „legálnu“ hotovosť (prostredníctvom výhry alebo výmeny žetónov), môže tento proces navodzovať dojem, že tieto prostriedky pochádzajú z legitímnych herných aktivít. Týmto spôsobom sa peniaze môžu transformovať na čistejšie (legitímne) prostriedky, ktoré môžu byť ďalej použité na iné nezákonné účely. Rizikom môže byť aj situácia kedy nie sú kasína poriadne vybavené kontrolami, tie môžu byť následne infiltrované organizovanými zločineckými skupinami, kde môže dôjsť k strategickému využitiu týchto zariadení na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti a financovanie nelegálnych aktivít.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Aj keď riziková expozícia zostáva stredne významná (vysoký počet finančných transakcií, hotovostné transakcie). Kontroly sú efektívnejšie a personál je lepšie školený. Napriek tomu stále existujú slabiny v implementácii požiadaviek zákona č. 297/2008 Z. z., najmä pokiaľ ide o požiadavky zákaznickej starostlivosti. Rozsah hlásení zostáva v jednotlivých členských štátoch nerovnomerný, čo môže byť dôsledkom dobrého dohľadu. V tomto kontexte je úroveň zraniteľnosti voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti v kasínach považovaná za stredne významnú (úroveň 2).

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Hodnotenie zraniteľnosti voči financovaniu terorizmu v súvislosti s kasínami je považované za nerelevantné. V prípade kontextu zraniteľnosti je hodnotená zraniteľnosť len z hľadiska legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI ONLINE HAZARDU

V oblasti online hazardu vzniká obdobné riziko ako v prípade kasín, pričom online hazard môže byť zneužitý ako nástroj na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Online hazard je využívaný na vkladanie nelegálnych finančných prostriedkov a následne vyplatenie výhier alebo neprehraného zostatku. Legitímne online hazardné účty sú kreditované nelegálnymi prostriedkami („cashing in“), pričom len malá časť týchto prostriedkov je použitá na stávkovanie. Zvyšné prostriedky sú prevedené inému hráčovi (alebo inému poskytovateľovi online hazardných služieb) a následne vybraté ako údajné legitímne výhry z hazardu. Online hazard umožňuje nepretržitú celosvetovú prevádzku 24/7, pričom zahŕňa obrovské množstvo transakcií a finančných tokov. Nepracuje s fyzickými produktmi, čo sťažuje odhalenie podozrivých činností. Hoci online hazard nie je založený na hotovosti, úzko súvisí s využívaním iných produktov, ako sú elektronické peniaze (e-money) alebo virtuálne meny, ktoré predstavujú vlastné riziká spojené s praním špinavých peňazí.

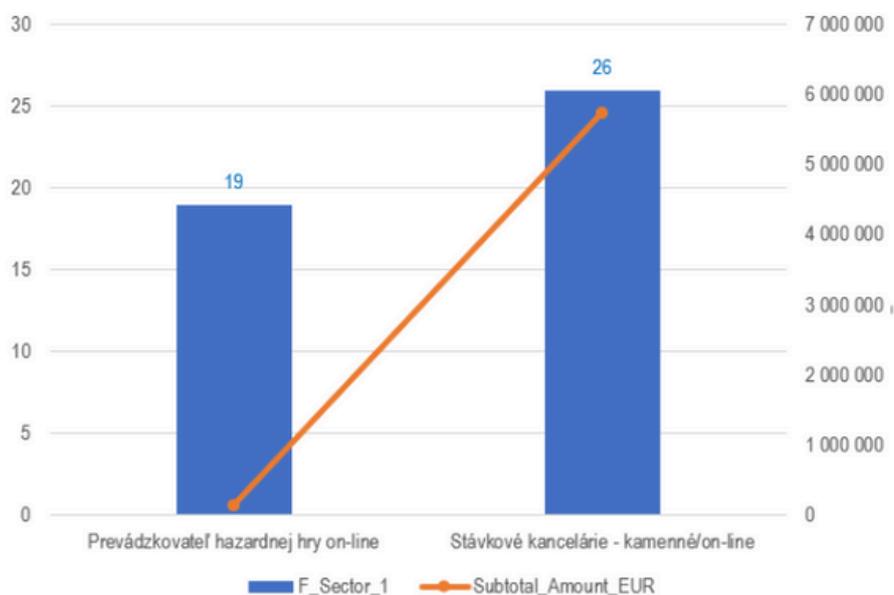
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Napriek prijatým opatreniam na zníženie rizík, ako sú školenia zamestnancov, procesy overovania zákazníkov a ich identifikácia, online hazard zostáva signifikantne ohrozený legalizáciou výnosu z trestnej činnosti. Hlavnými faktormi sú neosobný charakter transakcií, veľký objem a zložitosť finančných tokov, ako aj využívanie elektronických a virtuálnych mien, ktoré zvyšujú anonymitu hráčov. Hoci v mnohých členských štátoch operátori online hazardu zaviedli účinné mechanizmy samoregulácie a hodnotenia rizík, spolupráca s regulačnými orgánmi a finančnými spravodajskými jednotkami by mohla byť efektívnejšia. V dôsledku toho je online hazard považovaný za sektor s vysokou zraniteľnosťou voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosť z hľadiska financovania terorizmu je stále pomerne nízka. Uvedené konštatujú príslušné orgány, ako aj finančné spravodajské jednotky na základe svojich kontaktov so sektormi poskytujúcimi online hazardné služby. Medzi veľké nedostatky patrí nedostatok znalostí a porozumenia, medzier alebo nejasností v uplatňovaní existujúcich právnych predpisov či online spracovanie transakcií v investičnom sektore, ktoré majú obmedzené kontroly identifikácie a overovania zákazníkov. V tomto kontexte je úroveň hrozby legalizácie výnosu z trestnej činnosti spojená s online hazardom považovaná za veľmi významnú.

HYPOTÉZA

V module analýzy prípadov bolo identifikovaných dokopy 45 prípadov v sektore prevádzkovateľa hazardných hier. Z teplotnej mapy modulu analýzy prípadov vyplýva, že v predmetnom sektore z hľadiska druhu predikatívneho trestného činu prevláda podvod. Celkový objem finančných prostriedkov v danom sektore je v objeme cca 10,7 mil. EUR. Prevládajúci modus operandi v predmetnom sektore je vklad a výber výnosu z trestnej činnosti.

Po vykonaní analýzy v module analýzy prípadov bolo zistené, že až 44 zo 45 prípadov nachádzajúcich sa v module analýzy prípadov bolo odstúpených zo strany Finančnej spravodajskej jednotky. V jednom prípade, kedy bol uvedený sektor prevádzkovateľa hazardnej hry, došlo k odsúdeniu, v ktorom bol predikatívny trestný čin zistený podvod.

DEMONŠTRÁCIA

V sektore prevádzkovateľa hazardnej hry bol v hodnotenom období identifikovaný rastúci trend činnosti vykazujúcej znaky legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

U prevádzkovateľa hazardnej hry bol identifikovaný modus operandi v troch variáciách:

- kreditovanie hráčskeho konta a prehra s dohodnutou osobou, výber v hotovosti na pobočke, resp. žiadosť o výber zostatku bankovým prevodom,
- kreditovanie hráčskeho konta a prehra nízkej sumy a následný výber v hotovosti na pobočke prevádzkovateľa hazardnej hry, resp. žiadosť o výber zostatku bankovým prevodom – niekedy dochádza k výberu v hotovosti takmer okamžite v rozmedzí 1 až 4 dní, niekedy zostávajú peniaze na konte aj mesiac bez akejkoľvek hry,
- kreditovanie hráčskeho konta a následný výber týchto finančných prostriedkov bez uskutočnenia akejkoľvek hry,
- kreditovanie hráčskeho konta finančnými prostriedkami pochádzajúcimi z phishingu.

- obchádzanie municipálnych zákazov hazardných hier obcí a miest cez úpravu hazardných výherných automatov na tzv. kvízomaty- vedomostné súťaže, prostredníctvom úvodnej obrazovky pred začiatkom hazardnej hry, ktorej správne vyriešenie podmieňuje ďalšiu hru.

Dôvodom hlásenia neobvyklých obchodných operácií povinnými osobami bolo predovšetkým nepreukázanie pôvodu finančných prostriedkov na výzvu povinnej osoby, prípadne nesúlad s informáciami uvedenými v dotazníku s reálnymi vkladmi, ktoré nekorešponujú s príjmami predmetných osôb. Ďalšími dôvodmi boli kreditovanie hráčskych kont tretími osobami, resp. hranie pod identitou inej osoby. Vo viacerých prípadoch povinné osoby pri kontrole hráčskych účtov zaznamenali podozrivé hráčske účty v súvislosti s hraním na rovnakom koncovom zariadení a nápadne podobným hráčskym správaním na týchto účtoch. Podozrenie spočívalo najmä v tom, že registrácie boli vykonané pod identitou inej osoby s použitím cudzích dokladov totožnosti a s tým súvisiacia dôvodná pochybnosť, že išlo o prípad podvodného hrania. Podozrenie vychádza najmä z takmer identického hrania, používania rovnakého koncového zariadenia a v niektorých prípadoch použitia podobných registračných údajov v rámci podozrivých hráčskych účtov.

Prehľad údajov za hodnotené obdobie vo vzťahu k prevádzkovateľovi hazardnej hry

	2020	2021	2022	2023
Počet subjektov	185	165	157	138
Zahraničné spoločnosti alebo dcérske spoločnosti zahraničných spoločností	17	14	11	-
Počet prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	26	31	28	51
Hodnota obchodu prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	423181	4503296	2238119	5158970
Zdržanie neobvyklej obchodnej operácie	0	3	0	0
Týkajúce sa PEPs	1	1	0	2

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĀDU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 bolo zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonaných päť kontrol. Pri výkone dohľadu boli Finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- dohliadané subjekty nedostatočne vykonávali identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie podľa § 10 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- absencia dostatočného preverovania konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overenie údajov poskytnutých klientami,
- nedostatočné preverovanie pôvodu finančných prostriedkov klienta,

- nedostatočné určenie rozsahu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi s prihliadnutím na riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu,
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu),
- chýbajúci monitoring obchodného vzťahu s klientom. Priebežné monitorovanie obchodných vzťahov by sa malo týkať minimálne klientov, voči ktorým je vykonávaná základná a zvýšená starostlivosť, pričom program vlastnej činnosti by mal upravovať minimálne jeho rozsah a frekvenciu v závislosti od kategorizácie rizikovosti klientov. Súčasťou priebežného monitorovania je aj kontrola aktuálnosti dokumentov a informácií, ktoré povinná osoba má o klientovi, čo môže mať za následok aj zmenu rizikovej kategórie klienta. Priebežné monitorovanie obchodných vzťahov vedie k rozpoznaní a aj ohláseniu neobvyklej obchodnej operácie pre Finančnú spravodajskú jednotku.

Sektor prevádzkovateľov hazardných hier, najmä online kasína a kamenné herne, predstavuje stredne vysoké riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Riziká sú umocnené týmito faktormi:

- Veľký objem a frekvencia transakcií – vrátane hotovosti.
- Nedostatočné preverovanie pôvodu finančných prostriedkov a totožnosti hráčov, najmä v online prostredí.
- Používanie hráčskych účtov na neherné účely – kreditovanie a výber bez hrania.
- Zneužívanie identity iných osôb a nápadne podobné správanie účtov – podvodné hranie.
- Nedostatočný monitoring obchodných vzťahov a aktualizácia programov vlastnej činnosti.

Online hazard je navyše spojený s anonymitou, používaním e-money, kryptomien a technológií, ktoré komplikujú detekciu podozrivých vzorcov správania.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u prevádzkovateľa hazardnej hry	Vysoká	Stredné	Stredne vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreditovanie účtov bez následného hrania a okamžité výbery. • Príjem hotovosti cez kamenné prevádzky bez riadnej vykonaného „poznaj svojho klienta“. • Nedostatočná identifikácia a overenie konečného užívateľa výhod, najmä online. • Používanie účtov tretích osôb / hranie pod cudzou identitou. • Absencia účinného monitoringu obchodného vzťahu. • Slabá aktualizácia programov vlastnej činnosti pri legislatívnych zmenách. 			
<p>Súvisiaca hrozba:</p> <p>Zneužitie hráčskeho konta na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti cez legitímne pôsobiace výhry alebo refundy, bez reálneho hrania.</p> <p>Obchádzanie zákazov hazardu cez tzv. kvízomaty alebo hranie z anonymných IP adres.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zneužitie hazardných hier na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti (vklad – prehra/výhra – výber). • Používanie online kont na „premiešanie“ prostriedkov (vklad z phishingu, následný výber). • Obchádzanie municipálnych zákazov hazardu cez tzv. „kvízomaty“. • Možné strategické využitie sektora organizovaným zločinom na systematické čistenie výnosov. 			
<p>Opis udalosti:</p> <p>Klient vloží peniaze na hráčsky účet, nehrá alebo odohrá len minimum a následne žiada výber buď v hotovosti na pobočke alebo bankovým prevodom. Často je konto kreditované treťou osobou, prípadne hráč používa falošné alebo cudzie údaje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreditovanie konta a následné výbery bez hrania alebo po minimálnom hraní. • Preukázateľná disproporcía medzi deklaroványm príjmom a objemom vkladov. • Viaceré účty s identickým správaním z rovnakého zariadenia (indikácia podvodného hrania). • Hráčske kontá registrované na cudzie doklady. • Podozrivé správanie klienta pri výzve na doloženie pôvodu prostriedkov. 			
<p>Opis rizika:</p> <p>Vysoká pravdepodobnosť výskytu legalizácie výnosov v sektore hazardných hier, najmä v online prostredí. Riziko pretrváva najmä pre nedostatočné interné politiky prevádzkovateľov a ťažko dohľadateľný pohyb prostriedkov.</p>			

PRÁVNICKÁ OSOBA ALEBO FYZICKÁ OSOBA OPRÁVNENÁ SPROSTREDKOVAŤ PREDAJ, PRENÁJOM A KÚPU NEHNUTEĽNOSTI

Realitné kancelárie v rámci svojej podnikateľskej činnosti zabezpečujú sprostredkovanie predaja, kúpy alebo prenájmu nehnuteľností. Realitné sprostredkovanie je najmä o spojení ponuky a dopytu, všetky ostatné činnosti, a to napr. zabezpečenie vyhotovenia zmlúv, pomoc v katastrálnom konaní, pomoc s vybavením hypotekárneho úveru, atď. sú len doplnkové služby, ktoré z titulu podnikateľského oprávnenia vykonávajú iné osoby (advokát, notár, finančný sprostredkovateľ). Každá realitná kancelária, ak ponúka v rámci provízie aj vypracovanie zmluvnej dokumentácie, spolupracuje s určitou advokátskou kanceláriou alebo notárom. V praxi sa ukázalo, že 99% obchodov je do určitej miery (väčšinou 100%) financovaná z prostriedkov hypotekárneho úveru, takže vlastné zdroje klientov sa používajú v minimálnej miere.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI NEHNUTEĽNOSTÍ

Nehnutel'nosti sú pre zločincov rovnako atraktívne ako pre každého investora (ceny sú zvyčajne stabilné a pravdepodobne sa časom zvýšia) a sú tiež funkčné (nehnutel'nosť môže slúžiť ako druhý domov alebo môže byť prenajatá, čím generuje príjem). Legalizácia výnosu z trestnej činnosti v sektore nehnuteľností nemusí byť nutne nákladná ale môže byť v skutočnosti veľmi zisková. Podstatou je najmä obchádzanie daňových zákonov prostredníctvom určitých hotovostných platieb. Možno konštatovať, že daňové úniky prostredníctvom sektora nehnuteľností sú považované za vážny problém v mnohých členských štátoch. Používanie prázdnych spoločností, ako sú nadácie a súkromné spoločnosti s ručením obmedzeným, na zakrytie informácií o skutočných vlastníkoch, používanie hotovosti na nákup nehnuteľností, nákup nehnuteľností za nižšie ako trhové hodnoty, ako aj používanie finančných nástrojov, ako sú spätné pôžičky, boli uvedené ako metódy na účely legalizácie výnosu z trestnej činnosti a daňových únikov.

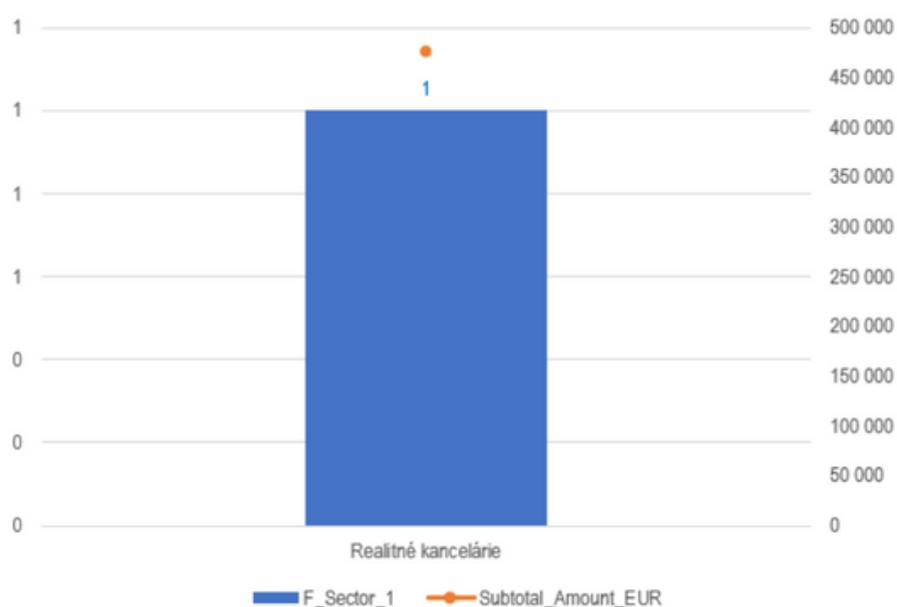
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Sektor nehnuteľností je stále vystavený významným rizikám legalizácie výnosu z trestnej činnosti, najmä kvôli používaniu hotovosti v transakciách, zložitej spolupráci medzi rôznymi subjektami a nízkej úrovni povedomia o riziku. Okrem toho, právny rámec pre kontrolu legalizácie výnosu z trestnej činnosti v sektore nehnuteľností nie je dostatočne vyvinutý a v niektorých prípadoch chýbajú účinné mechanizmy na zdieľanie informácií. Preto je zraniteľnosť sektora voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti považovaná za veľmi vysokú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Hodnotenie zraniteľnosti financovania terorizmu v súvislosti s investíciami do nehnuteľností bolo zahrnuté do hodnotenia legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ktoré slúžia na skrytie nelegálneho pôvodu peňazí. Zraniteľnosť financovania terorizmu v oblasti investícií do nehnuteľností je hodnotená ako veľmi významná.

HYPOTÉZA

DEMONŠTRÁCIA

	2020	2021	2022	2023
Počet subjektov	6295	6655	7064	6542
Zahraničné spoločnosti alebo dcérske spoločnosti zahraničných spoločností	194	185	207	-
Počet prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	0	2	3	5
Hodnota obchodu prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	0	1267895	1069710	1337000
Zdržanie neobvyklej obchodnej operácie	0	0	0	0
Týkajúce sa politicky exponovaných osôb	0	0	0	0

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĀDU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 bolo zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonaných päť kontrol. Pri výkone dohľadu boli finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- dohliadané subjekty nedostatočne vykonávali identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie podľa §10 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- absencia dostatočného preverovania konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overenie údajov poskytnutých klientmi,
- nedostatočné preverovanie pôvodu finančných prostriedkov klienta,
- nedostatočné určenie rozsahu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi s prihliadnutím na riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu,
- nevykonanie základnej starostlivosti pri vykonaní príležitostného obchodu mimo obchodného vzťahu v hodnote najmenej 15 000 EUR a pri vykonaní príležitostného obchodu mimo obchodného vzťahu v hotovosti najmenej 10 000 EUR,
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu).

Sektor realitných kancelárií na Slovensku vykazuje stredne nízku úroveň rizika, no jeho zraniteľnosť je vysoká z dôvodu

- používania hotovosti pri transakciách bez dostatočného preverenia pôvodu finančných prostriedkov,
- nedostatočnej identifikácie klientov a konečných užívateľov výhod,
- slabého povedomia povinných osôb o ich povinnostiach vyplývajúcich zo zákona č. 297/2008 Z. z.,
- prítomnosti zahraničných spoločností a nízkeho počtu hlásení o neobvyklých obchodných operáciách.

Podľa medzinárodných typológií sú nehnuteľnosti atraktívnym nástrojom na zakrývanie pôvodu prostriedkov, a to najmä

- pri daňových únikoch,
- skrytým vlastníctve cez prázdne spoločnosti a
- transakciách za podhodnotené ceny.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u právnickej osoby alebo fyzickej osoby oprávnenej sprostredkovať predaj, prenájom a kúpu nehnuteľnosti	Stredne	Stredné	Stredné
Súvisiace zraniteľné miesta: <ul style="list-style-type: none">• neznalosť zákonných povinností podľa zákona č. 297/2008 z. z.,• vstup hotovosti do systému bez preverenia pôvodu,• neidentifikovanie konečného užívateľa výhod,• absencia interných kontrolných mechanizmov v malých realitných kanceláriách,• slabá aktualizácia programov vlastnej činnosti,• nízky počet podaných hlásení o neobvyklých obchodných operáciách.			
Súvisiaca hrozba: <ul style="list-style-type: none">• nákup nehnuteľností za hotovosť,• investovania cez schránkové firmy alebo proxy osoby,• používania zahraničných subjektov na skrytie vlastníctva,• podhodnotené zmluvy.			
Opis udalosti: <p>Klient nakupuje nehnuteľnosť za hotovosť, prostredníctvom spoločnosti s netransparentnou vlastníckou štruktúrou, pričom realitná kancelária nevykoná dostatočné preverenie totožnosti, pôvodu finančných prostriedkov a konečného užívateľa výhod.</p>			
Opis rizika: <p>Vysoký potenciál zneužitia realitných transakcií na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Sektor je obľúbený pre svoju hodnotovú stabilitu, anonymitu vlastníctva a nízku mieru detekcie podozrivých transakcií. V dôsledku nedostatočnej prevencie, kontroly a povedomia môže dochádzať k zakrývaniu nelegálneho pôvodu výnosov s reálnym ekonomickým dopadom.</p>			

POSKYTOVATEĽ SLUŽIEB KRYPTOAKTÍV

Virtuálne meny alebo kryptoaktíva sú kryptograficky zabezpečené digitálne reprezentácie hodnoty alebo zmluvných práv, ktoré využívajú určitú formu technológie a možno ich prenášať, uchovávať alebo elektronicky obchodovať. Poskytovatelia služieb kryptoaktív sú subjekty, ktoré poskytujú služby úschovy súkromných kryptografických kľúčov v mene svojich zákazníkov na uchovávanie a prenos kryptoaktív. V definíciách FATF je virtuálna mena charakterizovaná ako „digitálny reprezentant hodnoty, s ktorou sa dá obchodovať alebo prevádzať a ktorú je možné použiť na platobné alebo investičné účely, ktorá nezahŕňa digitálne znázornenie fiat mien, cenných papierov a iné finančné aktíva“.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK KRYPTOMIEN A VIRTUÁLNYCH MIEN

Riziká spojené s kryptoaktívami sa naďalej zvyšujú. Tento rast je pripisovaný expanzii trhu s kryptoaktívami, zvyšujúcemu sa počtu transakcií a zákazníkov, rozšírenému spektru produktov a služieb a ich často neregulovanému charakteru, čo vedie k nedostatočným opatreniam na vykonávanie náležitej starostlivosti o zákazníkov. K hlavným faktorom zvyšovania rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti patrí obmedzená transparentnosť transakcií s kryptoaktívami a identít osôb zapojených do týchto transakcií. V súhrne medzi tie najväčšie riziká v súčasnosti možno považovať, že jednotlivci kupujú/predávajú veľké objemy kryptoaktív medzi sebou peer-to-peer (bez sprostredkovania) bez zapojenia registrovaných poskytovateľov služieb kryptoaktív, ktorí podliehajú požiadavkám na uplatňovanie režimu boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Druhým rizikom Poskytovanie krypto kárt, ktoré pôvodne podporovali len Bitcoin, teraz podporujú viaceré kryptoaktíva. Často sa registrujú v jurisdikciách s "priaznivými" regulačnými usporiadaniami, ktoré neumožňujú ich monitorovanie.

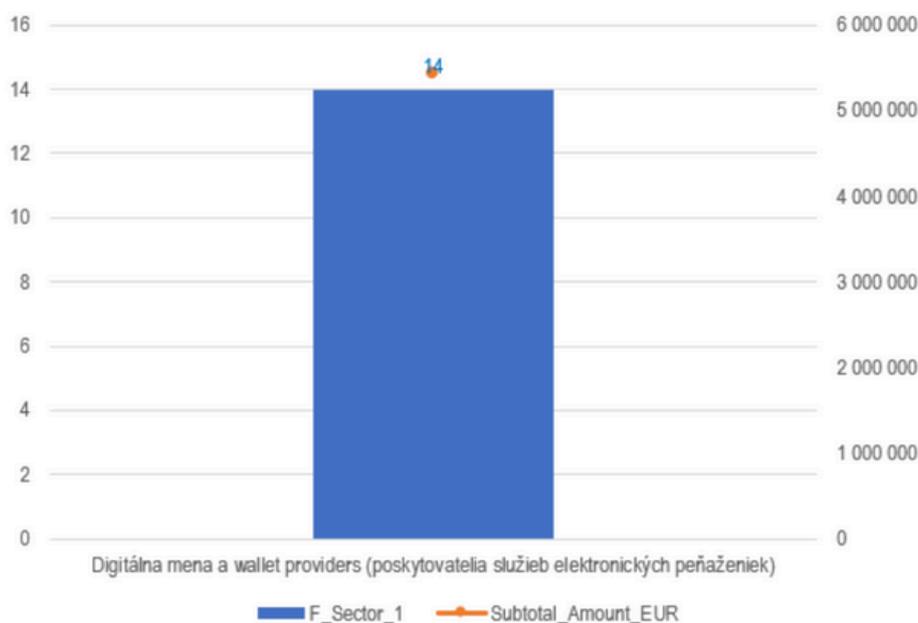
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

V súčasnosti sa inherentná expozícia rizika naďalej považuje za vysokú, vzhľadom na charakteristiky kryptoaktív a virtuálnych mien (internetové, cezhraničné a anonymné). Najzraniteľnejšie sa javia najmä kryptoaktíva používané anonymne, keďže tie umožňujú vykonávať transakcie rýchlo a bez toho, aby bolo potrebné zverejniť identitu „vlastníka“. Poskytujú sa prostredníctvom internetu a najzjavnejším rizikovým faktorom je cezhraničná povaha, ktorá umožňuje interakciu s rizikovými oblasťami alebo rizikovými zákazníkmi (napríklad darknet), ktoré nie je možné identifikovať. V súčasnosti sa úroveň zraniteľnosti voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti týkajúca sa kryptoaktív a virtuálnych mien považuje za veľmi významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Najvýznamnejším faktorom zraniteľnosti pre poskytovateľov virtuálnych mien a virtuálnych aktív je skutočnosť, že nie sú v Európskej únii plne regulované. Finančné spravodajské jednotky zaznamenali, že úroveň povedomia o riziku financovania terorizmu v sektore kryptoaktív je stále pomerne nízka, aj keď sektor žiada prijatie vhodného právneho rámca boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. Kryptoaktíva sú medzi novovznikajúcimi rizikami vo všetkých sektoroch, a to z dôvodu: nedostatku vedomostí a pochopenia, čo bráni firmám a kompetentným orgánom vykonať správne posúdenie vplyvu a medzier alebo nejasností v aplikácii existujúcej regulácie. Nevyhnutné riziko expozície zostáva vysoké kvôli charakteristikám virtuálnych aktív a virtuálnych mien (internetové, cezhraničné a anonymné). Riziko financovania terorizmu súvisiace s virtuálnymi menami sa stále považuje za veľmi významné.

HYPOTÉZA

DEMONŠTRÁCIA

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĀDU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 boli zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonané tri kontroly. Pri výkone dohľadu boli finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- dohliadané subjekty nedostatočne vykonávali identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie podľa § 10 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- absencia dostatočného preverovania konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overenie údajov poskytnutých klientami,
- nedostatočné preverovanie pôvodu finančných prostriedkov klienta,
- nedostatočné určenie rozsahu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi s prihliadnutím na riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu,
- neplnenie ohlasovacej povinnosti neobvyklej obchodnej operácie podľa § 17 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne) a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu alebo financovanie terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou a financovaním terorizmu),

Sektor kryptoaktív patrí medzi najviac exponované oblasti z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Dôvodom je najmä

- anonymita a decentralizovanosť – transakcie sú pseudonymné alebo úplne anonymné,
- cezhraničný charakter – obchádzanie jurisdikcií a regulácií,
- rýchlosť a globálny dosah – okamžité prevody medzi používateľmi bez kontrol,
- obchádzanie regulácie – využívanie tzv. „priaznivých“ jurisdikcií mimo európskej únie,
- peer-to-peer (p2p) obchodovanie bez sprostredkovateľa – bez opatrení v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.

Zásadným problémom je aj nízka úroveň povedomia poskytovateľov služieb o rizikách a nejednotný právny rámec v Európskej únii.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u poskytovateľa služieb kryptoaktív	Vysoká	Vysoká	Vysoké
<p>Súvisiace zraniteľné miesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • transakcie bez účasti registrovaných subjektov (P2P), • krypto karty – anonymné platby, registrácie mimo európskej únie, • slabé preverovanie klienta a konečného užívateľa výhod, • nízke povedomie o financovaní terorizmu, • chýbajúca harmonizácia regulačných požiadaviek, • slabý dohľad v porovnaní s tradičným finančným sektorom, 			
<p>Súvisiaca hrozba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zneužitie kryptoaktív na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti (napr. z predaja drog, ransomware, darknet) • Financovanie teroristických aktivít cez anonymné prevody do rizikových jurisdikcií 			
<p>Opis udalosti:</p> <p>Jednotlivec kúpi väčší objem kryptomien anonymne cez P2P zmenáreň, následne ich prevedie do zahraničia alebo ich použije na nákup tovaru na darknete. V prípade potreby ich zamieňa za stablecoiny alebo fiat cez nelicencovaných poskytovateľov</p>			
<p>Opis rizika:</p> <p>Kryptoaktíva predstavujú najvýznamnejšiu novú formu legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Vzhľadom na technický charakter, rýchlosť, nedostatok regulácie a medzinárodný dosah, sektor čelí veľmi vysokej miere rizika a vyžaduje okamžité regulačné kroky a kapacitné posilnenie dohľadu.</p>			

PRÁVNICKÁ OSOBA ALEBO FYZICKÁ OSOBA OPRÁVNENÁ OBCHODOVAŤ S DRAHÝMI KOVMI ALEBO S DRAHÝMI KAMEŇMI, UVÁDZAŤ NA TRH VÝROBKY Z DRAHÝCH KOVOV ALEBO DRAHÝCH KAMEŇOV

Povinná osoba podľa § 5 ods. 1 písm. m) zákona č. 297/2008 Z. z. – živnostenské oprávnenie vydáva príslušný Okresný úrad, odbor živnostenského podnikania pod predmetom činnosti nákup a predaj tovaru, veľkoobchod, maloobchod, obchodovanie s drahými kovmi a pod. Pri uvedenej definícii zákon č. 297/2008 Z. z. odkazuje na zákon č. 94/2013 Z. z. o puncovníctve a skúšaní drahých kovov (puncový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 94/2013 Z. z.“). Predmetný zákon však pojmy „právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená obchodovať s drahými kovmi alebo drahými kameňmi a právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená uvádzať na trh výrobky z drahých kovov alebo drahých kameňov“ nepozná. Zákon č. 94/2013 Z. z. ukladá iba povinnosť tým obchodníkom, ktorí reálne s drahými kovmi a kameňmi obchodujú, vykonať registráciu na Puncovom úrade Slovenskej republiky.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI DRAHÝCH KOVOV

V danom sektore je riziko najmä neexistencia pevne stanovenej trhovej ceny, čo sťažuje presné ocenenie trhovej hodnoty jednotlivých šperkov a poskytuje priekupníkom veľký priestor na manipuláciu, pretože ceny šperkov sa môžu výrazne líšiť v závislosti od mnohých faktorov, ako sú kvalita, značka, dizajn, použitý materiál (zlato, diamanty, drahé kamene a pod.) alebo aj historická hodnota šperku. Okrem toho sú šperky likvidným aktívom, čo znamená, že ich môže byť relatívne ľahko predať alebo zameniť za hotovosť, čo ďalej podporuje ich použitie v neformálnych alebo nelegálnych obchodných transakciách. Tento faktor likvidity, spojený s absenciou jasne definovaných trhových cien, vytvára ideálne prostredie na manipuláciu a môže byť využitý na účely legalizácie výnosu z trestnej činnosti, pretože šperky môžu byť rýchlo a anonymne zakúpené, prevezené cez hranice bez výrazného sledovania alebo overovania hodnoty.

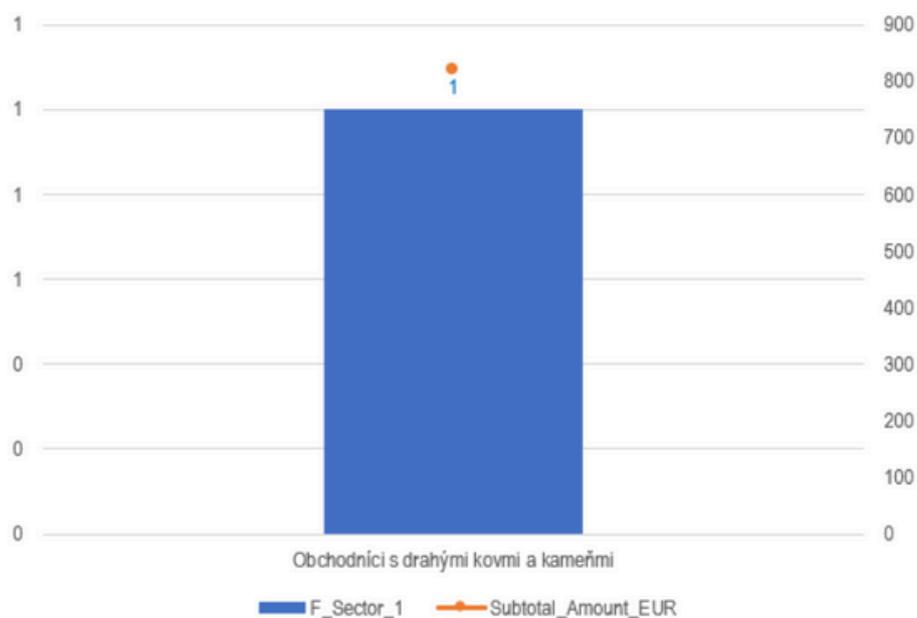
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Napriek existujúcim reguláciám v niektorých členských štátoch, sektor obchodu so zlatom a diamantmi nie je dostatočne organizovaný na účinné monitorovanie a prevenciu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Chýbajú harmonizované pravidlá na úrovni Európskej únie a slabé kontroly predstavujú značné riziko. Preto sa úroveň zraniteľnosti voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti v týchto oblastiach považuje za významnú (úroveň 3).

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosť sektora z hľadiska financovania sektora spojená s nákupom zlata a diamantov je významná, predovšetkým kvôli neharmonizovaným právnym rámcem v Európskej únii, ktoré vytvárajú medzery v kontrole a vynucovaní predpisov. Transakcie v oblasti zlata sú často vykonávané v hotovosti, čo sťažuje identifikáciu účastníkov a ich kontrolu. Záverom možno konštatovať, že drahé kovy sú atraktívne pre financovanie teroristických aktivít, pretože sú ľahko zameniteľné za hotovosť a môžu byť použité na krytie nelegálnych transakcií. Nedostatok regulácií a kontrol v niektorých štátoch zvyšuje zraniteľnosť voči ich zneužívaniu na tieto účely. V dôsledku toho je úroveň zraniteľnosti financovania terorizmu súvisiaceho s nákupom zlata a diamantov považovaná za významnú (úroveň 3).

HYPOTÉZA

DEMONŠTRÁCIA

	2020	2021	2022	2023
Počet subjektov	456	451	450	433
Zahranické spoločnosti alebo dcérske spoločnosti zahraničných spoločností	28	28	26	-
Počet prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	0	0	1	0
Hodnota obchodu prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	0	0	1000000	0
Zdržanie neobvyklej obchodnej operácie	0	0	0	0
Týkajúce sa politicky exponovaných osôb	0	0	0	0

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĀDU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 bolo zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonané štyri kontroly. Pri výkone dohľadu boli Finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- dohliadané subjekty nedostatočne vykonávali identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie podľa § 10 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- absencia dostatočného preverovania konečných užívateľov výhod, politicky exponovaných osôb, overenie údajov poskytnutých klientmi,
- nedostatočné preverovanie pôvodu finančných prostriedkov klienta,
- nedostatočné určenie rozsahu starostlivosti vo vzťahu ku klientovi s prihladením na riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu,
- nevykonanie základnej starostlivosti pri vykonaní príležitostného obchodu mimo obchodného vzťahu v hodnote najmenej 15 000 EUR a pri vykonaní príležitostného obchodu mimo obchodného vzťahu v hotovosti najmenej 10 000 EUR,
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihladením na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu).

Sektor obchodovania s drahými kovmi a kameňmi (napr. zlato, diamanty, šperky) patrí medzi vysoko zraniteľné oblasti, a to z viacerých dôvodov:

- likvidita a anonymita – šperky a drahé kovy sú ľahko zameniteľné, anonymne prepraviteľné a obchodovateľné bez centrálnej evidencie,
- nestála trhová hodnota – výrazne kolísajúce ceny umožňujú manipuláciu a skrývanie výnosu z trestnej činnosti,
- obchádzanie registrácie – osoby bez reálnej činnosti môžu vlastniť licenciu, no v skutočnosti sa neregistrujú na Puncovom úrade Slovenskej republiky,
- hotovostné transakcie bez sledovateľnosti – a to najmä v kamenných prevádzkach, čo komplikuje kontrolu.

Zatiaľ čo v oblasti legalizácie výnosu z trestnej činnosti je sektor výrazne ohrozený, v oblasti financovania terorizmu je riziko tiež významné – najmä v súvislosti s transakciami v hotovosti, cezhraničnými prevodmi a slabým dozorom v niektorých členských štátoch Európskej únie.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u osoby obchodujúcej s drahými kovmi alebo s drahými kameňmi uvádzať na trh výrobky z drahých kovov alebo drahých kameňov	Stredná	Stredné	Stredné
<p>Súvisiace zraniteľné miesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neexistencia centrálnej databázy reálne aktívnych obchodníkov s drahými kovmi, • hotovostné transakcie bez overenia pôvodu prostriedkov, • chýbajúce harmonizované pravidlá na úrovni Európskej únie, • nedostatočné preverovanie konečného užívateľa výhod a politicky exponovaných osôb, • veľké rozdiely v cenách, ktoré umožňujú manipuláciu s hodnotou, • nízky počet hlásení o neobvyklých obchodných operáciách, 			
<p>Súvisiaca hrozba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby môžu kupovať šperky a drahé kovy za hotovosť bez evidencie a následne ich predať alebo previezť za hranice, s cieľom zakryť pôvod peňazí, • možnosť krytia nelegálnych tokov peňazí prostredníctvom anonymných obchodov s fyzickými aktívami. 			
<p>Opis udalosti:</p> <p>Osoba si zakúpi šperk alebo zlato v hotovosti bez preverenia totožnosti, následne ho prepraví do inej krajiny, kde je späť prevedený na hotovosť alebo opäť predaný – vytvára sa dojem legálneho pôvodu výnosu.</p>			
<p>Opis rizika:</p> <p>Z dôvodu slabej transparentnosti, vysokého objemu hotovosti a nepružného právneho rámca môže sektor slúžiť ako nástroj na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti aj financovanie terorizmu. Riziko je systémovo významné, pretože sa viaže na globálne obchodné vzťahy a cezhraničné transakcie bez povinnosti registrácie v reálnom čase.</p>			

SLUŽBY POSKYTOVANÉ ÚČTOVNÍKMI, AUDÍTORMI, PORADCAMI A DAŇOVÝMI PORADCAMI

Účtovník vykonáva svoju činnosť na základe živnostenského oprávnenia, ktoré vydáva príslušný Okresný úrad, odbor živnostenského podnikania podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 431/2002 Z. z.“). Predmet činnosti účtovník je voľná živnosť, z čoho vyplýva, že účtovníctvo môžu dnes viesť osoby, ktoré splnia všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti. Nepožaduje sa žiadne vzdelanie, ani skúsenosti s účtovaním, čo môže v mnohých prípadoch viesť k neúmyselným chybám, a následne k daňovým únikom.

Audítor vykonáva svoju činnosť podľa zákona č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Orgánom dohľadu je Úrad pre dohľad nad výkonom auditu. Slovenská komora audítorov je nezávislá stavovská organizácia, ktorá združuje audítorov a audítorské spoločnosti zapísané v príslušnom zozname. Zoznam štatutárnych audítorov a audítorských spoločností vedie Úrad pre dohľad nad výkonom auditu.

Daňové poradenstvo je podnikanie, ktorého predmetom je poskytovanie poradenských služieb vo veciach daní, podvodov, poplatkov a poskytovanie poradenských služieb vo veciach daní podľa osobitných predpisov. Postavenie daňových poradcov upravuje zákon č. 78/1992 Zb. o daňových poradcov a Slovenskej komore daňových poradcov. Daňoví poradcovia majú povinné členstvo v Slovenskej komore daňových poradcov. Komora vydáva licenciu daňovým poradcov, orgán dohľadu je Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI SLUŽIEB POSKYTOVANÉ ÚČTOVNÍKMI, AUDÍTORMI, PORADCAMI A DAŇOVÝMI PORADCAMI

Riziko, ktoré vzniká s využívaním týchto služieb, môže byť napríklad spojené s kúpou nehnuteľnosti, poskytovaním pomoci pri dodržiavaní daňových predpisov, zneužívanie účtov klientov, nadmerná fakturácia, falošné vyhlásenia pre import/ export tovarov a mnohé ďalšie. Väčšina služieb poskytovaných týmito odborníkmi je legitímna a slúžia na právne účely. Avšak môžu tiež podporovať alebo byť nástrojom pre schémy legalizácie výnosu z trestnej činnosti, ako sú schémy daňového úniku, podvodného obchodovania, falošných faktúr alebo vyhlásení o dovoze a vývoze tovarov, podvodných bankrotov, úžery a korupcie verejných činiteľov.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Účtovníci, audítori, poradcovia a daňoví poradcovia zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní odborných služieb, ale môžu byť zraniteľní voči zneužitiu na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Hoci sú dobre organizovaní, nedostatok prístupu k plným informáciám o transakciách môže oslabovať ich schopnosť identifikovať podozrivé operácie. Profesionálna skepsa a prísnejšie kontroly by mohli zvýšiť ich schopnosť rozpoznať a nahlásiť podozrivé činnosti. Preto je potrebné posilniť ich úlohu v boji proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu. Úroveň zraniteľnosti voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti v súvislosti so službami týchto odborníkov je považovaná za významnú.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Zraniteľnosti financovania terorizmu súvisiacej so službami poskytovanými účtovníkmi, audítormi, poradcami a daňovými poradcami je považované za významné.

DEMONŠTRÁCIA

Subjekt	Žiadosti	2020	2021	2022	2023	2024
Daňový poradca poskytujúci poradenské služby vo veciach daní podľa osobitných predpisov (§5 ods. 1 písm. h) zákona č. 297/2008 Z. z.)	prijaté	57	81	75	90	79
	spracované	57	81	75	90	79
	schválené	25	32	32	48	37
	odmietnuté	24	32	25	30	23
	stiahnuté žiadateľom	8	17	18	12	19
Celkový počet evidovaných daňových poradcov v roku	x	871	829	821	837	851

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHĽADU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 boli zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonané štyri kontroly. Pri výkone dohľadu boli Finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- neplnenie ohlasovacej povinnosti neobvyklej obchodnej operácie podľa §17 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- nevytvorenie primeraných podmienok orgánu dohľadu na výkon kontroly, neposkytnutie potrebnej súčinnosti a nezdržanie sa konania, ktoré by mohlo mať vplyv na výkon kontroly,
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovanie terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu).

Sektor poskytovania odborných finančných a daňových služieb patrí medzi dobre organizované, no zároveň zraniteľné sektory z pohľadu legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Riziko vyplýva najmä z nasledovných faktorov:

- Voľná živnosť účtovníkov bez požiadaviek na vzdelanie či odbornú prax → potenciálna nízka kvalita služieb a náchylnosť na omyly alebo zneužitie.
- Profesionálna blízkosť k finančným tokom – možnosť asistovať pri schémach ako sú falošné faktúry, daňové úniky, zakrývanie príjmov.
- Nedostatočná schopnosť overiť celý kontext transakcie – najmä v prípade, že odborník má len čiastočný prístup k dokumentácii.
- Zistené nedostatky pri výkone dohľadu, vrátane neplnenia ohlasovacích povinností, nedostatočných programov vlastnej činnosti a obštrukcií pri kontrole.

Hoci väčšina subjektov v sektore poskytuje služby legitímne, ich odborné postavenie a dôveryhodnosť ich robí potenciálnym cieľom pre schémy legalizácie výnosu z trestnej činnosti, či už vedome, alebo nevedome.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u účtovníkov, audítorov, poradcov a daňových poradcov	Stredné	Stredné	Stredné
Súvisiace zraniteľné miesta: <ul style="list-style-type: none"> • voľná živnosť účtovníkov bez odborných nárokov, • nízka frekvencia kontrol a slabá aktualizácia programov vlastnej činnosti, • nedostatok prístupu k celkovému kontextu transakcií, • nedostatočná spolupráca pri výkone dohľadu, • slabé povedomie o povinnostiach v oblasti boji proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu pri menších firmách. 			
Súvisiaca hrozba: Zneužitie odborníka ako „profesionálneho enablera“ (napr. pri fingovaných fakturáciách, zakrývaní konečných užívateľov výhod, optimalizácii podvodných štruktúr, medzinárodných daňových únikoch).			
Opis udalosti: Účtovník spracováva falošné faktúry od klienta bez toho, aby poznal ich podstatu. Daňový poradca optimalizuje zdanenie subjektu, ktorý ukrýva výnosy z trestnej činnosti. Audítor overí výročnú správu firmy napojenej na nelegálne aktivity, bez odhalenia podvodných tokov.			
Opis rizika: Vysoký dôsledok vyplýva z dôveryhodnosti a odbornej legitimity týchto subjektov. Ich účasť môže legitimizovať nelegálne transakcie pred orgánmi. Riziko je výrazné aj pri neúmyselnej účasti, keď odborník nedisponuje úplnými informáciami alebo nie je dostatočne skeptický k podozrivým činnostiam klienta.			

SLUŽBY NOTÁROV A INÝCH NEZÁVISLÝCH PRÁVNÝCH PROFESIONÁLOV

ZÁVERY Z NADNÁRODNÉHO HODNOTENIA RIZÍK V OBLASTI SLUŽIEB NOTÁROV A INÝCH NEZÁVISLÝCH PRÁVNÝCH PROFESIONÁLOV

V rámci uvedených služieb a činností právnikov, notárov a ďalších právnych profesií môžu byť vystavení riziku legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu najmä v súvislosti s kúpou nehnuteľnosti alebo pozemkov v mene klienta, zneužívaním klientskych účtov, zakladaním a spracovaním spoločností, či vedenie právnych sporov. V súčasnosti badať, že je veľmi nízky počet podaných hlásení o podozrivých transakciách zo strany zainteresovaných právnikov v celej Európskej únii, napriek významnej miere rizika v tomto sektore v niektorých členských štátoch, čo naznačuje problémy s implementáciou požiadaviek na boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti. K „úniku“ peňazí dochádza pri transakciách so spoločnosťami a nehnuteľnosťami. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti sa zvyčajne uskutočňuje prostredníctvom komplexných právnych štruktúr, ktoré umožňujú skryť skutočných vlastníkov a pôvod finančných prostriedkov. Tento proces je uľahčený právnikmi, ktorí spravujú právne formality, a notármi, ktorí zabezpečujú transakcie v nehnuteľnostiach bez úplného prehľadu o účastníkoch a rizikách.

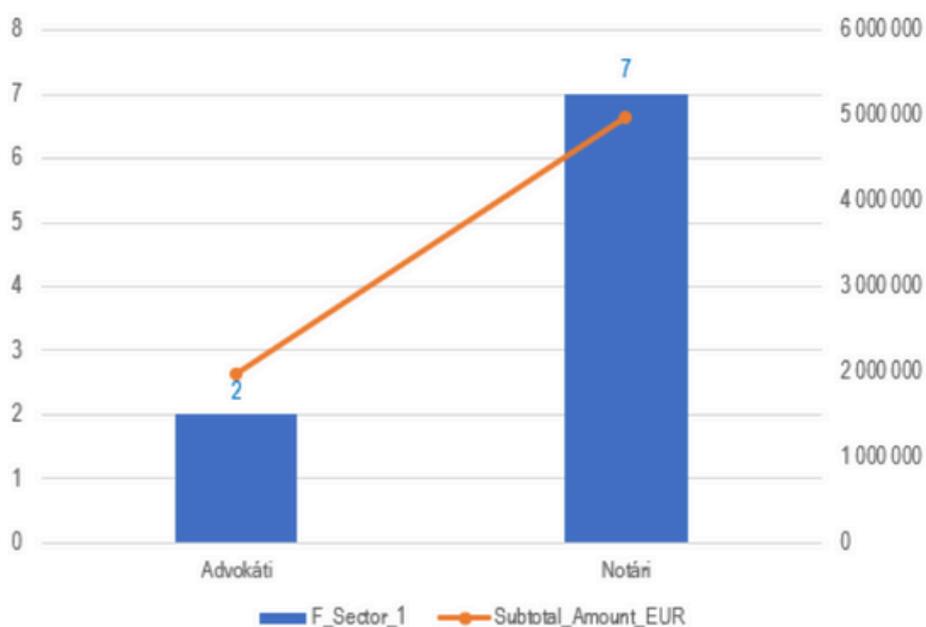
ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA LEGALIZÁCIE VÝNOSU Z TRESTNEJ ČINNOSTI

Medzi najväčšie riziká v tejto oblasti patrí najmä nízky počet podaných podozrivých transakcií, najmä zo strany právnikov, čo znamená, že sektor nie je dostatočne efektívne monitorovaný, čím sa umožňuje únik špinavých peňazí. Povedomie sektora o rizikách nie je homogénne, pričom notári vykazujú vyššie povedomie o rizikách v porovnaní s nižšími opatreniami zo strany právnikov. Napriek existujúcemu právnemu rámcu dohľad nad sektorom nezaručuje vždy správne monitorovanie možnej legalizácie výnosu z trestnej činnosti. Úroveň zraniteľnosti legalizácie výnosu z trestnej činnosti v súvislosti so službami poskytovanými právnymi profesionálmi je preto považovaná za významnú pre právnikov (úroveň 3) a stredne významnú pre notárov.

ZRANITEĽNOSŤ Z HĽADISKA FINANCOVANIA TERORIZMU

Hodnotenie zraniteľnosti z hľadiska financovania terorizmu v súvislosti so službami poskytovanými právnymi profesionálmi bolo hodnotené spolu so zraniteľnými miestami voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti, ktoré sú spojené s týmito službami.

HYPOTÉZA

DEMONŠTRÁCIA

Subjekt	2020	2021	2022	2023
Celkový počet evidovaných notárov	317	307	311	312
Celkový počet evidovaných advokátov fyzických osôb	6032	6140	6250	6341
Celkový počet evidovaných advokátov právnických osôb	1327	1433	1559	1677

	2020	2021	2022	2023
Počet prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii od notárov	4	2	4	9
Hodnota obchodu prijatých hlásení o neobvyklej obchodnej operácii	1944580	853339	2668500	2308142
Zdržanie neobvyklej obchodnej operácie	0	0	0	0
Týkajúce sa politicky exponovaných osôb	0	0	1	0

NEDOSTATKY ZISTENÉ PRI VÝKONE DOHLĀDU

Za obdobie rokov 2020 až 2023 boli zo strany Finančnej spravodajskej jednotky vykonané štyri kontroly. Pri výkone dohľadu boli Finančnou spravodajskou jednotkou ako orgánom dohľadu najčastejšie identifikované nasledovné porušenia povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu zo strany dohliadaných subjektov:

- neplnenie ohlasovacej povinnosti neobvyklej obchodnej operácie podľa §17 ods. 1 zákona č. 297/2008 Z. z.,
- nevytvorenie primeraných podmienok orgánu dohľadu na výkon kontroly, neposkytnutie potrebnej súčinnosti a nezdržanie sa konania, ktoré by mohlo mariť výkon kontroly,
- dohliadané subjekty neaktualizujú program vlastnej činnosti s prihliadnutím na zmeny, ktoré majú vplyv na jeho aktuálnosť (zákonná úprava uvádza dôvody aktualizácie iba demonštratívne) a zdôrazňuje vykonať tak najmä v súvislosti so zmenou predmetu činnosti povinnej osoby, ďalej pred začatím poskytovania nových produktov, ak zmena predmetu činnosti alebo začatie poskytovania nových produktov môže mať vplyv na zvýšenie rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu, a taktiež v súvislosti s novelizáciou všeobecne záväzného právneho predpisu upravujúceho činnosť povinnej osoby v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu).

Sektor právnych služieb patrí k významným a vysoko profesionálnym oblastiam, no napriek tomu zostáva vysoko zraniteľný voči legalizácii výnosu z trestnej činnosti, najmä pre svoju úlohu pri

- zakladaní a správe spoločností, ktoré môžu slúžiť ako schránkové firmy,
- sprostredkovaní transakcií s nehnuteľnosťami, bez plného overenia účastníkov alebo zdrojov prostriedkov,
- používaní klientskych účtov, ktoré môžu fungovať ako nástroje pre maskovanie pôvodu výnosov,
- nízkom počte hlásení o neobvyklých obchodných operáciách zo strany právnikov, čo svedčí o nízkej implementácii požiadaviek v boji proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu v praxi.

Hoci právny rámec legalizácie výnosu z trestnej činnosti existuje, nedostatok dôsledného dohľadu, rozdiely v povedomí medzi jednotlivými profesiami (napr. vyššia zodpovednosť notárov versus pasivita niektorých advokátov) a nízka kontrola zvyšujú riziko zneužitia sektora.

ZÁVER

Položka	Hodnotenie pravdepodobnosti (P)	Hodnotenie dôsledkov (D)	Rating rizika
Riziko u služieb notárov a iných nezávislých právnych profesií	Stredné	Stredné	Stredné
Súvisiace zraniteľné miesta: <ul style="list-style-type: none">nízky počet hlásení o neobvyklých obchodných operáciách zo strany právnikov,nedostatočné monitorovanie klientskych účtov a transakcií,chýbajúce alebo zastarané programy vlastnej činnosti,nehomogénne povedomie o povinnostiach v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu medzi profesiami,riziko „legitimizácie“ podozrivých transakcií prostredníctvom odbornej autority právnik alebo notára.			
Súvisiaca hrozba: <ul style="list-style-type: none">zneužitie právnych štruktúr a klientskych účtov na skrytie pôvodu výnosu z trestnej činnosti , často v cezhraničnom prostredí,právnik môžu (vedome alebo nevedome) asistovať pri zakladaní fiktívnych spoločností, transferoch do daňových rajov, alebo zastupovaní pri podozrivých transakciách v súvislosti s nehnuteľnosťami.			
Opis udalosti: <p>Advokát pripraví právne dokumenty pre klienta, ktorý zakladá sieť spoločností, na presun prostriedkov s nejasným pôvodom. Notár overí prevod nehnuteľnosti financovaný hotovosťou alebo anonymne, bez dôsledného preverenia konečného užívateľa výhod a pôvodu peňazí.</p>			
Opis rizika: <p>Právne profesie, najmä ak nekonajú s náležitou obozretnosťou, môžu byť nechtiac nástrojom pre sofistikované legalizačné schémy. Ich účasť legitimizuje nelegálne transakcie a sťažuje ich odhalenie. Preto sa sektor považuje za vysokorizikový, najmä pri právnikoch zapojených do transakcií so spoločnosťami s nehnuteľnosťami.</p>			

MEDZISEKTOROVÉ RIZIKO

Pri hodnotení medzisektorových rizík možno konštatovať existenciu nasledovných rizík

- riziká súvisiace s využívaním kryptoaktív - najmä v súvislosti s veľmi dynamickým vývojom v odvetví kryptoaktív (vznikajúce nové kryptoaktíva, nárast záujmu spotrebiteľov o nákup/investovanie do kryptoaktív. nové biznis modely súvisiace s využívaním kryptoaktív), neexistujúcou reguláciou (MiCA nadobudne účinnosť od 30.12.2024), globálnym dosahom a interakciou kryptoaktív v rámci sveta, možnosťou využívať anonymitu,
- pretrvávajúce problémy pri identifikácii konečného užívateľa výhod, najmä súvisiace s aktuálnosťou a kvalitou dát v registri konečných užívateľov výhod, ako aj jeho naplnenosťou dátami,
- riziká súvisiace s cyber-crime,

novovznikajúce riziká (emerging risks) súvisiace s odvetvím Fintech (nové business modely, nové kombinácie finančných služieb na báze regulovaných a neregulovaných služieb).

Národná banka Slovenska ako člen Eurosystemu a orgán dohľadu spolupracuje na cezhraničnej úrovni s orgánmi dohľadu z iných krajín prostredníctvom kolégií. Tieto kolégiá sú veľmi efektívnou platformou na komunikáciu orgánov dohľadu a užitočným nástrojom pre výmenu informácií, vrátane informácií o rizikosti dohliadaných subjektov finančného trhu, ktoré poskytujú finančné služby na cezhraničnej úrovni.

Príprava a organizácia kolégia má presne stanovené procesy a postupy, ktoré sú spracované v Guidelines EBA JC 2019 81 (Usmernenia o spolupráci a výmene informácií na účely smernice (EÚ) 2015/849 medzi príslušnými orgánmi, ktoré vykonávajú dohľad nad úverovými a finančnými inštitúciami /Usmernenia o kolégiách na boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu/).

V rámci kolégií si orgány dohľadu vymieňajú informácie, a to najmä o rizikách legalizácie výnosu z trestnej činnosti, vrátane emerging risks všetkých subjektov pôsobiach v rámci skupiny, o zisteniach z dohľadov, o prijatých nápravných opatreniach, vrátane sankcií, o celkovom rizikovom profile subjektov (počet a riziková štruktúra klientov, počet politicky exponovaných osôb, štruktúra produktov, služieb, geografické aspekty, organizácia a riadenie oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti, celková organizačná štruktúra subjektov).

Kolégium je horizontálnym nástrojom, t.j., že ak subjekt v rámci skupiny poskytuje okrem služieb jedného sektora (napr. bankových služieb) aj služby iných sektorov (napr. zo sektora poisťovníctvo, kapitálový trh), kolégiá sa zúčastnia experti dohľadu aj z uvedených sektorov.

Okrem kolégií Národná banka Slovenska spolupracuje a vymieňa si informácie s orgánmi dohľadu aj v oblasti passportingu, prípadne v oblasti vybavovania dožiadaní zahraničných orgánov dohľadu v oblasti boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

Komunikácia so zahraničnými orgánmi dohľadu prebieha v súlade s uzatvorenými Memorandami o spolupráci a výmene informácií medzi orgánmi dohľadu.

V uvedenej oblasti neboli zaznamenané zraniteľné miesta ani riziká. Komunikácia prebieha v štandardných podmienkach v súlade s MoU a v súlade s Európskym orgánom pre bankovníctvo EBA GL pre organizáciu kolégií a poznatky z kolégií a výmeny informácií medzi orgánmi dohľadu sú využívané v ďalšej činnosti Národnej banky Slovenska vrátane výkonu dohľadu.

VZÁJOMNÉ PREPOJENIE SEKTOROV – MECHANIZMY A RIZIKÁ

Z FINANČNÉHO DO NEFINANČNÉHO SEKTORA

- Financovanie nákupov nehnuteľností cez bankové úvery, ktoré slúžia na zamaskovanie pôvodu prostriedkov.
- Investovanie do stavebných projektov, kde výnosy prechádzajú cez bankové účty do reálneho majetku (typicky developerské projekty).
- Poistenie majetku ako nástroj legitimizácie – napr. vysoká poistná hodnota fiktívne nadobudnutého aktíva.

Z NEFINANČNÉHO DO FINANČNÉHO SEKTORA

- Hotovosť z obchodnej alebo stavebnej činnosti (často bez evidencie) je vkladaná do banky v podobe viacerých menších vkladov (štruktúrovane).
- Zisky z predaja fiktívneho tovaru alebo zmlúv sa presúvajú cez bankové prevody medzi firmami v rôznych krajinách – layering cez finančný sektor.
- Nákup kryptoaktív cez bankový účet, následne presun do anonymných peňaženiek a spätný výber od inej osoby → legalizácia.

7 CEZHRANIČNÉ RIZIKO

CEZHRANIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 3

Z poskytnutých výsledkov štatistických ukazovateľov vyplýva, že proces generovania výnosu z trestnej činnosti v rámci cezhraničného rizika bol najčastejšie sa vyskytujúcim v Spolkovej republike Nemecko a v Českej republike. Štatistickým ukazovateľom hodným osobitného zreteľa je tá skutočnosť, že vo väčšej časti prípadov, cez ktorý dochádzalo ku generovaniu výnosu z trestnej činnosti bol sektor bankovníctva, ktorý poskytoval kanál prostredníctvom, ktorého dochádzalo k realizácii finančných operácií. Uvedená skutočnosť môže naznačovať určitú sofistikovanosť a dostupnosť bankových systémov v uvedených krajinách, ale taktiež to poukazuje na ten fakt, že sa táto forma sofistikovanosti využíva v rámci medzinárodných transakcií.

CEZHRANIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 4

S prihliadnutím na 4. kapitolu a riziká legalizácie výnosu z trestnej činnosti vo vzťahu k osobám v spojení s medzinárodnými a európskymi typológiami sa javia ako najviac rizikové, najmä s. r. o.

- vo veľkoobchode a maloobchode ako potenciálne rizikového legalizačného kanálu, jednak z dôvodu nákupu a predaja luxusného tovaru a tovaru s pridanou hodnotou, ako i prítomnosti cash intenzívnych obchodov vrátane opravy motorových vozidiel a motocyklov, v súvislosti s predikativnou trestnou činnosťou na úseku krádeže motorových vozidiel, ako vyplynulo z dotazníkov zložiek vynucujúcich právo, pri najčastejších prípadoch legalizácie výnosu z trestnej činnosti. V roku 2020 bolo na úseku obchodu s drahými kovmi a kameňmi evidovaných 456 subjektov, z čoho 28 zo zahraničia, v roku 2021 ich bolo 451, z toho 28 subjektov zo zahraničia, v roku 2022 ich bolo evidovaných 450, z toho 56 subjektov zo zahraničia a v roku 2023 433 subjektov a žiaden zahraničný. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti zo strany Európskej komisie.
- V administratívnych a podporných službách, ako potenciálne legalizačného kanálu, pretože obsahujú vysokú mieru konzultačných služieb a poradenstva pri ktorých nie je možné vôbec alebo s veľkými problémami preverovať hodnotu poskytnutej služby, čo má priamy vplyv na možný prediktívny trestný čin na úseku daní. Subjekty s týmto predmetom činnosti poskytujú taktiež právne, účtovné a daňové poradenstvo a majú v rámci legalizačných kanálov postavenie strážcu a ochrancu ekonomického systému (tzv. gatekeepers). Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík zo strany Európskej komisie.

V oblasti nehnuteľností, ako potenciálne legalizačného kanálu z dôvodu predstieraných prevodov, skrytého vlastníctva (politicky exponovaných osôb a zahraničných rezidentov) a prítomnosti inštitútu konečných užívateľov výhod, ako i vyšším hodnotám nehnuteľnosti, ako i zaznamenanému tranzitu. Faktorom zvyšujúcim riziko tohto segmentu je, že od roku 2020 kontinuálne rástol počet realitných sprostredkovateľov z 6295 v roku 2020 až na 7064 v roku 2022, pričom následne počet realitných sprostredkovateľov klesol na 6542 subjektov. Súčasne je potrebné zdôrazniť z pohľadu rizík legalizácie výnosu z trestnej činnosti, vzdelávania a programov vlastnej činnosti, že takto vysoký počet realitných sprostredkovateľov nie je dohliadaný združením, ktorého členstvo by bolo pre realitných sprostredkovateľov povinné. Súčasný stav zodpovedá viacerým združeniam (celkovo 3), v ktorých členstvo nie je povinné ale iba dobrovoľné. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík zo strany Európskej komisie.

- V oblasti dopravy a skladovania vzhľadom na riziko pohybu a presunu vecí pochádzajúcich z trestnej činnosti vrátane cash kuriérov, ako i skutočnosti, že Slovenská republika pokrýva vonkajšiu hranicu Schengenu s krajinou, v ktorej prebieha vojnový konflikt.
- V oblasti ubytovania a stravovacích služieb ako oblasti s potenciálom rizikových kanálov na legalizáciu výnosu z trestnej činnosti z dôvodu cash intenzívneho obchodu, ale i fluktuácie pracovníkov (vrátane nekvalifikovaných a nerezidentov z tretích krajín), skrytého vlastníctva (politicky exponovaných osôb a nerezidentov)² a riziku neoprávneného zamestnávania, s čím narastá aj vyššie riziko obehu hotovosti a využívania alternatívnych platobných systémov, čo má vplyv okrem zvýšenia rizika taktiež na zvýšené riziko financovania terorizmu a financovania potrieb teroristov. Zvýšenému riziku tohto segmentu zodpovedá aj výsledok nadnárodného hodnotenia rizík zo strany Európskej komisie.

Z pohľadu európskych typológií a štandardov je veľmi vysoké riziko prípadov v Európskej únii pri cash kuriéroch. Vzhľadom na existenciu vonkajšej schengenskej hranice a zaznamenané prípady nedeklarovania hotovosti - vo všetkých prípadoch nerezidentov, z ktorých žiadna nebola obvinená, nie je možné vyvrátiť toto hodnotenie zo strany Európskej komisie, a teda je potrebné hodnotiť riziko prípadov legalizácie výnosu z trestnej činnosti cash kuriérov, najmä nerezidentov, ako veľmi vysoké.

Vo vzťahu k zraniteľnosti nerezidentov badať trend používania slovenských účtov ako tranzitných s následným smerovaním platieb mimo Európskej únie (Ázia - Hongkong, Šanghaj a Afrika - Benin a Burkina Faso) a následne výber hotovosti mimo územnú pôsobnosť európskych zložiek vynucujúcich právo. Vo veľkej miere sa v hodnotenom období využívali CASP Binance a online poskytovateľ finančných služieb Revolut, čiastočne aj ako CASP.

Skutočnosť, že slovenské účty sú využívané často ako tranzitné, výrazne obmedzuje zaistenie výnosov a tým zvyšuje zraniteľnosť systému pred hrozbami legalizácie výnosu z trestnej činnosti bez toho, aby bolo začaté trestné stíhanie, ktoré je považované orgánmi činnými v trestnom konaní za zbytočné, pričom súčasný právny stav umožňuje zaistenie výnosu výlučne v trestnom konaní (pozn. dočasné pozdržanie platieb zo strany Finančnej spravodajskej jednotky a príslušnej banky do 5 pracovných dní je v tomto prípade nedostatočné, nakoľko získať dôkazy o predikatívnej trestnej činnosti, resp. legalizácii výnosu z trestnej činnosti je obtiažne).

CEZHRANIČNÉ RIZIKO S PRIHLIADNUTÍM NA KAPITOLU 3

SEKTOR BANKOVNÍCTVO

Z hľadiska relevancie medzinárodnej expozície sektora možno uviesť, že agregátny objem odchádzajúcich cezhraničných transakcií klientov za všetky banky a pobočky v roku 2023 bol 198,018 mil. EUR. Agregátny objem prichádzajúcich cezhraničných transakcií klientov za všetky banky a pobočky v roku 2023 bol 144,580 mil. EUR. Objem odchádzajúcich transakcií je cca o 53,438 mil. EUR vyšší. Možno konštatovať, že medzinárodná expozícia bankového sektora je orientovaná smerom zo Slovenskej republiky.

Pri analýze klientskeho portfólia z hľadiska rezidentov a nerezidentov možno uviesť, že počet účtov nerezidentov fyzické osoby bol k 31. decembra 2023 v počte 367 tis. Celkový počet účtov klientov fyzické osoby k 31. decembra 2023 bol v počte 11,3 mil. Podiel účtov nerezidentov fyzických osôb na celkovom počte účtov fyzických predstavuje 3,2%.

Pri analýze finančných tokov smerujúcich do Slovenskej republiky možno uviesť, že najväčší objem finančných tokov pochádza z krajín blízko susediacich so Slovenskou republikou: Nemecko (52,1 mld. EUR), Česko (31,1 mld. EUR), Holandsko (28,8 mld. EUR), Rakúsko (13,0 mld. EUR), potom nasledujú ostatné európske krajiny s približne rovnakým objemom finančných tokov: Francúzsko (6,7 mld. EUR), Maďarsko (6,2 mld. EUR), Belgicko (6,1 mld. EUR), Objem tokov zo Spojeného kráľovstva bol 5,6 mld. EUR, z USA 1,2 mld. EUR. Možno uviesť, že objemy finančných tokov prichádzajúcich z tretích krajín a krajín mimo Európskej únie sa pohyboval zostupným trendom. Uvádzame príklady: od 0,8 mld. EUR (Spojené arabské emiráty), 0,5 mld. EUR (Kazachstan), 0,2 mld. EUR (Singapur), 0,01 mld. EUR (Egypt).

Pri analýze finančných tokov smerujúcich zo Slovenska bol trend podobný: najväčšie objemy tokov sú realizované s krajinami blízko susediacich so Slovenskou republikou: Holandsko (24,3 mld. EUR), Česko (23,4 mld. EUR), Nemecko (15,9 mld. EUR), Belgicko (14,6 mld. EUR), Rakúsko (10,0 mld. EUR)

SEKTOR KAPITÁLOVÝ TRH

Vo vzťahu k právnej forme klientov u obchodníkov s cennými papiermi pri obchodoch na pokyn klienta prevažovali transakcie realizované pre klientov - rezidentov (63,4%). Pri poskytovaní investičnej služby riadenie portfólia viac ako 80% tvoria zmluvy uzatvorené s klientmi - rezidentmi. Tomu zodpovedá aj priemerný objem spravovaného majetku klientov, keďže majetok rezidentov tvorí 84,3% z celkového objemu spravovaného majetku. Z klientov - nerezydentov prevažnú väčšinu tvoria fyzické osoby z Českej republiky.

Z vybranej vzorky obchodníkov s cennými papiermi, ktorých objem transakcií tvoril 80%-né pokrytie kapitálového trhu, je pri posudzovaní geografickej distribúcie obchodovaných finančných nástrojov možné konštatovať, že v roku 2023 najvýznamnejší podiel tvorili akcie vydávané mimo Európskej únie (813 druhov), a to najmä v USA (625 druhov). Minimálny podiel tvorili akcie vydané v offshorových krajinách (35 druhov). Významný podiel z obchodovaných finančných nástrojov tvorili fondy obchodované na burze, ktorých pôvod je v Európskej únii (241 druhov), fondy obchodované na burze s jurisdikciou mimo Európskej únie (177 druhov), z ktorých väčšinu tvorili fondy obchodované na burze vydané v USA. Minimálny podiel tvorili fondy obchodované na burze vydané v offshorových krajinách (3 druhy). Z derivátových nástrojov prevažovali deriváty s jurisdikciou v USA.

SEKTOR POISŤOVNÍCTVA

Hodnotenie rizikovosti klientov

Poisťovne v rámci rizikového hodnotenia klientov zaraďujú klientov do troch príp. štyroch rizikových kategórií a následne podľa rizikovej kategórie vykonávajú príslušný druh starostlivosti voči klientom.

V sektore životného poistenia tvoria až 99,6% klientov fyzické osoby (z čoho 0,3% sú nerezidenti) a 0,4% právnické osoby (z ktorých len 0,6% sú nerezidenti). Z uvedeného vyplýva, že z geografického hľadiska a medzinárodného prepojenia je riziko v sektore životného poistenia hodnotené ako nízke.

Hodnotenie rizikovosti produktov sektora poisťovníctva z hľadiska boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti bolo zamerané na životné poistenie, a to produkty kapitálového životného poistenia, produkty investičného životného poistenia, produkty rizikového životného poistenia a ostatné produkty v rámci životného poistenia.

Počet klientov kapitálového životného poistenia tvorí takmer 32% zo všetkých klientov v životnom poistení. Zanedbateľné množstvo z uvedeného počtu klientov kapitálového životného poistenia tvoria právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,25% klientov kapitálového životného poistenia. Pri 0,15% klientoch vykonávajú subjekty zvýšenú starostlivosť. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu (poistenie so sporiacou zložkou) vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Počet klientov rizikového životného poistenia tvorí takmer 45% zo všetkých klientov v životnom poistení. Z uvedeného počtu klientov rizikového životného poistenia tvoria 0,9% právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,3 % klientov rizikového životného poistenia. Pri 0,43% klientoch vykonávajú subjekty zvýšenú starostlivosť. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu (poistenie pre prípad rizika smrti) vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

Počet klientov v kategórii ostatných produktov v rámci životného poistenia, kde je zahrnuté napr. dôchodkové poistenie, poistenie vena alebo prostriedkov na výživu detí, atď., tvorí 0,7% zo všetkých klientov v životnom poistení. Zanedbateľné množstvo z uvedeného počtu klientov ostatných produktov v rámci životného poistenia tvoria právnické osoby. Nerezidenti tvoria 0,35 % klientov ostatných produktov v rámci životného poistenia. Zvýšenú starostlivosť vykonávajú subjekty len u nepatrného množstva klientov. Z uvedených údajov, ako aj charakteru produktu vyplýva, že tento produkt životného poistenia nesie nízke riziko legalizácie výnosu z trestnej činnosti.

SEKTOR DÔCHODKOVÉ SPARENIE

V sektore dôchodkového sporenia sú klientami výlučne fyzické osoby, z čoho je iba nepatrné množstvo menej než 1% (presne 0,99%) nerezidentov, z čoho vyplýva, že z geografického hľadiska a medzinárodného prepojenia je riziko v sektore dôchodkového sporenia nízke až zanedbateľné.

SEKTOR PLATOBNÉ SLUŽBY

Na slovenskom finančnom trhu pôsobí osem domácich platobných inštitúcií, dve pobočky zahraničných platobných inštitúcií, jedna inštitúcia elektronických peňazí poskytujúca aj platobné služby a piati agenti platobných služieb, ktorí poskytujú služby pre tri zahraničné platobné inštitúcie. Podiel objemu spravovaných aktív k HDP je 0,18% za platobné inštitúcie a 0,03% za inštitúcie elektronických peňazí.

V rámci posudzovaných dohliadaných subjektov prichádza najviac transakcií z nasledovných jurisdikcií: Slovensko, Estónsko, Litva, Malta a Česko. V rámci posudzovaných dohliadaných subjektov odchádza najviac transakcií do nasledovných jurisdikcií: Slovensko, Nemecko, Litva, Veľká Británia a Estónsko.

Posudzované dohliadané subjekty majú 98,97% klientov usadených na Slovensku, 0,99% klientov usadených v ostatných štátoch Európskej únie. 0,04% klientov je usadených v tretích krajinách mimo Európskej únie a 0,003% klientov je usadených v krajinách, ktoré Európska komisia určila za vysokorizikové.

Posudzované dohliadané subjekty v sledovanom období zrealizovali 7,84% prichádzajúcich transakcií z tretích krajín (krajiný sveta mimo Európskej únie a mimo krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové) a 0,20% prichádzajúcich transakcií z krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové.

Posudzované dohliadané subjekty v sledovanom období zrealizovali 11,5% odchádzajúcich transakcií do tretích krajín (krajiny sveta mimo Európskej únie a mimo krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové) a 0,56% odchádzajúcich transakcií do krajín určených Európskou komisiou za vysokorizikové.

Samostatnú rizikovú skupinu dohliadaných subjektov predstavujú tzv. agenti platobných služieb, prostredníctvom ktorých môžu na základe písomných zmlúv poskytovať platobné služby zahraničné platobné inštitúcie a zahraničné inštitúcie elektronických peňazí. Na slovenskom finančnom trhu nejde o vysoký počet agentov platobných služieb (v porovnaní s inými štátmi Európskej únie), konkrétne piatich agentov platobných služieb pre tri zahraničné platobné inštitúcie. Pri uvedených dohliadaných subjektoch (agentoch platobných služieb) je rizikovým faktorom skutočnosť, že samotní agenti platobných služieb nie sú často finančné inštitúcie a ich zamestnanci (ale môže ísť aj o jednu osobu - fyzickú osobu podnikateľa), nemajú dostatočnú odbornosť na riadne plnenie povinností v oblasti ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu. Problematická môže byť aj komunikácia medzi samotnou finančnou inštitúciou a agentom platobných služieb, kde finančná inštitúcia napríklad nechce komunikovať detaily procesných nastavení ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu agentom platobných služieb.

Ďalšími rizikovými faktormi môžu byť zabezpečovanie vzdelávania (napr. jazyková, kultúrna bariéra) a vykonávanie kontroly nad riadnym plnením povinností agentom platobných služieb (keďže finálnu zodpovednosť za riadne plnenie povinností vždy ponese samotná finančná inštitúcia). Aktuálne všetci agenti platobných služieb pôsobiaci na území Slovenskej republiky poskytujú pre zahraničné platobné inštitúcie platobnú službu poukazovanie peňazí, ktorá je považovaná z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu za rizikový produkt.

Posudzované dohliadané subjekty poskytujú viaceré finančné produkty, ktoré sú z pohľadu ochrany pred legalizáciou výnosu z trestnej činnosti a financovaním terorizmu hodnotené ako zvýšené riziko (najmä poukazovanie peňazí, ale aj jednorazové vydávanie elektronických peňazí). Poukazovanie peňazí je často poskytované prostredníctvom sprostredkovateľov (napríklad už spomínaní agenti platobných služieb), ktorí často poskytujú platobné služby ako doplnkovú zložku k svojej hlavnej podnikateľskej činnosti a ich odborné znalosti môžu byť obmedzené.

SEKTOR NEBANKOVÍ VERITELIA

Klientelu v tomto sektore dohliadaných subjektov predstavujú fyzické osoby (nepodnikatelia) - spotrebiteľia, väčšinou bez vykonávania medzinárodných transakcií.

Takmer všetky úvery sú poskytované fyzickým osobám - rezidentom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, len zanedbateľnú časť tvoria fyzické osoby - nerezidenti.

ANALÝZA PREPRAVY PEŇAŽNÝCH PROSTRIEDKOV V HOTOVOSTI PRE ÚČEL POSÚDENIA CEZHRANIČNÉHO RIZIKA S PRIHLIADNUTÍM NA EXPONOVANÉ OBDOBIE PO ZAČIATKU VOJNY NA UKRAJINE

V roku 2022 Finančná spravodajská jednotka prijala 586 oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti v celkovej výške 36 837 637,43 EUR. Na porovnanie, v roku 2021 Finančná spravodajská jednotka prijala 83 oznámení v celkovej výške 2 812 308,74 EUR, čo predstavuje medzročný nárast o 606%. Nárast bol podmienený najmä trvajúcim vojnovým konfliktom na Ukrajine, ktorý začal dňa 24. februára 2022, a tým súvisiacou zvýšenou migráciou obyvateľstva, a to nielen na územie Slovenskej republiky, ale i do okolitých štátov. Ako vyplýva z Výročnej správy Finančnej spravodajskej jednotky z roku 2021, v roku 2021 bol oproti predošlému roku zaznamenaný pokles prijatých oznámení. K výraznému poklesu prijatých oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti prispela najmä celosvetová pandémia súvisiaca s ochorením COVID-19, ktorá mala za následok uzatvorenie vonkajších hraníc Európskej únie vrátane vzdušného priestoru.

Z celkového počtu prijatých oznámení bolo 518 v rámci vstupov na územie Slovenskej republiky. Najviac bolo prijatých z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Vyšné Nemecké v počte 272 prijatých oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti. Hraničný priechod Vyšné Nemecké tohto času slúži výhradne pre osobnú a nákladnú dopravu bez obmedzenia, pričom dňa 15. septembra 2022 bola zrušená výnimka, ktorá bola prijatá po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine vo februári 2022, na základe ktorej slúžil priechod aj peším chodcom, nakoľko bol hlavným tranzitným bodom, ktorý využívali odídenci z Ukrajiny. Druhý najvyšší počet oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti bol prijatý z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Ubl'a, a to v počte 137. Hraničný priechod Ubl'a slúži pre osobnú a nákladnú dopravu do 3,5 t, vrátane autobusov pravidelnej a nepravidelnej dopravy, ako i peších chodcov a cyklistov. Z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Veľké Slemence, ktorý je výhradne určený pre peších chodcov a cyklistov, bolo prijatých 97 oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti. Zo železničného colného hraničného priechodu Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Čierna nad Tisou boli prijaté 4 oznámenia peňažných prostriedkov v hotovosti. Z letiskových hraničných priechodov bolo z Colného úradu Bratislava, pobočka colného úradu Letisko - cestovný styk prijatých 7 oznámení a 1 oznámenie z Colného úradu Košice, pobočka colného úradu Košice Letisko. Ako cieľová krajina bola v oznámeniach pri vstupe na územie Slovenskej republiky uvedená najčastejšie Slovenská republika, a to v 284 prípadoch. Nasledovala Česká republika - 69x, Poľsko - 36x, Nemecko - 30x, Rakúsko - 26x, Taliansko - 14x, Španielsko a Maďarsko - 8x, Švajčiarsko - 7x, Turecko - 6x, Veľká Británia a USA - 5x, Francúzsko 3x, a po jeden až dvakrát ostatné krajiny, prevažne z Európy.

Prijatých oznámení pri výstupe zo Slovenskej republiky späť na územie Ukrajiny bolo 68, pričom sa vyviezla hotovosť v celkovej výške 1 357 694,64 EUR. Najviac prijatých oznámení bolo z pobočky colného úradu Vyšné Nemecké v počte 33. Nasledovali oznámenia z pobočky colného úradu Veľké Slemence s 24 prijatými oznámeniami, ďalej 7 z bratislavskej pobočky colného úradu Letisko - cestovný styk a 4 oznámenia z pobočky colného úradu Ubl'a.

Príslušné colné orgány udelili sankciu v 55 prípadoch, z toho 54x bola udelená bloková pokuta v celkovej výške 9 190 EUR za neoznámenie peňažnej hotovosti, nesprávne/neúplné oznámenie a za zneprístupnenie peňažných prostriedkov na účely kontroly v celkovej výške 2 232 971,06 EUR. Priemerná výška pokuty bola 170 EUR, pričom za uvedené je možné uložiť pokutu do výšky 300 EUR. V jednom prípade bola ukrajinskej štátnej príslušníčke dočasne zadržaná hotovosť, ktorú ukrývala v kufri v priehradke pod šatami - išlo o prípad z hraničného príchodu Veľké Slemence a na základe oznámenia z Finančnej spravodajskej jednotky, odbor finančného vyšetrovania národnej centrality osobitných druhov kriminality viedol v danej veci trestné stíhanie pre trestný čin Legalizácia výnosu z trestnej činnosti podľa §233 ods. 2 písm. a), písm. c), ods. 5 písm. a) Trestného zákona, ktoré bolo dňa 23. decembra 2022 prerušené (po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia mal byť spracovaný návrh na odstúpenie predmetnej veci na Ukrajinu).

Počet prijatých oznámení v roku 2023 bol 352, z toho 316 bolo pri vstupe na územie Slovenskej republiky a 36 pri výstupe, a oproti predchádzajúcemu roku bolo prijatých o 234 oznámení menej, čím došlo k poklesu o 34%. Najviac prijatých oznámení, tak ako i v roku 2022, bolo z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Vyšné Nemecké, v počte 172. Druhý najvyšší počet prijatých oznámení (79) bol z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Veľké Slemence. Z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Ubl'a bolo prijatých 57 oznámení. Menej oznámení bolo prijatých z Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Čierna nad Tisou - 6, Colného úradu Bratislava, pobočka colného úradu Letisko - cestovný styk v počte 2 oznámenia.

Pomerne k počtu prijatých oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti došlo k zníženiu počtu prijatých oznámení peňažných prostriedkov v hotovosti aj z výstupu, kde bolo prijatých 36 oznámení, z toho 17 bolo z pobočky colného úradu Vyšné Nemecké, 6 z pobočky colného úradu Veľké Slemence, 5 z Colného úradu Košice, pobočka colného úradu Košice Letisko, 4 z Colného úradu Bratislava, pobočka colného úradu Letisko - cestovný styk a dve oznámenia peňažných prostriedkov v hotovosti boli prijaté z pobočky colného úradu Čierna nad Tisou a pobočky colného úradu Ubl'a Colného úradu Michalovce.

V roku 2023 bolo celkovo prepravených v mene EUR 15 027 750,33 EUR, z ktorých na územie Slovenskej republiky bolo prepravených v mene EUR celkom 13 924 978,76 EUR a späť na Ukrajinu bola prepravená hotovosť v mene EUR vo výške 1 102 771,57 EUR. Najčastejšou prepravovanou menou bola mena EUR (270x), nasledoval ju americký dolár (112x) a v 15 prípadoch sa prepravovala česká koruna. Len pre zaujímavosť, prepravovala sa aj anglická libra (8x), poľský zloty (2x), maďarský forint (2x) a švajčiarsky frank (1x).

Z prijatých oznámení vyplýva, že Slovenská republika bola vo väčšine prijatých oznámení označená ako krajina konečného určenia (v 134 prípadoch). Nasledovali ďalšie krajiny Európskej únie, situované v blízkosti Ukrajiny, ako Česká republika v 44 prípadoch, Poľsko v 29 prípadoch. Ukrajina a Nemecko bola prepravcami označená ako cieľová krajina v 27 prípadoch, Rakúsko 21. Markantný nárast bol v roku 2022 zapríčinený najmä vojenským konfliktom, ktorý začal 24. februára 2022, v dôsledku čoho došlo zároveň k náporu ľudí prekračujúcich štátnu hranicu, a teda aj k preprave peňažných prostriedkov v hotovosti. Rok 2023 bol z hľadiska prijatých oznámení kontinuálny.

V prípade, ak po vyzvaní príslušného orgánu na prihlásenie druhu a množstva deklarovaného tovaru, prepravca nedeklaruje žiadny tovar ani prepravu peňažných prostriedkov v hotovosti, príslušné orgány sú oprávnené kontrolovať fyzické osoby, ich batožinu a ich dopravné prostriedky v súlade s podmienkami

stanovenými vo vnútroštátnom práve. Na základe udelených právomocí príslušných orgánov bolo celkovo vykonaných 66 záchytov pri preprave PP v hotovosti, čím sa rozumie skutočnosť, že prepravca buď nepodal oznámenie peňažných prostriedkov v hotovosti, oznámenie podal nesprávne alebo neúplné, príp. peňažné prostriedky v hotovosti neboli sprístupnené na účely kontroly a následne bolo oznámenie peňažných prostriedkov v hotovosti podané ex offo v súlade s príslušným ustanovením. Pri každom jednom záchypte bola udelená sankcia vo forme blokovej pokuty vo výške od 50 EUR do 330 EUR, pričom blokované pokuty boli udelené v celkovej výške 16 820 EUR, čo priemerne predstavuje pokutu vo výške 255 EUR. V rámci porovnania s predchádzajúcim rokom došlo k udeleniu väčšieho počtu sankcií vo forme blokovej pokuty, a to aj napriek zníženému počtu prijatých oznámení oproti roku 2022. Taktiež došlo v roku 2023 aj k nárastu výšky sumy priemernej udelenej blokovej pokuty o 85 EUR.

55 záchytov bolo vykonaných pri vstupe na územie Slovenskej republiky, a z toho 50 záchytov sa zrealizovalo na Colnom úrade Michalovce, pobočka colného úradu Vyšné Nemecké. Pri výstupe zo Slovenskej republiky bolo vykonaných 11 záchytov, všetky na pobočke colného úradu Vyšné Nemecké. Pri záchytoch bola zistená hotovosť v celkovej výške 1 887 542,02 EUR.

V jednom prípade bolo dňa 12. novembra 2023 vydané rozhodnutie Colného úradu Michalovce, pobočka colného úradu Vyšné Nemecké o dočasnom zadržaní peňažných prostriedkov v hotovosti ukrajinskému štátnemu príslušníkovi, vodičovi autobusu, ktorý ani po výzve príslušného colného orgánu neoznámil, že prepravuje peňažné prostriedky v hotovosti vo výške 5 000 000 CZK (203 873,60 EUR). Tie boli ukryté v podlahe v zadnej časti kontrolovaného linkového autobusu a zistené colnou kontrolou služobným psom a následne fyzickou colnou kontrolou príslušníkmi finančnej správy colného úradu. Prípado preverovalo oddelenie Východ odboru finančného vyšetrovania národnej centrály osobitných druhov kriminality pre podozrenie zo spáchania trestného činu Legalizácia výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona.

	Rok 2023	Rok 2022
Počet záchytov	66	55
Celková neoznámená výška hotovosti	1 887 542,02 EUR	1 487 979,07 EUR
Celková výška pokuty	16 820 EUR	9 190 EUR
Počet zadržení	1	1
Celková neoznámená výška hotovosti	203 873,60 EUR	744 991,99 EUR

8 RIZIKO FINANCOVANIA TERORIZMU

Aktuálne je platný 2. stupeň teroristického ohrozenia na území Slovenskej republiky, ktorý bol vyhlásený ministrom vnútra Slovenskej republiky dňa 23. augusta. 2017. V sledovanom období došlo k zhoršeniu bezpečnostnej situácie v niektorých európskych krajinách, a to najmä z dôvodu pokračujúcich incidentov súvisiacich s nerešpektovaním a hanobením islamskej viery a vypuknutím izraelsko-palestínskeho konfliktu, ktorý zaktivizoval rôzne pro-palestínske a proti-izraelské skupiny a hnutia, a vo výraznej miere ovplyvnil a urýchlil radikalizáciu jednotlivcov v rámci moslimských komunít v západnej Európe.

Bezpečnostná situácia na území Slovenskej republiky bola v rokoch 2020 – 2023 hodnotená ako stabilizovaná, relatívne pokojná a bez výraznejších zmien v oblasti náboženského terorizmu, extrémizmu a radikalizmu. Na území Slovenskej republiky nedošlo v sledovanom období k pokusu, zmarenému alebo úspešne realizovanému teroristickému útoku motivovanému islamistickou ideológiou. V súvislosti s ozbrojeným útokom na Zámockej ulici v Bratislave, ktorý 12. októbra 2022 spáchal 19-ročný prívrženec militantného akceleracionizmu, a ktorého obeťami boli dvaja príslušníci LGBTIQ+ komunity, sú viditeľné väzby na medzinárodné pravicovo-extrémistické subjekty. V sledovanom období neboli na území Slovenskej republiky zaznamenané iné aktivity, ktoré by indikovali možnú prípravu alebo zámer uskutočniť teroristický útok, či už z prostredia slovenského extrémizmu alebo z radov prívržencov radikálneho výkladu islamu v rámci rizikovej časti cudzineckej/moslimskej komunity žijúcej v Slovenskej republike.

Napriek tomu, že Slovenská republika nie je prioritným teroristickým cieľom, nemožno celkom vylúčiť možný vplyv teroristických skupín na individuálnych útočníkov inšpirovaných džihádickou propagandou šírenou globálnymi teroristickými organizáciami. Riziko predstavujú najmä spontánne akty s použitím ľahko dostupných prostriedkov (napr. chladné zbrane alebo motorové vozidlo) bez predchádzajúcej prípravy, ako aj skratové konanie psychicky labilného jedinca bez napojenia na akékoľvek rizikové skupiny alebo organizácie.

V sledovanom období v rámci slovenskej moslimskej komunity mierne narastalo riziko zo strany samoradikalizovaných jednotlivcov. Ich odhalenie/identifikácia je pred vykonaním samotného útoku veľmi obtiažna. Na území Slovenskej republiky v priebehu rokov 2020 – 2023 postupne narastal počet konvertitov na islamskú vieru (mesačne niekedy aj desať osôb). Ide o široké spektrum osôb, prevažne mladých so stredoškolským, ale aj vyšším vzdelaním. Ich motivácia ku konvertovaniu nie je vo väčšine prípadov známa, ale ich správanie je často radikálnejšie a dodržiavanie výkladu islamskej viery striktnejšie ako u rodených moslimov.

Rizikovým faktorom v rámci Slovenskej republiky, ale aj globálne, je podstatný nárast rizikových aktivít v prostredí internetu, ktorý poskytuje obrovské možnosti ovplyvňovania a oslovenia širokého spektra cieľov a taktiež nárast počtu mladistvých, ktorí sú z rôznych dôvodov ochotní spáchať násilný akt.

Moslimská komunita žijúca na území Slovenskej republiky je dlhodobo charakterizovaná ako umiernená, k zmene tejto skutočnosti v sledovanom období nedošlo. Ideológia islamistického extrémizmu a jej rôznych radikálnych interpretácií prezentovaných radikálnymi duchovnými autoritami vo svete, resp. šírených v rámci intenzívnej virtuálnej propagandy globálnych džihádistických organizácií, nenachádzala v prostredí tunajších stúpcov islamu výraznejšiu odozvu.

K radikálnym výkladom islamu prejavuje sympatie relatívne malý okruh jednotlivcov, rádovo niekoľko desiatok, u ktorých nie je možné vylúčiť riziko potenciálneho nárastu radikalizácie (predovšetkým

vplyvom externého prostredia). Ide najmä o prívržencov radikálnych interpretácií islamu s kontaktmi na osoby z prostredia rizikových islamistických kruhov v zahraničí; ortodoxnejšie sa profilujúci radových členov moslimskej komunity; niektorých bývalých väzňov z detenčného centra na Guantáname; konvertitov na islam; samoradikalizovaných jednotlivcov; niektorých vysokoškolských študentov pôvodom z krajín arabského sveta a navrátilcov, resp. repatriované osoby zo zón džihádu.

Organizovanie a podporovanie terorizmu postupne prechádza do kybernetického priestoru, kde prostredníctvom anonymizovaného využívania internetových aplikácií a portálov, dochádza k vytváraniu rozsiahlych sietí a k plánovaniu aktivít na medzinárodnej úrovni. Zmena charakteristiky typického predstaviteľa (od verejne aktívneho jedinca k sociálne izolovanému jedincovi bez kontaktov v reálnom svete) výrazne sťažuje identifikáciu a následný monitoring rizikovej komunity bezpečnostnými zložkami. Od roku 2020 sa v Slovenskej republike aktivizuje najmä komunita akcelerationistov. Ide o myšlienkový prúd pravicového extrémizmu, ktorého hlavnou črtou je presvedčenie, že spoločnosť sa nachádza v úpadku a speje k neodvratiteľnému kolapsu. Prívrženci akcelerationizmu chcú akcelerovať tento domnelý spoločenský úpadok a v mocenskom vákuu po eventuálnom kolapse prevziať vládu a vytvoriť novú politicko-spoločenskú realitu, ktorá by bola postavená na krajne-pravicových a rasistických princípoch. Akcelerationisti sú silne prítomní v online priestore, kde sa radikalizujú. V kontexte nastolenia novej politicko-spoločenskej reality zdieľajú pseudofilozofické zamyslenia o potrebe násilia podfarbené rasistickými, antisemitskými a homofóbnymi prejavmi, ako aj návody na výrobu výbušnín a zbraní a oslavujú krajne pravicových páchatel'ov teroristických činov, inšpirovaných ideológiou akcelerationizmu. Potrebu násilia a teroru vnímajú ako katalyzátor spoločenskej zmeny. Zameranie akcelerationizmu na násilie a potenciálne terorizmus, ako nástroj spoločenskej zmeny, vytvára z akcelerationistov bezprostrednú bezpečnostnú hrozbu. V hodnotenom období bolo odhalených a stotožnených niekoľko osôb hlásiacich sa k ideológii akcelerationizmu. K uvedenému prúdu inklinoval aj páchatel' teroristického útoku na Zámockej ulici v Bratislave.

Priama hrozba islamského teroristického útoku v Slovenskej republike nebola v hodnotenom období zaznamenaná. Slovenská republika nebola objektívnym cieľom islamistických teroristických skupín Islamský štát a Al-Káida. Útoky motivované propagandou Islamského štátu a Al-Káidy alebo útoky nimi riadené sú v Európe spravidla vykonávané v štátoch, v ktorých žije významná moslimská menšina. Uvedené štáty sú určitým spôsobom zapojené do medzinárodnej politiky, týkajúcej sa regiónu Blízkeho východu alebo do citlivých záležitostí spojených s islamom a s postavením moslimov, čím predstavujú atraktívnejší cieľ. Napriek tomu, že v hodnotenom období nebola na území Slovenskej republiky zaznamenaná žiadna priama teroristická hrozba zo strany prívržencov Islamského štátu a Al-Káidy, pokračujúci negatívny trend nelegálnej migrácie z konfliktných zón predstavuje hrozbu infiltrácie jednotlivcov a skupín s možným teroristickým pozadím a s väzbami na zahraničné teroristické skupiny. Negatívny vplyv na vývoj hrozby terorizmu mali opakujúce sa incidenty spojené s hanobením Koránu v niektorých štátoch Európskej únie a rozpútanie konfliktu medzi Izraelským štátom a Hamasom. Uvedené udalosti generovali výrazný nárast nenávisťných prejavov, verbálneho, ako aj fyzického násilia v globálnom meradle a taktiež mali dopad na zvýšenie počtu útokov motivovaných radikálnym islamom v Európe. Vo všeobecnosti sú takéto udalosti silným motivačným faktorom pre mobilizáciu radikalizovaných jedincov a teroristické skupiny.

Nie sú k dispozícii poznatky, ktoré by zahŕňali hodnotenia akademických zdrojov, zdrojov investigatívnej žurnalistiky alebo medzinárodných zdrojov, týkajúce sa situácie v oblasti terorizmu v Slovenskej republike. Predpokladá sa však, že by sa výrazne nelíšili od hodnotenia bezpečnostnej situácie popísanej v predchádzajúcom bode.

V rokoch 2020 – 2023 dochádzalo k širokej polarizácii slovenskej spoločnosti, ktorá súvisela najmä so zmenou vlády Slovenskej republiky, pandémie ochorenia COVID-19 a vypuknutím rusko-ukrajinského konfliktu. V roku 2023 boli v súvislosti s konfliktom na Ukrajine, a s ním súvisiace presídlenie/migračná vlna, zaznamenané prepojenia členov teroristickej siete Islamský štát v provincii Chorasán (ISKP, odnož teroristickej organizácie Daesh) smerom na Slovensko, avšak išlo o tzv. „pomocné štruktúry“ pri logistických a podporných aktivitách, ktoré pre Slovenskú republiku nepredstavovali bezpečnostné riziko. Slovenská informačná služba sa v rámci medzinárodnej spolupráce podieľa na boji proti terorizmu a financovaniu terorizmu týkajúceho sa problematiky ISKP, ktorá predstavuje najväčšiu hrozbu pre Európu. Finančné aktivity ISKP alebo jej členov však neboli v sledovanom období na území Slovenskej republiky zaznamenané. Konflikt na Ukrajine umožnil v počiatočnom období príchod rizikových osôb na územie Slovenskej republiky, čo nevylučuje aj prílev finančnej hotovosti pochádzajúcej z nelegálnej činnosti, či jej nasledovné využitie na rizikové aktivity.

Vyššie spomenuté udalosti v rámci sledovaného obdobia mali vplyv na domáce, ako aj zahranično-politické smerovanie Slovenskej republiky, následkom čoho dochádzalo v bezprecedentnej miere k polarizácii slovenskej spoločnosti. Vplyv týchto udalostí na náboženský terorizmus, resp. jeho financovanie bol však minimálny.

V reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19 (v marci 2020) boli stúpenci islamu, žijúci v Slovenskej republike, nútení dočasne uzatvoriť provizórne modlitebne a prerušiť tradičné piatkové modlitebné stretnutia. Poprední predstavitelia moslimskej komunity sa svojim členom prihovárali prostredníctvom sociálnej siete Facebook, čo viedlo k zvýšenej intenzite náboženského života stúpencov islamu, najmä v uzatvorených diskusných skupinách.

V súvislosti s pandémiou COVID-19 a prijatými opatreniami sa v rámci moslimskej komunity v Slovenskej republike neprejavil radikalizačný vplyv ani rizikové aktivity, ktoré by smerovali k podpore, plánovaniu, realizácii alebo financovaniu teroristických útokov.

Spomenuté konflikty, okrem implikácií rusko-ukrajinského konfliktu, mali výhradne vnútroštátne dôsledky, bez dosahu na iné krajiny.

Na území Slovenskej republiky neboli v sledovanom období zaznamenaná prítomnosť alebo aktivity tuzemskej islamistickej alebo neislamistickej teroristickej organizácie. V sledovanom období bol globálne zaznamenaný trend poklesu operačných väzieb medzi rizikovými osobami v Európe na medzinárodné teroristické organizácie. Prípady radikalizovaných jednotlivcov potvrdili samostatnosť ich konania bez prepojenia a inklinácie k špecifickej teroristickej organizácii, resp. jej ideológii.

V súvislosti s extrémisticky motivovaným ozbrojeným útokom 12. októbra 2022 v Bratislave na Zámockej ulici sa útočník sám identifikoval ako prívrženec pravicovej „alt-right“ ideológie, pričom jeho svetonázor nesie aj znaky iných spríbuznených ultrapravicových ideológií (ideológie bielej nadradenosti, militantného akceleracionizmu). Zároveň sa stotožňoval s konšpiráciou židovského sprisahania.

Teroristickú hrozbu na území Slovenskej republiky primárne ovplyvňovalo vonkajšie prostredie, predovšetkým bezpečnostná situácia v niektorých členských krajinách Európskej únie, ktoré sú konfrontované s úspešne dokonanými, ale i zmařenými teroristickými útokmi a individuálnymi násilnými incidentmi zo strany prívržencov medzinárodného džihádu inšpirovaných najmä džihádistickou online propagandou. Na radikalizáciu útočníka zo Zámockej ulici v Bratislave mali výrazný vplyv páchatelia obdobne motivovaných útokov v zahraničí.

Rastúcu mieru teroristickej hrozby registrujeme v susednom Rakúsku, kde bol v novembri 2020 spáchaný nábožensky motivovaný teroristický útok, pričom v sledovanom období bolo zmarených niekoľko plánov teroristických útokov zo strany osamelých útočníkov i navrátilcov z konfliktných zón. Rakúsko, v reakcii na možné teroristické riziko, zvýšilo v októbri 2023 stupeň teroristického ohrozenia (zo štvrtého na piaty stupeň).

Vojenský konflikt na Ukrajine (od februára 2022) nemal v sledovanom období priamy vplyv na úroveň teroristickej hrozby v Slovenskej republike a v európskych krajinách. Konflikt mal zo začiatku výraznú odozvu v rámci džihádistickej propagandy, napriek tomu džihádisti alebo džihádistické skupiny neboli priamo zapojené do tohto konfliktu. Konkrétne výzvy na účasť na džiháde na Ukrajine následne zanikli, keďže rusko-ukrajinský konflikt nie je nábožensky motivovaný a nemá spojitosť s islamistickou/džihádistickou extrémistickou scénou. Utečeneckú krízu smerujúcu z Ukrajiny zneužilo na vstup do schengenského priestoru niekoľko rizikových osôb, vrátane osôb podozrivých z účasti na ozbrojenom konflikte na Blízkom východe. Išlo okrem iného aj o občanov Tadžikistanu s väzbami na ISKP.

Implikácie konfliktu na Ukrajine nemali vplyv na úroveň financovania teroristických organizácií. Vplyv konfliktu sa môže v strednodobom horizonte prejavíť dostupnosťou vojenského materiálu a zbraní, prienikom osôb s teroristickou minulosťou, ktoré účelovo pricestovali na územie Ukrajiny so zámerom využiť konflikt (napr. na zapojenie sa do bojov) na transfer ďalej do Európy alebo prítomnosťou osôb v európskom priestore so skúsenosťami z bojov z konfliktu na Ukrajine (napr. traumatizujúce zážitky, získanie zručností v manipulácii so zbraňami, nadobudnuté kontakty na rizikové osoby) a ich možná inklinácia k násiliu/extremistickým ideológiám.

Ústrednou súčasťou teroristických hrozieb koncom roka 2023 v Európe, ale aj mimo nej, bol prebiehajúci izraelsko-palestínsky konflikt, a s ním súvisiaca polarizácia spoločnosti. V Slovenskej republike neboli v sledovanom období zaznamenané žiadne bezpečnostné incidenty týkajúce sa ohrozenia židovskej náboženskej komunity alebo izraelských cieľov. Pro-palestínske a pro-izraelské protesty, súvisiace s konfliktom v Pásme Gazy, neprerástli do násilností a mali prevažne pokojný priebeh.

Predlžovanie palestínsko-izraelského konfliktu, ako aj vojnového konfliktu na Ukrajine a s nimi súvisiace presunutie geopolitickej pozornosti, poskytuje teroristickým skupinám možnosti a priestor na ich vlastné posilňovanie sa.

Slovenská republika, na rozdiel od niektorých Európskych štátov, nie je prioritným teroristickým cieľom a nečelí bezprostrednej hrozbe teroristického útoku zo strany islamistických radikálov.

V rokoch 2020 – 2023 západné spravodajské a bezpečnostné služby upozorňovali na zvyšujúce sa ambície a kapacity skupiny ISKP v Európe, ich pohyb v európskom priestore, vrátane krajín susediacich so Slovenskou republikou a hrozbu teroristických útokov, hlavne jej členov z radov stredoázijských komunit. ISKP v súčasnosti predstavuje pre Európu najväčšie bezpečnostné riziko v kontexte náboženského terorizmu, pričom v rámci stredoázijských komunit žijúcich v Európe si ISKP získava čoraz viac sympatizantov. Členovia skupiny sú prevažne osoby pôvodom zo stredoázijských republík. Časti z nich sa podarilo preniknúť do schengenského priestoru aj v rámci utečeneckých vlín z Ukrajiny a v súčasnosti sú rozptýlení v rámci európskych štátov, pričom udržiavajú vzájomnú komunikáciu. Cieľom ISKP je využiť kontakty na stredoázijské a severokaukazské diaspóry v Európe na nábor nových členov/prívržencov, resp. na aktivovanie podporovateľov i spiacich radikálov. V tejto súvislosti sa ISKP v Európe usiluje o verbovanie a radikalizáciu osôb (vrátane migrantov) najmä pôvodom z Afganistanu, zo Strednej Ázie a Severného Kaukazu, ktoré sa v Európe už nachádzajú, migrujú, resp. sa tu narodili.

V prostredí islamistického terorizmu bolo v sledovanom období možné pozorovať pokračujúci trend znižovania nákladov na teroristické aktivity, nakoľko klesol reálne využiteľný objem peňazí, ktoré mali teroristickí aktéri v Európe k dispozícii. Na jednej strane to bolo v dôsledku efektívnejších opatrení bezpečnostných zložiek pri sledovaní podozrivých finančných tokov, na strane druhej reakcia islamistických radikálov na prijaté opatrenia v podobe väčšej opatrnosti, ako aj zmena v modus operandi teroristických útokov na finančne menej náročné spôsoby, najmä v prevedení individuálnych teroristických aktov izolovaných jednotlivcov/osamelých aktérov, bez výraznejšej prípravy a plánovania, verbovania, logistiky a výcviku.

Vzhľadom na skutočnosť, že v sledovanom období na území Slovenskej republiky nepôsobila žiadna teroristická organizácia alebo skupina, nedochádzalo ani k vývozu terorizmu do zahraničia. V sledovanom období nebolo zaznamenané vycestovanie osôb do zahraničia/zóny džihádu z územia Slovenskej republiky (FTF – zahraniční teroristickí bojovníci), ani nábor alebo výcvik osôb za účelom vývozu terorizmu.

V čase vypuknutia rusko-ukrajinského konfliktu (február 2022), a súvisiacej migračnej vlny z Ukrajiny, tranzitovali cez územie Slovenskej republiky smerom do západnej Európy aj osoby, ktoré by mohli predstavovať zvýšené bezpečnostné riziko v kontexte terorizmu. Viacerí členovia siete ISKP, ktorí sa aktuálne nachádzajú v západoeurópskych krajinách, využili krízovú situáciu krátko po vypuknutí vojenského konfliktu na Ukrajine na legálny príchod do Európy.

V sledovanom období nebol zaznamenaný prípad náboženskej/islamistickej radikalizácie vo väzenskom prostredí.

V prostredí internetu/sociálnych médií sa radikálna džihádistickej sféra v sledovanom období zameriavala predovšetkým na mladistvých, vrátane maloletých osôb. Ich radikalizácia, resp. samoradikalizácia, prebiehala v online prostredí. Najmä mladistvé osoby sa v sledovanom období postupne odklňali od jedného ideologického smeru/vplyvu a sledovali niekoľko samostatných zdrojov inšpirácie. Značná časť týchto osôb trpela mentálnymi poruchami, preto možnosť a realnosť ich zapojenia sa do terorizmu (násilných činov) je veľmi ťažké reálne vyhodnotiť. Na radikalizáciu útočníka zo Zámockej ulice v Bratislave mali určujúci vplyv online diskusné fóra s krajne pravicovou a extrémistickou tematikou (napr. 4chan, 8chan).

Vzhľadom na umiernenosť a málopočetnosť moslimskej komunity v Slovenskej republike je potenciál na vykonávanie náboru zahraničných teroristických bojovníkov na nízkej úrovni.

V sledovanom období dochádzalo k nárastu objemu džihádistickej online propagandy, nemožno preto celkom vylúčiť jej vplyv na individuálnych útočníkov. Riziko v tejto súvislosti predstavuje najmä realizácia spontánnych aktov s použitím ľahko dostupných prostriedkov (napr. chladné zbrane alebo motorové vozidlo) bez predchádzajúcej prípravy, ako aj skratové konanie psychicky labilného jedinca bez napojenia na akékoľvek rizikové skupiny.

Súhrnná tabuľka faktorov smerujúcich k financovaniu terorizmu

Č.	Faktor	Intenzita: 0 - faktor nie je prítomný 1 - faktor je mierne prítomný 2 - faktor je výrazný
1	Domáce konflikty (otvorené aj skryté)	0
2	Extrateritoriálne konflikty	1
3	Prevaha domáceho terorizmu	0
4	Prevaha terorizmu v susedných krajinách	1
5	Vývoz financovania terorizmu	0
6	Neziskové organizácie pôsobiace v konfliktných oblastiach alebo v ich blízkosti	0
7	Jednotlivci, organizácie alebo skupina (legálna alebo nelegálna) zapojení do náboru	0
8	Odvrátené teroristické činy alebo rozložené teroristické skupiny	0
9	Jednotlivci alebo skupiny zapojené do podporných činností pre zahraničné teroristické operácie alebo teroristov alebo pre teroristické organizácie	0
10	Tranzitné trasy do/z konfliktných oblastí (napr. pre financovanie terorizmu)	1
11	Trendy radikalizácie vo väzniciach	0
12	Trendy radikalizácie prostredníctvom sociálnych sietí	1
13	Prepojenia medzi terorizmom (vrátane financovania terorizmu) a trestnou činnosťou	0
	Kontextuálny rating rizika financovania terorizmu: Nízke - ak je nižšie ako 4 Stredné - od 4 do 8 Vysoké - viac ako 8	Spolu: 4

V hodnotenom období nebol na území Slovenskej republiky zaznamenaný prípad financovania terorizmu. Celková hrozba financovania terorizmu bola na území Slovenskej republiky v období rokov 2020 – 2023 hodnotená ako nízka. V sledovanom období je možné pozorovať pokračujúci trend znižovania nákladov na teroristické aktivity, súvisiaci najmä so zmenou v modus operandi teroristických útokov na finančne menej náročné spôsoby. Väčšina prípadov teroristických útokov spáchaných mimo Slovenskej republiky bola v sledovanom období vykonaná radikalizovaným jednotlivcom (samoradikalizovaným alebo radikalizovaným treťou stranou) bez priamej väzby na medzinárodné teroristické organizácie, ktorý na spáchanie útoku využil vlastné finančné zdroje (plat, sociálne dávky, iné).

Absolútne základným prístupom v prípadoch, kedy bolo orgánmi činnými v trestnom konaní na území Slovenskej republiky v predchádzajúcom období preverované podozrenie a následne aj vedené trestné konanie pre trestné činy terorizmu, súčasťou vyšetrovania v každom prípade bolo aj skúmanie, akým spôsobom páchateľ (páchatelia) financoval svoju teroristickú činnosť, najmä či sa na tomto financovaní podieľali aj tretie osoby.

Je potrebné konštatovať, že doposiaľ nevidujeme žiadnu osobu, ktorá by bola za trestný čin financovania terorizmu stíhaná alebo odsúdená. Slovenská republika eviduje len minimálny počet prípadov, v ktorých bolo vedené trestné stíhanie pre niektorý z trestných činov terorizmu. Problematika vyšetrovania financovania terorizmu je neoddeliteľnou súčasťou akéhokoľvek vyšetrovania trestného činu terorizmu bez ohľadu na skutočnosť, či pre takýto trestný čin bolo v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky začaté trestné stíhanie, alebo bola vec preverovaná príslušnou súčasťou Policajného zboru.

V roku 2020 boli zastavené dve trestné stíhanie. V súčasnosti nie je vedené žiadne trestné stíhanie voči konkrétnej osobe pre trestný čin financovania terorizmu.

Finančné prostriedky použité na financovanie teroristických aktivít môžu pochádzať z činnosti legálnych obchodných spoločností (časť z ich ziskov môže smerovať na financovanie terorizmu, alebo slúži ako krytie pre prítomnosť členov teroristických skupín v Európe). Takýto prípad nebol v Slovenskej republike v sledovanom období zaznamenaný.

Prostriedky na financovanie teroristických aktivít môžu v rámci Európy pochádzať aj z kriminálnych aktivít (napr. krádeže, lúpeže, výroba falošných dokladov, prevádzachstvo, obchodovanie s drogami a ľuďmi, vydieranie). Postupne dochádza k čoraz širšiemu prepojeniu prostredia terorizmu a organizovaného zločinu, ktorý sa stáva významným zdrojom financií aj pre islamistických radikálov. Prípad prepojenia medzi terorizmom a organizovaným zločinom nebol na území Slovenskej republiky v hodnotenom období zaznamenaný.

Možno konštatovať, že skupina neziskových organizácií, spadajúca pod definíciu FATF, tvorí 12% z celkového počtu mimovládnych neziskových organizácií, registrovaných na území Slovenskej republiky. Z tohto počtu len malá skupina identifikovaných neziskových organizácií pôsobí v blízkosti alebo priamo vo vysokorizikových krajinách, v ktorých operujú teroristické organizácie. Všetky mimovládne neziskové organizácie, vrátane podskupiny neziskových organizácií podľa definície FATF, majú povinnosť registrácie. Identifikované neziskové organizácie majú rôznu právnu formu a svoju činnosť vykonávajú v rôznych oblastiach, pričom často sú tieto činnosti kumulované. Neziskové organizácie pôsobiace v rizikových oblastiach sa venujú najmä humanitárnej a rozvojovej činnosti, pričom väčšina neziskových organizácií pôsobiacich vo vysokorizikových krajinách je súčasťou medzinárodnej siete neziskových organizácií podporovaných veľkými donormi, ktorí vyžadujú prísnejšiu kontrolu.

Používanie hotovosti neziskovými organizáciami vo vysokorizikových krajinách a regiónoch sa využíva len vo výnimočných prípadoch, ak nie je možné využiť iný platobný kanál, za dodržania príslušných predpisov v oblasti prepravy peňažných prostriedkov v hotovosti do tretích krajín. Vykonávanie verejných zbierok v hotovosti podlieha prísny legislatívnym podmienkam. Kontrolné mechanizmy pre neziskové organizácie sú nastavené v rámci platnej národnej legislatívy, ako aj prísny samoregulačným opatreniam, najmä v prípadoch väčších neziskových organizácií, ktoré sú súčasťou medzinárodných sietí neziskových organizácií. Na území Slovenskej republiky nebol zaznamenaný žiadny prípad zneužitia neziskových organizácií na financovanie terorizmu.

Na základe záverov skúmania bolo identifikovaných niekoľko rizikových oblastí, medzi ktoré patria

- nové technológie,
- nesystematický a nedostatočný zber údajov zo strany štátnych orgánov,
- nejednotné podmienky, vzťahujúce sa k rôznym právnym formám neziskových organizácií (napr. nie všetkým typom neziskových organizácií vyplýva zo zákona povinnosť vyhotovovania a predkladania výročných správ).

Napriek absencii zákonnej požiadavky na vypracovanie a predloženie výročnej správy ju väčšia časť neziskových organizácií vyhotovuje a zverejňuje na svojich webových stránkach za účelom preukázania svojej transparentnosti pri nakladaní s finančnými prostriedkami. Hrozbu v tejto oblasti predstavuje poskytovanie pomoci v akejkoľvek forme vo vysokorizikových krajinách, v ktorých pôsobia teroristické organizácie. Zraniteľnosť v sektore neziskových organizácií predstavuje absencia zákonnej požiadavky vyhotovovania výročných správ o financovaní a činnosti neziskových organizácií, ako aj vo vykonávaní dohľadu počas ich činnosti. Úroveň nastavenia samoregulačných opatrení väčšej časti neziskových organizácií v oblasti financovania, preverovania riadiacich pracovníkov, partnerov, zamestnancov a požiadaviek veľkých donorov na prijatie opatrení zo strany neziskových organizácií, na zabezpečenie vysokej transparentnosti nakladania s finančnými prostriedkami neziskových organizácií, predstavuje nízku mieru zraniteľnosti. Neziskové organizácie overujú dôveryhodnosť svojich zamestnancov ešte pred prijatím do zamestnania z viacerých zdrojov. Úroveň spolupráce príslušných štátnych orgánov pri monitorovaní rizika a šírení osvetu v sektore mimovládnych neziskových organizácií sa od roku 2022 zintenzívnila.

Moslimské neziskové organizácie pôsobiace na území Slovenskej republiky sa pravidelne obracajú do zahraničia na obdobné moslimské organizácie (hlavným sponzorom moslimskej komunity v Slovenskej republike bol v minulosti World Assembly of Muslim Youth – WAMY so sídlom v Saudskej Arábii) so žiadosťou o finančnú pomoc. Takto získané finančné prostriedky slúžia prevažne na pokrytie nákladov spojených s praktizovaním islamskej viery v tunajšej moslimskej komunite a jej ďalšou propagáciou. Napríklad na košickú moslimskú modlitebňu má významný vplyv, prostredníctvom finančných darov určených na prevádzku modlitebne, aj Veľvyslanectvo Saudskej Arábie so sídlom vo Viedni/Rakúsko.

Aktivity moslimských neziskových organizácií pôsobiacich v Slovenskej republike neindikujú podozrenie z financovania teroristických aktivít. V moslimskej komunite v Slovenskej republike sú realizované pravidelné finančné zbierky. Napríklad Islamská nadácia na Slovensku ako mediálny líder slovenskej moslimskej komunity, pravidelne (najmä v čase posvätného mesiaca ramadán) žiada moslimov o odovzdanie zakátu (Zakáta L-Mal je povinný finančný príspevok moslimov – tretí pilier islamu, ktorý sa odovzdáva raz ročne a jeho výška je stanovená na 2,5% z celkovej výšky majetku v hotovosti, na účtoch, termínovaných vkladoch, cenných papieroch, či vkladných knižkách. Neodovzdanie zakátu patrí medzi najťažšie hriechy v islame). Nadácia tiež od svojich členov žiada poukázanie 2% z dane z príjmov.

V priebehu roka 2023 boli zaregistrované nové trendy, týkajúce sa zbierok finančných prostriedkov vymykajúce sa doterajšiemu charakteru zbierok, kedy nie je možné zistiť koncové použitie vyzbieraných finančných prostriedkov. V súvislosti s eskaláciou izraelsko-palestínskeho konfliktu neboli v rámci slovenskej moslimskej komunity realizované oficiálne zbierky finančných prostriedkov na pomoc obyvateľom postihnutých palestínskych autonómnych území. Zaznamenané boli ojedinelé prípady, kedy sa členovia komunity zapojili do medzinárodných zbierok realizovaných v online prostredí, najmä cez platformu GOFUNDME. Finančné prostriedky vyzbierané týmto spôsobom mali byť využité adresne, a to rodinám snažiacim sa o presídlenie z konfliktom postihnutých oblastí do ďalších krajín v rámci Blízkeho východu. Vzhľadom na to, že nie je známy konečný prijímateľ finančných prostriedkov, ani spôsob, akým mali byť finančné prostriedky doručené adresátovi, je možné, že tieto prostriedky, alebo ich časť, neboli využité na spomínané účely, ale boli zneužitú na podporu násilných islamistických organizácií.

Konvertita na islamskú vieru a popredný duchovný predstaviteľ banskobystrickej modlitebne na videoplatfome YouTube pravidelne vyzýva svojich priaznivcov na finančnú pomoc, ktorú môžu zaslať prostredníctvom jeho kampane na webovej stránke www.gogetfunding.com. V sledovanom období (zbierka stále pokračuje) sa do kampane zapojilo niekoľko stoviek darcov, prevažne zo zahraničia, ktorí prispeli sumou približne 15 tis. EUR (v súčasnosti je výška vyzbieraných finančných prostriedkov približne 50 tis. EUR).

Pokiaľ je transfer finančných prostriedkov založený na legálnom základe a je dobre zakrytý ich teroristický účel, môžu byť sporadicky využívané aj bankové prevody. Často používanou metódou je rozdelenie finančných prostriedkov na niekoľko menších čiastok, ktoré nevzbudzujú podozrenie z realizácie neobvyklej obchodnej operácie.

Na základe spolupráce Slovenskej informačnej služby so zahraničnými partnerskými službami vyplýva, že využívanie licencovaných spoločností realizujúcich prevod peňazí (Western Union, MoneyGram, RIA) patrí k tradičným prostriedkom transferu finančných prostriedkov pre účely terorizmu. Využívajú sa aj alternatívy ako Remitly, Neteller, Sendwave, Alpha Pay, FX alebo MONI.

V sledovanom období prevládalo v rámci svetovej teroristickej islamistickej scény propagovanie využívania kryptomien na financovanie terorizmu. V podmienkach Slovenskej republiky boli odhalené ojedinelé prípady, kedy došlo k zneužitiu kryptoúčtov občanov Slovenskej republiky bez ich vedomia a prostriedky na nich boli prevedené na kryptoúčty spájané s teroristickými islamistickými organizáciami. Používanie kryptomien je značne závislé od technických schopností/zručností a účelu využitia. Primárne sú kryptomeny využívané pre svoju volatilitu na transfer finančných prostriedkov. Najpoužívanejšie kryptomeny v súvislosti s financovaním terorizmu boli v sledovanom období Bitcoin, Monero (privacy-coin) a Tether (stable-coin). V rámci mediálnej džihádistickej propagandy sú zdieľané adresy kryptopeňaženiek alebo QR kódy, na ktoré je možné zasielať finančné prostriedky.

ZÁVER

V podmienkach Slovenskej republiky sa na boji proti terorizmu, a osobitne proti financovaniu terorizmu, podieľajú viaceré subjekty, Protiteroristická centrála Prezídia Policajného zboru, Finančná spravodajská jednotka, Slovenská informačná služba a Vojenské spravodajstvo.

Uvedené subjekty priebežne svoju činnosť v boji proti terorizmu a financovaniu terorizmu koordinujú a navzájom spolupracujú, a to vo viacerých formách. Okrem iného bola zriadená "Medzirezortná expertná

skupina na koordináciu výmeny a analýzy informácií a spolupráce v boji proti terorizmu“, ktorá zahŕňa zástupcov všetkých vyššie uvedených orgánov a ktorá sa stretáva minimálne štyrikrát ročne s cieľom posúdiť aktuálne otázky boja proti terorizmu (a financovania terorizmu). Uvedená expertná skupina tiež posudzuje opatrenia v rámci Národného akčného plánu na boj proti terorizmu, ktorý je prijímaný pravidelne na štvorročné obdobie a úlohy v ňom sú priebežne aktualizované s cieľom čo najefektívnejšie postihnúť akékoľvek formy terorizmu a financovania terorizmu a s cieľom čo najrýchlejšie reagovať na aktuálne zmeny a vývoj v tejto oblasti.

Činnosť národnej expertnej skupiny na prevenciu a boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu je zameraná najmä na navrhovanie vhodného efektívneho spôsobu výmeny operatívnych informácií v rámci platnej právnej úpravy o subjektoch podozrivých z organizovanej trestnej činnosti, legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu, koordinovanie činností spojených s odhaľovaním a dokumentovaním trestnej činnosti kriminálnej skupiny tak, aby nedochádzalo k duplicitě činnosti pri riešení jednotlivých prípadov a o fyzických a právnických osobách podozrivých z legalizácie výnosu z trestnej činnosti alebo financovania terorizmu.

Získavaniu poznatkov o najzávažnejších teroristických/extrémistických aktivitách a bezpečnostných hrozbách sa v podmienkach Slovenskej republiky venujú najmä Slovenská informačná služba, Vojenské spravodajstvo a Policajný zbor. Rýchle zdieľanie informácií medzi bezpečnostnými zložkami umožňuje Národné bezpečnostné analytické centrum. Národné bezpečnostné analytické centrum je organizačnou zložkou Slovenskej informačnej služby a je koncipované ako analytické, komunikačné a kooperačné pracovisko s celoštátnou pôsobnosťou v oblasti bezpečnostných hrozieb. Národné bezpečnostné analytické centrum je založené na aktívnej participácii rozhodujúcich štátnych orgánov Slovenskej republiky, ktoré pôsobia v bezpečnostnej oblasti. Na jeho platforme spolupracujú vyslaní zástupcovia Slovenskej informačnej služby, Vojenského spravodajstva, Policajného zboru, Kriminálneho úradu finančnej správy, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Národného bezpečnostného úradu, Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Úradu vlády Slovenskej republiky. Medzi kľúčové úlohy Národného bezpečnostného analytického centra patria príprava komplexných analytických hodnotení bezpečnostných incidentov na základe hlásení a vyjadrení prijatých od štátnych orgánov Slovenskej republiky, monitorovanie bezpečnostnej situácie v Slovenskej republike v odkrytých zdrojoch a poskytovanie analytických produktov o bezpečnostných hrozbách v Slovenskej republike určeným príjemcom.

Kľúčové subjekty v boji proti terorizmu na národnej úrovni sú združené v medzirezortnej expertnej skupine na koordináciu výmeny a analýzy informácií a spolupráce v oblasti boja proti terorizmu na národnej úrovni. Skupina bola zriadená z iniciatívy Slovenskej informačnej služby a Policajného zboru pod Výborom Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky pre koordináciu spravodajských služieb v roku 2007. K významnejším produktom skupiny patria: Stupnica teroristického ohrozenia Slovenskej republiky a Národný akčný plán boja proti terorizmu.

ZRANITEĽNOSTI

Je zrejmé, že finančné trestné činy, do ktorých zahŕňame aj financovanie terorizmu, sú náročné na expertízy a kvalifikované analýzy, Policajný zbor nedisponuje požadovanými odborníkmi v tejto oblasti, ani prostriedkami na ich financovanie/úkolovanie. Pre vyškolenie takýchto odborníkov v rámci Policajného zboru by boli potrebné finančné prostriedky na ich tréning, technické a softwarové vybavenie a pod.

Nedostatočné znalosti a chápanie financovania terorizmu sú slabé miesta, pokiaľ ide o autority, väzby, živnostenské organizácie a povinné osoby. Za účelom čeliť hrozbe financovania terorizmu má mať každá povinná osoba prístup založený na riziku a tiež správnom pohľade na hrozby a riziká. Povinné subjekty sú často prvou hrádzou proti financovaniu terorizmu. Možno konštatovať, že v posledných rokoch finančné inštitúcie získali lepšie pochopenie rizika ako nefinančné sektory.

Zraniteľnosťou zostáva, že zdieľanie údajov a formovanie je ovplyvnené odlišnými pravidlami autorít. Dôsledkom je, že orgány činné v trestnom konaní a orgány dohľadu nemôžu voľne zdieľať informácie, ktoré slúžia na boj proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Okrem toho povinné subjekty nie sú schopné zdieľať informácie o konkrétnych aktéroch, takisto v súvislosti s vnútornou politikou častokrát ani banky medzi sebou.

Táto zraniteľnosť súvisí aj s technologickými možnosťami a informačno-technologickou podporou úsilia orgánov v rámci boja proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu, kde potreba automatizovať zdieľanie údajov a vyhľadávanie v spoločných systémoch rastie. Ide o oblasť financovania terorizmu a legalizácie výnosu z trestnej činnosti charakterizovanú veľkým množstvom údajov a prípadov.

KRYPTOAKTÍVA

Možno konštatovať, že existuje značné/významné riziko, že kryptoaktíva sa využívajú na financovanie terorizmu. Financovanie terorizmu prostredníctvom kryptoaktív predstavuje značné riziko financovania, pretože môžu byť použité na ukladanie hodnôt, odovzdávanie hodnôt príjemcom v zahraničí a pre konkrétne použitie pri činnostiach súvisiacich s terorizmom. Bolo by možné tiež špekulovať s kolísavým kurzom výmeny kryptomien vedúcim k finančným ziskom alebo stratám. Financovanie terorizmu prostredníctvom kryptoaktív je atraktívne, transakcie sa dajú robiť rýchlo a cezhranične, sú to peer-to-peer transakcie, ktoré sú nezávislé od geografickej polohy používateľov a nevyžadujú sa žiadne korešpondenčné banky.

Riziko, že kryptoaktíva budú použité na financovania terorizmu od posledného vnútroštátneho hodnotenia rizika financovania terorizmu v Slovenskej republike, stúplo, aj keď sa neprejavilo v podobe konkrétneho záujmu a využitia. Podľa viacerých hodnotení hrozieb sa Islamský štát bude stále viac snažiť používať kryptoaktíva na získavanie darov.

Zvýšenie ochrany súkromia/zabezpečenia mechanizmov a odlišná globálna regulácia a kontrola sú významnými zraniteľnými miestami pri financovaní terorizmu. Viaceré medzinárodné príklady potvrdzujú, že teroristické skupiny, ako sú Islamský štát a Al-Káida, sú schopné prijímať prevody kryptoaktív. Napríklad kryptomenové služby začali podnikáť v severozápadnej časti Sýrie a okrem ich legitímneho účelu sú využívané aj na presmerovanie finančných prostriedkov teroristickým skupinám. V auguste 2020 americké ministerstvo spravodlivosti identifikovalo zmenárenskú službu "BitcoinTransfer" v Sýrii ako účastníka v prípadoch financovania terorizmu.

Existuje tiež významné prepojenie medzi kryptoaktívami a neziskovým sektorom. Kryptoaktíva čoraz viac umožňujú teroristom a teroristickým skupinám vykonávať fundraising a crowdfundingové podvody, pričom si zachovávajú vysokú rýchlosť a určitý stupeň anonymity pre darcov.

HOTOVOSŤ A TOVAR S VYSOKOU HODNOTOU

Hotovosť je stále samozrejmom voľbou vo všetkých fázach financovania terorizmu. Pokiaľ ide o obstarávanie, hotovosť môže byť získaná a odcudzená legálne aj nelegálne a môže sa vymieňať za zahraničné meny, ako sú americké doláre a eurá. Banky a zmenárne by mali zvýšiť svoju pozornosť pri výmene väčších súm hotovosti za americké doláre a eurá, pokiaľ ide o pôvod finančných prostriedkov. V súvislosti s hotovosťou a tovarom vysokej hodnoty je riziko odhalenia, ako aj náklady na transakcie považované za nízke. Tieto aspekty výrazne zvyšujú atraktivnosť tejto oblasti pre financovanie terorizmu.

RIZIKO FINANCOVANIA TERORIZMU NA ZÁKLADE PRÍJMOV Z HOSPODÁRSKEJ TRESTNEJ ČINNOSTI/ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Aj keď takýto prípad nebol na Slovensku zaznamenaný, riziko financovania terorizmu na základe príjmov z hospodárskej trestnej činnosti hodnotitelia považujú za významný. Dôvod je, že v zločineckých skupinách môžu byť extrémistickí/teroristickí sympatizanti, a že niektoré z prekážok financovania terorizmu už boli prekonané, keďže ekonomické trestné činy páchané profesionálmi už obsahujú prvky anonymity/krytia, cezhraničné transakcie, veľké sumy a akceptovanie finančných nákladov.

Financovanie terorizmu, najmä financovanie teroristických organizácií môže súvisieť so všeobecnou ekonomickou kriminalitou, najmä daňovými podvodmi, čo je oblasť s vysokou ziskovosťou kriminality.

ZNEUŽITIE IDENTITY A ODVODENÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ

Zneužitie identity a odvodená trestná činnosť predstavujú významné riziko financovania terorizmu. Toto je atraktívne pre nezákonné získavanie finančných prostriedkov a riziko odhalenia sa môže znížiť, pretože tento typ trestnej činnosti sa môže zdať legálnym, keďže sa používajú pravé digitálne identity.

Oblasť rizík zahŕňa zneužitie identity a krádež identity, ako aj odvodenú majetkovú trestnú činnosť. Zneužitie identity je všeobecný pojem, ktorý zahŕňa trestné činy zneužitie (digitálnej) identity na účely majetkovej trestnej činnosti. Najčastejšie zneužívanie prebieha online, keďže osobne/fyzicky by bolo, napr. v banke, značne riskantnejšie. Identita môže zahŕňať krádež alebo podvodné prevzatie digitálnej identity, ale aj situácie, keď osoba dobrovoľne odovzdá svoju identitu iným osobám, pričom vie, že táto bude použitá na trestné účely. Takéto prevzatie identity zvyčajne poskytuje prístup k osobným údajom, pasu alebo vodičskému preukazu a systému elektronickej osobnej identifikácie (Sociálna poisťovňa) dotknutej osoby.

PODVODY S BENEFITMI/SOCIÁLNYMI DÁVKAMI

Možno konštatovať, že existuje mierne riziko, že benefity môžu byť zneužitú na financovanie terorizmu. Podvody s dávkami sú hodnotené ako atraktívne medzi jednotlivcami v extrémistických komunitách, ale značná pozornosť, ktorú hrozbe venujú príslušné orgány, ako aj povinné subjekty, sa hodnotí ako zmiernenie rizika.

Oblasť rizika zahŕňa všetky formy dávok sociálneho zabezpečenia vedome nárokované príjemcom bez ich skutočného nároku. Z hľadiska financovania terorizmu možno podvody s dávkami rozdeliť do troch kategórií: cestovanie do konfliktných zón pri súčasnom poberaní dávok, cestovanie do iných destinácií počas poberania dávok a podvody s dávkami. Viaceré členské štáty Európskej únie zaznamenali príklady ľudí, ktorí cestovali do konfliktných krajín a pritom poberajú dávky, ako napríklad študentské dávky, a pod. štipendiá a dávky v nezamestnanosti.

V súvislosti s prípadom repatriácie rodinných príslušníkov zahraničného teroristického bojovníka (občanov Slovenskej republiky) zo Sýrie boli prostriedky na ich návrat na Slovensko poskytnuté štátnymi orgánmi z humanitárnych dôvodov.

LEASING

Je možné konštatovať, že existuje nízke riziko, že jednotlivé lízingové aktivity sa využívajú na financovanie terorizmu. Leasing zostáva rizikovou oblasťou s obmedzenými dostupnými údajmi na posúdenie rizika financovania terorizmu. Riziko spojené s lízingom sa týka predovšetkým obstarávania finančných prostriedkov prostredníctvom nezákonného predaja alebo prenájmu motorového vozidla a používanie obstaraného automobilu na podporu teroristických aktivít. Tiež sú evidované prípady, keď bol prenajatý automobil prepravovaný nelegálne do konfliktnej zóny, kde mal byť následne použitý. Riziko takéhoto modus operandi bolo redukované v súvislosti so situáciou v Sýrii a Iraku, kde sa v súčasnosti nachádza množstvo izolovaných zón, do ktorých je veľmi ťažký prístup. Policajný zbor Slovenskej republiky preverovali podobný prípad, ktorý sa týkal tabuľky ŠPZ nájdenej v tuneloch v pásme Gazy. Zraniteľné miesta súvisiace s lízingom sa týkajú predovšetkým možnosti overenia totožnosti a kontroly zákazníka, platobnú schopnosť a právo na pobyt.

UMENIE A VOJNOVÁ KORISŤ

Hodnotitelia dospeli k záveru, že riziko využívania umenia a vojnových korisť na financovanie terorizmu je nízke. Riziko sa týka financovania terorizmu prostredníctvom obchodu s umením, starožitnosťami a artefaktmi. V kontexte FATF sa táto oblasť označuje ako AACO (Art, Antiquities and other Cultural objects). Oblasť možno rozdeliť do dvoch kategórií.

Prvá kategória sa týka rizika uloženia alebo prevodu finančných prostriedkov prostredníctvom umeleckých diel vysokej hodnoty, resp. im podobných predmetov. Konkrétnejšie, finančné prostriedky sa investujú do umeleckých diel, ktoré sú následne predané v blízkosti miesta, kde sa finančné prostriedky použijú na financovanie terorizmu. V porovnaní s inými dostupnými metódami, sa nepovažuje táto metóda za atraktívnu pre financovanie terorizmu, a ani na uchovávanie či prevod peňazí. Subjektívne hodnotenie umeleckých diel môže sťažiť posúdenie, či finančné prostriedky prevedené v rámci danej transakcie prevyšujú skutočnú hodnotu umeleckého diela, s ktorým sa obchoduje. Riziko v kontexte financovania terorizmu je obmedzené.

Druhá kategória sa týka rizika predaja vojrovej korisť vrátane umeleckých diel, šperkov, mincí atď., ktoré sa dostali do rúk teroristickej skupiny v súvislosti s konkrétnym konfliktom. Príkladom je rabovanie Islamského štátu v Sýrii a Iraku. Vojnová korisť sa môže presunúť z oblasti konfliktu a predať na legálnom aj nelegálnom trhu s umením, čím slúži ako metóda na získanie značných finančných prostriedkov. Položky môžu byť predávané s osvedčeniami o pôvode alebo bez nich, pričom tieto osvedčenia môžu byť falošné alebo ich mohol vydať nezákonný (nelegitímny) subjekt, ako napríklad Islamský štát.

EMPIRICKÉ DÁTA

Možno konštatovať, že finančné slabé miesta súvisiace s legalizáciou výnosu z trestnej činnosti peňazí a financovaním terorizmu sa značne prekrývajú. Empirický základ hodnotenia rizika financovania terorizmu tvoria kvalitatívne aj kvantitatívne údaje z rôznych zdrojov, pričom pôvod poznatkov môže byť vnútroštátny aj medzinárodný.

Vyšetrovania a trestné prípady súvisiace s financovaním terorizmu vo vnútroštátnom aj medzinárodnom kontexte predstavujú dôležité kvalitatívne zdroje údajov na pochopenie spôsobu financovania terorizmu, avšak ich absencia môže byť skresľujúca v súvislosti s interpretáciou štatistických údajov, resp. ich premietnutím do grafu (mapy). Na základe vyšetrovaní a trestných prípadov nemožno ani určiť, či určitý aspekt odráža trend vo financovaní terorizmu, pretože jednotlivé prípady nemusia byť reprezentatívne. Poznanky o vnútroštátnych vyšetrovaniach financovania terorizmu a trestných prípadoch pochádzajú najmä od národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru a jej odborov, (od 1. septembra 2024 Úrad boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru) a tiež Slovenskej informačnej služby, zatiaľ čo poznanky o medzinárodných vyšetrovaniach a trestných prípadoch boli získané najmä od zahraničných partnerov.

Súčasťou nadnárodného empirického základu sú aj analýzy a hodnotenia rizík medzinárodných organizácií, vrátane hodnotení rizika legalizácie výnosu z trestnej činnosti a financovania terorizmu, ktoré vypracovala Európska komisia, ako aj analýz a hodnotenia Europolu.